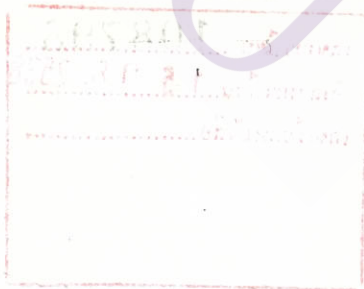

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM)

นายประจักษ์ ราษฎร์

	วพ346.082178 ป236ป
34B0108798	
Title : ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญา ในการใช้บัตรฝาก ถอน..	
หอสมุดและศูนย์สนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	

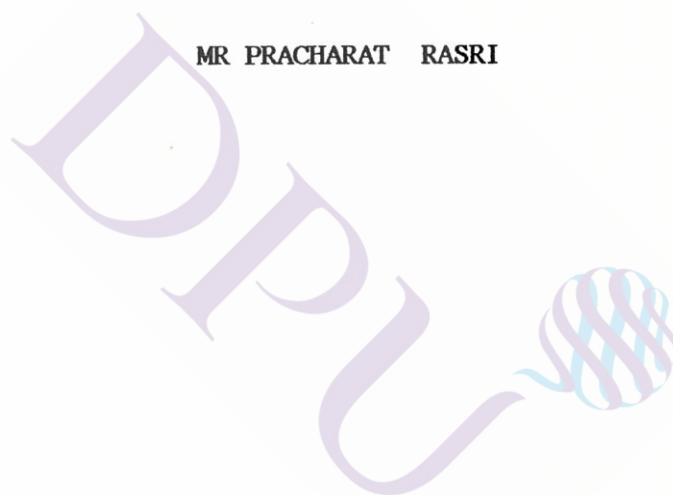
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2538

ISBN 974-281-011-7

LEGAL PROBLEMS CONCERNING THE CONTRACT OF THE USE OF ATM CARD

MR PRACHARAT RASRI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School Dhurakijpundit University

1995

ISBN 974-281-011-7

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ปริญญา.....นิติศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM)

โดย นายประจักษ์ ราชศรี

สาขาวิชา นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์วิชัย อริยะนันทกะ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ดร.อภิญา เลื่อนฉวี

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์บัณฑิต สุชีวะ)
.....กรรมการผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์สมชัย ทรัพย์วณิช)
.....กรรมการ
(อาจารย์วิชัย อริยะนันทกะ)
.....กรรมการ
(ดร.อภิญา เลื่อนฉวี)
.....กรรมการ
(อาจารย์บุญลย์ สิทธิพร)
.....กรรมการ
(อาจารย์เพ็ญวรรณ ทองดีแท้)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข)

วันที่ 15 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2538

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM)
ชื่อนักศึกษา	นายประชารัฐ ราศรี
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์วิชัย อริยานันทกะ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ดร.อภิญา เลื่อนลวี
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2537

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการบังคับใช้และความเป็นธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ว่าจะสามารถมีผลใช้บังคับระหว่างธนาคารกับลูกค้าผู้ใช้บริการแค่ไหน และเพียงใด รวมทั้ง ผลการบังคับใช้ดังกล่าวนี้จะมีความเป็นธรรมกับคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายลูกค้าผู้ใช้บริการหรือไม่ อย่างไร

จากการศึกษาพบว่า สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารเอาไว้เป็นส่วนใหญ่ แต่การยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบดังกล่าวนี้ ไม่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อีกทั้ง เงื่อนไขและข้อกำหนดที่ระบุเอาไว้สามารถผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ ดังนั้น สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จึงสามารถใช้บังคับระหว่างธนาคารกับลูกค้าผู้ใช้บริการได้ แต่อย่างไรก็ตาม การใช้บังคับของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเช่นนี้ ในบางกรณี อาจจะไม่เป็นธรรมกับลูกค้าผู้ใช้บริการได้ เนื่องจากสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ได้ยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารเอาไว้ในทุกกรณี ซึ่งการบังคับใช้ของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ในทุกกรณีเช่นนี้แม้จะไม่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายก็ตาม แต่หากพิจารณาในแง่ความเป็นธรรมแล้ว ย่อมที่จะไม่เป็นธรรมกับลูกค้าผู้ใช้บริการแต่อย่างใด

ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอว่าควรที่จะมีมาตรการในทางกฎหมายที่ให้ศาลสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เช่นเดียวกับกับสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินี้ เพื่อที่จะสามารถสร้างความเป็นธรรมให้กับคู่สัญญาฝ่ายที่เสียเปรียบในการทำสัญญาได้อย่างถูกต้อง และเพียงพอต่อไป

Thesis Title	Legal problems concerning the contract of the use of ATM card
Name	Mr Pracharat Rasri
Thesis Advisor	Mr Vichai Ariyanuntaka
Co-Thesis Advisor	Dr. Apinya Luernshavee
Department	Law
Academic Year	1994

ABSTRACT

This research is aimed at studying the legal problems concerning the contract of use of ATM card, with particular emphasis on the enforcement and fairness of the contract between Banks and Customers. This thesis also aims at studying how the contract will affect the two parties, especially the customers.

It is generally found that in the contract of the use of ATM card, there are certain conditions which exempt or limit the liabilities and obligations of Banks but these exemptions and limitations of Banks' liabilities are not in conflict with substantive law. The conditions and provisions that are created by Banks are also attached to the contract. Thus, the contract of the use of ATM card can enforce among two parties. However, in some cases, the enforcement of this contract may be unfair for customers due to the fact that the contract has the exemptions and limitations of the liabilities and obligations of Banks. The enforcement of the contract, considering the view of fairness, will not be enough to give justice to Customers.

Therefore, the author would like to offer some legal conditions and suggestions in order to provide Judges with tools for resolving the problems of such unfair contract. The purpose of these conditions are to create equity or fairness among the two parties especially the party who has the weaker bargaining power.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งของท่าน อาจารย์วิชัย อริยะนันทกะ และท่านอาจารย์ ดร.อภิญา เลื่อนฉวี ซึ่งได้กรุณาสละเวลาอัน มีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการ วิจัยจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านศาสตราจารย์บุญยัติ สุชีวะ ท่านศาสตราจารย์ สมชัย ทรัพย์วณิช ท่านอาจารย์เพ็ญวรรณ ทองดีแท้ และท่านอาจารย์วิบูลย์ สิทธาพร ซึ่งได้สละเวลาอันมีค่ารับเป็นประธานกรรมการ และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และคอยให้ คำชี้แนะ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณจันทนา สุทธิเรือง คุณจริยา ชินวงษ์ รวมทั้ง เจ้าหน้าที่ห้องสมุดกระทรวงยุติธรรมทุก ๆ ท่าน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) คุณอัญญา ราศรี คุณปรีชา ศรีเรืองฤทธิ์ คุณศศิมา กองรอด คุณชูเกียรติ น้อยฉิม คุณอดิศักดิ์ กิจสดีใส คุณจิตรัฐ ประเสริฐวิทย์ คุณรัชช ปล้องนิราศ คุณสุดาจิตร บารมี ตลอดจนพี่สาวและน้องสาว รวมทั้งทุก ๆ ท่านที่มีได้กล่าวนามมา ณ ที่นี้ ซึ่งได้ให้ความรู้ และเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียนตลอดมาจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิชานิติศาสตร์อยู่บ้าง ผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตาคุณแก่ผู้ที่มีอุปการะคุณ ตลอดจนมิตรสหายที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ จนผู้เขียนสามารถจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จ ส่วนความบกพร่อง ไม่สมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขออภัยแต่เพียงผู้เดียว

นายประชารัฐ ราศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการทำวิทยานิพนธ์.....	2
3. ลักษณะและขอบเขตของการศึกษา.....	2
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	3
2 กระบวนการและบทบาทเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	4
1. ประวัติความเป็นมาของบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	4
2. ลักษณะแห่งงานที่เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติสามารถให้บริการแก่ลูกค้า ผู้ถือบัตร.....	6
3. กระบวนการเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	8
3.1 ขั้นตอนการทำงานในระบบงานเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	8
3.1.1 การติดต่อสื่อสารของลูกค้า.....	9
3.1.2 ลูกค้าขอใช้บริการกับเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติตามที่ตน ต้องการ.....	9
3.2 ลักษณะการทำงานในระบบฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	10
3.2.1 ขั้นตอนการพิสูจน์ความถูกต้องระหว่างลูกค้ากับเครื่องฝาก- ถอนเงินอัตโนมัติ.....	11
3.2.2 ขั้นตอนการให้บริการแก่ลูกค้าของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	11

4.	ระบบและรูปแบบของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	12
4.1	ระบบของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	12
4.2	รูปแบบของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	13
5.	การใช้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติร่วมกัน.....	14
6.	บทบาทในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	15
6.1	ข้อดีในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	15
6.2	ข้อเสียในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	16
3	ข้อเกิดและลักษณะทางกฎหมายของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	18
1.	ข้อเกิดของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	18
1.1	การเกิดขึ้นของสัญญาฝากเงิน.....	18
1.2	การเกิดขึ้นของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	23
1.3	การระงับแห่งการบังคับใช้ของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	24
2.	ลักษณะทางกฎหมายของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	26
2.1	ลักษณะข้อความของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	27
2.2	ลักษณะความเป็นนิติกรรมและสัญญาของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	32
2.3	ลักษณะข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เปรียบเทียบกับสัญญาประเภทต่าง ๆ	34
2.3.1	เปรียบเทียบกับสัญญาตัวแทน.....	34
2.3.2	เปรียบเทียบกับการโอนสิทธิเรียกร้อง.....	36
2.3.3	เปรียบเทียบกับเช็ค.....	37
2.3.4	เปรียบเทียบกับสัญญาเช่าทรัพย์สิน.....	39
2.3.5	เปรียบเทียบกับสัญญาสำเร็จรูป.....	40
4	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	43
1.	ปัญหาการบังคับใช้ของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	43
2.	ปัญหาการผนวกเงื่อนไขและข้อกำหนดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.....	55

3. ปัญหาสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติเกี่ยวกับกรณีการบอกเลิกสัญญา โดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผล หรือบอกกล่าวให้ทราบล่วงหน้า.....	71
4. ปัญหาสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติเกี่ยวกับกรณีการยกเว้นความรับผิดชอบในทุกรณณ.....	85
5. ปัญหาสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติ จะอยู่ภายใต้บังคับแห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.... หรือไม่.....	101
6. ตารางการเปรียบเทียบสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติระหว่างธนาคาร FirstBank ของประเทศสหรัฐอเมริกา กับธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทย.....	115
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	134
บรรณานุกรม.....	140
ภาคผนวก.....	145
ประวัติผู้เขียน.....	178

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากในปัจจุบันนี้ ธนาคารได้นำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการดำเนินธุรกิจ และให้บริการแก่ลูกค้าเพื่ออำนวยความสะดวก รวดเร็ว ในการติดต่อกับธนาคาร ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้คอมพิวเตอร์ในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้การปฏิบัติงานของธนาคารและการติดต่อกับธนาคารของลูกค้าเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และประหยัด จากการที่ลูกค้าต้องติดต่อกับพนักงานธนาคารโดยตรงพัฒนาเป็นการติดต่อผ่าน เครื่องคอมพิวเตอร์แทน ซึ่งการติดต่อกับธนาคารโดยการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ก็เป็นส่วนหนึ่งของความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่ธนาคารได้นำเข้ามาใช้ในการดำเนินงานเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม โดยพื้นฐานของนิติสัมพันธ์ระหว่างธนาคารกับลูกค้าผู้ให้บริการนั้น ยังคงต้องอาศัยสัญญาเป็นแก่นในการกำหนดถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งสัญญาในการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ ก็มักจะมีการกำหนดเงื่อนไขหรือข้อตกลงในลักษณะที่เป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารเอาไว้เสียเป็นส่วนใหญ่ หรือเป็นการกำหนดเงื่อนไขที่เป็นการเพิ่มสิทธิบางประการให้กับฝ่ายธนาคารนอกเหนือไปจากที่กฎหมายกำหนด หรือเป็นการตัดสิทธิของลูกค้าที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ดังนั้น สัญญาในการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะมีลักษณะทางกฎหมายเป็นประการใด จะจัดอยู่ในลักษณะของสัญญาประเภทใดตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อีกทั้ง การกำหนดเงื่อนไขหรือข้อกำหนดในสัญญาที่เป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารเอาไว้เช่นนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะให้การยอมรับและบังคับให้ตามที่ตกลงไว้หรือไม่ และเพียงใด ทั้งนี้ เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายโดยเฉพาะเกี่ยวกับการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติออกมาใช้บังคับ จึงทำให้สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติต้องตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขหรือข้อตกลงที่กำหนดเอาไว้ในสัญญา โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นแนวทางในการบังคับใช้สัญญาดังกล่าว ซึ่งในบางกรณีอาจจะไม่เป็นธรรมกับลูกค้าผู้ให้บริการได้

และนอกจากนี้ มาตรการที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นที่ธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นมาตรการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 จะสามารถเยียวยารักษาปัญหาเพื่อแก้ไขความไม่เป็นที่ธรรมให้กับลูกค้าผู้ใช้บริการที่จะต้องตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบได้อย่างเพียงพอหรือไม่ ทั้งนี้ หากมีความจำเป็น ก็สมควรที่จะสร้างมาตรการใหม่เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นที่ธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นการสร้างความเป็นธรรมให้กับสังคมและคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายอีกประการหนึ่งด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการทวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งที่จะศึกษาถึงลักษณะและปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติว่ามีอยู่เช่นไร รวมถึงมาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ จะสามารถใช้ในการแก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นที่ธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้อย่างเพียงพอหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาหลักการหรือแนวทางในการหามาตรการ เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นที่ธรรมได้อย่างถูกต้อง และเพียงพอ

3. ลักษณะและขอบเขตของการศึกษา

ลักษณะของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะทำการวิเคราะห์โดยอาศัยการวิจัยเอกสาร กล่าวคือ เป็นการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ทั้งข้อมูลที่เป็นเอกสารทางวิชาการ บทความในวารสารของประเทศไทยและต่างประเทศ กฎหมาย และประกาศนาคาการแห่งประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์มากที่สุด

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาถึงปัญหาสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จะเป็นการศึกษาวิเคราะห์เน้นหนักทางด้านกฎหมาย โดยเฉพาะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 จะใช้เป็นหลักในการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุปและเสนอแนะในอันดับต่อไป

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะ โดยทั่วไปของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติว่ามีลักษณะทางกฎหมายเช่นไร และควรจัดอยู่ในลักษณะของสัญญาประเภทใดตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งมีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารเอาไว้ จะมีผลใช้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้หรือไม่ และเพียงใด
3. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการแก้ไข้ปัญหาความไม่เป็นธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติว่ามีอยู่อย่างไร และมาตรการที่ใช้ในการแก้ไข้ปัญหาดังกล่าวเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ มีอุปสรรคอย่างไร ทั้งนี้ จะช่วยให้มีการศึกษาและวิเคราะห์แง่มุมทางกฎหมายอย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นประโยชน์ในการแก้ไข้ปัญหาให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพในอันดับต่อไป
4. เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข้ปัญหาที่มีอยู่ของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ทั้งนี้ หากมีการออกกฎหมายมาควบคุมบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในอนาคต ผลการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ จะช่วยเสนอข้อคิดเห็นในการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายของไทยให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งมีการพัฒนารูปแบบของสัญญาในลักษณะใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

กระบวนการและบทบาทเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

สังคมธุรกิจในทุกวันนี้ คงไม่มีใครปฏิเสธได้ว่า นับวันการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการในทุกรูปแบบ รวมทั้งการพัฒนา การให้บริการในด้านต่าง ๆ ได้เจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ในวงการธุรกิจธนาคารปัจจุบัน ซึ่งต่างก็แข่งขันกันในการให้ความสะดวก หรือบริการที่ดีกว่า หรือเหนือกว่า เครื่องมือทันสมัยต่าง ๆ จึงถูกนำมาใช้ โดยเฉพาะเครื่องมือทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) และอื่น ๆ ที่ให้บริการที่เหนือกว่า (รวดเร็ว กว่า สะดวกกว่า) บริการฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติก็เป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งตอบสนองความต้องการของ ผู้คนในยุคปัจจุบันที่ไม่นิยมพกพาเงินสดติดตัวเป็นจำนวนมาก และยังเป็นบริการการเงินที่นิยมใช้ บริการกันมากในปัจจุบัน ซึ่งจะเห็นได้จากปริมาณบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่กระจายอยู่ทั่ว ประเทศประมาณไม่ต่ำกว่า 13 ล้านใบในขณะนี้ ฉะนั้น ก่อนที่จะได้ศึกษาถึงลักษณะทางกฎหมาย เกี่ยวกับสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ผู้เขียนเห็นควรที่จะได้ศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ตลอดจนกระบวนการอันเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเสียก่อน เพื่อจะได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในอันที่จะทำให้ทราบว่าบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินี้ มีวิวัฒนาการและกระบวนการในอันที่จะให้บริการแก่ผู้ถือบัตรอย่างไร รวมถึงตลอดถึง ข้อดีและข้อเสียจากการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ โดยผู้เขียนจะขอแยก กล่าวรายละเอียดตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเป็นเครื่องมืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์อย่างหนึ่งที่ใช้สำหรับฝากเงิน ถอนเงิน โอนเงิน และสอบถามยอดคงเหลือในบัญชี ลูกค้าสามารถใช้บริการจากเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องผ่านพนักงานธนาคารโดยตรง ซึ่งที่ผ่านมา ธนาคารพาณิชย์บริการลูกค้าเฉพาะในสำนักงานและในเวลาทำการของธนาคารเท่านั้น ทั้งนี้ เนื่องจากต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ และประสิทธิภาพการทำงานของธนาคารค่อนข้างจำกัด แต่ใน

ระยะหลังเมื่อธนาคารได้นำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่และคอมพิวเตอร์มาปรับปรุงระบบการทำงาน และส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงาน ทำให้ธนาคารสามารถที่จะเสนอบริการใหม่ ๆ ให้กับลูกค้า รวมทั้งบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งทำให้ธนาคารสามารถให้บริการแก่ลูกค้าได้กว้างขวางขึ้น กล่าวคือ สามารถให้บริการแก่ลูกค้าทั้งในและนอกสาขาของธนาคาร และทั้งในและนอกเวลาทำการของธนาคาร

เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าเครื่อง ATM นี้ เริ่มเป็นที่รู้จักกันครั้งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรป โดยได้เสนอบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (Automatic Teller Machine : ATM) ประมาณสิบกว่าปีแล้ว โดยติดตั้งเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติไว้ภายในสาขาและนอกสาขา เช่น ห้างสรรพสินค้าและศูนย์การค้าขนาดใหญ่ การเสนอบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในต่างประเทศนั้น สามารถอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าที่ไม่อาจมาติดต่อกับสาขาได้ในเวลาทำการของธนาคาร ลูกค้าของธนาคารก็นิยมใช้บริการดังกล่าวมากจนธนาคารต่าง ๆ ต้องติดตั้งเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเพิ่มขึ้น เพื่อสนองความต้องการของลูกค้าได้ทั้งหมด ความนิยมในเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้แพร่หลายไปยังประเทศต่าง ๆ ในแถบเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น ฮองกง ทั้งนี้ เพราะลูกค้าจะได้รับความสะดวก รวดเร็ว และความปลอดภัยอีกด้วย สำหรับประเทศไทยนั้น การเสนอบริการที่คล้ายคลึงกับบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมีมานานนับสิบปีแล้ว กล่าวคือในปี พ.ศ. 2516 ธนาคารกสิกรไทย จำกัด ได้เริ่มติดตั้งเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (Cash dispensing Machine) ซึ่งลูกค้าของธนาคารสามารถถอนเงินได้ตลอด 24 ชั่วโมง บริการดังกล่าวมีลักษณะใกล้เคียงกับบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เพียงแต่ไม่สามารถให้บริการฝากเงินและถอนเงินเท่านั้น จากจุดเริ่มต้นนี้ ทำให้ธนาคารต่าง ๆ เริ่มตื่นตัวและสนใจในบริการดังกล่าว จนกระทั่งต้นปี พ.ศ. 2526 ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ได้ติดตั้งเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเพื่อให้บริการฝากและถอนเงิน โอนเงินระหว่างบัญชี และสอบถามยอดบัญชีเป็นแห่งแรก เพราะเนื่องจากว่าธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ต้องทำหน้าที่รับจ่ายเงินเดือนให้กับหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีคนเป็นจำนวนมาก และเมื่อถึงคราวสิ้นเดือน พนักงานรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ก็จะมาทำการถอนเงินจนหมด อีกทั้ง ธนาคารต้องใช้พนักงานเคาน์เตอร์เป็นจำนวนมาก เพื่อช่วยกันให้บริการถอนเงินดังกล่าว ดังนั้น เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

จึงได้ถูกนำมาใช้ในประเทศไทย และธนาคารพาณิชย์แห่งอื่น ๆ ก็ได้นำเข้ามาติดตั้งเพื่อให้บริการแก่ลูกค้าเช่นกัน¹

ในปัจจุบัน บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติยังได้มีการพัฒนาก้าวไกลไปอย่างมาก โดยได้มีการรวมตัวกันระหว่างธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ในการให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติร่วมกัน เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างทั่วถึง และสะดวกสบายมากขึ้น โดยมีการจัดตั้งระบบการทำงานของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติร่วมกันหรือที่เรียกว่า เอทีเอ็มพูล (ATM Pool) ทำให้ผู้ถือบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติสามารถที่จะไปใช้บริการ ณ เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารใด ๆ ก็ได้

2. ลักษณะแห่งงานที่เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติสามารถให้บริการแก่ลูกค้าผู้ถือบัตร

เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ คือเครื่องจักรหรือเครื่องมืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ประเภทหนึ่ง ที่มีลักษณะการทำงานคล้ายเครื่อง Terminal ที่ติดตั้งตามสาขาของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์ได้นำเอาเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมาใช้กับงานของธนาคาร เพื่อบริการแก่ลูกค้าให้ได้รับความสะดวกและรวดเร็ว โดยลูกค้าเป็นผู้สั่งให้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติทำงานตามที่ลูกค้าต้องการภายใต้ข้อจำกัด หรือบริการที่ธนาคารกำหนดให้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติทำงาน งานที่เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติสามารถให้บริการแก่ลูกค้าของธนาคารแบ่งตามประเภทของรายการได้ดังนี้²

2.1 ด้านการถอนเงิน

ซึ่งเป็นหัวใจของการนำเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมาใช้ ประโยชน์ที่ได้รับคือ

¹ชูชาติ เลิศจินตนาภิจ, "การศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บริการเกี่ยวกับการใช้บริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ในเขตกรุงเทพมหานคร," (กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ แผนกวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 7-8.

²สุธรรม นิมพิทักษ์พงศ์, "ATM ประโยชน์และการทำงาน", วิศวกรรมสาร 37 (มิถุนายน 2527), หน้า 79-80.

ความรวดเร็ว การถอนเงินจากเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติใช้เวลาประมาณ 30 วินาที ในขณะที่ถอนเงินด้วย และประมาณ 1-2 นาที ในขณะที่ถอนเงินตามจำนวนที่ต้องการ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ การไปถอนปกติที่เคาน์เตอร์ของธนาคารแล้วจะเห็นได้ว่าสะดวก รวดเร็วกว่ามาก

ความสะดวก นอกจากความรวดเร็วแล้วการถอนเงินจากเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งจะสามารถถอนได้ตั้งแต่ 7.00 น. ถึง 22.00 น. ของทุกวันไม่เว้นวันหยุด (บางธนาคารสามารถถอนเงินได้ 24 ชั่วโมง เช่น ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)) จากการที่สามารถถอนเงินได้ถึง 22.00 น. ทำให้ผู้ต้องการถอนเงินไม่ต้องเดือดร้อนในการที่จะต้องรีบไปธนาคารในระหว่างวันเวลาทำงาน ซึ่งทำให้ต้องเสียเวลาการทำงานประจำไป และจากการที่ถอนเงินได้ทุกวันไม่เว้นวันหยุด ทำให้ผู้ใช้บริการไม่ต้องพะวงในการที่จะต้องถอนเงินไว้ใช้ในวันหยุด หรืออีกแง่หนึ่งก็คือจะถอนเงินมาก็ต่อเมื่อจำเป็นต้องใช้จริง ๆ เท่านั้น และเนื่องจากการนำเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมาใช้ในระบบ ON LINE เป็นการอำนวยความสะดวกมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ผู้ใช้บริการอาจจะไปถอนเงินที่เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เครื่องไหนก็ได้ตามแต่จะสะดวก และวงเงินที่ถอนได้มีอัตราสูงสุดวันละไม่เกิน 20,000.-บาท (ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สามารถถอนเงินได้สูงสุดไม่เกินวันละ 50,000.-บาท)

2.2 ด้านการโอนเงิน

การโอนเงินจากบัญชีหนึ่ง ไปยังอีกบัญชีหนึ่งยังประโยชน์ให้กับผู้ใช้บริการ ดังนี้ ด้านดอกเบี้ยเงินฝาก จากที่ระบบธนาคารมีอยู่ว่า การฝากเงินสะสมทรัพย์ ธนาคารจะคิดดอกเบี้ยให้ตามจำนวนวัน และตามจำนวนเงินฝากที่มีอยู่ ส่วนยอดเงินฝากแบบกระแสรายวัน (การใช้จ่าย) ธนาคารจะไม่คิดดอกเบี้ยให้ฝาก ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย แต่ถ้าในกรณีที่เป็นการเบิกเงินเกินบัญชี ธนาคารจะคิดดอกเบี้ยจากลูกค้า จากข้อแตกต่างดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้ใช้บริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ สามารถที่จะโอนเงินจากบัญชีสะสมทรัพย์เท่าที่จ่ายจริง ๆ ไปยังบัญชีกระแสรายวัน ส่วนที่เหลือก็เก็บไว้ในบัญชีสะสมทรัพย์ เพื่อจะได้ดอกเบี้ยเต็มเม็ดเต็มหน่วย หรือในทางตรงกันข้าม ถ้าเงินในบัญชีกระแสรายวันมากเกินไป ก็สามารถโอนมาบัญชีสะสมทรัพย์เพื่อให้ได้ดอกเบี้ยอันพึงจะได้

ด้านอื่น ๆ จากความสามารถในการโอนเงินนี้ ก็อำนวยความสะดวกให้ในการโอนเงินไปเข้าบัญชีฝากประจำ บัญชีสินทรัพย์ และนอกจากนี้ ก็สามารถจะโอนไปชำระค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ และการชำระหนี้ต่าง ๆ ได้อีกด้วย

2.3 ด้านการสอบถามยอดในบัญชี

เป็นอยู่ประจำที่ผู้ใช้บริการธนาคาร (ฝากเงินไว้กับธนาคาร) อยากจะทราบว่ามีเงินเหลืออยู่เท่าใด พอที่จะใช้จ่ายหรือไม่ เงินโอนเข้ามาหรือยัง เช็คผ่านบัญชี

ได้หรือไม่ ซึ่งปกติจะต้องไปสอบถามจากธนาคาร แต่ผู้ให้บริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติสามารถที่จะไปสอบถาม (ยอดเงิน) ได้จากเครื่องโดยตรง

2.4 ด้านการขอทราบรายละเอียดบัญชี (Statement)

นอกจากจะสอบถามยอดบัญชีได้แล้ว บางครั้งเจ้าของบัญชีอาจมีข้อสงสัยในรายละเอียด อาจจะขอรายละเอียดจากเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติก็ได้ การขอรายละเอียดบัญชีมีอยู่ 2 วิธีคือ

วิธีที่ 1 แจ้งความจำนงผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ทางธนาคารจะดำเนินการพิมพ์รายละเอียดบัญชีมาให้ในวันถัดไป

วิธีที่ 2 ความสามารถของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติบางยี่ห้อสามารถพิมพ์รายละเอียดบัญชีฉบับย่อให้ได้เลยทันที คือ พิมพ์รายละเอียดย้อนหลังไปได้ 10 รายการ

2.5 ด้านการฝากเงิน

บริการฝากเงินนี้ ก็เป็นเช่นเดียวกับการไปฝากเงินที่ธนาคาร ผู้ใช้บริการนำเงินใส่ช่องที่ธนาคารเตรียมไว้ แจ้งความจำนงที่จะฝาก ซึ่งสามารถที่จะฝากได้ทั้งเงินสดและเช็ค การบริการฝากเงินนี้ ได้ให้ความรวดเร็วและสะดวกมากแก่ผู้ให้บริการ แต่มีข้อแม้ว่าเงินที่ฝากจะถอนได้ก็ต่อเมื่อมีการนับ และแจ้งยืนยันความถูกต้องจากเจ้าหน้าที่ของธนาคารแล้วเท่านั้น ซึ่งปกติมักจะเป็นวันรุ่งขึ้น

2.6 ด้านการชำระเงิน

สามารถหักบัญชีเงินฝากทุกประเภทของผู้ใช้บริการเพื่อชำระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ หรือผู้ให้บริการจะชำระค่าใช้จ่ายด้วยเงินสดผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติก็ได้

3. กระบวนการเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

3.1 ขั้นตอนการทำงานในระบบงานเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

ในขณะที่เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติพร้อมที่จะให้บริการแก่ลูกค้า และลูกค้ามีความต้องการจะใช้บริการกับเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ลูกค้าสามารถใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติกับ PIN³ ควบคู่กันไป เพื่อเป็นการติดต่อสื่อสารกันระหว่างลูกค้ากับเครื่องฝาก-ถอน

³รหัสประจำตัวผู้มีสิทธิในบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (Personal Identification Number : PIN)

เงินอัตโนมัติ ไปตามจังหวะของขั้นตอนการติดต่อสื่อสาร 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้คือ⁴

3.1.1 การติดต่อสื่อสารของลูกค้า

ก. ลูกค้าสอดบัตร หรือรูดบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเข้าไปในช่อง Card Input Reader เครื่องจะเริ่มทำงาน

ข. กดรหัสประจำตัวลูกค้า (PIN) ที่เป็นตัวเลข (Numeric Keyboard) เครื่องจะตรวจสอบความถูกต้อง

3.1.2 ลูกค้าขอใช้บริการกับเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติตามที่ตนต้องการ

ก. เลือกกดปุ่มทํารายการตามที่ลูกค้าต้องการ โดยปกติเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์แต่ละธนาคารจะจัดสรรรายการขั้นมูลฐานไว้ ดังนี้

- ปุ่มการทํารายการฝาก ถอน โอนบัญชี และสอบถามยอด
- ปุ่มประเภทของบัญชีเงินฝาก

ข. กดจำนวนเงินที่ต้องการที่เป็น Numeric Keyboard

ค. กดปุ่ม "Enter" หรือ "ตกลง" เพื่อยืนยันความถูกต้องของจำนวนเงินที่ต้องการ

ง. ในกรณีต้องการฝากหรือชำระเงิน ลูกค้าจะต้องแจ้งให้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติทราบว่า เป็นเงินสด โดยกดหมายเลข 1 หรือเป็นเช็ค โดยกดหมายเลข 2 แล้วสอดของใส่เงินหรือของใส่เช็คเข้าไปในช่องฝากเงิน (Depository)

จ. ในกรณีต้องการถอนเร่งด่วน ในกระบวนการสื่อสารของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ได้รับการออกแบบเพื่ออำนวยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลาให้แก่ลูกค้า โดยลดขั้นตอนการเลือกกดจำนวนเงินที่ต้องการ ซึ่งแต่ละธนาคารพาณิชย์จะเตรียมปุ่มถอนเงินด่วนสำเร็จรูปไว้ให้ด้วยจำนวนเงินที่แน่นอนลงไป เช่น 500.-บาท และ 2,000.-บาท เป็นต้น ซึ่งระดับจำนวนเงินสำเร็จรูปที่จัดเตรียมไว้ให้ นี้ จะคำนึงถึงความต้องการใช้ของลูกค้าเป็นสำคัญ

⁴พรทิพย์ ดิสมโชค, "ประสิทธิภาพของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ที่มีต่อธนาคารพาณิชย์ไทย," (กรุงเทพมหานคร : วิทยานพันธ์ แผนกวิชาวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529), หน้า 78-80.

จากขั้นตอนการติดต่อสื่อสารของลูกค้าด้วยการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ กับ PIN ตั้งแต่เริ่มแรก เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะเริ่มตอบรับการติดต่อสื่อสารของลูกค้าด้วยเสียง อาจจะเป็นเสียงตามธรรมชาติของเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือเสียงพูดเพื่อเป็นภาษาสื่อสารให้ลูกค้าทราบว่า เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ตอบรับการติดต่อสื่อสารของลูกค้าแล้ว และพร้อมที่จะสื่อสารกับลูกค้าตลอดไป นับตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงสิ้นสุดกระบวนการสื่อสาร

หลังจากที่ลูกค้าทราบการแล้ว เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะปฏิบัติงานตามที่ลูกค้าต้องการ ในขั้นตอนสุดท้าย เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะจัดส่งเอกสาร 2 ชิ้นให้แก่ลูกค้า คือ

1. ใบบันทึกการทำรายการที่ลูกค้าขอใช้บริการจากเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (Transaction Record) โดยจะแสดงรายการสำคัญไว้ดังนี้

- (ก) เลขที่บัตร
- (ข) วัน เดือน ปี เวลา สถานที่ตั้งของเครื่อง
- (ค) ลักษณะการขอใช้บริการ (ฝาก ถอน โอน)
- (ง) เลขที่บัญชีเงินฝาก
- (จ) จำนวนเงินที่ฝาก ถอน หรือโอน
- (ฉ) ยอดคงเหลือในบัญชี

2. เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะคืนบัตรให้แก่ลูกค้าหลังจากสิ้นสุดกระบวนการทำรายการที่ลูกค้าขอใช้บริการเรียบร้อยแล้ว แต่ถ้าลูกค้ากดรหัสประจำตัว (PIN) ไม่ถูกต้อง 3 ครั้ง เครื่องจะยึดบัตรไว้ก่อนทันที

3.2 ลักษณะการทำงานในระบบฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติยอมที่จะปฏิบัติงานกับลูกค้าทุกคนด้วยความเสมอภาค แต่เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะไม่ยอมที่จะปฏิบัติงานกับลูกค้าที่ไม่ใช่เจ้าของบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ และรหัสประจำตัว (PIN) ที่แท้จริง เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมีความสามารถพิเศษที่ช่วยสกัดกั้นรายการผิดปกติไว้ ในทางกลับกันเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติก็พร้อมที่จะปฏิบัติงานกับลูกค้าที่เป็นเจ้าของบัตรและรหัสประจำตัว (PIN) ที่แท้จริงทุกเวลาโดยเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะมีระบบการทำงานดังนี้คือ⁵

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 80-82.

3.2.1 ขั้นตอนการพิสูจน์ความถูกต้องระหว่างลูกค้ากับเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

ก. เมื่อบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของลูกค้าผ่านเข้าเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ข้อมูลที่บันทึกไว้ในแผ่นแม่เหล็กจะถูกอ่านโดย Card Reader เพื่อนำข้อมูลที่อ่านได้ไปคำนวณร่วมกับเลขกุญแจ (Key) ตามสูตรที่กำหนดไว้ (Algorithm) โดยโปรแกรมคำสั่งที่อยู่ภายในเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ แล้วนำค่าที่ได้เก็บไว้เปรียบเทียบกับเลขรหัสประจำตัวลูกค้า (PIN) ที่ลูกค้ากดผ่านเข้าเครื่องทาง Numeric Keyboard

ข. รหัสประจำตัว (PIN) ที่ลูกค้ากดลงบน Numeric Keyboard นั้น เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะแปลงรหัส (Converter) เป็นภาษาคอมพิวเตอร์ เพื่อเปรียบเทียบกับรหัสที่เครื่องคำนวณไว้ก่อนแล้ว

ค. เมื่อครบวงจรการทำงานตามข้อ ก. และ ข. แล้ว โปรแกรมภายในเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จะนำมาเปรียบเทียบ (Comparator) ว่ารหัสประจำตัวลูกค้าที่คำนวณได้กับรหัสที่ลูกค้ากดเข้ามาถูกต้องตรงกันหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้องเครื่องจะไม่ยอมให้ทำรายการต่อไป (NO-GO) แต่ถ้าตรงกับเครื่อง เครื่องจะอนุญาตให้ทำรายการต่อไปได้ โดยเครื่องจะแจ้งขั้นตอนการปฏิบัติให้แก่ลูกค้าทราบทางจอภาพของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

3.2.2 ขั้นตอนการให้บริการแก่ลูกค้าของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

ก. เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะทำงานตามความต้องการของลูกค้าที่เลือกทำรายการผ่าน Functional Keyboard ซึ่งเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะทำรายการได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแต่ละธนาคารพาณิชย์ค้ำึงถึงความจำเป็นและความต้องการของลูกค้ามากน้อยเพียงไร ในแต่ละปุมที่ธนาคารพาณิชย์กำหนดขึ้น จะมีคำอธิบายรายการที่เครื่องทำงานได้ เช่น ถอนเงินสด ฝากเงินสด หรือโอนบัญชี เป็นต้น

ข. รายการต่าง ๆ ที่ลูกค้าเลือกทำรายการทาง Functional Keyboard และ Numeric Keyboard เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะเก็บรวบรวมไว้เป็นชุด ๆ ในรูปของรหัสภาษาคอมพิวเตอร์ พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของรายการข้อมูลต่าง ๆ ที่ลูกค้าทำรายการเข้าเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ และในระหว่างที่ข้อมูลยังไม่ถูกส่งออกจากเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ลูกค้ายังมีโอกาสแก้ไขข้อมูลหรือยกเลิกการทำรายการก็ได้

ค. รายการข้อมูลต่าง ๆ ตามความต้องการของลูกค้าจะส่งผ่านสารการสื่อสารในเครือข่าย (Network) จากเครื่องไปยังศูนย์คอมพิวเตอร์ของธนาคารพาณิชย์ (Host) หลังจากที่ถูกกดปุ่มตกลงหรือ Enter แล้ว

ง. รายการข้อมูลต่าง ๆ ที่ส่งผ่านสารการสื่อสารจะได้รับการเปลี่ยนรูป (Encrypt) เพื่อรักษาความปลอดภัยของข้อมูลก่อน แล้วจึงจะส่งเข้าสู่ศูนย์คอมพิวเตอร์ของธนาคารพาณิชย์ และจากศูนย์คอมพิวเตอร์มายังเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

จ. เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จะทำงานตามที่ได้ผลตอบกลับจากคอมพิวเตอร์ (Host) ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าที่ทำการเข้าทาง Functional Keyboard สำหรับในกรณีที่เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติทำงานผิดพลาด (Malfunction) บริษัทผู้ขายเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น

4. ระบบและรูปแบบของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

4.1 ระบบของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติสามารถนำมาใช้งานได้ 2 ระบบ คือ ในระบบที่ใช้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเป็นอิสระของตัวเอง (Off-Line) กับระบบการใช้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในแต่ละสาขาของธนาคารหนึ่ง ๆ สามารถเชื่อมติดต่อกับสื่อสารกับข้อมูลถึงกันและกันได้โดยตรงกับศูนย์คอมพิวเตอร์ หรือผ่านสายโทรศัพท์หรือไมโครเวฟ (On-Line) ซึ่งจะขอกล่าวดังนี้คือ

4.1.1 เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ที่ใช้ในระบบเป็นอิสระของตัวเอง (Of-Line)

ในระยะต้น ๆ เกี่ยวกับการใช้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในต่างประเทศประมาณปี พ.ศ. 2518 นิยมใช้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในระบบเป็นอิสระของตัวเอง แต่ละเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะไม่ขึ้นต่อกัน ไม่สัมพันธ์ติดต่อกับสื่อสารข้อมูลกันและกันเลย ต่างคนต่างทำงานไป องค์กรประกอบภายในที่สำคัญก็ คือ อุปกรณ์การอ่าน (Read) และอุปกรณ์การแปลรหัส (Decode) ข้อมูลในแถบแม่เหล็กด้านหลังบัตร บัตรที่ใช้กับเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในระบบนี้ จะบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวงเงินของลูกค้าที่มีสิทธิจะถอนเงินได้ในระยะเวลาหนึ่ง ๆ ดังนั้น ทุก ๆ ครั้ง ที่มีการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติกับเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ข้อมูลจะได้รับการตรวจสอบกับข้อมูลที่บันทึกลงในแถบแม่เหล็กด้านหลังบัตร เพื่อเป็นการป้องกันเงิน มิให้ลูกค้าถอนเงินเกินกว่าวงเงินที่ธนาคารพาณิชย์กำหนดไว้ให้

การบริการลักษณะนี้ พนักงานเคาน์เตอร์ยังคงมีบทบาทสำคัญในการบริการลูกค้า เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเป็นเพียงอุปกรณ์สำนักงานที่ใช้บันทึกรายการเกี่ยวกับความจำและพิมพ์รายการเท่านั้น โดยพนักงานจะใช้เทปกระดาษเจาะรู (Punched Paper)

หรือเพาแม่เหล็กบันทึกรายการผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ แล้วเครื่องจะพิมพ์ใบบันทึก รายการออกมา 2 ฉบับ ซึ่งต้นฉบับให้ลูกค้า ส่วนสำเนาเก็บไว้ในตัวเครื่องเพื่อตรวจสอบ นอกจากนี้ ภายในเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะมีหน่วยความจำเพื่อช่วยเก็บรายชื่อบัตรของลูกค้าที่มีปัญหาทางการเงินกับธนาคารพาณิชย์ (Black List) หรือการแจ้งอายัดบัตรเนื่องจาก ลูกค้าทำบัตรหาย บัตรถูกขโมยไว้ตรวจสอบบัตร มีข้อน่าสังเกตว่า การใช้บัตรฝาก-ถอนเงิน อัตโนมัติในระบบนี้ จะต้องมีการบันทึกข้อมูลและปรับปรุงเพิ่มเติมแก้ไขข้อมูลอยู่ทุก ๆ ระยะเวลา เพื่อ เตรียมข้อมูลให้ทันต่อเหตุการณ์ อีกประเด็นหนึ่งก็คือ ถ้าเครื่องพิมพ์ใบบันทึกรายการเกิดเหตุ ขัดข้อง เครื่องจะหยุดการให้บริการแก่ลูกค้าทันที

4.1.2 เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ที่ใช้ในระบบเชื่อมต่อสื่อสารถึงกัน และกัน (On-Line) ภายในธนาคารพาณิชย์เดียวกัน

จากระบบการใช้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ที่เป็นอิสระไม่เชื่อมต่อสัมพันธ์กัน ได้รับการพัฒนาให้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติแต่ละเครื่องสามารถติดต่อสื่อสาร ถึงกันและกันได้ ซึ่งเชื่อมต่อกับศูนย์คอมพิวเตอร์ของธนาคารโดยตรง หรือผ่านทางสายโทรศัพท์ สำหรับในประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ไทยได้นำเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมาใช้ด้วย ระบบนี้ สามารถบริการลูกค้าด้วยความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ ลูกค้าสามารถสอบถามยอด คงเหลือในบัญชีเงินฝากได้ ซึ่งในระบบ Off-Line ไม่สามารถทำได้ นอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์ สามารถควบคุมการทำงานของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ทุกขณะ

4.2 รูปแบบของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่นิยมใช้กันเพื่อบริการลูกค้ามีอยู่ 2 ประเภทคือ

4.2.1 ประเภทตู้ตั้ง (Lobby) จะได้รับการออกแบบเป็นตู้เหล็กทรง สี่เหลี่ยมผืนผ้า สูงประมาณ 2 เมตร สามารถเคลื่อนย้ายสถานที่ได้สะดวก

4.2.2 ประเภทติดกับตัวอาคาร (Through-the Wall) ลักษณะเครื่อง เป็นแบบตู้ตั้งที่ฝังตัวเครื่องลงในผนังอาคาร หรือกำแพงตัวอาคาร เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ประเภทนี้ จะติดตั้งอยู่ ณ สถานที่ในลักษณะถาวร ตัวเครื่องโดยทั่วไปจะทำด้วยวัสดุอุปกรณ์ ที่แข็งแรงกว่าเครื่องแบบตู้ตั้ง เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติติดกับตัวอาคารนี้ มักเป็นที่นิยมใช้ ในต่างประเทศ เพราะมีความปลอดภัยสูงกว่าแบบตู้ตั้ง

5. การใช้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติร่วมกัน (ATM Pool หรือ ATM Shared Network)

การใช้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติร่วมกัน หมายถึง การที่ธนาคารพาณิชย์ตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไปมารวมกลุ่มกัน โดยมีข้อตกลงร่วมกันที่จะให้ลูกค้าของธนาคารสมาชิกในกลุ่มสามารถขอใช้บริการกับเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารสมาชิกได้ เนื่องจากเหตุผลที่ธนาคารพาณิชย์ทุกธนาคาร ต้องการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการบริการให้กับลูกค้าให้ได้รับประโยชน์สูงสุด สามารถฝาก-ถอนเงินได้จากเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ทุกเครื่อง และเป็นการประหยัดเงินตราต่างประเทศในการลงทุนระบบสวิตซิ่ง และติดตั้งเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเพิ่มขึ้น สมาคมธนาคารไทย โดยการสนับสนุนของธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้จัดตั้ง บริษัท เอ ที เอ็ม พูล จำกัด ขึ้นเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2536 ซึ่งทำให้พูลแห่งชาติหรือ National Pool ได้ถือกำเนิดขึ้นในประเทศไทย โดยมีบริษัทศูนย์ประมวลผล หรือ PCC ทำหน้าที่เป็นผู้สวิตซ์รายการระหว่างธนาคารทั้ง 15 ธนาคารเพื่อร่วมเป็น National Pool⁶

ประโยชน์ของการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติร่วมกัน

วัตถุประสงค์หลักของการใช้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติร่วมกัน เพื่อมุ่งหวัง ประโยชน์สำคัญ ๆ อยู่ 3 ประการคือ⁷

1. ประโยชน์ต่อประเทศชาติ เป็นประโยชน์ที่ต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรกโครงการ ATM Pool จะช่วยให้ประเทศประหยัดเงินตราต่างประเทศได้มากกว่าการที่แต่ละธนาคารต่างฝ่ายต่างนำเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมาใช้โดยอิสระเสรี
2. ประโยชน์ต่อลูกค้าผู้ใช้บริการ การร่วมมือในลักษณะ ATM Pool ก็เพื่อให้ลูกค้าของแต่ละธนาคารสามารถใช้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติร่วมกันได้ ซึ่งจะก่อประโยชน์แก่ลูกค้าโดยสามารถเพิ่มจุดการให้บริการแก่ลูกค้าให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น
3. ประโยชน์ต่อธนาคารที่ร่วมพูลกัน แทนที่แต่ละธนาคารจะต่างฝ่ายต่างซื้อเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ และแข่งขันกันหาจุดขายที่อาจจะซ้ำซ้อนกันได้ เป็นการสูญเสียบรรด ประโยชน์สูงสุดของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติแต่ละเครื่อง และเป็นการแข่งขันกันโดยเปล่า-

⁶ศูนย์คอมพิวเตอร์ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด, "เอทีเอ็มสวิตซิ่งพูล ความสำเร็จของ แบงก์ไทย", การเงินธนาคาร 12 (ธันวาคม 2536), หน้า 196.

⁷ศูนย์คอมพิวเตอร์ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด, "เอ.ที.เอ็ม.พูล นั้นคืออะไร", การเงินการคลัง : (มีนาคม - เมษายน 2528), หน้า 73-74.

ประโยชน์ ดังนั้น นโยบาย ATM Pool นอกจากจะช่วยลดการสูญเสียเงินตราต่างประเทศแล้ว ยังเป็นการลดการแข่งขันในการให้บริการประเภทเดียวกัน อันเป็นการลงทุนทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากที่สุดอีกด้วย

6. บทบาทในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

6.1 ข้อดีในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

1. ลูกค้าได้รับความสะดวกรวดเร็วในการฝากและถอนเงิน โดยปกติลูกค้าที่ต้องการฝากหรือถอนเงินจะต้องเสียเวลารอคอยนานเพราะมีลูกค้าคนอื่นมาใช้บริการก่อน และมีขั้นตอนในการฝากหรือถอนหลายขั้นตอน แต่ถ้าลูกค้าใช้บริการดังกล่าวจากเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ก็จะเป็นการประหยัดเวลาได้ค่อนข้างมาก นอกจากนี้ ลูกค้ายังสามารถโอนเงินระหว่างบัญชีเงินฝากประเภทต่าง ๆ ของตน เช่น โอนเงินจากบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ไปบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน เป็นต้น รวมทั้งการสอบถามยอดบัญชีและชำระค่าสาธารณูปโภค ซึ่งในกรณีที่ลูกค้าต้องไปติดต่อธุรกิจ ณ สถานที่ที่ห่างไกลจากสาขาที่ตนเป็นลูกค้าอยู่ อาจใช้บริการดังกล่าวได้จากเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ยิ่งกว่านั้นในกรณีที่ลูกค้าไปใช้บริการจากธนาคารโดยตรง คือฝากหรือถอนที่เคาน์เตอร์อาจต้องใช้เวลาระมาณ 10-20 นาที จึงจะกลับออกจากธนาคารได้ แต่เมื่อมีเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเข้ามาทำหน้าที่แทนปรากฏว่าใช้เวลาเพียง 30 วินาที หรือ 1 นาที เท่านั้น

2. ลูกค้าสามารถใช้บริการนอกเวลาทำการของธนาคาร ปัจจุบันธนาคารให้บริการแก่ลูกค้าประมาณวันละ 7 ชั่วโมง แต่ลูกค้าสามารถใช้บริการจากเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินอกเวลาทำการได้ ซึ่งอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าที่จำเป็นต้องใช้เงินก่อน หรือหลังเวลาทำการของธนาคารและในวันหยุดของธนาคารโดยลูกค้าสามารถใช้บริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติทุกวันตั้งแต่ 7.00 น. ถึง 22.00 น.

3. ลูกค้าไม่มีความจำเป็นต้องถือเงินสดเป็นจำนวนมาก เพราะสามารถถอนเงินได้ทุกวันทั้งที่สาขาและสถานที่ซึ่งมีเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติติดตั้งอยู่ อีกทั้งช่วยส่งเสริมให้เกิดการออมด้วยการทยอยถอน ทำให้ลูกค้าได้รับดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาการฝากอีกด้วย และในระยะหลัง ๆ ลูกค้าสามารถซื้อสินค้าในราคาต่ำกว่าปกติจากร้านค้าที่มีข้อตกลงกับธนาคาร ที่จะให้ส่วนลดพิเศษแก่ลูกค้าผู้ถือบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารด้วย สำหรับธนาคารก็ได้รับประโยชน์เช่นกัน คือ สามารถบริการลูกค้าได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะตามศูนย์การค้าขนาดใหญ่ นอกจากนี้ บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติยังช่วยแบ่งเบาภาระของธนาคารตอนสิ้นเดือน ในกรณีที่บริษัทหรือหน่วยงานราชการขอให้ธนาคารเป็น

ผู้จ่ายเงินเดือนแก่พนักงานหรือข้าราชการในสังกัด ทั้งนี้ เพราะลูกค้าสามารถถอนเงินจากเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้

4. ช่วยบรรเทาปัญหาการขยายสาขาของธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากการตั้งสาขาใหม่จำเป็นต้องใช้เงินทุนสูง แต่ธนาคารพาณิชย์ก็มีความจำเป็นต้องขยายสาขาเพื่อจะได้บริการให้แก่ลูกค้าได้ทุกหนทุกแห่ง และเพื่อต่อสู้กับภาวะการแข่งขันในตลาดให้ได้ ดังนั้นธนาคารพาณิชย์จึงพยายามหาช่องทางเพื่อช่วยลดปัญหาการขยายสาขานี้ ด้วยการนำเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมาใช้ เพื่อขยายบริการของธนาคารพาณิชย์ให้ได้มากขึ้นแทนการตั้งสาขาใหม่ ประกอบกับการใช้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติบริการลูกค้าของธนาคารพาณิชย์ก็ใช้เนื้อที่ไม่มากนัก จึงเท่ากับเป็นการช่วยลดปัญหาเรื่องสถานที่คับแคบไม่เพียงพอแก่การให้บริการลูกค้าในระบบที่ลูกค้าต้องติดต่อกับพนักงานของธนาคารหน้าเคาน์เตอร์

5. เป็นการลดต้นทุนในการดำเนินงาน กล่าวคือ ในปริมาณงานที่เท่า ๆ กัน การใช้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากกว่าการใช้ทรัพยากรบุคคล นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างความทันสมัยและล้ายุคให้แก่ธนาคารพาณิชย์ที่สามารถนำเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่มาใช้ในระบบการบริการลูกค้าอัตโนมัติ ซึ่งเป็นก้าวหนึ่งของการพัฒนาความก้าวหน้าของธนาคารพาณิชย์ไทยต่อไป

6.2 ข้อเสียในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

1. ความจำกัดของบริการ เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติไม่สามารถให้บริการด้านการธนาคารพาณิชย์ได้ทั้งหมด แต่จะสามารถให้บริการได้เฉพาะบริการขั้นพื้นฐานทั่วไปเท่านั้น คือ การฝากและถอนเงินเป็นหลัก

2. ความจำกัดของจำนวนเงินที่ถอน ธนาคารพาณิชย์จะกำหนดจำนวนเงินที่ลูกค้าสามารถจะถอนเงินจากบัญชีเงินฝากแต่ละบัญชีเอาไว้ เช่น ถอนได้ไม่เกินครั้งละ 10,000.-บาท และไม่เกิน 20,000.-บาท/วัน เป็นต้น จึงทำให้เกิดข้อจำกัดการใช้บริการสำหรับลูกค้าชั้น

3. ความเชื่อถือได้ของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เนื่องจากระบบการบริการด้วยเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จะต้องอาศัยปัจจัยภายนอกหลายอย่าง เช่น คู่สายโทรศัพท์ สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ สถานที่ตั้ง ซึ่งจะมีผลทำให้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติทำงานผิดพลาดได้ ลูกค้าจะไม่สามารถใช้บริการได้และเกิดความไม่แน่ใจ ไม่เชื่อมั่นในบริการนี้

4. ขาดมนุษยสัมพันธ์ กระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างลูกค้ากับธนาคารพาณิชย์ที่เปลี่ยนแปลงไป จากการติดต่อระหว่างลูกค้ากับพนักงานมาเป็นเครื่องจักรกลแทนทำให้ความสัมพันธ์การติดต่อสื่อสารระหว่างลูกค้ากับพนักงานธนาคารขาดมิติหรือจิตในการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันลดลงไป

5. การนำเอาระบบฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมาใช้ ทำให้ต้องพึ่งพาอาศัยเทคโนโลยีจากต่างประเทศมากขึ้น ทั้งในด้านการซื้อเครื่องมือ เครื่องใช้ และการซื้อความรู้ อันส่งผลให้ประเทศชาติต้องเสียเงินตราให้กับต่างประเทศ

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวมาคงพอที่จะสรุปได้ว่าบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจัดเป็นเครื่องมืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์อย่างหนึ่งที่ใช้สำหรับฝากเงิน ถอนเงิน โอนเงิน และสอบถามยอดคงเหลือในบัญชี ซึ่งผู้ถือบัตรสามารถที่จะใช้บริการจากเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องผ่านพนักงานธนาคารโดยตรง เนื่องจากที่ผ่านมามีพนักงานธนาคารพาณิชย์สามารถให้บริการลูกค้าผู้ถือบัตรได้เฉพาะในสำนักงานและในเวลาทำการของธนาคารเท่านั้น หลังจากที่ธนาคารได้นำเอาบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเข้ามาให้บริการแก่ลูกค้าผู้ถือบัตร เพื่อให้สำหรับการติดต่อทางบัญชีของลูกค้ากับธนาคารแล้ว ทำให้ธนาคารสามารถให้บริการแก่ลูกค้าได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ สามารถให้บริการแก่ลูกค้าได้ทั้งในและนอกสาขาของธนาคาร และทั้งในและนอกเวลาทำการของธนาคาร อีกทั้ง การใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติก็มีขั้นตอนหรือวิธีการที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน และเสียเวลาเหมือนกับการติดต่อกับพนักงานธนาคารที่เคาน์เตอร์โดยตรง ดังนั้น บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจึงได้รับความนิยมและใช้บริการกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันนี้เป็นอย่างมาก

แต่อย่างไรก็ตาม การใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะต้องอาศัยสิ่งที่เป็นแก่นในการผูกพันความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารกับลูกค้าผู้ใช้บริการ เพื่อกำหนดถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ทั้งนี้ ธนาคารได้กำหนดให้มีข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติขึ้นเพื่อใช้เป็นแก่นในการผูกพันความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารกับลูกค้าผู้ใช้บริการดังกล่าว ดังนั้น ในบทต่อไปผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงลักษณะทางกฎหมายของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร และมีการเกิดขึ้นรวมทั้งการระงับยกเลิกการบังคับใช้เป็นเช่นไรด้วย

บทที่ 3

บ่อเกิดและลักษณะทางกฎหมาย ของข้อตกลงในการใช้ บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

ในการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินั้น ทางธนาคารจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติขึ้น และให้ลูกค้าผู้ใช้บริการเข้ามาผูกพันในข้อตกลงที่ได้ถูกกำหนดขึ้น ซึ่งลักษณะของเงื่อนไขเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติดังกล่าว จะเกิดขึ้นได้อย่างไร และมีลักษณะในทางกฎหมายเป็นอย่างไร รวมทั้ง ลักษณะของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินี้ ควรที่จะมีลักษณะเช่นเดียวกับสัญญาประเภทใด ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยเอกเทศสัญญา ดังนั้น ในบทที่ 3 ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงการเกิดขึ้น และลักษณะทางกฎหมายของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติว่ามีอยู่เช่นไร ซึ่งผลจากการวิเคราะห์จะได้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาในบทต่อ ๆ ไปของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยผู้เขียนจะแยกกล่าวในรายละเอียดตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. บ่อเกิดของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

1.1 การเกิดขึ้นของสัญญาฝากเงิน

สัญญาฝากเงินเป็นสัญญาชนิดหนึ่งของสัญญาฝากทรัพย์ ซึ่งในทางกฎหมายได้จำแนกให้สัญญาฝากเงินอยู่ในประเภทของสัญญาฝากทรัพย์ ว่าด้วยวิธีเฉพาะการฝากเงิน ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 10 (ฝากทรัพย์) หมวด 2 (วิธีเฉพาะการฝากเงิน) และโดยลักษณะของสัญญาฝากเงินนี้ ก็ถือได้ว่าเป็นนิติกรรมสัญญาอย่างหนึ่งในทางกฎหมายด้วย ดังนั้น ในการพิจารณาถึงการเกิดขึ้นของสัญญาฝากเงิน จึงจำเป็นต้องพิจารณาจากหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายที่ได้บัญญัติถึง ลักษณะของสัญญาฝากทรัพย์ประกอบกับลักษณะของการ

เกิดขึ้นแห่งนิติกรรมและสัญญาพร้อมกันไปด้วย กล่าวคือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 657¹ ได้บัญญัติถึงลักษณะของสัญญาฝากทรัพย์ จะต้องประกอบด้วยบุคคลคนหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า "ผู้ฝาก" ได้แสดงเจตนาโดยการส่งมอบทรัพย์สินที่จะฝากให้กับบุคคลอีกคนหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า "ผู้รับฝาก" และผู้รับฝากตกลงว่าจะเก็บรักษาทรัพย์สินที่รับฝากไว้นั้น ให้อยู่ในอารักขาแห่งตน แล้วจะคืนให้ ซึ่งในการแสดงเจตนาฝากทรัพย์ และการแสดงเจตนารับฝากทรัพย์ของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายนั้น ถือได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาทำคำเสนอและทำคำสนองเพื่อให้เกิดผลเป็นนิติกรรม และสัญญาขึ้นในทางกฎหมาย ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติถึงลักษณะของการเกิดนิติกรรมและสัญญาเอาไว้ ดังนี้

- นิติกรรม หมายถึงการกระทำของบุคคลโดยชอบด้วยกฎหมาย และมุ่งประสงค์จะให้เกิดผลในทางกฎหมายผูกพันกันในการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับ สิทธิ²

- สัญญา หมายถึงนิติกรรมหลายฝ่ายซึ่งเกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป แต่ละฝ่ายอาจเป็นบุคคลคนเดียวหรือหลายคนรวมเป็นฝ่ายเดียวกันก็ได้ ในการทำสัญญาลักษณะการแสดงเจตนาของบุคคลฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเพียงฝ่ายเดียวไม่อาจเกิดเป็นสัญญาได้ จะต้องมีการแสดงเจตนาอันเป็นคำเสนอและคำสนองของทั้งสองฝ่ายถูกต้องตรงกัน จึงจะเกิดผลเป็นสัญญาหรือนิติกรรมหลายฝ่าย สัญญาจะต้องมีคู่สัญญาอย่างน้อยสองคน เมื่อการแสดงเจตนาทำคำเสนอและคำสนองถูกต้องตรงกัน ย่อมเกิดผลเป็นสัญญา³

¹ มาตรา 657 บัญญัติว่า อันว่าฝากทรัพย์นั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้ฝาก ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับฝาก และผู้รับฝากตกลงว่าจะเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ในอารักขาแห่งตน แล้วจะคืนให้

² ศักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จักรสีทิววงศ์, 2524), หน้า 2.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 306.

จากคำอธิบายดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสัญญาฝากเงินจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อ ได้มีคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกว่า "ผู้ฝาก" ทำคำเสนอโดยการส่งมอบเงินที่จะฝากให้กับ คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า "ผู้รับฝาก" และคู่สัญญาฝ่ายผู้รับฝากก็ได้แสดงเจตนาทำคำสนองตอบรับการรับฝากเงินของคู่สัญญาฝ่ายผู้ฝากถูกต้องตรงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งในการฝากเงินกับทางธนาคารนั้น จะประกอบไปด้วยรายละเอียดของประเภทเงินฝาก และการพิจารณาอนุมัติ คำขอเปิดบัญชีเงินฝากดังนี้คือ

1. เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม (Demand Deposit)

เป็นเงินฝากที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาในการถอนเงิน ผู้ฝากจะฝากและถอนเงินเมื่อใดก็ได้ตามความต้องการ เงินฝากประเภทนี้ ได้แก่ เงินฝากกระแสรายวัน (Checking Account หรือ Current Account) หรือบัญชีเดินสะพัด ซึ่งเงินฝากประเภทนี้ ธนาคารมักจะวางระเบียบก่อนข้างแจ้งงวดในการคัดเลือกลูกค้าที่มาเปิดบัญชีไว้กับธนาคาร โดยทั่วไปควรจะเป็นบุคคลที่มีฐานะและความประพฤติดี เชื่อถือ ซึ่งจะต้องให้มีผู้ที่ธนาคารเชื่อถือ ได้รับรองหรือแนะนำ ควรเป็นผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือมีความจำเป็นต้องใช้เช็ค และไม่เคยมีชื่ออยู่ใน Black List ของสมาคมธนาคารไทย

การพิจารณาอนุมัติคำขอเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน

เมื่อลูกค้าแสดงความประสงค์ที่จะ เปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคาร ธนาคารจะให้ลูกค้ากรอกรายการในใบ "คำขอเปิดบัญชีกระแสรายวัน" ซึ่งมีรายละเอียดต่าง ๆ ประกอบในใบคำขออนุญาตนั้น หรือแนบต่างหากก็ได้ รายละเอียดที่บันทึก ได้แก่ คู่สมรส ชื่อ ที่อยู่ของผู้แนะนำ ความสัมพันธ์กับธนาคารว่าเคยมีบัญชีมาก่อนหรือไม่ ตลอดจนเงื่อนไขในการถอนเงิน เป็นต้น

หลังจากตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว และเห็นสมควรที่จะรับเงินฝากได้ ก็จะเสนอเรื่องต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับมอบอำนาจทำการแทนธนาคาร เพื่อลงนามอนุมัติการเปิดบัญชีไว้ในคำขอเปิดบัญชีและบัตรตัวอย่างลายมือชื่อพร้อมประทับตราธนาคาร ตลอดจนเลขที่บัญชีนั้น โดยทั่วไปผู้อนุมัติการเปิดบัญชี กรณีสำนักงานใหญ่ จะเป็นพนักงานชั้นบริหารระดับผู้จัดการฝ่าย รองผู้จัดการฝ่าย หรือผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายที่เกี่ยวข้องคนใดคนหนึ่ง สำหรับสาขา ได้แก่ ผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ หรือสมุหบัญชี คนใดคนหนึ่งเป็นผู้อนุมัติ

เมื่อการพิจารณาอนุมัติเปิดบัญชีเรียบร้อยแล้ว ธนาคารจะมอบระเบียบการของธนาคารเกี่ยวกับการบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน สมุดเช็ค ตลอดจนอธิบายเงื่อนไขและวิธีการต่าง ๆ ที่จำเป็นเกี่ยวกับการฝากและถอนเงินให้ผู้ฝากทราบ

2. เงินฝากออมทรัพย์ (Saving Deposit)

เป็นเงินฝากที่ใช้สมุดคู่ฝากในการนำฝากหรือถอนเงิน การฝากและถอนจะกระทำเมื่อใดก็ได้ และให้ใช้ใบนำฝากและใบถอนเงินตามแบบพิมพ์ของธนาคาร ในการฝากและถอนจะต้องนำสมุดคู่ฝากมาด้วยทุกครั้ง การนำเงินเข้าบัญชีสามารถนำเข้าได้ทั้งเงินสด เช็ค และเอกสารอื่น ๆ เงินฝากประเภทนี้สามารถเบิกถอนหรือนำฝากในจำนวนครั้งละ เล็กน้อยได้ และไม่มีข้อกำหนดจำนวนครั้งในวันหนึ่ง ๆ ทั้งเป็นการคุ้มครองผู้ฝากให้ได้รับความสะดวกปลอดภัยที่ไม่ต้องเก็บรักษาเงินไว้กับตนเองอีกด้วย

การพิจารณาอนุมัติคำขอเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์

เมื่อลูกค้าแจ้งความประสงค์ขอเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ ผู้รับมอบอำนาจของธนาคารจะแจ้งเงื่อนไข และระเบียบการต่าง ๆ เกี่ยวกับการฝากออมทรัพย์นี้ให้กับลูกค้าทราบ แล้วธนาคารจะให้ลูกค้าทำคำขอเปิดบัญชี กรอกข้อความต่าง ๆ ได้แก่ ชื่อ นามสกุล ถิ่นที่อยู่ อาชีพ เงื่อนไขการจ่ายเงิน ตลอดจนวันที่เปิดบัญชี เป็นต้น พร้อมทั้งขอให้ลูกค้ามอบตัวอย่างลายมือชื่อแก่ธนาคารจำนวน 2 ชุด ๆ ละ 2 ตัวอย่างลายมือชื่อ เพื่อให้ธนาคารไว้ตรวจสอบความเป็นเจ้าของบัญชีในกรณีที่มีการฝากและถอนเงินจากบัญชี หลังจากนั้นพนักงานธนาคารก็จะพิมพ์รายละเอียดต่าง ๆ บนสมุดคู่ฝาก การ์ดรายตัวผู้ฝาก บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ บัตรตัวอย่างลายมือชื่อ ตลอดจนคำขอเปิดบัญชี กรอกข้อความลงบนใบฝากเงิน (Pay-In Slip) และส่งมอบเงินสด หรือเช็ค ดราฟท์ ให้พนักงานเคาน์เตอร์ หรือพนักงานรับเงินพร้อมกับสมุดคู่ฝากให้กับพนักงานบัญชีเงินฝากของธนาคารผ่านรายการแล้วส่งมอบเอกสารต่าง ๆ ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับมอบอำนาจ เจ้าหน้าที่ผู้รับมอบอำนาจจะตรวจสอบความถูกต้องตรงกันของเอกสารทั้งหมดทุกชนิดเพื่อลงนามกำกับในคำขอเปิดบัญชีใบฝากเงิน และจะต้องลงนามย่อกำกับรับรองการผ่านรายการฝากบนการ์ดบัญชีรายตัวผู้ฝากด้วย นอกจากนี้ ยังต้องลงนามย่อกำกับรายการฝากนั้น ในสมุดคู่ฝากร่วมกับผู้รักษาเงิน และในบัตรตัวอย่างลายมือชื่อ เพื่อยืนยันและรับรองการเปิดบัญชีนั้น

3. เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลา (Fixed Deposit)

เงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลา อาจเรียกว่า เงินฝากประจำ (Fixed Deposit) หรือเงินฝากที่มีกำหนดเวลา (Time Deposit) โดยทั่วไปมักจะเรียกว่า "เงินฝากประจำ" เป็นเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อครบกำหนดเวลาที่แน่นอนตามที่ได้ตกลงกับธนาคารไว้ เช่น 3 เดือน, 6 เดือน, 12 เดือน แต่ในทางปฏิบัติแล้ว เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้า ธนาคารมักจะยินยอมจ่ายเงินตามคำขอร้องของลูกค้า ซึ่งธนาคารอาจจะไม่คิดดอกเบี้ยให้ก็ได้

เนื่องจากเงินฝากประเภทที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลา หรือเงินฝากประจำ เป็นเงินฝากที่มีกำหนดระยะเวลาในการถอนคืนที่แน่นอน ในปัจจุบันจึงยังไม่ปรากฏว่ามีธนาคารเอาเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมาใช้ในการฝากและถอนเงินจากบัญชีประเภทนี้ ดังนั้นในรายละเอียดของการพิจารณาอนุมัติการเปิดบัญชีเงินฝากประจำนี้ ผู้เขียนจึงขออนุญาตที่จะไม่กล่าวถึง

ฉะนั้น ในเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าการที่ลูกค้าทำคำเสนอขอเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารและได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ จนกระทั่งเจ้าหน้าที่ธนาคารผู้มีอำนาจได้อนุมัติการเปิดบัญชีเงินฝากแล้ว ย่อมจะถือได้ว่าสัญญาฝากเงินระหว่างลูกค้ากับธนาคารได้เกิดขึ้นแล้ว ตามหลักเกณฑ์แห่งบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยการฝากทรัพย์และนิติกรรมสัญญา ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าเจ้าของบัญชีเงินฝากกับธนาคาร นอกจากจะเกิดความผูกพันกันตามข้อตกลง ข้อบังคับ หรือระเบียบปฏิบัติ ซึ่งลูกค้าผู้ฝากได้ตกลงไว้กับธนาคารในตอนเปิดบัญชีแล้ว ยังเกิดนิติสัมพันธ์กันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะฝากทรัพย์ ตามมาตรา 657 ประกอบด้วยมาตรา 672⁴

⁴มาตรา 672 บัญญัติว่า ถ้าฝากเงิน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้รับฝากไม่พึงต้องส่งคืนเป็นเงินทองตราอันเดียวกันกับที่ฝาก แต่จะต้องคืนเงินให้ครบจำนวน

อนึ่งผู้รับฝากจะเอาเงินซึ่งฝากนั้นออกใช้ก็ได้ แต่หากจำต้องคืนเงินให้ครบจำนวนเท่านั้น แม้ว่าเงินที่ฝากนั้นจะได้สูญหายไปด้วยเหตุสุดวิสัยก็ตามผู้รับฝากก็ต้องจำต้องคืนเงินเป็นจำนวนดังว่านั้น

และมาตรา 673⁵ อันเป็นวิธีเฉพาะการฝากเงินด้วย กล่าวคือ การฝากเงินเข้าในบัญชีนั้น เป็นข้อตกลงว่าผู้ฝากมีสิทธิถอนเงินคืนจากบัญชีได้ โดยธนาคารไม่จำเป็นต้องคืนเงินทองตราอันเดียวกับที่ฝาก เพียงแต่ธนาคารจะต้องคืนเงินแก่ลูกค้าผู้ฝากให้ครบจำนวนที่ธนาคารรับฝากไว้เท่านั้น ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ ทำให้ลูกค้าผู้ฝากเงินย่อมมีฐานะเป็นเจ้าของและธนาคารย่อมอยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้

เมื่อมีบัญชีเงินฝากหรือสัญญาฝากเงินได้เกิดขึ้นแล้ว ทุกครั้งที่ลูกค้าเจ้าของบัญชีเงินฝาก ไม่ว่าจะ เป็นเงินฝากประเภทกระแสรายวัน หรือเงินฝากออมทรัพย์ก็ตาม มีความประสงค์จะทำการฝากหรือถอนเงินจากบัญชีเงินฝากของตน ก็จะต้องไปติดต่อกับธนาคารโดยตรง เพื่อทำการรายการในบัญชีเงินฝากทุกครั้งไป โดยจะไปด้วยตนเอง หรือมอบอำนาจให้บุคคลอื่นกระทำการแทนก็ได้

1.2 การเกิดขึ้นของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

จากเดิมที่การติดต่อกับธนาคารเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากของลูกค้า เจ้าของบัญชีจะต้องไปติดต่อกับพนักงานธนาคารโดยตรง เมื่อธนาคารได้นำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในธุรกิจของธนาคารเพื่อความสะดวกในการให้บริการแก่ลูกค้า ดังนั้น การติดต่อกับธนาคารเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากของลูกค้าเจ้าของบัญชี จึงเปลี่ยนมาเป็นการติดต่อกับธนาคารโดยผ่านทางเครื่องจักรแทนการติดต่อกับธนาคาร โดยผ่านพนักงานธนาคารโดยตรง แต่อย่างไรก็ตาม ในการนี้ก็ไม่ตัดสิทธิของลูกค้าเจ้าของบัญชีเงินฝากที่ยังเลือกจะติดต่อกับธนาคารโดยผ่านพนักงานธนาคารเช่นเดิมได้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ดังกล่าวนี้คือ การนำระบบฝาก-ถอนเงินจากบัญชีเงินฝากของลูกค้าด้วยบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) ซึ่งนอกจากลูกค้าจะสามารถใช้บริการฝากและถอนเงินจากบัญชีเงินฝากแล้ว ลูกค้ายังสามารถใช้บริการอย่างอื่นอีกหลายรายการ อาทิเช่น การสอบถามยอดเงินคงเหลือในบัญชี การโอนเงินระหว่างบัญชี การชำระเงินค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ เป็นต้น

⁵มาตรา 673 บัญญัติว่า เมื่อใดผู้รับฝากจำเป็นต้องคืนเงินแต่เพียงเท่าจำนวนที่ฝาก ผู้ฝากจะเรียกถอนเงินคืนก่อนถึงเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ไม่ได้ หรือฝ่ายผู้รับฝากจะส่งคืนเงินก่อนถึงเวลานั้นก็ไม่ได้ตกลงกัน

จากคุณสมบัติของบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ช่วยอำนวยความสะดวกเร็วในการติดต่อกับธนาคารเกี่ยวกับการทำรายการต่าง ๆ ทางบัญชีเงินฝากของลูกค้า ทำให้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเป็นที่นิยมใช้บริการกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามในการที่จะได้รับอนุญาตให้ใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจากธนาคารได้ จะต้องผ่านการพิจารณาอนุมัติจากทางธนาคาร และจะต้องอยู่ภายใต้ข้อตกลงหรือเงื่อนไขในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งตามปกติธนาคารจะเป็นผู้กำหนดขึ้นแต่เพียงฝ่ายเดียว ฉะนั้น ในทางปฏิบัติลูกค้าที่มีความประสงค์จะใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติดังกล่าว จะต้องยื่นคำขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติกับทางธนาคาร โดยอาจจะยื่นในคราวเดียวกับที่ขอเปิดบัญชีเงินฝาก หรือจะมายื่นในภายหลังจากที่ได้รับอนุมัติขอเปิดบัญชีเงินฝากแล้วก็ได้ (ไม่มีกำหนดระยะเวลาเอาไว้) โดยธนาคารจะมีแบบฟอร์มคำขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเตรียมไว้ให้ลูกค้าได้กรอกข้อมูลส่วนตัวของลูกค้าที่ธนาคารมีความประสงค์ต้องการจะทราบ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาอนุมัติให้ใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งส่วนมากก็มักจะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ชื่อ ชื่อสกุล วัน/เดือน/ปีเกิด อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่ทำงาน และเลขที่บัญชีเงินฝากของลูกค้าที่ต้องการจะใช้กับบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เมื่อลูกค้าได้ยื่นคำขอใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเรียบร้อยแล้ว ฝ่ายธนาคารจะทำการตรวจสอบหลักฐานต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาว่าจะอนุญาตให้ลูกค้าผู้นั้นใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้หรือไม่ ซึ่งในคำขอใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินั้น ธนาคารจะกำหนดเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเอาไว้ด้วย หากทางธนาคารได้พิจารณาอนุมัติให้ลูกค้าใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้แล้ว ก็จะทำให้มีข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติอีกฉบับหนึ่งเกิดขึ้น นอกเหนือจากที่มีสัญญาฝากเงินอยู่ก่อนนี้แล้ว

1.3 การระงับแห่งการบังคับใช้ของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

โดยปกติ ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะกำหนดถึงเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเอาไว้ ซึ่งในเงื่อนไขทั้งหลายของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเหล่านี้ มักจะมีเงื่อนไขที่ได้กำหนดให้เป็นสิทธิของคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่จะสามารถบอกเลิกการบังคับใช้ของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ อาทิเช่น เงื่อนไขในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่กำหนดเอาไว้ว่า "ผู้ให้บริการและธนาคารตกลงกันว่า ผู้ให้บริการจะบอกเลิกการใช้บริการ และ ธนาคารจะบอกเลิกการให้บริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ โดยการแสดงเจตนาให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบโดย

ผู้ให้บริการมีหน้าที่ส่งมอบบัตรบัตรหลวงที่ธนาคารออกให้คืนธนาคาร ณ สำนักงานสาขาที่ออกบัตรฉบับนั้นไปพร้อมกับการแสดงเจตนา"⁶ ซึ่งหากปรากฏว่าธนาคารหรือลูกค้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ใช้สิทธิดังกล่าวโดยชอบในการบอกเลิกการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติแล้ว ย่อมที่จะมีผลทำให้ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่มีอยู่นั้น เป็นอันยกเลิกหรือระงับการบังคับใช้ตามการแสดงเจตนาของคู่สัญญาฝ่ายที่ได้ใช้สิทธิบอกเลิกดังกล่าว หรือในบางกรณีการใช้สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดเอาไว้ในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ อาจจะมีผลทำให้ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติระงับหรือยกเลิกการบังคับใช้ลงได้ อาทิเช่น การใช้สิทธิที่กำหนดเอาไว้ว่า "บัตรบริการ "กรุงศรี ATM" เป็นกรรมสิทธิ์ของธนาคารกรุงศรี-อยุธยา จำกัด (มหาชน) ธนาคารมีสิทธิที่จะแจ้งยกเลิกการใช้ กำหนดอายุการใช้ และ/หรือ เรียกคืนเมื่อใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องชี้แจงแสดงเหตุผล"⁷ ซึ่งหากธนาคารได้ใช้สิทธิดังกล่าว โดยการแจ้งการยกเลิกการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติแก่ลูกค้าตามข้อกำหนดเช่นนี้แล้ว ย่อมที่จะมีผลให้ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่มีอยู่นั้น เป็นอันยกเลิกหรือระงับการบังคับใช้ไปโดยปริยายเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติก็สามารถที่จะระงับการบังคับใช้ได้โดยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยฝากทรัพย์ เช่น ในกรณีที่ผู้ฝากเงินถึงแก่ความตายสัญญาฝากเงินย่อมที่จะ เป็นอันระงับสิ้นไป ซึ่งจะทำให้ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติระงับการบังคับใช้ตามไปด้วย เพราะเนื่องจากว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เป็นข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติกับบัญชีเงินฝากของลูกค้าที่ได้เปิดเอาไว้กับทางธนาคารเท่านั้น เมื่อปรากฏว่าบัญชีเงินฝากได้ถูกปิดลงเนื่องจากลูกค้าเจ้าของบัญชีได้ถึงแก่ความตายก็ย่อมที่จะทำให้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติไม่มีบัญชีเงินฝากที่จะทำการติดต่อกับทางธนาคารได้ ดังนั้น ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

⁶ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
ข้อ 11.

⁷ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน), ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ข้อ 2.

จึงต้องระงับหรือเป็นอันยกเลิกการบังคับใช้ไปโดยปริยายเช่นเดียวกัน ซึ่งนอกจากข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะระงับหรือยกเลิกการบังคับใช้ไป โดยการใช้สิทธิที่ได้กำหนดเอาไว้ในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ และตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยฝากทรัพย์ดังกล่าวมาแล้ว ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติก็สามารถที่จะระงับหรือยกเลิกการบังคับใช้ตามหลักกฎหมายทั่วไปว่าด้วยการเลิกสัญญาอีกประการหนึ่งด้วย กล่าวคือ ในกรณีที่ลูกค้ายื่นฟ้องฟ้องเงินฝากได้แสดงเจตนาขอปิดบัญชีเงินฝากของตนกับทางธนาคาร ย่อมที่จะแสดงว่าลูกค้าย่อมมีความประสงค์ขอเลิกสัญญาฝากเงินที่มีอยู่กับธนาคารนั้น ซึ่งจะมีผลทำให้ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเป็นอันระงับหรือยกเลิกการบังคับใช้ไปโดยปริยายอีกประการหนึ่งด้วยเช่นกัน

2. ลักษณะทางกฎหมายของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ถูกกำหนดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างธนาคารผู้ออกบัตรกับลูกค้าผู้ถือบัตรให้ตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ที่ได้ระบุเอาไว้ในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งสิ่งควรพิจารณาอีกก็คือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ได้ระบุเอาไว้ในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินั้น จะมีลักษณะแห่งข้อความหรือเนื้อความอันเป็นการกำหนดถึงสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญาให้เป็นไปในลักษณะเช่นไร ประกอบกับ ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเพียงอย่างเดียวหรือไม่ อีกทั้ง ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะมีลักษณะในทางกฎหมายเป็นอย่างไร และควรที่จะจัดอยู่ในลักษณะของ เอกเทศสัญญาประเภทใดตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงลักษณะทางกฎหมายของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ โดยจะขอแยกกล่าวตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 ลักษณะข้อความของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

เนื่องจากข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินั้น โดยปกติธนาคารจะเป็นฝ่ายที่ร่างข้อความในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติขึ้นแต่เพียงฝ่ายเดียว ฝ่ายลูกค้าเองไม่มีส่วนร่วมในการเจรจาต่อรองเกี่ยวกับการร่างข้อความในข้อตกลงดังกล่าวเลย ดังนั้น ธนาคารจึงได้ร่างข้อตกลงโดยมุ่งที่จะคุ้มครองผลประโยชน์ของธนาคารเองให้มากที่สุด ด้วยเหตุนี้เองข้อความในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จึงมีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารเอาไว้เสียเป็นส่วนใหญ่ อาทิเช่น ข้อความในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ชั้นนำ ซึ่งผู้เขียนได้หยิบยกเอามาเป็นตัวอย่างสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ กล่าวคือ ข้อความในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่กำหนดว่า

- บัตรบริการเงินด่วนถือเป็นกรรมสิทธิ์ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารมีสิทธิ์ที่จะเรียกคืน และ/หรือ ยกเลิกการใช้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องให้เหตุผลหรือแจ้งให้ผู้ถือบัตรทราบล่วงหน้าแต่อย่างใด⁸

- ผู้ใช้บริการมีหน้าที่ที่ต้องใช้ความระมัดระวังเก็บรักษาบัตรบริการ "กรุงศรี ATM" ไว้เป็นอย่างดีมิให้สูญหาย หรือตกไปอยู่ในความยึดถือของบุคคลอื่นใด ในกรณีที่บัตร "กรุงศรี ATM" ได้สูญหาย หรือตกไปอยู่ในความยึดถือของบุคคลใด และบุคคลนั้นล่วงรู้ถึงหมายเลขบัตรประจำตัว นับบัตรบริการไปใช้ถอนเงิน หรือโอนเงินอันได้ผลแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการทุจริต หรือได้รับความยินยอมอนุญาตจากผู้ใช้บริการหรือไม่ก็ตาม ผู้ใช้บริการมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในบรรดาความเสียหายเหล่านั้นทุกประการ โดยธนาคารไม่ต้องรับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น⁹

⁸ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน), ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ข้อ 1 และทำนองเดียวกับธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ข้อ 1, ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ข้อ 2.

⁹ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน), ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ข้อ 4 และทำนองเดียวกับธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ข้อ 3, ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ข้อ 3, ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ข้อ 8.

- ผู้ใช้บริการยอมรับว่าเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ธนาคารกำหนดไว้ในระเบียบวิธีปฏิบัติในการให้บริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่มีความรอบคอบ รัดกุม และปลอดภัยเป็นที่พอใจแก่ผู้ให้บริการ ดังนั้น ผู้ใช้บริการจะไม่ถือเอาเป็นข้อกล่าวอ้างเพื่อเรียกร้องสิทธิจากธนาคาร หรือเรียกร้องให้ธนาคารชดใช้ค่าเสียหายในกรณีที่อาจมีบุคคลอื่นใช้บริการเครื่องอัตโนมัติถอนเงิน หรือโอนเงินจากบัญชีของผู้ใช้บริการ เนื่องในการอำนวยความสะดวกตามปกติของธนาคารเป็นอันขาด และให้เป็นหน้าที่ของผู้ใช้บริการที่จะต้องรักษาสัญญาตัวผู้ให้บริการไว้ในที่มั่นคงปลอดภัยและเก็บรักษาไว้ซึ่งความลับเกี่ยวกับหมายเลขประจำตัวผู้ให้บริการ¹⁰
- ผู้ถือบัตรยอมรับว่าบันทึกหลักฐาน หรือเอกสารใด ๆ ก็ตามที่ธนาคารได้จัดทำขึ้น เพื่อหักบัญชีของผู้ถือบัตร อันเนื่องมาจากการใช้บัตรบริการเงินด่วนของผู้ถือบัตรนั้น มีความถูกต้องทุกประการ¹¹
- ธนาคารสงวนสิทธิ์ที่จะเพิ่มเติม และ/หรือ ยกเลิกการให้บริการผ่านระบบ "บัตรเงินสดทันที" เป็นประการอื่นใดก็ได้ตามที่เห็นสมควร และมีผลผูกพันกับผู้บริการได้ทันที¹²
- ผู้ถือบัตรตกลงว่า ธนาคารไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในความเสียหายใด ๆ อันเกิดขึ้นแก่ผู้ถือบัตรอันเนื่องมาจากการใช้บัตรบริการเงินด่วน¹³

¹⁰ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ข้อ 6.

¹¹ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน), ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ข้อ 5 และทำนองเดียวกับธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ข้อ 6.

¹²ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน), ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ข้อ 16.

¹³ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน), ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ข้อ 6.

จากข้อความในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ผู้เขียนได้หยิบยก
 เอมามากว่าไว้ในข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นข้อความที่มีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความ
 รับผิดชอบของธนาคารเอาไว้แต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบที่พาดพิง
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 373¹⁴ ยอมรับที่ให้มีการทำความตกลงระหว่างกันได้ และ
 ยอมรับที่จะบังคับให้ด้วย ถ้าข้อตกลงที่ทำไว้ล่วงหน้าไม่ได้มีลักษณะเป็นการยกเว้นความรับผิดชอบของ
 ลูกหนี้เพื่อกลั่นแกล้ง หรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตัวลูกหนี้ ดังนั้น จึงอาจกล่าว
 ได้ว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ อันมีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับ
 ผิดชอบของธนาคารแต่เพียงฝ่ายเดียวดังกล่าวนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2
 ลักษณะ 2 ว่าด้วยสัญญา มาตรา 373 ยอมรับที่จะให้ทำความตกลงระหว่างกันได้

แต่อย่างไรก็ตาม อาจจะมีผู้โต้แย้งว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงิน
 อัตโนมัตินั้น ได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นเพียงวิธปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
 ในอันที่จะติดต่อกับบัญชีเงินฝากของลูกค้ำที่ได้เปิดเอาไว้กับทางธนาคารเท่านั้น ซึ่งในประเด็นนี้
 ผู้เขียนมีความเห็นว่า เราไม่ควรที่จะมองเพียงว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
 ได้ถูกกำหนดขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเพียงอย่างเดียว
 แต่ควรที่จะต้องพิจารณาถึงข้อความที่ได้ร่างขึ้นเป็นข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
 มีลักษณะอย่างไรด้วย กล่าวคือ เป็นข้อตกลงที่มุ่งจะใช้เกี่ยวกับวิธปฏิบัติในการใช้บัตรฝาก-ถอน
 เงินอัตโนมัติเพียงอย่างเดียว หรือเป็นข้อตกลงที่มีความมุ่งหมายอย่างอื่นนอกเหนือจากวิธปฏิบัติ
 ในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติรวมอยู่ด้วย นอกจากนี้แล้ว ก็ควรที่จะต้องพิจารณาถึงการ
 ให้ความสำคัญในการร่างข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของฝ่ายที่ร่าง (ธนาคาร)
 ด้วยว่าให้ความสำคัญถึงวิธปฏิบัติในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเพียงอย่างเดียวจริงหรือไม่

ซึ่งตามปกติโดยทั่วไปธนาคารพาณิชย์ที่มีบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติก็จะ
 กำหนดถึงบริการที่ลูกค้าผู้ถือบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จะได้รับจากการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัต
 โนมัติ ซึ่งก็รวมถึงธนาคารพาณิชย์ทั้ง 4 ธนาคาร ที่ผู้เขียนได้นำเอามาเป็นตัวอย่างในการ

¹⁴ มาตรา 373 บัญญัติว่า ความตกลงทำไว้ล่วงหน้าเป็นข้อความยกเว้นมิให้ลูกหนี้
 ต้องรับผิดชอบเพื่อกลั่นแกล้ง หรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตนนั้น ท่านว่าเป็นโมฆะ

วิเคราะห์ครั้งนี้ด้วย บริการดังกล่าวนี้ก็คือ บริการฝากเงิน บริการถอนเงิน บริการโอนเงิน ระหว่างบัญชี บริการสอบถามยอดเงินคงเหลือในบัญชี และบริการชำระค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ ซึ่งบริการเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นบริการหลักที่ธนาคารทุกธนาคารจะให้บริการแก่ลูกค้าผู้ถือบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ดังนั้น ในการที่จะพิจารณาว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเป็นเพียงวิธีปฏิบัติในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ผู้เขียนเห็นว่าบริการต่าง ๆ เหล่านี้ทางธนาคารก็ควรที่จะให้ความสำคัญในอันที่จะต้องระบุเอาไว้ในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเกี่ยวกับบริการที่ลูกค้าจะได้รับจากการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ รวมถึงวิธีการปฏิบัติในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติกับบริการต่าง ๆ ดังกล่าวด้วย อาทิเช่น ธนาคารอาจจะระบุว่า "ธนาคารออกบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เพื่อให้ผู้ใช้บริการใช้สำหรับการฝากเงินเข้าบัญชี ถอนเงินสดจากบัญชี สอบถามยอดเงินคงเหลือในบัญชี โอนเงินระหว่างบัญชี ชำระค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ ฯลฯ" เป็นต้น และการระบุถึงวิธีปฏิบัติในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ อาทิเช่น

- การนำฝากเงินเข้าบัญชี โดยบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะต้องปฏิบัติดังนี้.....
- การถอนเงินสดโดยบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะต้องปฏิบัติดังนี้.....
- การสอบถามยอดเงินคงเหลือในบัญชี โดยบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จะต้องปฏิบัติดังนี้.....
- การโอนเงินระหว่างบัญชี โดยบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะต้องปฏิบัติดังนี้.....
- การชำระค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ โดยบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จะต้องปฏิบัติดังนี้.....

การระบุข้อความเอาไว้เช่นนี้ จะทำให้ลูกค้าได้ทราบถึงบริการที่ลูกค้าจะได้รับในการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติว่ามีบริการอะไรบ้าง รวมถึงบริการต่าง ๆ เหล่านี้ ลูกค้าจะต้องปฏิบัติ หรือมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง เพื่อให้บริการนั้น ๆ มีความสมบูรณ์ และสมประสงค์ของลูกค้าและธนาคาร ซึ่งหากระบุเอาไว้เช่นนี้ น่าจะพิจารณาได้ว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น มีลักษณะ เป็นเพียงวิธีปฏิบัติในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

อย่างเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงหากจะพิจารณาถึงข้อความที่ระบุเอาไว้ในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของ 4 ธนาคารพาณิชย์ จะเห็นได้ว่าบางธนาคารก็จะระบุเอาไว้ทุกบริการ แต่บางธนาคารก็จะไม่ได้ระบุเอาไว้ทุกบริการ หากแต่จะระบุเอาไว้เพียงบริการบางอย่างเท่านั้น ซึ่งบริการอื่นที่ไม่ได้ระบุเอาไว้ลูกค้าก็ยังสามารถใช้บริการดังกล่าวได้ตามปกติ กล่าวคือ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา และธนาคารกสิกรไทย จะระบุเอาไว้ในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเกี่ยวกับบริการหลักทั้ง 5 บริการที่ลูกค้าจะได้รับจากการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ และรวมถึงการระบุเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เพื่อให้บริการนั้น ๆ มีความสมบูรณ์และสมประสงค์ของลูกค้าและธนาคาร สำหรับธนาคารกรุงเทพ จำกัด และธนาคารไทยพาณิชย์นั้น กลับไม่ได้ระบุเอาไว้ในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเกี่ยวกับบริการหลักทั้ง 5 บริการ และวิธีปฏิบัติในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ก็มิได้ระบุเอาไว้เช่นเดียวกัน แต่ธนาคารทั้งสองกลับระบุถึงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่หากเกิดกรณีความรับผิดชอบ ธนาคารจะขอยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของตนเองไว้อย่างไรบ้างเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม บริการหลักทั้ง 5 บริการของธนาคารลูกค้าก็ยังสามารถใช้บริการได้ตามปกติ แม้ว่าธนาคารจะไม่ได้ระบุเอาไว้ในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติก็ตาม

หากจะพิจารณาว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมีลักษณะเป็นเพียงวิธีปฏิบัติในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติอย่างเดียวกันนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าธนาคารควรที่จะให้ความสำคัญในอันที่จะต้องระบุถึงบริการหลักดังกล่าว รวมถึงวิธีปฏิบัติในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินั้นด้วย ธนาคารจะละเว้นหรืองดเว้นไม่ระบุเอาไว้ในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ แล้วจะถือว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมีลักษณะเป็นเพียงวิธีปฏิบัติในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติอย่างเดียวกันนี้ เห็นจะไม่สมเหตุผลและถูกต้องนัก ประกอบกับ ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมีลักษณะเป็นการยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารแต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งจะสังเกตได้ว่าธนาคารพาณิชย์ทั้ง 4 ธนาคารให้ความสำคัญในการที่จะต้องระบุข้อความที่มีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบเอาไว้ในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งต่างกับการระบุถึงบริการหลักทั้ง 5 บริการ และวิธีปฏิบัติในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ที่ธนาคารไม่ได้ให้ความสำคัญในอันที่จะระบุเอาไว้ในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารเอง อย่างเช่น ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) และธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ไม่ได้มีลักษณะ เป็นเพียงวิธีปฏิบัติในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเท่านั้น หากแต่เป็นข้อตกลงที่มีลักษณะ เป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคาร เองมากกว่า เป็นเพียงวิธีปฏิบัติในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเพียงอย่างเดียว

2.2 ลักษณะความเป็นนิติกรรมและสัญญาของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

จากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 149¹⁵ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดถึงลักษณะความเป็นนิติกรรมในทางกฎหมายว่าควรจะมีลักษณะ เช่นไร นอกจากนี้ นิติกรรมยังสามารถแยกประเภทแห่งนิติกรรมออกเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวกับนิติกรรมหลายฝ่าย นิติกรรมที่มีผลระหว่างผู้ที่มีชีวิตกับนิติกรรมที่มีผลเมื่อผู้ตายแล้ว นิติกรรมที่มีเงื่อนไขเวลากับนิติกรรมที่ไม่มีเงื่อนไขเวลา นิติกรรมที่มีผลสมบูรณ์โดยการแสดงเจตนา กับนิติกรรมที่ต้องทำตามแบบ และนิติกรรมที่มีค่าตอบแทนกับนิติกรรมที่ไม่มีค่าตอบแทน

เมื่อพิจารณาข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติประกอบด้วยลักษณะของนิติกรรมตามความของ มาตรา 149 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น เป็นข้อตกลงชนิดหนึ่งที่เกิดจากบุคคลสองฝ่ายซึ่งมีความประสงค์ที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิระหว่างกัน และหากจะพิจารณาถึงประเภทของนิติกรรมประกอบแล้ว ก็อาจกล่าวได้เช่นกันว่า ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจัดอยู่ในประเภทของนิติกรรมสองฝ่าย กล่าวคือ ฝ่ายธนาคารผู้ออกบัตรกับฝ่ายลูกค้าผู้ถือบัตร ซึ่งความเป็นนิติกรรมของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นี้ จะมีลักษณะ ในทางกฎหมายเป็นสัญญาหรือไม่ ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งจะต้องทำการพิจารณาประกอบด้วยลักษณะของสัญญาตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ สัญญา เป็นนิติกรรมอย่างหนึ่งในทางกฎหมาย แต่จัดอยู่ในประเภทของนิติกรรมหลายฝ่ายซึ่งเกิด

¹⁵มาตรา 149 บัญญัติว่า นิติกรรม หมายความว่า การใด ๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยสมัครใจ มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ

๑.๑

จากการแสดงเจตนาอันเป็นคำสนองถูกต้องตรงกันกับเจตนาอันเป็นคำเสนอของฝ่ายแรก เช่นนี้แล้วจึงเกิดเป็นสัญญาในทางกฎหมาย เมื่อพิจารณาประกอบกับข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติแล้ว จะเห็นได้ว่าการเกิดขึ้นของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมีลักษณะ เป็นการแสดงเจตนาอันเป็นคำเสนอ และมีการแสดงเจตนาตอบรับอันเป็นคำสนอง เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์การเกิดขึ้นของสัญญาดังกล่าวในข้างต้นนั้น กล่าวคือ เมื่อลูกค้ารายใดมีความประสงค์จะขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ก็จะแสดงเจตนาดังกล่าวโดยวิธีการแจ้งให้พนักงานธนาคารที่ตนเองได้เปิดบัญชีเงินฝากเอาไว้ได้ทราบ การแสดงเจตนาของลูกค้า เช่นนี้ ลูกค้าสามารถจะแสดงเจตนาในคราวเดียวกันกับที่ขอเปิดบัญชีเงินฝากเลยก็ได้ หรือลูกค้าอาจจะมิได้บัญชีเงินฝากกับทางธนาคารอยู่แล้ว แต่มีความประสงค์ที่จะขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในภายหลัง ลูกค้าก็สามารถมาแสดงความจำนงในความประสงค์ของตนดังกล่าวกับพนักงานธนาคารในภายหลังก็ได้ เมื่อลูกค้าได้แจ้งความประสงค์ (แสดงเจตนา) ต่อพนักงานธนาคารให้ทราบเรียบร้อยแล้ว ทางธนาคารก็จะมีแบบฟอร์มของธนาคารเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติให้กับลูกค้าผู้แสดงความประสงค์ขอใช้บริการทำการกรอกข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวลูกค้าให้กับทางธนาคาร ซึ่งโดยปกติก็มักจะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวกับชื่อ ชื่อสกุล ที่อยู่ อายุ สถานที่ทำงาน และเลขที่บัญชีเงินฝากที่จะใช้กับบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของลูกค้า

แบบฟอร์มคำขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ทางธนาคารให้ลูกค้ากรอกข้อความดังกล่าวลงนั้น โดยทั่วไปทางธนาคารก็จะกำหนดเงื่อนไขในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเอาไว้ด้วย ซึ่งบางธนาคารก็จะพิมพ์เอาไว้ด้านหลังของแบบฟอร์มดังกล่าวเลย หรือบางธนาคารก็จะพิมพ์ขึ้นเป็นอีกหนึ่งฉบับแยกออกมาต่างหาก หลังจากลูกค้าได้กรอกข้อความต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว ฝ่ายธนาคารโดยผู้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติก็จะทำการพิจารณาว่าจะอนุญาตให้ลูกค้ารายนั้นใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารหรือไม่ หากพิจารณาอนุมัติก็แสดงว่าธนาคารได้สนองรับคำเสนอขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของลูกค้า เรียบร้อยแล้ว หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ธนาคารได้แสดงเจตนาอันเป็นคำสนองไปยังลูกค้าผู้ซึ่งแสดงเจตนาอันเป็นคำเสนอถูกต้องตรงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ดังนั้น จึงเกิดเป็นสัญญาขึ้นถูกต้องตามกฎหมาย ประกอบกับ สัญญาดังกล่าวมีลักษณะเป็นนิติกรรมประเภทหลายฝ่าย (สองฝ่ายคือฝ่ายธนาคารกับฝ่ายลูกค้า) ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้ว จึงอาจกล่าวได้ว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ มิได้เป็นเพียงนิติกรรมเท่านั้น แต่มีลักษณะเป็นสัญญาอย่างหนึ่งในทางกฎหมาย เพราะนิติกรรมอาจจะเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวก็ได้ ซึ่งลักษณะของข้อตกลงในการ

ใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ก็ไม่ใช่นิติกรรมฝ่ายเดียว แต่เป็นนิติกรรมหลายฝ่าย (สองฝ่าย) อันเป็นลักษณะของสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ลักษณะ 2 ว่าด้วยสัญญา

2.3 ลักษณะข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเปรียบเทียบกับสัญญาประเภทต่าง ๆ

ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วว่า ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ มีลักษณะ เป็นนิติกรรมและสัญญาประเภทหนึ่ง ที่ได้กำหนดถึงเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเอาไว้ โดยเงื่อนไขที่กำหนดเอาไว้ นี้ มักจะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารเอาไว้ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งลักษณะของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดปัญหาในทางกฎหมายว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จะจัดอยู่ในลักษณะของสัญญาประเภทใด ดังนั้น ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์ถึงลักษณะทางกฎหมายของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ โดยจะทำการเปรียบเทียบกับลักษณะของสัญญาประเภทต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

2.3.1 เปรียบเทียบกับ "สัญญาตัวแทน"

จากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 797¹⁶ จะเห็นได้ว่าโดยสาระสำคัญของสัญญาตัวแทนนั้น ผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนตามกฎหมายได้นั้น จะต้องเป็นบุคคลเท่านั้น เครื่องจักรกลไม่สามารถที่จะเป็นตัวแทนในการกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งแทนตัวการ ตามความหมายแห่งสัญญาตัวแทนดังกล่าวนี้ได้ ประกอบกับ อำนาจตัวแทนในการทำการแทนตัวการมิใช่เกิดขึ้นโดยตัวแทนสร้างขึ้นเอง หากแต่เกิดขึ้นแก่ตัวแทนโดยได้รับมอบหมาย ซึ่งอาจจะเป็นการได้รับมอบหมายโดยตรงในรูปของสัญญาตัวแทน หรือหนังสือมอบอำนาจหรืออาจเป็นการมอบอำนาจด้วยวาจาจากตัวการ หรือโดยปริยายที่เกิดจากการกระทำของตัวการก็ได้ นอกจากนี้ หากตัวแทนมิได้ทำผิดไปจากขอบอำนาจในฐานะตัวแทนแล้ว ตัวแทน

¹⁶มาตรา 797 บัญญัติว่า อันว่าสัญญาตัวแทนนั้น คือสัญญาซึ่งให้บุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า ตัวแทน มีอำนาจทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า ตัวการ และตกลงจะทำการนั้น

ก็ไม่ต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกเป็นส่วนตัว ทั้งนี้ เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 820¹⁷

สำหรับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น จะเห็นได้ว่า เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมีลักษณะเป็นเครื่องจักรกลที่ธนาคารได้นำมาใช้ประโยชน์ในการทำงาน และอำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้าที่มาใช้บริการกับทางธนาคารในการติดต่อกับบัญชีเงินฝากของตนเองเท่านั้น ซึ่งเปรียบเสมือนกับเครื่องใช้ในสำนักงานอย่างหนึ่ง ดังนั้น เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จึงมิใช่ตัวแทนที่กระทำการแทนตัวการ (ธนาคาร) ตามกฎหมายว่าด้วยตัวการตัวแทนแต่อย่างใด ประกอบกับ สาระสำคัญของระหว่างผู้ออกบัตร (ธนาคาร) กับผู้ถือบัตร (ลูกค้า) จะเห็นว่าผู้ออกบัตรมิได้มอบหมายให้ผู้ถือบัตรไปกระทำการต่อบุคคลภายนอกแต่อย่างใด และตามข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติระหว่างผู้ออกบัตรกับผู้ถือบัตรนั้น ผู้ออกบัตรยอมผูกพันตนที่จะจ่ายเงินให้แก่ผู้ถือบัตรโดยตรง เมื่อผู้ถือบัตรได้ปฏิบัติตามวิธีการและขั้นตอนการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติอย่างถูกต้องสมบูรณ์ อีกทั้ง การที่ผู้ออกบัตรได้มอบบัตรให้กับผู้ถือบัตร ก็มิได้หมายความว่าผู้ออกบัตรมอบหมายให้ผู้ถือบัตรไปกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการใช้นี้บัตรดังกล่าวกับบุคคลภายนอกแต่อย่างใด แต่กลับเป็นการมอบบัตรเพื่อที่จะให้ผู้ถือบัตรได้รับบริการจากผู้ออกบัตรแต่เพียงผู้เดียวอันเป็นประโยชน์โดยตรงของผู้ถือบัตรต่างหาก ดังนั้น การที่ผู้ถือบัตรได้มอบบัตรให้กับบุคคลอื่นใช้นี้บัตรอีกทอดหนึ่ง จึงมิใช่เป็นการกระทำในขอบอำนาจ หรือนอกขอบอำนาจที่ได้รับมอบจากผู้ออกบัตร ในอันที่จะต้องรับผิดชอบหรือไม่ เพราะมิใช่เป็นการที่ผู้ออกบัตรมอบอำนาจให้ผู้ถือบัตรไปกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งแทนผู้ออกบัตรดังกล่าวตั้งแต่เริ่มต้นแล้ว

จากลักษณะข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติดังกล่าว ผู้เขียน จึงเห็นว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ มิใช่ลักษณะของสัญญาตัวแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่อย่างใด

¹⁷มาตรา 820 บัญญัติว่า ตัวการย่อมมีความผูกพันต่อบุคคลภายนอกในกิจการทั้งหลายอันตัวแทนหรือตัวแทนช่วงได้ทำไปภายในขอบอำนาจแห่งฐานตัวแทน

2.3.2 เปรียบเทียบกับ "การโอนสิทธิเรียกร้อง"

จากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 303¹⁸ และมาตรา 306¹⁹ จะเห็นได้ว่าการโอนสิทธิเรียกร้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับตัวเจ้าหนี้ โดยเจ้าหนี้นยอมโอนหนี้หรือสิทธิเรียกร้องซึ่งมีอยู่เหนือลูกหนี้ให้แก่บุคคลหนึ่ง เรียกว่า "ผู้รับโอน" เข้ามาเป็นเจ้าหนี้แทน และในกรณีที่เป็นการโอนหนี้ที่จะต้องชำระแก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจงนั้น ก็ต้องทำตามแบบตามบทบัญญัติของมาตรา 306 กล่าวคือ จะต้องทำเป็นหนังสือถึงการโอนระหว่างเจ้าหนี้กับผู้รับโอนและการบอกกล่าวแก่ลูกหนี้หรือความยินยอมของลูกหนี้ ถ้าไม่ทำตามแบบที่กำหนดเอาไว้ก็จะทำให้การโอนสิทธิดังกล่าวไม่สมบูรณ์ หรือตกเป็นโมฆะ ตามหลักในมาตรา 152²⁰ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หาใช่แต่เพียงต้องการหลักฐานแห่งการฟ้องร้องเท่านั้นไม่²¹ ลักษณะของสิทธิเรียกร้องที่จะโอนกันได้ นั้น เช่น หนี้อันมีสิทธิเรียกร้องซึ่ง

¹⁸มาตรา 303 บัญญัติว่า สิทธิเรียกร้องนั้นท่านว่าจะพึงโอนกันได้ เว้นแต่สภาพแห่งสิทธินั้นเองจะไม่เปิดช่องให้โอนกันได้

ความที่กล่าวมานี้ย่อมไม่ใช่บังคับ หากคู่กรณีได้แสดงเจตนาเป็นอย่างอื่น การแสดงเจตนาเช่นว่านั้น ท่านห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต

¹⁹มาตรา 306 บัญญัติว่า การโอนหนี้อันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงนั้น ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ ท่านว่าไม่สมบูรณ์ อนึ่งการโอนหนี้ท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้ หรือบุคคลภายนอกได้แต่เมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ หรือลูกหนี้จะได้ยินยอมด้วยในการโอนนั้น คาบอกล่าวหรือความยินยอมเช่นว่านี้ท่านว่าต้องทำเป็นหนังสือ

ถ้าลูกหนี้ทำให้พอใจแก่ผู้โอนด้วยการใช้เงิน หรือด้วยประการอื่นเสียแต่ก่อนได้รับบอกกล่าว หรือก่อนได้ตกลงให้โอนไซ้ ลูกหนี้นั้นก็พ้นอันหลุดพ้นจากหนี้

²⁰มาตรา 152 บัญญัติว่า การใดมิได้ทำให้ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายบังคับไว้การนั้นเป็นโมฆะ

²¹เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว., ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้. เล่ม 2 (ภาคจบบริบูรณ์) พ.ศ. 2478 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2505, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2520), หน้า 1240-1241.

อาจเกิดจากมูลสัญญา จัดการงานนอกสั่ง ลามมิควรได้ ละเมิด หรือกฎหมายบัญญัติ หรืออาจจะ
เป็นกรณีวัตถุแห่งหนี้สิทธิเรียกร้องเป็นการกระทำ หรือดเว้น หรือส่งมอบทรัพย์สินก็ได้

สำหรับข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น มิได้มี
ลักษณะเป็นการที่เจ้าหนี้ (ลูกค้ายูเอสบีเอ) โอนหนี้หรือสิทธิเรียกร้องซึ่งมีอยู่เหนือลูกหนี้
(ธนาคารผู้ออกบัตร) ให้แก่ผู้รับโอน เพราะเหตุว่าการที่ลูกค้ายูเอสบีเอได้ใช้บัตรฝาก-ถอนเงิน
อัตโนมัติในการถอนเงินจากบัญชีของตน ซึ่งธนาคารได้รับฝากไว้นั้น เป็นลักษณะของวิธีการใช้
สิทธิโดยชอบอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งในทางกฎหมาย เรียกว่า "การใช้สิทธิเรียกร้อง" ซึ่งลูกค้า
(ผู้ฝากเงิน) สามารถที่จะใช้สิทธิดังกล่าวของตนในอันที่จะเรียกร้องเอาเงินฝากที่ได้ฝากไว้กับ
ธนาคาร (ผู้รับฝากเงิน) คืนได้ และเมื่อธนาคารกับลูกค้าได้ตกลงยินยอมให้การ ใช้สิทธิเรียก
ร้องดังกล่าวนี้ สามารถใช้วิธีการพิเศษนอกเหนือจากวิธีการปกติ (ถอนเงินโดยติดต่อกับ
พนักงานธนาคารโดยตรง) กล่าวคือ การใช้สิทธิเรียกร้องด้วยวิธีการใช้บัตรฝาก-ถอนเงิน
อัตโนมัติตามที่ได้ทำข้อตกลงระหว่างกันเอาไว้ ดังนั้น ในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
สำหรับถอนเงินที่ฝากไว้กับธนาคารจึงเป็นการใช้ "สิทธิเรียกร้อง" มิใช่เป็นการ "โอนสิทธิ
เรียกร้อง" แต่อย่างใด ประกอบกับการใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ (ลูกค้ายูเอสบีเอ) ก็มิใช่เป็น
การใช้สิทธิเพื่อโอนหนี้ (หนี้เงินฝาก) ให้กับบุคคลอีกคนหนึ่งซึ่งเรียกว่า "ผู้รับโอน" ตามบทบัญญัติ
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 303

ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
มิใช่ลักษณะของการโอนสิทธิเรียกร้อง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่อย่างใด

2.3.3 เปรียบเทียบกับ "เช็ค"

เนื่องจากเช็คเป็นสิ่งที่ใช้แทนเงินสด จึงได้ชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า
"Paper Money" ทั้งยังเป็นตราสารสื่อกลางสำหรับชำระหนี้ระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ และยัง
สามารถโอนเปลี่ยนชื่อต่อ ๆ กันได้ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด จากประโยชน์และคุณลักษณะ
ของเช็ค รวมทั้งมาตรการต่าง ๆ ก็ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ใช้เช็คนี้เองที่ส่งผลให้เช็คได้รับความ
เชื่อถือในสังคม ด้วยเหตุที่เช็คและบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน เพราะ
เหตุว่าในบางกรณีลูกค้ายูเอสบีเอฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเพื่อชำระ
หนี้จากการกู้ยืม โดยการส่งมอบบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ พร้อมกับรับสัปรระจำตัวดังกล่าวให้แก่
เจ้าหนี้ ไปทำการถอนเงินเพื่อชำระหนี้เอาเอง หรือในบางกรณีผู้ถือบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
ก็จะใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เพื่อชำระราคาสินค้าซึ่งซื้อจากร้านค้าที่รับชำระหนี้ด้วยบัตร

ฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งลักษณะดังกล่าวอาจจะทำให้เข้าใจได้ว่า บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ มีลักษณะในทางกฎหมายเช่นเดียวกับเช็ค แต่ความจริงแล้วเช็คและบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ มีความแตกต่างกันในประการสำคัญ ดังนี้

1. เช็คสามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่อชำระหนี้ให้แก่บุคคลได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ และยังสามารถใช้ชำระหนี้ได้ตามจำนวนเท่าที่ต้องการ ส่วนบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ไม่ใช่เครื่องมือที่จะใช้ในการชำระหนี้ให้แก่บุคคลอื่นได้เหมือนเช่นกับเช็ค แต่บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เป็นเครื่องมือพิเศษที่ผู้ออกบัตร (ธนาคาร) ยอมให้ผู้ถือบัตร (ลูกค้า) ใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในการทำการรายการทางบัญชีเงินฝากกับผู้ออกบัตรเท่านั้น²² และนอกจากนี้ บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติยังมีการจำกัดวงเงินสำหรับการถอนเงินในแต่ละครั้ง และแต่ละวัน ซึ่งตามปกติจะไม่เกินครั้งละ 10,000.-บาท และไม่เกิน 20,000.-บาท ต่อวัน
2. เช็คเป็นตราสารที่มีแบบเฉพาะและสามารถโอนหรือส่งมอบให้แก่อีกคนหนึ่ง ส่วนบัตรฝาก-ถอนเงินนั้น ไม่สามารถโอนให้แก่อีกคนหนึ่งได้ (ตามข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ) เจ้าของบัตรหรือผู้มีชื่อปรากฏอยู่บนบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเท่านั้น มีสิทธิใช้ นอกจากนี้ ยังไม่มีกฎหมายบังคับเกี่ยวกับแบบของบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติด้วย

²² ในปัจจุบันนี้ ได้มีบัตรอีกชนิดหนึ่งเรียกว่า "บัตรเดบิต" ซึ่งเป็นบัตรที่สามารถใช้ในการถอนเงินสดจากเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้เช่นเดียวกับบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ และในขณะเดียวกัน ผู้ถือบัตรยังสามารถใช้บัตรเดบิตนี้ ชำระราคาสินค้ากับพ่อค้าขายสินค้าใดที่มีข้อตกลงพิเศษกับธนาคารผู้ออกบัตรเดบิตในอันที่จะยินยอมให้มีการชำระราคาสินค้า ด้วยการใช้นบัตรเดบิต ซึ่งบริการดังกล่าวนี้ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ได้ให้บริการแก่ลูกค้าของธนาคาร โดยทำข้อตกลงพิเศษกับห้างสรรพสินค้า Makro ให้ลูกค้าที่ถือบัตรเดบิตของธนาคารสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการชำระราคาสินค้าแทนเงินสดได้ ทั้งนี้ โดยการใช้บัตรเดบิตผ่านเครื่องรูดบัตรที่ธนาคารได้เตรียมเอาไว้ที่ห้างสรรพสินค้า Makro หากในบัญชีเงินฝากของลูกค้าผู้ถือบัตรมีจำนวนเงินที่เพียงพอสำหรับชำระราคาสินค้าแล้ว ธนาคารก็จะทำการโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากของห้างสรรพสินค้า Makro พร้อมกับตัดบัญชีเงินฝากของลูกค้าผู้ถือบัตรตามจำนวนราคาของสินค้านั้น

3. เช็คเป็นตราสารที่แสดงถึงคำสั่ง กล่าวคือ ผู้สั่งจ่ายเป็นผู้สั่งให้ธนาคารจ่ายเงินให้แก่บุคคลที่มีชื่อตามเช็คหรือผู้ถือ ส่วนบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเป็นเครื่องมือที่ผู้ออกบัตรยอมให้ผู้ถือบัตรใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในการทำรายการทางบัญชี-เงินฝากกับผู้ออกบัตร เท่านั้น ส่วนการที่ผู้ถือบัตร ได้นำบัตร ไปมอบให้บุคคลอื่นใช้โดยผู้ออกบัตร มิได้ยินยอมด้วย ถือว่าผู้ถือบัตรได้ใช้บัตรฝาก-ถอนอัตโนมัติเงินนอกเหนือจากที่ได้ตกลงกันเอาไว้ จึงมิใช่เป็นการสั่งให้ธนาคารจ่ายเงินแก่บุคคลอื่นเหมือนอย่างเช่นกรณีของเช็ค

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้เขียนจึงเห็นว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมีใช้ลักษณะของ "เช็ค" ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่อย่างใด

2.3.4 เปรียบเทียบกับ "สัญญาเช่าทรัพย์"

จากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 537²³ จะเห็นได้ว่า สำคัญสำคัญของสัญญาเช่าทรัพย์นั้น จะต้องประกอบด้วยคู่สัญญา 2 ฝ่าย คือฝ่ายผู้ให้เช่า ที่ได้ตกลงให้ผู้สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เรียกว่า "ผู้เช่า" ได้ใช้หรือได้รับประโยชน์ในทรัพย์สินที่เช่านั้น และผู้เช่าก็ตกลงที่จะให้ค่าเช่าเพื่อการเช่าทรัพย์สินที่เช่านั้นเป็นการตอบแทน จากลักษณะของสัญญาเช่าดังกล่าวนี้ จะพิจารณาได้หรือไม่ว่า ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งได้กำหนดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สิน (บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ) และกำหนดให้เสียค่าธรรมเนียมการใช้เป็นรายปีแก่ธนาคารนี้ จะมีลักษณะเช่นเดียวกับสัญญาเช่าทรัพย์ ซึ่งหากจะพิจารณาตามหลักเกณฑ์แห่งสัญญาเช่าทรัพย์ ตามความในมาตรา 537 แล้ว จะเห็นได้ว่า สัญญาเช่าทรัพย์นั้น ผู้เช่าจะต้องได้ใช้หรือได้รับประโยชน์จากทรัพย์สินที่เช่าไปด้วยนั้น ซึ่งหมายความว่า ผู้เช่าจะต้องได้ใช้หรือได้รับประโยชน์จากทรัพย์สินที่เช่ามา เช่น เช่าบ้านก็ได้อยู่อาศัย เช่ารถก็ได้ขับ หรือเช่าตึกแถวเพื่อให้คนอื่นเช่าช่วง ก็ได้รับประโยชน์จากตึกแถวนั้นคือได้

²³มาตรา 537 บัญญัติว่า อันว่าเช่าทรัพย์นั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้ให้เช่าตกลงให้บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้เช่าได้ใช้หรือได้รับประโยชน์ในทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งชั่วระยะเวลาอันมีจำกัด และผู้เช่าตกลงจะให้ค่าเช่าเพื่อการนั้น

ค่าเช่าช่วง²⁴ แต่ในกรณีที่ลูกค้าได้ใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติสำหรับติดต่อทางบัญชีเงินฝากของตนเองกับทางธนาคารนั้น มิใช่ความหมายของการได้ใช้หรือได้รับประโยชน์จากทรัพย์สินที่เข้ามาตามความหมายของสัญญาเช่าทรัพย์สินดังกล่าว หากแต่การใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติสำหรับติดต่อทางบัญชีเงินฝากของลูกค้ากับทางธนาคารเป็นเพียงการใช้เครื่องมือพิเศษที่ธนาคารได้มอบให้ลูกค้าเพื่อใช้ในการติดต่อทางบัญชีเงินฝากของลูกค้ากับทางธนาคารเท่านั้น สำหรับค่าธรรมเนียมการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ก็เป็นเพียงค่าใช้จ่ายบริการที่ลูกค้าได้มาใช้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารเท่านั้น หากใช้เป็นค่าเช่าทรัพย์สินตามความหมายแห่งกฎหมายว่าด้วยสัญญาเช่าทรัพย์สินดังกล่าวไม่

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ มิใช่ลักษณะของ "สัญญาเช่าทรัพย์สิน" ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่อย่างใด

2.3.5 เปรียบเทียบกับ "สัญญาสำเร็จรูป"

สัญญาสำเร็จรูป (Standard Contract) คือสัญญาที่พิมพ์ข้อความส่วนใหญ่ไว้เรียบร้อยแล้ว โดยมีเนื้อความส่วนใหญ่เหมือนกันหมด ซึ่งมีได้มีการเจรจาหรือต่อรองระหว่างคู่สัญญา คู่สัญญาเพียงแค่เพิ่มเติมรายละเอียดเล็กน้อยในการทำสัญญาแต่ละครั้ง ก็ทำให้สัญญาดังกล่าวมีผลสมบูรณ์²⁵ และสัญญาสำเร็จรูปก็มักจะมีลักษณะดังต่อไปนี้²⁶

1. เป็นสัญญาที่มีคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ (Economic Power) เหนือกว่าหรือได้เปรียบกว่า ซึ่งอาจจะมีลักษณะของการผูกขาดในทางข้อเท็จจริงหรือในทางกฎหมายก็ได้

²⁴มานะ พิทยาภรณ์, คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะเช่าทรัพย์สินพิมพ์ครั้งที่ 14, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดจรัสวิชาการพิมพ์, 2535), หน้า 2-3.

²⁵สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์, "สัญญาสำเร็จรูปของอังกฤษ", วารสารนิติศาสตร์. 15 (มีนาคม 2528), หน้า 20-21.

²⁶ดารารพ เตชะกัญญา, "Adhesion Contract", วารสารนิติศาสตร์. 13 (มีนาคม 2526), หน้า 155-156.

2. คู่สัญญาฝ่ายที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจเหนือกว่านั้น เป็นผู้กำหนดข้อเสนอที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้และมีลักษณะทั่วไป หมายความว่า คู่สัญญาฝ่ายผู้เสนอสัญญาที่ได้วางข้อกำหนดเงื่อนไขเนื้อหาสาระที่ได้ทำขึ้นล่วงหน้าก่อนที่จะมีการทำสัญญากับบุคคลที่ไม่จำกัดจำนวนและไม่จำกัดตัวผู้ที่จะมาสนองรับทำสัญญา

3. การวางข้อกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ในสัญญานี้ เป็นการกระทำฝ่ายเดียว (Unilateral) ซึ่งเป็นข้อกำหนดเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเพียงจะยอมรับข้อกำหนดที่ได้วางไว้แล้วเท่านั้น หรือปฏิเสธไม่ต้องการทำสัญญาด้วย เพราะไม่มีสิทธิที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดในสัญญานั้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเนื้อหาของสัญญานี้ไม่ได้เกิดจากเจตนาที่แท้จริงของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายก็ได้

4. ปกป้องผลประโยชน์ของฝ่ายผู้จัดทำสัญญา เช่น สัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติระหว่างธนาคารผู้ออกบัตรกับลูกค้าผู้ถือบัตร ที่มีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของธนาคารแต่เพียงฝ่ายเดียว

จากลักษณะของสัญญาสำเร็จรูปดังกล่าว เมื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จะเห็นได้ว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติระหว่างธนาคารผู้ออกบัตรกับลูกค้าผู้ถือบัตรนั้น จะมีลักษณะเป็นแบบฟอร์มที่ทางธนาคารได้จัดทำขึ้นเป็นรูปแบบที่แน่นอนและมีข้อความที่เหมือนกันทุกฉบับ ซึ่งข้อความในข้อตกลงทั้งหมดธนาคารจะเป็นผู้ร่างขึ้นแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยที่ลูกค้าไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเจรจาต่อรองในข้อตกลงนั้น ๆ แต่อย่างใด และในขณะที่เดียวกันธนาคารก็ไม่ยินยอมให้ลูกค้าแก้ไขในข้อตกลงดังกล่าวด้วย ประกอบกับ ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ก็มีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของธนาคารแต่เพียงฝ่ายเดียว หรือมีลักษณะเป็นการก่อภาระหรือผลภาระความรับผิดชอบให้กับลูกค้าผู้รับสัญญาเสียทั้งหมด ซึ่งลักษณะเช่นนี้ย่อมจะเป็นการเอาเปรียบ หรือไม่เป็นธรรมต่อลูกค้าผู้เข้ารับสัญญาแต่อย่างใด และนอกจากนี้ ศาลไทยก็ให้การยอมรับว่า สัญญาสำเร็จรูปมีลักษณะความเป็นสัญญาประเภทหนึ่งในทางกฎหมาย ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมีลักษณะ เช่นเดียวกับลักษณะของสัญญาสำเร็จรูป

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวมาคงพอที่จะสรุปได้ว่า ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น จัดเป็นนิติกรรมและสัญญาประเภทหนึ่งในทางกฎหมายที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแกนสำหรับการผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างธนาคารผู้ออกบัตรกับลูกค้าผู้ถือบัตรให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินี้ ธนาคารจะเป็นฝ่ายที่ร่างเงื่อนไขต่าง ๆ เอาไว้แต่เพียงผู้เดียว โดยที่ลูกค้าไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่างแต่อย่างใด ดังนั้น ธนาคารจึงได้ร่างเงื่อนไขที่จะสามารถรักษาผลประโยชน์ของฝ่ายตนให้ได้มากที่สุด จึงทำให้ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ มีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารเอาไว้เป็นส่วนใหญ่ และนอกจากนี้ ลักษณะของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติก็ไม่มีลักษณะ เช่นเดียวกับลักษณะของสัญญาประเภทใดประเภทหนึ่ง ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยเอกเทศสัญญา ฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจัดเป็นสัญญาประเภทหนึ่งที่คู่สัญญาได้กำหนดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแกนในการผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างธนาคารผู้ออกบัตรกับลูกค้าผู้ถือบัตรให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งเงื่อนไขที่กำหนดเอาไว้ในสัญญา ซึ่งเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบอันเนื่องมาจากการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายนั่นเอง ซึ่งในบทต่อไปของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับเงื่อนไขต่าง ๆ ที่กำหนดเอาไว้ในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ให้การรับรองที่จะบังคับให้ตามเงื่อนไขต่าง ๆ เหล่านี้หรือไม่ และคู่สัญญาจะต้องผูกพันตามเงื่อนไขเหล่านี้อย่างไรบ้าง รวมทั้งการผูกพันของคู่สัญญาตามเงื่อนไขดังกล่าวนี้ จะมีความเป็นธรรมกับคู่สัญญาหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ เพื่อที่จะเป็นแนวทางสำหรับการหามาตรการที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหาในอันดับต่อไป

บทที่ 4

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับ สัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติ

ในบทนี้ ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาในทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติ โดยจะทำการศึกษากจากปัญหาดังต่อไปนี้ คือ ปัญหาการบังคับใช้ของสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติ ปัญหาการผนวกเงื่อนไขและข้อกำหนดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติ ปัญหาสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติเกี่ยวกับกรณีการบอกเลิกสัญญา โดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผลหรือบอกกล่าวให้ทราบล่วงหน้า ปัญหาสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติเกี่ยวกับกรณีการยกเว้นความรับผิดในทุกกรณี และปัญหาสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติจะอยู่ภายใต้บังคับแห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ... หรือไม่ และนอกจากนี้ ผู้เขียนยังจะได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติระหว่างธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยกับธนาคาร FirstBank ของประเทศสหรัฐอเมริกา อีกประการหนึ่งด้วย

1. ปัญหาการบังคับใช้ของสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติ

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วว่า ข้อตกลงในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัตินั้นมีลักษณะ เป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของธนาคารเอาไว้เสียเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น จึงเกิดปัญหาในทางกฎหมายที่จะต้องพิจารณาว่าลักษณะข้อตกลงในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติเช่นนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะให้การรับรอง และยอมรับถึงการทำสัญญาในลักษณะเช่นนี้หรือไม่ และเพียงใด ซึ่งในการพิจารณาถึงประเด็นปัญหานี้ ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์จากทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำสัญญาว่ามีอยู่อย่างไร และรวมไปถึงบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยเราที่ให้การรับรอง หรือควบคุมสัญญาที่มีลักษณะดังกล่าวประกอบกันไปด้วย

1.1 ทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำสัญญา

ทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำสัญญา ซึ่งมีอิทธิพลต่อการทำสัญญาประเภทต่าง ๆ และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปของนานาประเทศมีอยู่ด้วยกัน 2 ทฤษฎี หรือสองหลักด้วยกัน คือ หลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา (Principle of Autonomy of the will) และหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Principle of freedom of contract)

1.1.1 หลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา (Principle of Autonomy of the will)

ความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนต่อเอกชนด้วยกันย่อมเป็นไปตามหลัก "อิสระในทางแพ่ง" (Privatautonomie) ซึ่งหมายความว่าบุคคลย่อมสามารถก่อตั้งความสัมพันธ์แห่งชีวิตในทางแพ่งของเขาได้ตามชอบใจและโดยเสรี ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ให้เครื่องมือเพื่อให้บุคคลบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ เครื่องมือนี้ได้แก่ "นิติกรรม" โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "สัญญา" ซึ่งได้แก่นิติกรรมสองฝ่าย และโดยเหตุนี้จึงมีหลัก "อิสระในการทำสัญญา" (Vertragsferheit) เกิดขึ้น ซึ่งหมายความว่า คู่สัญญามีเสรีภาพที่จะทำสัญญาหรือไม่ และมีเสรีภาพตกลงกันว่าจะให้สัญญาของตนมีข้อความอย่างไร เว้นแต่จะเข้ากรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150¹ หลักอิสระในทางแพ่งและหลักอิสระในการทำสัญญานี้ แม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะไม่ได้บัญญัติไว้ แต่ก็พอที่จะมองเห็นได้จากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 151² ทั้งนี้แสดงว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยอมให้บุคคลทำนิติกรรมได้ตามใจชอบ แม้จะมีข้อความแย้งหรือขัดกับกฎหมายก็ทำได้ เป็นแต่กฎหมายนั้นต้องไม่ใช่กฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชนเท่านั้น หลักอิสระในทางแพ่งและหลักอิสระในการทำสัญญานี้ ตรงกับหลัก "ความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา"

¹มาตรา 150 บัญญัติว่า การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย เป็นการพันวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นเป็นโมฆะ

²มาตรา 151 บัญญัติว่า การใดเป็นการแตกต่างกับบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ถ้ามิใช่กฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นไม่เป็นโมฆะ

(Autonomie de Ia Valente) ซึ่งหมายถึงบุคคลมีเสรีที่จะแสดงเจตนาทางนิติกรรมได้ตามใจชอบ³

ทฤษฎีว่าด้วยความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา⁴ เป็นทฤษฎีที่นักปรัชญากฎหมายในตอนสมัย ค.ศ. ที่ 18 ให้ความสำคัญสนับสนุน และทฤษฎีนี้ได้พัฒนาไปพร้อมกับเสรีภาพทางเศรษฐกิจที่เริ่มมีมากขึ้นในสมัย ค.ศ. ที่ 19 ในสมัย ค.ศ. ที่ 18 นี้ นักปรัชญากฎหมายมีความประสงค์ที่จะให้บุคคลมีเสรีภาพหลุดพ้นจากข้อบังคับทางสังคม รวมทั้งข้อบังคับต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้โดยต้องการที่จะให้ข้อบังคับเป็นเรื่องของข้อยกเว้นเท่านั้น กล่าวคือโดยหลักแล้วบุคคลทุกคนจะต้องมีเสรีภาพ วันแต่ในบางเรื่องที่เราเห็นสมควรจึงจะมีการวางข้อบังคับจำกัดเสรีภาพนั้นไว้ ยังมีความเห็นต่อไปว่า เสรีภาพของบุคคลนี้จะถูกจำกัดลงได้ก็แต่โดยความสมัครใจของตนเองเท่านั้น ทั้งนี้เพราะเห็นกันว่ากฎเกณฑ์ที่ดีที่สุดที่จะใช้บังคับแก่สัญญาคงไม่มีอะไรที่ดีไปกว่ากฎเกณฑ์ที่คู่สัญญามีความทัดเทียมกันเป็นผู้ตกลงกันเอาไว้โดยถือว่ากฎเกณฑ์ที่ตกลงกันไว้นั้นเป็นกฎหมายอันหนึ่งที่คู่สัญญา เจตนาจะให้ใช้บังคับแก่กรณีของตนโดยเฉพาะ จึงน่าจะเป็นกฎเกณฑ์ที่จะก่อความยุติธรรมให้แก่เอกชนได้อย่างมาก จากแนวความคิดนี้จึงนำไปสู่ "หลักเรื่องความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา" กล่าวคือ ให้คู่กรณีมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ในการทำสัญญา รัฐจะไม่บัญญัติกฎหมายไปบีบบังคับการทำสัญญาของเอกชนโดยปล่อยให้เอกชนสามารถวางกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับแก่สัญญาของตนได้ตามลำพัง กฎหมายจะยื่นมือเข้าไปเกี่ยวข้องก็แต่เฉพาะในกรณีที่เห็นสมควรเป็นพิเศษเท่านั้น นอกจากนั้นการที่เราพูดถึง "ความศักดิ์สิทธิ์" แห่งการแสดงเจตนา⁴ ก็หมายความว่าเจตนาของเอกชนนั้นมีความเหนือกว่าสังคม (La Primante de l'Individer Sur la Societe) หรืออีกนัยหนึ่ง การแสดงเจตนาของเอกชนเป็นตัวที่ก่อให้เกิดหนี้⁵ นั้นมีได้เกิดจากอำนาจภายนอกอื่นใด (อำนาจสังคม)⁴

³ ไชยยศ เหมะรัชตะ, กฎหมายว่าด้วยสัญญา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จรัสสินทวงศ์, 2527), หน้า 68-69.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 70.

1.1.2 หลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Principle of freedom of Contract)

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าหลักเรื่องความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดง-

เจตนา เป็นหลักฐานของกฎหมายซึ่งให้ความเป็นอิสระแก่บุคคลในอันที่จะเปลี่ยนแปลงสิทธิ ส่วนหลักเรื่อง "เสรีภาพในการทำสัญญา" ถือเป็นเพียงนโยบายทางกฎหมาย (Legal Policy) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเสรีภาพของบุคคลที่จะเปลี่ยนแปลงสิทธิของเขาตามที่เขาต้องการ และเป็นหลักที่ให้เสรีภาพอย่างสมบูรณ์แก่คู่สัญญาในอันที่จะกำหนดชนิด แบบ และเนื้อหาของกิจการ ซึ่งเขาประสงค์จะตกลงกันและจำกัดขอบเขตของรัฐในการเข้าแทรกแซงการเข้าทำสัญญาของคู่กรณีให้อยู่ในวงจำกัดที่สุด หลักเรื่องเสรีภาพในการทำสัญญาเป็นหลักเกณฑ์ที่นานาประเทศยอมรับและบัญญัติไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวกับสัญญา และเมื่อได้กระทำลงโดยอิสระและด้วยความสมัครใจ หากข้อตกลงนั้น ไม่ขัดกับหลักเรื่องความสงบเรียบร้อยของประชาชน (Public Policy) สัญญานั้นย่อมมีผลใช้บังคับได้ ดังนั้น ตามทฤษฎีที่ว่าด้วย "เสรีภาพในการทำสัญญา" นี้ จึงถือหลักว่าตัวที่ก่อให้เกิดหนี้ในเรื่องเกี่ยวกับสัญญาคือ "ความสมัครใจ" หรือ "เจตนา" (La Vonte) นอกจากนั้น ทฤษฎีที่ว่าด้วยเสรีภาพในการทำสัญญานี้ ยังถือว่า "หนี้ที่เกิดจากสัญญาเป็นหนี้ที่ยุติธรรม" อีกด้วย ทั้งนี้ เพราะคู่สัญญามีเสรีภาพอิสระที่จะทำสัญญานั้นหรือไม่ก็ได้ ถ้าเห็นว่าอีกฝ่ายหนึ่งเอาไรต์เอาเปรียบหนักทางฝ่ายตนมากกว่าหนี้ของฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเป็นการไม่ยุติธรรมก็ไม่จำเป็นต้องยอมรับหนี้นั้น โดยไม่ทำสัญญาด้วย เมื่อใดที่คู่สัญญาตกลงทำสัญญา ก็ต้องถือเท่ากับว่าคู่สัญญาเห็นว่าหนี้นั้นยุติธรรมแล้ว และหลังจากที่ได้ทำสัญญาไปแล้วลูกหนี้จะมากล่าวอ้างในภายหลังว่าตนไม่ได้รับความยุติธรรมไม่ได้ เพราะในขณะที่ทำสัญญาไม่มีใครบังคับ เมื่อเห็นว่าไม่ยุติธรรมที่ไม่ต้องทำ เมื่อทำแล้วก็ต้องยุติธรรม ดังที่ Fouillee ได้กล่าวเอาไว้ว่า "ความยุติธรรมทั้งหลายคือสัญญาใครกล่าวถึงสัญญาก็เท่ากับกล่าวถึงความยุติธรรม" ตรงกันข้ามถ้าตัวที่ก่อให้เกิดหนี้มิใช่สัญญา แต่เป็นอำนาจภายนอกก็เป็นเรื่องของความไม่ยุติธรรม และความไม่เหมาะสม เพราะเป็นเรื่องของการจำกัดเสรีภาพของบุคคล⁵

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 73.

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่า หลักกฎหมายสัญญาวางอยู่บนรากฐานของหลักเรื่องความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา และหลักเรื่องเสรีภาพในการทำสัญญา ซึ่งหลักทั้งสองนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยก็ให้การยอมรับ แม้จะไม่ได้บัญญัติเอาไว้โดยตรง แต่ก็สามารถพิจารณาได้จากบทบัญญัติ มาตรา 151 ประกอบกับ ศาลฎีกาก็ได้ยอมรับหลักทั้งสองเช่นเดียวกัน ตามแนววินิจฉัยของคำพิพากษาฎีกาที่ 2014/2506 ที่วินิจฉัยว่า "การทำสัญญานั้นจะตกลงให้ได้เปรียบเสียเปรียบแก่กันอย่างไรแล้วแต่ความสมัครใจของคู่สัญญา ซึ่งจะต้องรักษาผลประโยชน์ของตนเอง" ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยยอมให้บุคคลสามารถกำหนดเจตนาของตนเองที่จะผูกมัดตน หรือตกลงทำสัญญาอย่างไรก็ได้ตามที่ต้องการ ถ้าไม่ขัดกับหลักความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว ก็เป็นเสรีภาพที่บุคคลจะพึงมีพึงใช้ เพื่อกำหนดเจตนาของตนเอง และมีผลเป็นหลักเกณฑ์ที่กฎหมายยอมรับผูกพันตามเจตนา นั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาสัญญาที่เกิดขึ้นและมีอยู่นี้ จะสามารถบังคับได้หรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาถึงกรอบของกฎหมายที่ให้การรองรับสัญญาที่เกิดขึ้นด้วยการแสดงเจตนาของคู่สัญญานั้น กฎหมายให้การรองรับที่จะบังคับให้ตามเจตนา นั้นแค่ไหน และเพียงไร หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ากฎหมายได้จำกัดเสรีภาพในการแสดงเจตนาของคู่สัญญาเอาไว้ในเรื่องใดบ้าง และแค่ไหน เพียงไร

1.2 บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เป็นการยกเว้นหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา และหลักเสรีภาพในการทำสัญญา

ในการพิจารณาถึงการบังคับใช้ของสัญญาที่ได้ทำขึ้นระหว่างคู่สัญญานั้นจำเป็นต้องพิจารณาถึงกรอบของกฎหมายที่ได้จำกัดเสรีภาพในการแสดงเจตนาของคู่สัญญาประกอบด้วย ซึ่งในที่นี้ก็คือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 ว่าด้วยการกระทำอันเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน มาตรา 373 ว่าด้วยข้อยกเว้นความรับผิดที่ท้าวล่วงหน้ามิให้ลูกหนี้ต้องรับผิดเพื่อถ่วงอรรถหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตน มาตรา 625, 639 และมาตรา 677 ว่าด้วยข้อยกเว้นหรือข้อจำกัดความรับผิดในสัญญาขนส่งของ สัญญาขนส่งคนโดยสาร และสัญญาเช่าพักอาศัยในโรงแรม

1.2.1 หลักความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ความสงบเรียบร้อยของประชาชนคืออะไร ไม่มีบทวิเคราะห์ศัพท์ไว้ในกฎหมาย แต่อาจให้ความหมายได้ว่าประโยชน์โดยทั่วไปของประเทศชาติหรือประชาชนหากจะกล่าวอย่างกว้าง ๆ การกระทำใดที่มีผลกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงของรัฐ เศรษฐกิจของ

ประเทศ ความสงบสุขในสังคมหรือความมั่นคงของสถาบันครอบครัว ย่อมเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน⁶ และความสงบเรียบร้อยของประชาชนก็มีความมุ่งหมายที่จะยกขึ้นมาใช้ในกรณีที่ผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคมขัดกับผลประโยชน์ส่วนตัว ผลประโยชน์ส่วนรวมย่อมมีความสำคัญกว่า⁷ ซึ่งการที่จะให้ความหมายหรือวางหลักเกณฑ์ลงไปอย่างชัดเจนที่จะถือว่าเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนนั้น เป็นสิ่งที่ทำได้ยากอย่างยิ่ง เพราะแม้แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็มีได้บัญญัติถึงคำวิเคราะห์ศัพท์เอาไว้แต่อย่างใด นอกจากนี้ แนวคิดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนมักจะแปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัยและแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ด้วยเหตุนี้ การที่จะจำแนกหรือกำหนดกฎหมายเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัวโดยทั่วไปว่าสิ่งใดขัดหรือไม่ขัดกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนย่อมไม่อาจกระทำได้โดยถูกต้อง กฎหมายแพ่งของนานาประเทศจึงได้กำหนดหลักการว่าด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนในลักษณะที่ยืดหยุ่นและมอบให้เป็นหน้าที่ของศาลที่จะใช้ดุลยพินิจว่าการใดขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือไม่เป็นกรณี ๆ ไป⁸

สำหรับศีลธรรมอันดีของประชาชน หมายถึง ธรรมเนียมประเพณีของสังคม ธรรมเนียมประเพณีนั้น อาจเปลี่ยนแปลงไปได้ตามยุคสมัย สิ่งซึ่งสังคมไม่ยอมรับในสมัยหนึ่งอาจกลับกลายเป็นธรรมเนียมประเพณีของสังคมอีกสมัยหนึ่งก็ได้ และธรรมเนียมประเพณีของสังคมในชาติหนึ่งอาจไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมในอีกชาติหนึ่งก็ได้ ดังนั้น การที่จะพิจารณาว่าธรรมเนียมประเพณีของสังคมใดเป็นศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงต้องพิจารณาทั้งยุคสมัยและท้องถิ่นประกอบกัน การใดที่กระทบกระเทือนถึงศาสนาหรือหลักศาสนาใดศาสนาหนึ่ง อาจเกี่ยวทั้งความสงบเรียบร้อยของประชาชน และศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะศาสนาก็เป็นเรื่องของสังคมด้วย มิใช่เกี่ยวกับธรรมเนียมประเพณีอย่างเดียว

⁶ ศักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จักรสันติวงศ์, 2524), หน้า 49.

⁷ อุกฤษ มงคลนาวิน, "ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน", บทบัญญัติ 32 (2518), หน้า 13-14.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

นอกจากนี้ ศิลธรรมอันดีของประชาชนกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน หากจะพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้ว จะเห็นได้ว่าถ้อยคำทั้งสองโดยทั่วไปมีขอบเขตแห่งความหมายที่สอดคล้องกัน และในทางทฤษฎีก็ไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะว่าการยึดถือปฏิบัติตาม ศิลธรรมอันดีของประชาชนย่อมสอดคล้องกับประโยชน์ทั่วไปของประเทศชาติและสังคม ส่วนการดำรงรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของประชาชน ย่อมจะไม่ขัดแย้งต่อทัศนะโดยทั่วไปทางจริยธรรมของสังคม ด้วยเหตุนี้ ถ้อยคำทั้งสองจึงยากที่จะแยกความหมายและขอบเขตได้โดยเคร่งครัด กฎหมายแพ่งของนานาประเทศจึงได้นำเอาแนวความคิดของความสงบเรียบร้อยของประชาชนรวมไว้กับศีลธรรมอันดีของประชาชน⁹

เกี่ยวกับหลักความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนนี้ ได้มีแนววินิจฉัยของคำพิพากษาศาลฎีกาที่เคยวินิจฉัยข้อสัญญาเอาไว้ว่า จะมีลักษณะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3308/2524 สัญญาที่จำเลยจ้างโจทก์เป็นลูกจ้างทดลองงานมีกำหนด 180 วัน ไม่ใช่เป็นการจ้างที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาตามความหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 582 จะนับบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับไม่ได้เมื่อสัญญามีข้อตกลงให้สิทธิจำเลยเลิกสัญญาโดยบอกกล่าวล่วงหน้า 1 วัน ข้อตกลงดังกล่าวมีผลบังคับหาเป็นโมฆะไม่ จำเลยได้บอกกล่าวล่วงหน้าตามสัญญา และได้จ่ายสินจ้างล่วงหน้า 1 วัน ให้แก่โจทก์แล้ว จึงเป็นผลให้สัญญาเลิกกัน จำเลยไม่ต้องจ่ายสินจ้างแก่โจทก์ เนื่องจากเลิกจ้างโดยมิได้บอกกล่าวล่วงหน้า ตามมาตรา 582

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3161/2527 สัญญากู้มีข้อความว่า "ผู้กู้ตกลงชำระหนี้ตามสัญญานี้ ภายในวันที่ 10 เดือนเมษายน พ.ศ. 2524 แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้ให้กู้ที่จะเรียกร้องให้ผู้ชำระหนี้ตามสัญญานี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ก่อนกำหนดที่กล่าวมาได้ ตามแต่ผู้ให้กู้จะเห็นสมควร และโดยมิพักต้องชี้แจงแสดงเหตุผล ผู้กู้สัญญาว่า ในกรณีที่ผู้ให้กู้เรียกร้องดังกล่าวนี้ ผู้กู้จะชำระหนี้ตามเรียกร้องทันที" ดังนี้ แม้ผู้กู้จะเสียเปรียบผู้ให้กู้ แต่ข้อตกลงดังกล่าว ก็เกิดขึ้นด้วยใจสมัครของลูกหนี้เอง หากเกี่ยวกับสังคมหรือประชาชนไม่ จึงไม่

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่อย่างใด เป็นข้อสัญญาที่บังคับกันได้ ผู้ให้กู้ฟ้องเรียกเงินกู้คืนก่อนครบกำหนดเวลาตามสัญญาได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3901/2533 จำเลยทำสัญญากู้ยืมเงินกับโจทก์ให้ โจทก์มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยเพิ่มจากร้อยละ 12.5 ต่อปีเป็นร้อยละ 15 ต่อปี และร้อยละ 18 ต่อปี แม้เป็นการเพิ่มดอกเบี้ยย้อนหลัง แต่ข้อตกลงดังกล่าวเป็นข้อสัญญาในทางแพ่ง ซึ่งทำขึ้นระหว่าง ธนาคารโจทก์กับจำเลยอันเป็นคู่สัญญา มิได้มีผลผูกพันถึงบุคคลภายนอก ทั้งวัตถุประสงค์ของสัญญาก็ไม่ต้องห้ามโดยกฎหมาย ดังนั้น สัญญาดังกล่าวไว้บังคับได้

จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าข้อสัญญาที่ แม้จะมี ลักษณะที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจะเสียเปรียบก็ตาม แต่หากเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ และให้มีผล ใช้บังคับระหว่างคู่สัญญาเท่านั้น หากเกี่ยวกับสังคมและประชาชนแล้ว ก็ถือได้ว่าเป็นข้อสัญญาที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และหากจะพิจารณาเปรียบเทียบกับ ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติแล้ว จะเห็นได้ว่าแม้เงื่อนไขและข้อกำหนดบางข้อ จะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารเอาไว้ ซึ่งดูเหมือนว่าไม่มีความเป็นธรรมกับ ลูกค้ำก็ตาม แต่ก็เป็นเรื่องที่ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันด้วยความสมัครใจ หากมีผู้ใดบังคับไม่ อีกทั้ง ก็เป็นสัญญาที่มีผลผูกพันเฉพาะลูกค้ำผู้ถือบัตรกับธนาคารผู้ออกบัตรเท่านั้น หากเกี่ยวกับบุคคล ภายนอกไม่ ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเป็น สัญญาที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่อย่างใด

1.2.2 หลักข้อยกเว้นความรับผิดชอบของลูกหนี้ไว้ล่วงหน้า

ตามปกติ บุคคลมีเสรีภาพในการทำสัญญาก่อนผูกพันกันได้ตามความสมัครใจ จะได้เปรียบเสียเปรียบกันอย่างไรกฎหมายไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ อันเป็นการรับรองความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา เว้นแต่การกระทำนั้นจะเป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือแตกต่างกับบทบัญญัติของกฎหมาย อันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้น บุคคลจึงอาจทำสัญญาเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบของลูกหนี้แตกต่างกับบทบัญญัติของกฎหมายได้ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบของลูกหนี้ โดยข้อสัญญาหรือความตกลงนั้น อาจเป็นการเพิ่มความรับผิดชอบของลูกหนี้ให้หนักขึ้น หรืออาจเป็นการเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบของลูกหนี้ให้เบาลง แต่ถ้าจะตกลงกันถึงขนาดยกเว้นไม่ให้ลูกหนี้รับผิดชอบในกรณีฉ้อฉลหรือประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรงด้วยแล้ว ข้อตกลงนั้น

กีดกันต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนย่อมตกเป็นโมฆะ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 373¹⁰ เหตุที่กฎหมายห้ามดังกล่าว ย่อมแสดงอยู่ในตัวแล้วว่า เพราะเป็นการกีดกันต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ตามบทบัญญัติมาตรา 373 นี้ หมายความว่าข้อสัญญาหรือความตกลงนั้น จะต้องเป็นการยกเว้นความรับผิดชอบของลูกหนี้เพื่อถ่วงดุล หรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของลูกหนี้ ถ่วงดุลในมาตรา 373 นี้ หมายถึงการไม่ชำระหนี้หรือการทำให้เสียหายโดยจงใจ¹¹ อันต่างกับถ่วงดุลตามมาตรา 159 ซึ่งหมายถึงการหลอกลวงให้ผู้แสดงเจตนาสำคัญผิด หรือเป็นการแสดงข้อความอย่างใดให้ผิดต่อความเป็นจริงเพื่อลวงให้เขาหลงเชื่อแสดงเจตนา สำหรับความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงนั้น หมายถึงความประมาทเลินเล่อโดยที่ไม่ใช้ความระมัดระวังเสียเลยทั้ง ๆ ที่เห็นอันตรายอยู่ชัด ๆ ก็ยังไม่ใช้ความระมัดระวังให้พ้นอันตรายที่เห็นอยู่นั้น ถ้าหากจะใช้ความระมัดระวังแต่เพียงเล็กน้อยอันตรายนั้นก็ยังไม่เกิดขึ้น¹² ด้วยเหตุนี้ ความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง จึงถือเท่ากับความผิดโดยจงใจเหมือนกัน แต่เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวมีลักษณะเป็นข้อห้าม ดังนั้น จึงต้องแปลความอย่างเคร่งครัด¹³ (An Exemption is to be Stricly Construed) ซึ่งแปลความประกอบกันแล้วจะมีผลดังนี้

1. เมื่อบัญญัติห้ามเฉพาะการไม่ชำระหนี้โดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งถือเท่ากับจงใจ ย่อมแปลความได้ว่าคู่สัญญามีสิทธิทำสัญญาหรือความ

¹⁰มาตรา 373 บัญญัติว่า ความตกลงทำไว้ล่วงหน้าเป็นข้อความยกเว้นมิให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบเพื่อถ่วงดุล หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตนนั้น ท่านว่าเป็นโมฆะ

¹¹ศักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จักรลสนิทวงศ์, 2524), หน้า 393.

¹²จิตติ ติงศภัทย์, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึงมาตรา 452. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523), หน้า 63.

¹³จิต เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและสัญญา, (กรุงเทพมหานคร : มิตรนราการพิมพ์, 2528), หน้า 306.

ตกลงไว้ล่วงหน้า ยกเว้นความรับผิดของลูกหนี้อันเกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างธรรมดา ซึ่งไม่ร้ายแรงได้¹⁴

2. ข้อสัญญาหรือความตกลงนั้น จะต้องเป็นการยกเว้นความรับผิดของลูกหนี้เอง ดังนั้น ข้อสัญญาจึงอาจตกลงกัน ยกเว้นความรับผิดอันเกิดจากการกระทำของตัวแทนแห่งตนกับบุคคลอื่นที่ตนใช้ในการชำระหนี้ได้ ตามความบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 220 ซึ่งหมายความว่าแม้การไม่ชำระหนี้ของตัวแทนจะ เป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงความตกลงยกเว้นความรับผิดของลูกหนี้ไม่เป็นโมฆะ¹⁵

3. ข้อสัญญาหรือความตกลงนั้นจะตกลงกันไว้ในสัญญาอันก่อนหน้าหรือตกลงโดยสัญญาเพิ่มเติมภายหลังก็ได้ และหากจะเป็นโมฆะก็เป็นโมฆะ เฉพาะข้อสัญญายกเว้นความรับผิดเท่านั้น หากทำให้สัญญาตกเป็นโมฆะทั้งหมดไม่ เพราะสามารถแยกส่วนที่สมบูรณ์ออกได้จากส่วนที่ไม่สมบูรณ์ ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 173¹⁶

ซึ่งหากจะพิจารณาข้อตกลงในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติแล้ว จะเห็นได้ว่า เงื่อนไขและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น แม้จะมีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของธนาคารเอาไว้ก็ตาม แต่ก็ไม่มีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของธนาคาร มิให้ต้องรับผิดจนถึงขนาดเป็นกลฉ้อฉลหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ตามความแห่งบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 373 แต่อย่างใด ทั้งนี้ เพราะตามความหมายแห่งบทบัญญัติ มาตรา 373 นั้น จะต้องเป็นกรณีที่ยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่อาจจะเกิดขึ้น เสมือนหนึ่งเป็นการจงใจของฝ่ายที่ได้รับยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด แต่สำหรับกรณีของข้อตกลงในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติ มิใช่เป็นกรณีที่ธนาคารได้ยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดในความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น เสมือนหนึ่งเป็นการจงใจหรือเจตนาของ

¹⁴ สักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จรัสสินทวงศ์, 2524), หน้า 393.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 393-394.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 392.

ธนาคารเอง ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ มิใช่เป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด ตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 373 อันจะทำให้สัญญาตกเป็นโมฆะแต่อย่างใด

1.2.3 หลักข้อยกเว้นความรับผิดในสัญญาขนส่งของ สัญญาขนส่งคนโดยสาร และสัญญาเข้าพักรักษาในโรงแรม

ในกรณีของสัญญารับขนของหรือคนโดยสาร หรือเจ้าสำนักโรงแรม คู่กรณีฝ่ายหนึ่งจะมีฐานะได้เปรียบกว่าคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง เพราะทำนิติกรรมเป็นอาชีพจึงสามารถ รางนิติกรรมหรือสัญญานั้นอย่างชนิดที่ตนเสียเปรียบน้อยที่สุด ด้วยเหตุนี้เองกฎหมายจึงบัญญัติห้าม มิให้คู่สัญญาตกลงกันเป็นอย่างอื่น เพราะกฎหมายทราบถึงสภาพการณ์เช่นนี้จึงได้บัญญัติไว้ แสดง ให้เห็นว่าถ้อยคำสาบานอันปรากฏเป็นตัวอักษรนั้น ย่อมไม่มีความหมายหรือเป็นโมฆะ นอกจาก ปรากฏโดยชัดแจ้ง ซึ่งเท่ากับว่าเจตนาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะให้เป็นอย่างนั้น

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าข้อความยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด ที่กำหนดฝ่ายเดียวในเรื่องต่าง ๆ ข้างต้นนั้น ไม่มีผลแต่ประการใด เว้นแต่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง จะได้ตกลงด้วยโดยชัดแจ้งในการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดนั้น เหตุที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่นนี้ เพราะตามปกติผู้ขนส่งของจะต้องรับผิดในความสูญหาย บอบสลาย หรือส่งมอบล่าช้าอยู่แล้วตาม มาตรา 616, 617, 618, 620, 621 และ 623 ส่วนผู้ขนส่งคนโดยสารก็ต้องรับผิดตาม มาตรา 634 และ 638 เจ้าสำนักโรงแรมก็ต้องรับผิดตาม มาตรา 674 และ 675 นายคลังสินค้าก็ต้องรับผิดเช่นเดียวกับผู้รับฝากทรัพย์สินอยู่แล้ว ฉะนั้น ถ้าผู้ขนส่ง เจ้าสำนักโรงแรม หรือนายคลังสินค้ายกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของตนนอกเหนือไปจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ ก็ต้อง ให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตกลงโดยชัดแจ้งด้วย¹⁷

¹⁷บัญญัติ สุชีวะ, "ข้อสัญญาที่กำหนดขึ้นฝ่ายเดียว", บทบัญญัติ 24 (มกราคม 2529), หน้า 70.

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวมา จะเห็นได้ว่าในการทำสัญญาประเภทใดประเภทหนึ่งนั้น คู่สัญญามีเสรีภาพอย่างเต็มที่ที่จะตกลงกันทำสัญญาตามที่ตนมีเจตนา รัฐจะไม่บัญญัติกฎหมายที่ไปบีบบังคับการทำสัญญาของเอกชนปล่อยให้เอกชนสามารถวางกฎหมายที่ใช้บังคับตามสัญญาได้ตามลำพัง รัฐจะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับเฉพาะกรณีที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเท่านั้น อันเป็นการยอมรับในหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนาและเสรีภาพในการทำสัญญา และหากจะพิจารณาข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งมีลักษณะเป็นสัญญาอย่างหนึ่งในทางกฎหมายก็อาจจัดได้ว่าเป็นสัญญาที่เกิดขึ้นโดยวางอยู่บนพื้นฐานของหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนาและหลักเสรีภาพในการทำสัญญา ดังนั้น ข้อกำหนดหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสัญญา คู่สัญญาจึงต้องปฏิบัติตามความตกลงนั้น ๆ และหากจะพิจารณาถึงหลักกฎหมายที่ยกเว้นหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนาและหลักเสรีภาพในการทำสัญญาแล้ว ผู้เขียนก็มีความเห็นว่าข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น เป็นสัญญาที่มีผลผูกพันเฉพาะลูกค้าผู้ถือบัตรกับธนาคารผู้ออกบัตรเท่านั้น แม้จะมีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารแต่เพียงฝ่ายเดียวก็ตาม แต่ก็ไม่ถึงขนาดเป็นการขัดกับ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ประกอบกับ การยกเว้นหรือจำกัดความ รับผิดชอบนั้น ก็ไม่มีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบให้ธนาคารต้องรับผิดชอบถึงขนาดเป็น กลฉ้อฉลหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง อันจะทำให้สัญญาตกเป็นโมฆะตามบทบัญญัติ มาตรา 373 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่อย่างใด ทั้งข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงิน อัตโนมัติ ก็มีใช้สัญญารับส่งเงินของ สัญญารับขนส่งคนโดยสาร และสัญญาเข้าพักอาศัยในโรงแรม ดังกล่าวมาแล้วในข้างต้นนั้น ฉะนั้น ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจึงเป็นสัญญา ที่สามารถบังคับระหว่างคู่สัญญาได้ตามกฎหมาย ถึงแม้ว่าจะ เป็นสัญญาที่มีลักษณะ เป็นการ ยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารเอาไว้ ซึ่งไม่เป็นธรรมกับลูกค้าก็ตาม และลักษณะของ สัญญาประเภทนี้ ในปัจจุบันได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามความเจริญก้าวหน้าของธุรกิจต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ลักษณะเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม และยังเป็นปรับภัย อย่างยิ่งต่อการคุ้มครองผู้บริโภค เพราะกฎหมายและศาลยังยอมรับที่จะบังคับให้ตามสัญญา ถึงแม้ จะมีลักษณะไม่เป็นธรรม แต่ถ้าไม่ขัดต่อกฎหมายแล้ว ศาลก็ต้องบังคับบัญชาให้เช่นเดียวกับกรณี ของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติดังกล่าว

2. บัญชีการผนวกเงื่อนไขและข้อกำหนดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเป็นสัญญาประเภทหนึ่งที่ฝ่ายธนาคารได้ร่างขึ้น เพื่อเป็นแกนในการผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างธนาคารกับลูกค้าผู้มาขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ โดยมีสัญญาฝากเงินเป็นสัญญาหลักในการก่อกำเนิดนิติสัมพันธ์ดังกล่าว ดังนั้น ในการที่จะพิจารณาถึงการผนวกเงื่อนไขและข้อกำหนดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จึงจำเป็นต้องพิจารณาจากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะฝากทรัพย์เป็นประการแรก ซึ่งจากการตรวจดูบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะฝากทรัพย์ พบว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยลักษณะฝากทรัพย์มิได้บัญญัติถึงข้อห้ามในอันที่จะเป็นการแสดงถึงการไม่อนุญาตให้มีการทำข้อตกลง ที่เกี่ยวกับวิธีการส่งมอบทรัพย์ที่ฝากด้วยวิธีการพิเศษ (การส่งมอบเงินที่ฝากโดยวิธีการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ) นอกเหนือจากการส่งมอบด้วยวิธีการธรรมดา (ส่งมอบให้กับพนักงานธนาคารโดยตรง) แต่อย่างใด ฉะนั้น ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จึงไม่เป็นการต้องห้ามตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะฝากทรัพย์แต่ประการใด ส่วนวิธีการที่จะสามารถผนวกเงื่อนไขและข้อกำหนดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้โดยวิธีใดนั้น ปรากฏว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยลักษณะฝากทรัพย์มิได้บัญญัติเอาไว้โดยตรง ดังนั้น ในประเด็นปัญหานี้ ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักในการพิจารณาของศาลต่างประเทศ ว่าจะมีวิธีการในการยอมรับให้ข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ก่อนแล้วสามารถผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาได้ในกรณีอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ ผู้เขียนยังจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบกับ วิธีการผนวกข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาฝากทรัพย์ (วิธีเฉพาะสำหรับเจ้าสำนักโรงแรม) เนื่องจากว่าสัญญาดังกล่าวนั้น จัดอยู่ในลักษณะของสัญญาฝากทรัพย์เช่นเดียวกับสัญญาฝากเงิน ประกอบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะ 10 (ฝากทรัพย์) ก็ได้จัดให้หมวด 2 (วิธีเฉพาะการฝากเงิน) และหมวด 3 (วิธีเฉพาะสำหรับเจ้าสำนักโรงแรม) อยู่ในลักษณะฝากทรัพย์เช่นเดียวกันอีกด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสัญญาทั้ง 2 ประเภทนี้มีลักษณะโดยพื้นฐานที่เหมือนกัน ฉะนั้น วิธีการผนวกข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาฝากเงิน ก็น่าที่จะพิจารณาโดยการเปรียบเทียบกับวิธีการผนวกข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบ

เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาเข้าพักอาศัยในโรงแรมได้เช่นเดียวกัน ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติถึงวิธีการผนวกข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาเข้าพักอาศัยในโรงแรมเอาไว้ใน มาตรา 677¹⁸ และนอกจากนี้ ผู้เขียนยังเห็นว่าควรที่จะทำการศึกษา โดยวิเคราะห์จากวิธีการผนวกข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาขนส่งของ และสัญญาขนส่งคนโดยสารประกอบด้วย เนื่องจากว่าสัญญาทั้ง 2 ประเภทนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติถึงวิธีการผนวกข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาดังกล่าวไว้ ในทำนองเดียวกับวิธีการผนวกข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาเข้าพักอาศัยในโรงแรม ดังนั้น วิธีการผนวกข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาแต่ละประเภท จึงควรที่จะมีจุดร่วมในอันที่จะเป็นการยอมรับและตรงกับเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย ทั้งนี้ ผู้เขียนจะได้ศึกษาจากแนววินิจฉัยของคำพิพากษาศาลฎีกาที่ได้วางบรรทัดฐานเอาไว้ เกี่ยวกับวิธีการผนวกข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาทั้งสามประเภทดังกล่าวนี้ อีกทั้ง ผู้เขียนยังจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีการผนวกข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาประเภทอื่นนอกเหนือจากสัญญาทั้งสามประเภทดังกล่าวนี้อีกด้วย ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวในรายละเอียดตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 เปรียบเทียบกับหลักการพิจารณาของศาลต่างประเทศ

จากหลักจารีตประเพณีของสัญญาที่แต่เดิมรับกันว่าการลงนามในสัญญาหมายถึงการที่คู่สัญญาได้ให้ความยินยอมเข้ามาผูกพันในตัวสัญญาทั้งหมดแล้ว ไม่ว่าจะข้อกำหนดเงื่อนไขในสัญญาจะเป็นประการใด อ้างไม่ได้ว่าไม่รู้ด้วย ถือว่าผู้ที่เข้ามารับเอาสัญญาต้องมี "Duty to Read" กล่าวคือ เขาควรต้องอ่านเอกสารก่อนลงนาม ฉะนั้น ไม่ว่าจะโดยที่เขาจะได้อ่านและเข้าใจในสัญญานั้นประการใดหรือไม่ก็ตาม รับกันว่าการลงนามในสัญญาเป็นการแสดงเจตนาของ

¹⁸มาตรา 677 บัญญัติว่า ถ้ามีคำแจ้งความปิดไว้ในโรงแรม โฮเต็ล หรือสถานที่อื่นทำนองเช่นว่านี้ เป็นข้อความยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของเจ้าสำนักไซร์ ท่านว่าความนั้นเป็นโมฆะ เว้นแต่คนเดินทางหรือแขกอาศัยจะได้ตกลงด้วยชัดแจ้งในการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดตั้งว่านั้น

คู่สัญญาแล้ว ถือเป็นการตกลงยินยอมด้วยกับเนื้อหาสาระสำคัญของข้อกำหนดทั้งหมดที่มีอยู่ในสัญญา เป็นการเสี่ยงภัยของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเอง ที่ไปยอมรับเอาตามข้อต่อรองของฝ่ายผู้ร่างสัญญาแต่ฝ่ายเดียว ต่อมาหลักเรื่อง "หน้าที่ต้องอ่าน" (Duty to Read) ผันแปรมาเป็น "หน้าที่ต้องแจ้งให้ทราบพอสมควร" (Duty to Information) กล่าวคือ ในบางกรณีไม่ใช่เรื่องที่คุณเข้ามารับเอาสัญญามีหน้าที่ต้องอ่านแล้ว แต่กลายเป็นเรื่องที่คุณร่างสัญญาต้องแจ้งให้ทราบพอสมควรถึงข้อกำหนดเงื่อนไข รวมทั้งข้อจำกัดความรับผิดชอบในตัวสัญญาดังกล่าว หากเป็นกรณีที่ข้อจำกัดความรับผิดชอบนั้น ๆ มีความรับผิดชอบ หรือมีสาระสำคัญผิดแผกไปจากข้อกำหนดเงื่อนไขที่ใช้ทั่วไปตามปกตินิยม¹⁹

ดังนั้น ศาลจึงเป็นฝ่ายที่มีบทบาทที่จะเข้ามาช่วยให้ความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เสียเปรียบ โดยพิเคราะห์ว่าเงื่อนไขหรือข้อกำหนดความรับผิดชอบในสัญญานั้นเป็นธรรมพอที่จะบังคับให้หรือไม่ หรือไม่เป็นอย่างมากจนไม่อาจบังคับให้ได้ โดยการตีความให้สัญญาที่มีข้อกำหนดความรับผิดชอบที่กำหนดไว้อย่างไม่เป็นธรรมเหล่านั้นตกเป็นโมฆะ โดยใช้หลักความเป็นธรรมอย่างกว้าง ๆ มาปรับ ซึ่งมีหลักที่ได้จากการพิจารณาของศาลต่างประเทศดังนี้

2.1.1 หลักการพิจารณาของศาลอังกฤษ²⁰

ในประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์อันไม่เป็นธรรมจากข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบอย่างมากนั้น นักกฎหมายได้สร้างหลักกฎหมายขึ้นมาเพื่อตอบโต้เกี่ยวกับเรื่องข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบไว้ว่า การที่จะร่างหรือผนวกข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบเข้าในสัญญาได้นั้น ให้ทำได้เพียง 3 วิธีเท่านั้นคือ

¹⁹ John P. Dawson, Unconscionable Coercion : The German Version. 89 Harv. L. Rev. 1041 (1976).

²⁰ สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์, "ข้อจำกัดความรับผิดชอบในสัญญา", วารสารนิติศาสตร์. 16 (กันยายน 2529), หน้า 123-127.

1. โดยการให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ลงชื่อเพื่อรับรู้ข้อสัญญา
ดังกล่าว (by Signature)

เช่น ในคดี *L'Estrange V. Graucob Ltd.* (1934) 2 K.B. 394²¹ ข้อเท็จจริงในคดีมีว่าเจ้าของร้านขายกาแฟได้ลงชื่อในสัญญาซื้อเครื่องขายบุหรี่ยัตโนมัดจากโจทก์โดยไม่ได้อ่านข้อสัญญา ซึ่งระบุว่าผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง (defects) ซึ่งต่อมาปรากฏว่าเครื่องขายบุหรี่ยัตโนมัดดังกล่าวมีความชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อจึงไม่ยอมชำระราคา ศาลได้พิพากษาให้ผู้ซื้อชำระราคาสินค้า โดยให้เหตุผลว่าผู้ซื้อจะยกข้อต่อสู้เรื่องความชำรุดบกพร่องขึ้นต่อสู้ไม่ได้ เพราะผู้ซื้อได้ลงชื่อรับรู้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดดังกล่าวแล้ว ถึงแม้ว่าข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดดังกล่าวจะพิมพ์ด้วยหนังสือที่เล็กมากในสัญญาก็ตาม

2. โดยการแจ้งให้ทราบ (by notice)

หากข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดได้อ้าง หรือระบุไว้ในเอกสาร ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งยื่นหรือส่งให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง หรือเพียงแต่เขียนแสดงไว้ในสถานที่ทำสัญญา ข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดดังกล่าวจะถือว่าผนวกเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาเมื่อได้มีการแจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบตามสมควร ถึงการมีอยู่ของข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดดังกล่าว (It will only be incorporated in the contract if reasonable notice of its existence is given to the party adversely affected by it.) องค์ประกอบที่สำคัญในการพิจารณาว่าได้มีการแจ้งให้ทราบตามสมควรหรือไม่นั้น ให้ดูวิธีทางปฏิบัติทางการค้า (Current commercial practice) ของพ่อค้าในขณะนั้น และให้พิจารณาจากบุคคลหรือวิสัยเช่นเดียวกับคู่สัญญาฝ่ายที่อ้างข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดว่าได้ดำเนินการแจ้งให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทราบตามสมควรหรือไม่ นอกจากนี้ การที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ได้เห็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดนั้น ห้ามมิให้คู่สัญญาฝ่ายนั้นต้องถูกผูกพันตามข้อสัญญาที่มีอยู่นั้นไม่ ข้อความดังกล่าวอาจจะไม่มีผลผูกพันในทางกฎหมายแต่อย่างใด

²¹Richard Lawson, Exclusion Clauses after the Unfair Contract Terms Act, (Oyez Publish limited, 1979), P.14, 45.

ในการพิจารณาว่าฝ่ายผู้อ้างช้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดได้
 ดำเนินมาตรการตามสมควรในการแจ้งให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งทราบหรือไม่นั้น หากใช้เป็นเรื่องง่าย
 ดังเช่นที่คิดไม่ เช่น ในคดี *Thompson v. L.M. & S. Ry* (1930) 1 K.B. 41 ข้อเท็จจริง
 ในคดีมีว่า โจทก์ได้ใช้ให้หลานของตนซื้อตั๋วท่องเที่ยวของรถไฟจาเลย 1 ใบให้กับตนในราคา
 2 ชิลลิง 7 เพนนี ซึ่งทางด้านหลังของตั๋วมีข้อความเขียนว่าให้ดูด้านหลัง "See Back" และ
 ที่ด้านหลังของตั๋วระบุว่า ตั๋วนี้ขายให้ผู้โดยสารโดยมีเงื่อนไขตามที่ระบุไว้ในตารางเวลาการ
 เดินทางของการรถไฟของจาเลย ซึ่งตารางเวลาเดินทางนั้นไม่ได้แจกให้ฟรีแต่ขายให้ผู้โดยสาร
 ในราคา 6 เพนนี ในตารางเวลาเดินทางของจาเลยนั้น ได้ระบุช้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด
 ต่าง ๆ ของจาเลยไว้ด้วยกันหลายประการ ข้อเท็จจริงปรากฏว่าโจทก์อ่านหนังสือไม่ออก และ
 ไม่ได้ซื้อตารางเวลาดังกล่าวมาอ่านแต่อย่างใด ต่อมาปรากฏว่าโจทก์ได้ประสบอุบัติเหตุจาก
 ความประมาทเลินเล่อของการรถไฟ โจทก์จึงฟ้องให้จาเลยรับผิด จาเลยยกช้อยกเว้นและจำกัด
 ความรับผิดในตารางเวลาของการเดินทางขึ้นต่อสู้ คณะลูกขุน (The Jury) ในศาลชั้นต้น
 ได้วินิจฉัยว่า จาเลยไม่ได้ดำเนินการตามสมควร เพื่อแจ้งให้โจทก์ทราบถึงการมีอยู่ของ
 ช้อยกเว้นและจำกัดความรับผิดดังกล่าว แต่ศาลอุทธรณ์ได้กลับคำวินิจฉัยของคณะลูกขุนโดยอ้างว่า
 คำวินิจฉัยของคณะลูกขุนนั้นปราศจากพยานหลักฐานที่จะสนับสนุน และวินิจฉัยว่าตารางเวลาของ
 การรถไฟดังกล่าวได้ถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาขายตั๋วของจาเลย คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์
 ในคดีนี้ ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางมาก แต่อย่างไรก็ตาม หลักกฎหมายที่ได้
 จากคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ดังกล่าวคือ จาเลยสามารถผนวกหรือร่างช้อยกเว้นความรับผิด
 เข้าในสัญญาได้โดยการอ้างอิง (by reference)

นอกจากนี้ หากช้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของจาเลยมี
 ลักษณะ เป็นพิเศษแตกต่างออกไปจากปกติทั่วไป จาเลยอาจจะต้องดำเนินการพิเศษเพิ่มเติม
 ให้ลูกค้าได้ทราบถึงความมีอยู่ของข้อสัญญาดังกล่าว เช่น ในคดี *Thornton v. Shoe
 Lane Parking Ltd.* (1971) 2 Q.B. 163 ข้อเท็จจริงในคดีมีว่า โจทก์ได้นำรถเข้าไปจอด
 ในที่จอดรถของจาเลย ซึ่งมีตัวรับฝากมีข้อความว่าจาเลยจะไม่รับผิดชอบในความสูญหายหรือ
 เสียหายของรถยนต์และจะไม่รับผิดชอบต่อความบาดเจ็บแก่กาย (Personal injury) ของลูกค้า
 ปรากฏว่าโจทก์ ซึ่งเอารถไปจอดที่จอดรถของจาเลยได้รับบาดเจ็บภายในที่จอดรถของจาเลย
 ศาลวินิจฉัยว่าแม้จาเลยได้ดำเนินการให้โจทก์ทราบตามสมควรถึงความเป็นอยู่ของช้อยกเว้นหรือ
 จำกัดความรับผิดในเรื่องความสูญหายหรือเสียหายของรถยนต์ แต่ยังไม่ถือว่าจาเลยได้แจ้งให้

โจทก์ทราบตามสมควร ถึงความเป็นอยู่ของช้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดในเรื่องความบาดเจ็บแก่กาย ซึ่งเป็นช้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่พิเศษแตกต่างออกไปจากพ้อยที่ดำเนินกิจการรับฝากรถยนต์ ซึ่งจะมีข้อสัญญาเฉพาะ เรื่องช้อยกเว้นและจำกัดความรับผิดในเรื่องความสูญหายและเสียหายของรถยนต์ จำเลยจึงอ้างช้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเรื่องความบาดเจ็บแก่กาย ขึ้นยันโจทก์ไม่ได้

สำหรับเวลาในการแจ้งให้ลูกค้าทราบก็เป็นองค์ประกอบสำคัญอันหนึ่ง กล่าวคือ จำเลยจะต้องแจ้งให้ลูกค้าทราบถึงความเป็นอยู่ของช้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดก่อน หรือขณะที่ทำสัญญา เช่น ในคดี Olley v. Marlborough Court (1949) 1 K.B. 532 ข้อเท็จจริงในคดีมีว่า โจทก์ได้เข้าจองห้องพักในโรงแรมของจำเลย ซึ่งในห้องพักมีข้อสัญญาว่า จำเลยจะไม่รับผิดชอบในความเสียหายหรือสูญหายของสิ่งของของแขกผู้มาพักอาศัย เว้นแต่จะได้ฝากไว้กับผู้จัดการของจำเลย ศาลได้วินิจฉัยว่าช้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดดังกล่าว ไม่ได้ผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา เนื่องจากสัญญาเข้าพักอาศัยได้เกิดขึ้นเรียบร้อยแล้วที่โต๊ะจองห้องพักของจำเลย

3. โดยถือเอาวิธีปฏิบัติที่ทำกันมา (by course of dealing)

ในทางปฏิบัติที่คู่สัญญาเคยติดต่อกันมานั้น ในครั้งแรก ๆ ที่ขาดความไว้เนื้อเชื่อใจกันคู่สัญญาก็อาจให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งลงชื่อรับรู้ช้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด หรือไม่ก็มีการแจ้งให้ทราบโดยชัดแจ้งถึงการมีอยู่ของช้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด แต่เมื่อติดต่อกันมาช้านาน ก็เลยไม่ปฏิบัติเคร่งครัดเหมือนดังเช่นที่ทำมาครั้งแรก ๆ คือคู่สัญญาทำสัญญากันโดยไม่ได้ให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งลงชื่อรับรู้หรือแจ้งให้ทราบตามสมควรถึงช้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด ปัญหาว่ามีหากมีการผิดสัญญากันขึ้นในภายหลังจะอ้างได้หรือไม่ว่าสัญญาในคราวเกิดเหตุได้มีช้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดด้วย กรณีดังกล่าวนี้ นักกฎหมายได้มีความเห็นโต้เถียงกันเป็น 2 ฝ่าย และในที่สุดศาลฎีกาของอังกฤษในคดี Hordwick Game Farm v. Suffolk Agricultural, etc. v. Association (1969) 2 A.C. 319. ได้วินิจฉัยว่าคู่สัญญาสามารถนำสืบว่าสัญญาในคราวเกิดเหตุนั้น ได้ผนวกช้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเข้าในสัญญาด้วยได้

2.1.2 ศาลสหรัฐอเมริกา²²

ข้อจำกัดความรับผิดชอบที่ศาลตีความว่าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา จะไม่สมบูรณ์ ถ้าผู้เข้ามารับเอาสัญญาไม่รู้ ต้องมีการชี้แจงอย่างชัดเจนในส่วนของผู้ร่างสัญญาถึงเงื่อนไขที่พิมพ์ไว้กับตัวสัญญา โดยวิเคราะห์เอาจากข้อเท็จจริงเป็นกรณี ๆ ไป มีข้อยกเว้นในกรณีของกลุ่มผู้ประกอบการ ถ้าข้อจำกัดความรับผิดชอบอยู่ในเอกสารเดียวกับสัญญา ก็ผูกพันฝ่ายที่เข้ามารับเอาสัญญา แต่ในกรณีที่แยกกันเป็นคนละส่วนกับสัญญา จะผูกพันผู้เข้ามาทำสัญญาก็ต่อเมื่อเขาได้รู้แล้วเท่านั้น

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าหลักในการพิจารณาของศาลต่างประเทศเกี่ยวกับการผนวกข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญานั้น มีสาระสำคัญอยู่ที่ว่าคู่สัญญาได้รู้หรือควรจะรู้ถึงข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบที่มีอยู่นั้นหรือไม่ ซึ่งหลักที่ใช้ในการพิจารณาว่าคู่สัญญาได้รู้หรือควรจะรู้หรือไม่นั้น ก็สามารถที่จะพิจารณาได้จากวิธีการ ซึ่งคู่สัญญาได้ลงลายมือชื่อไว้ในสัญญานั้นแล้ว เพราะเนื่องจากการลงลายมือชื่อของคู่สัญญาฝ่ายใดย่อมแสดงว่าคู่สัญญาฝ่ายนั้น ได้รับรู้ถึงข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบที่มีอยู่ในสัญญาทุกข้อแล้ว คู่สัญญาที่ลงลายมือชื่อในสัญญา จะปฏิเสธว่าตนเองไม่รู้ถึงข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบข้อใดข้อหนึ่ง เช่นนี้ย่อมไม่สามารถที่จะอ้างได้ แต่หากปรากฏว่าเป็นกรณีที่ข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบนั้นมีลักษณะที่ยากแก่การที่จะรู้หรือควรที่จะรู้ได้ตามปกติธรรมดาแล้ว ก็ต้องเป็นหน้าที่ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่จะต้องแจ้งให้รู้ถึงข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบที่มีอยู่นั้น อาทิเช่น ข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบที่ได้เขียนด้วยตัวอักษรที่เล็กมาก ๆ ยากแก่การมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าจะต้องอาศัยเครื่องมืออย่างอื่น เช่น แว่นขยายมาช่วยจึงจะสามารถอ่านตัวอักษรเหล่านั้นได้ กรณีเช่นนี้ข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบดังกล่าว จะผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาได้ก็ต่อเมื่อ ได้มีการแจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบตามสมควรถึงการมีอยู่ของข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบนั้นด้วย ถึงจะ

²² สุจิตรา โททะยะ, ลักษณะและขอบเขตของข้อจำกัดความรับผิดชอบในสัญญา,

(กรุงเทพมหานคร : แผนกวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532),
หน้า 93.

สามารถที่จะอ้างได้ว่า คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้หรือควรจะรู้ถึงข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่มีอยู่เหล่านั้นแล้ว

จากหลักในการพิจารณาของศาลต่างประเทศดังกล่าวนี้ หากจะนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับกรณีของเงินใจและข้อกำหนดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่า ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจัดเป็นสัญญาประเภทหนึ่งที่ถูกกำหนดขึ้น เนื่องจากลูกค้าได้มาขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติกับทางธนาคาร ดังนั้น โดยพื้นฐานจึงต้องเป็นหน้าที่ของลูกค้าผู้มาขอใช้บริการที่จะต้องอ่านรายละเอียดต่าง ๆ ที่กำหนดเอาไว้ในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติว่ามีอยู่อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงื่อนไขที่กำหนดเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นหน้าที่ของลูกค้าที่จะต้องให้ความสนใจในการอ่านรายละเอียดต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างละเอียดรอบคอบก่อนที่จะทำการลงลายมือชื่อของตนเอง และเนื่องจากเงินใจและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติก็อยู่ในฉบับเดียวกันกับแบบฟอร์มคำขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ที่ลูกค้าได้กรอกข้อมูลเอาไว้ กล่าวคือ เงื่อนไขและข้อกำหนดต่าง ๆ ได้ระบุเอาไว้ด้านหลังของแบบฟอร์มคำขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ และขนาดตัวอักษรที่ใช้ในการระบุถึงเงื่อนไขและข้อกำหนดเหล่านี้ ก็มีขนาดที่ไม่เล็กจนเกินไป ซึ่งลูกค้าสามารถที่จะอ่านหรือมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า ประกอบกับ ลูกค้าก็ได้ลงลายมือชื่อในลักษณะที่เป็นการแสดงถึงการรับรู้เงื่อนไขและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเป็นที่เข้าใจอย่างดีแล้ว กล่าวคือลูกค้าได้ลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มคำขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ในตำแหน่งที่ได้ข้อความที่ระบุเอาไว้ในทานองว่า "...ข้าพเจ้าได้อ่านและเข้าใจในเงื่อนไขและข้อกำหนดของธนาคารด้านหลังคำขอนี้โดยตลอดแล้ว และยินดีที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขและข้อกำหนดดังกล่าวทุกประการ..."²³ ซึ่งการลงลายมือชื่อในตำแหน่งได้ข้อความลักษณะเช่นนี้ จะเป็นเหตุผลที่สามารถสนับสนุนได้เป็นอย่างดี

²³ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน), แบบฟอร์มคำขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ.

ว่าลูกค้าได้รับรู้และตกลงโดยชัดแจ้งที่จะยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเหล่านี้ทุกประการเรียบร้อยแล้ว

ดังนั้น ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าเงื่อนไขและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติสามารถที่จะผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ ซึ่งจะมีผลทำให้ลูกค้าผู้ใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งเงื่อนไขและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติทั้งหลายเหล่านี้

2.2 เปรียบเทียบกับสัญญาขนส่งของ สัญญาขนส่งคนโดยสาร และสัญญาเข้าพักอาศัยในโรงแรม

จากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 625²⁴ มาตรา 639²⁵ และมาตรา 677 ซึ่งได้บัญญัติเอาไว้ในลักษณะครึ่ง ๆ กลาง ๆ กล่าวคือ ไม่ได้ห้ามไว้โดยเด็ดขาดไม่ให้ผู้ขนส่งของ ผู้ขนส่งคนโดยสาร หรือเจ้าสำนักโรงแรมยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของตน ซึ่งอนุญาตให้ทำได้ แต่กลับร่างว่าคู่สัญญาที่ตกลงยกเว้นความรับผิดจะต้องพิสูจน์ว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ "ตกลงด้วยชัดแจ้งในการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเช่นนั้น" ด้วยบทประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทั้ง 3 มาตรานั้น หากได้บัญญัติให้ชัดลงไปว่าผู้ขนส่งของ ผู้ขนส่งคนโดยสาร และเจ้าสำนักโรงแรมจะผนวกข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไว้ในสัญญา

²⁴มาตรา 625 บัญญัติว่า ใบรับ ใบตราส่ง หรือเอกสารอื่น ๆ ทานองนั้นก็ดี ซึ่งผู้ขนส่งออกให้แก่ผู้ส่งนั้น ถ้ามีข้อความยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ขนส่งประการใด ท่านว่าความนั้นเป็นโมฆะ เว้นแต่ผู้ส่งจะได้แสดงความตกลงด้วยชัดแจ้งในการยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดเช่นนั้น

²⁵มาตรา 639 บัญญัติว่า ตัว ใบรับ หรือเอกสารอื่น ทานองเช่นว่านี้ อันผู้ขนส่งได้ส่งมอบแก่คนโดยสารนั้น หากมีข้อความยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ขนส่งอย่างใด ๆ ท่านว่าข้อความนั้นเป็นโมฆะ เว้นแต่คนโดยสารจะได้ตกลงด้วยชัดแจ้งในการยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดเช่นนั้น

โดยวิธีใด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือหาได้บัญญัติให้ชัดว่าผู้ขนส่งของ ผู้ขนส่งคนโดยสาร และ เจ้าของสำนักโรงแรมจะต้องทำประการใดบ้าง ถึงจะอ้างได้ว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตกลงด้วย ชัดแจ้งในการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเช่นนั้น

จากการที่กฎหมายได้บัญญัติในลักษณะเช่นนี้ จึงทำให้ผู้ขนส่งและเจ้าสำนัก- โรงแรมได้ทดลองหาวิธีการต่าง ๆ หลายประการ เช่น เขียนข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไว้ ในใบตราส่งทั้งทางด้านหน้าและด้านหลัง หรือไม่ก็เขียนไว้ในช่องหมายเหตุ หรือพิมพ์ข้อความ เพิ่มเติม และในกรณีของเจ้าสำนักโรงแรม ก็ใช้วิธีปิดประกาศข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด ในความสูญหาย หรือเสียหายของแขกที่เข้ามาพักอาศัยในโรงแรมโดยปิดไว้ในกรอบสี่เหลี่ยมภายในห้องพักบ้าง หรือไม่ก็ติดไว้ที่เคาน์เตอร์ที่จองห้องพัก หรือไม่ก็ติดไว้บริเวณลานจอดรถ หรือ ประตูทางเข้าบ้าง ปัญหาที่น่าจะต้องวินิจฉัยก็คือว่า การกระทำดังกล่าวของผู้ขนส่ง และ เจ้าสำนักโรงแรมนั้น มีผลตามกฎหมายใช้ได้เพียงใด กล่าวคือ จะถือว่าข้อสัญญายกเว้นหรือ จำกัดความรับผิดนั้นได้ผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา ซึ่งฝ่ายผู้ขนส่งและเจ้าของสำนักโรงแรม จะอ้างได้ว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งตกลงไว้ชัดแจ้งได้หรือไม่ เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวนี้ ศาลฎีกาได้วาง บรรทัดฐานเอาไว้ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 763/2522 ข้อเท็จจริงในคดีมีว่าจำเลยได้รับขนไก่สด บรรทุกแช่เย็น โดยในช่องหมายเหตุตอนล่างสุดของใบส่งสินค้า ได้เขียนว่า จำเลยจะรับผิด ไม่เกิน 500.00 บาท โดยเจ้าของสินค้าไม่ได้ลงชื่อยินยอม และไม่ได้ตกลงโดยชัดแจ้ง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดดังกล่าวเป็นโมฆะ ห้ามมีผลผูกพันเจ้าของสินค้า ผู้ส่งไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1282/2524 ข้อความจำกัดความรับผิดในใบตราส่งที่ พิมพ์เพิ่มเติมขึ้นจากแบบพิมพ์เดิม โดยไม่ปรากฏการรับรู้จากผู้ส่ง หรือผู้ตราส่งในการเพิ่มเติม ข้อความดังกล่าว จะฟังว่าผู้ส่งหรือผู้ตราส่งตกลงด้วยในข้อจำกัดความรับผิดของจำเลย ซึ่งเป็น ผู้ขนส่งหาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1284/2526 การที่ผู้ส่งยอมรับใบตราส่ง ซึ่งมีข้อความ ยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ขนส่งเป็นภาษาอังกฤษ โดยไม่มีคานแปลภาษาไทยแนบอยู่ด้วย เพื่อเป็นหลักฐาน ไม่ขอรับเงินค่าสินค้าจากธนาคาร ยังไม่เพียงพอที่จะถือว่าผู้ส่งได้แสดงความ ตกลงด้วยชัดแจ้งในการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเช่นนั้น ข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด ของผู้ขนส่งที่ระบุไว้ในใบตราส่ง จึงเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 625

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 259/2526 ที่จำเลยทั้งสองฎีกาว่า โรงแรมจำเลยที่ 1 มีป้ายที่มีคนแจ้งความปิดประกาศไว้เป็นข้อยกเว้นความรับผิดที่หน้าห้อง เอ.101 และในเอกสารหมาย จ.13 ซึ่งเป็นใบขอเข้าพักรับข้อความยกเว้นความรับผิด นายสมพงษ์ โภษิตกุล เป็นผู้ลงชื่อในใบขอเข้าพักรับข้อความยกเว้นความรับผิดแล้ว ถือว่าผู้ที่ได้มาพักกับนายสมพงษ์ ได้ตกลงโดยชัดแจ้งด้วย ข้อนี้จำเลยไม่ได้นำสืบว่า นายสมพงษ์ได้ตกลงโดยชัดแจ้งอย่างไร ตามเอกสารหมาย จ.13 นายสมพงษ์เพียงแต่ลงนามแจ้งการมาพักเท่านั้น ข้อความยกเว้นความรับผิดของจำเลยปรากฏว่า อยู่คนละตอนก็ได้ลายมือชื่อนายสมพงษ์จะถือว่านายสมพงษ์ต้องรับรู้หาได้ไม่ ส่วนป้ายประกาศยกเว้นความรับผิดระบุว่า ทางโรงแรมจะไม่รับผิดชอบในความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินใด ๆ ทั้งสิ้นนั้น ก็เป็นเรื่องที่จำเลยทำขึ้นฝ่ายเดียว ข้อความเช่นนี้ เป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 677

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3844/2528 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 625 ห้ามผู้ขนส่งกำหนดข้อความยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไว้ในใบรับ ใบตราส่ง หรือเอกสารอื่น ๆ ทั่วหน้ นั้น เว้นแต่ผู้ส่งจะ ได้แสดงความตกลงด้วยชัดแจ้ง ปรากฏว่าข้อความจำกัดความรับผิดของจำเลยที่ 1 ผู้ขนส่งดังกล่าวได้ระบุไว้ด้านหลังของใบขนส่งสินค้า หรือใบตราส่ง เอกสารหมาย จ.6 แต่ห้ามมีลายมือของผู้ส่งสินค้าลงไว้ในเอกสารฉบับนี้ด้วยไม่ จึงฟังไม่ได้ว่าผู้ส่งได้แสดงความตกลงด้วยชัดแจ้ง ข้อความจำกัดความรับผิดดังกล่าวไม่มีผลใช้กับผู้ส่งได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3401/2529 ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการรับขนของทางทะเลใช้บังคับ และไม่ปรากฏว่ามีประเพณีการขนส่งทางทะเลที่ถือปฏิบัติกันอยู่จึงต้องนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะรับขนในหมวดรับขนของ อันเป็นกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาปรับแก้คดี การกำหนดเงื่อนไขไว้ด้านหลังใบตราส่งว่า จำเลยไม่ต้องรับผิดสำหรับความสูญหาย หรือเสียหายของสินค้า ก็คือการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดตาม มาตรา 625 นั้นเอง เมื่อไม่มีลายมือชื่อของผู้ส่งสินค้าลงไว้ด้วย จึงฟังไม่ได้ว่า ผู้ส่งได้แสดงความตกลงด้วยชัดแจ้ง ข้อจำกัดความรับผิดไม่มีผลใช้กับผู้ส่งได้

จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวนั้น พอสรุปได้ว่าการที่ผนวกข้อยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดไว้ในสัญญาขนส่งของ สัญญาขนส่งคนโดยสาร และสัญญาเข้าพักรับข้อความในโรงแรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 620, 639 และ 677 นั้น คงจะทำได้วิธีเดียวคือผู้ขนส่งของ ผู้ขนส่งคนโดยสาร และเจ้าสำนักโรงแรมจะต้องให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

ลงชื่อรับทราบขอยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด จะใช้เพียงวิธีแจ้งให้ทราบ หรือปิดประกาศไว้ในสถานที่ทำสัญญาอย่างเดียวยังไม่พอ นอกจากนี้ การลงชื่อของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อรับทราบข้อตกลงหรือยกเว้นความรับผิดนั้น จะต้องลงชื่อข้างล่างต่อท้ายจากข้อความที่มีข้อความยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดในสัญญา มิฉะนั้นแล้วทางฝ่ายผู้ขนส่งและเจ้าของสำนักโรงแรมจะอ้างว่า คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตกลงด้วยชัดแจ้งในขอยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไม่ได้ ดังเช่นตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 259/2526 ซึ่งศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานเอาไว้ และหากจะนำข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งมีเงื่อนไขและข้อกำหนดที่มีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของธนาคารเอาไว้มารับเปรียบเทียบกับสัญญาขนส่งของ สัญญาขนส่งคนโดยสาร และสัญญาเข้าพักอาศัยในโรงแรมที่ได้มีการระบุถึงขอยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ขนส่งและเจ้าของสำนักโรงแรมเอาไว้ว่า จะสามารถผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้หรือไม่นั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า ในกรณีที่ลูกค้าซึ่งมีความประสงค์จะใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เพื่อเป็นเครื่องมือในการติดต่อกับบัญชีเงินฝากของตนที่ได้เปิดไว้กับทางธนาคารนั้น ลูกค้าก็ต้องแจ้งความประสงค์ดังกล่าวกับทางธนาคารให้ทราบ และธนาคารเองก็จะมีแบบฟอร์ม "คำขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ" ให้ลูกค้ากรอกข้อมูลส่วนตัวของตนเองตามที่ธนาคารต้องการที่จะทราบ ซึ่งแบบฟอร์มคำขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินี้ โดยปกติทุกธนาคารก็จะมีแบบฟอร์มที่เหมือนกัน กล่าวคือ ในส่วนหน้าจะเป็นส่วนที่ธนาคารให้ลูกค้ากรอกข้อมูลส่วนตัวของลูกค้าเอง อาทิเช่น ชื่อ ชื่อสกุล อายุ ที่อยู่ สถานที่ทำงาน และเลขที่บัญชีเงินฝากที่จะใช้กับบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของลูกค้า ส่วนด้านหลังจะเป็นส่วนที่ธนาคารได้ร่างเงื่อนไขและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเอาไว้ หรือที่เรียกว่า "ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ" นั้นเอง ซึ่งจากการตรวจดูแบบฟอร์มคำขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ทั้งสี่-ธนาคาร พบว่า ในส่วนหน้าของแบบฟอร์มคำขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินั้น ธนาคารจะให้ลูกค้ากรอกข้อมูลส่วนตัวลงตามช่องว่างที่ธนาคารกำหนดเอาไว้ และในตอนท้ายของแบบฟอร์มคำขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติส่วนหน้า ธนาคารก็จะเว้นช่องว่างให้ลูกค้าลงชื่อตรงตำแหน่งของผู้ขอใช้บริการ โดยก่อนที่จะถึงตำแหน่งลงชื่อผู้ขอใช้บริการนั้น ธนาคารได้พิมพ์ข้อความเอาไว้ตอนหนึ่ง ความว่า "...ข้าพเจ้าได้อ่านและเข้าใจในเงื่อนไขและข้อกำหนดของธนาคารด้านหลังคำขอนี้โดยตลอดแล้ว และยินดีที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขและข้อกำหนดดังกล่าวทุกประการ" ส่วนด้านหลังของแบบฟอร์มคำขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินั้น ธนาคาร

จะมีเพียงเงื่อนไขและข้อกำหนดในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเอาไว้เท่านั้น มิได้มีส่วนของช่องว่างที่ธนาคารกำหนดเอาไว้สำหรับให้ลูกค้าลงลายมือชื่อแต่อย่างใด และตามปกติธนาคารก็มักจะไม่ได้ให้ลูกค้าลงลายมือชื่อในส่วนหลังของแบบฟอร์มคำขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติอีกด้วย ดังนั้น การที่เงื่อนไขและข้อกำหนดจะผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้หรือไม่ จึงต้องพิจารณาถึงตำแหน่งการลงลายมือชื่อของลูกค้าผู้ใช้บริการกับเงื่อนไขและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ว่ามีความสอดคล้องกัน ตามแนววินิจฉัยของคำพิพากษาฎีกาที่ 259/2526 ซึ่งได้วางบรรทัดฐานเอาไว้หรือไม่ กล่าวคือ หากจะถือตามแนววินิจฉัยของคำพิพากษาฎีกาที่ 259/2526 แล้ว ลูกค้าจะต้องลงลายมือชื่อ ในตำแหน่งได้ข้อความที่เป็นเงื่อนไขและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งอยู่ในส่วนด้านหลังของแบบฟอร์มคำขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จึงจะสามารถมีผลทำให้เงื่อนไขและข้อกำหนดเหล่านั้น ผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ แต่อย่างไรก็ตาม กรณีของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติกับสัญญาทั้ง 3 ประเภทดังกล่าว นั้น มีความแตกต่างกันเกี่ยวกับวิธีการตกลงถึงความรับรู้ในข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่มีอยู่นั้น โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ได้บัญญัติเอาไว้แตกต่างกัน กล่าวคือ กรณีของสัญญาทั้ง 3 ประเภทนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติให้การผนวกข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาได้ จะต้องเป็นกรณีที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ ตกลงด้วยชัดแจ้ง ในข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดนั้นแล้วเท่านั้น จึงจะสามารถอ้างข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเหล่านั้นมาใช้ยันกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ ฉะนั้น ตำแหน่งของการลงลายมือชื่อจึงต้องอยู่ได้ข้อความที่ยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเหล่านั้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแสดงว่าคู่สัญญาฝ่ายที่ลงลายมือชื่อได้รับรู้ และตกลงยินยอมที่จะปฏิบัติตามข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่มีอยู่นั้นทุกประการ แต่สำหรับกรณีของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะฝากทรัพย์ ไม่ได้บัญญัติเอาไว้ในลักษณะที่จะต้องให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งต้องตกลงด้วยโดยชัดแจ้ง เหมือนเช่นกรณีของสัญญาทั้งสามประเภทดังกล่าว ฉะนั้น ตำแหน่งของการลงลายมือชื่อของลูกค้า จึงไม่จำเป็นต้องลงลายมือชื่อได้ข้อความที่เป็นเงื่อนไขและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เหมือนเช่นกรณีของสัญญาทั้งสามประเภท ซึ่งศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานเอาไว้ ก็อาจจะมีผลทำให้เงื่อนไขและข้อกำหนดเหล่านั้น สามารถผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ ซึ่งก็หมายความว่าตำแหน่งของการลงลายมือชื่อกับเงื่อนไข และ

ข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ไม่ได้เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เงื่อนไข และข้อกำหนด ต้องผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเพียง ประการเดียว แต่สิ่งที่ควรพิจารณาได้ว่าเงื่อนไขและข้อกำหนดจะสามารถผนวกเข้าเป็นส่วน หนึ่งของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้นั้น ควรจะอยู่ที่การพิจารณาข้อเท็จจริง ให้ได้ความว่าลูกค้าได้รู้หรือควรจะรู้ถึงเงื่อนไขและข้อกำหนดทั้งหลายเหล่านั้นหรือไม่ ซึ่งการที่ ลูกค้าได้ลงลายมือชื่อ ในตำแหน่งใต้ข้อความที่กำหนดเอาไว้ในทำนองว่า "...ข้าพเจ้าได้อ่าน และเข้าใจในเงื่อนไขและข้อกำหนดของธนาคารด้านหลังค้ำขอนี้โดยตลอดแล้ว และยินดีที่จะ ปฏิบัติตามเงื่อนไขและข้อกำหนดดังกล่าวทุกประการ" ย่อมที่จะแสดงได้ว่าลูกค้าได้รู้หรือควรจะรู้ ถึงเงื่อนไขและข้อกำหนดดังกล่าวแล้ว แม้ว่าตำแหน่งการลงลายมือชื่อของลูกค้าจะไม่ได้ได้อยู่ใต้ เงื่อนไขและข้อกำหนดดังกล่าวก็ตาม

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า เงื่อนไขและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้บัตร ฝาก-ถอนอัตโนมัติ สามารถที่จะผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงิน อัตโนมัติได้ ด้วยเหตุผลที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น

2.3 เปรียบเทียบกับสัญญาประเภทอื่นนอกจากสัญญาขนส่งของ สัญญาขนส่งคนโดย สาร และสัญญาเช่าพักอาศัยในโรงแรม

กรณีดังกล่าว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของเรา ไม่ได้บัญญัติห้ามไว้ ชัดแจ้งไม่ให้คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร่าง หรือผนวกข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของตนเข้าไว้ใน สัญญา และขณะเดียวกันก็ไม่ได้บัญญัติว่าคู่สัญญาฝ่ายที่อ้างข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดจะอ้าง ข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดได้ก็ต่อเมื่อพิสูจน์ได้ว่าอีกฝ่ายหนึ่งตกลงด้วยโดยชัดแจ้งแต่อย่างใด เช่น กรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 483²⁶ ก็ไม่ได้บัญญัติโดยชัดแจ้งว่าผู้ขาย จะต้องทำอย่างไรถึงจะพิสูจน์ได้ว่าผู้ซื้อได้ตกลงกับตนว่าตนจะไม่ต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่อง หรือการรอนสิทธิของสินค้า หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้ซื้อจะต้องทำอย่างไรถึงจะพิสูจน์ได้ว่า

²⁶มาตรา 483 บัญญัติว่า คู่สัญญาซื้อขายจะตกลงกันว่าผู้ขายจะไม่ต้องรับผิดเพื่อ ความชำรุดบกพร่อง หรือการรอนสิทธิก็ได้

ข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด เพื่อความซื่อสัตย์สุจริต และการรอนสิทธิได้ถูกผนวกเข้าไปในสัญญาแล้ว กรณีดังกล่าว ผู้ขายจะสืบโดยพยานบุคคลได้หรือไม่ว่าผู้ซื้อได้ตกลงด้วยชัดแจ้งในการที่ผู้ขายจะไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อการซื่อสัตย์สุจริตและการรอนสิทธิ หรือผู้ขายจะต้องพิสูจน์ถึงขนาดว่าผู้ซื้อได้ลงชื่อรับรู้อ้างสัญญาดังกล่าวแล้วถึงจะใช้ได้ กรณีดังกล่าวนี้ ศาลฎีกาของเรา ยังไม่ได้วางบรรทัดฐานเอาไว้ชัดแจ้ง เกี่ยวกับการผนวกข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดในสัญญาประเภทนี้²⁷

แต่อย่างไรก็ตาม โดยหลักแล้วสัญญาที่กลายเป็นลายลักษณ์อักษรและคู่สัญญาต่างก็ได้เซ็นชื่อไว้ในสัญญานั้นด้วย คู่สัญญาย่อมจะต้องผูกพันตามข้อความในสัญญานั้น ไม่ว่าจะได้อ่านข้อความและทราบข้อความนั้นหรือไม่ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นในเรื่องการแสดงเจตนาประการอื่น เช่น เป็นการแสดงเจตนาหลง สาคัญผิด กลฉ้อฉล ช่มชู้ หรือคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีความสามารถในการทำนิติกรรมโดยเป็นผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ เป็นต้น ซึ่งจะต้องไปพิจารณาในเรื่องนั้น ๆ อีกเป็นกรณีหนึ่งต่างหาก²⁸ และนอกจากนี้ แม้ว่าการลงลายมือชื่อในสัญญาจะมีผลทำให้คู่สัญญาจะต้องผูกพันตามข้อความในสัญญานั้นก็ตาม ข้อความในสัญญานั้นก็หาใช้บังคับกันได้เสมอไปไม่ เช่น ถ้าข้อความนั้นต้องห้ามตามกฎหมายอย่างชัดแจ้ง หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชน เป็นต้น ซึ่งการที่จะใช้บังคับระหว่างกันได้เพียงใดก็อยู่ที่การตีความข้อความในสัญญานั้นว่าคู่สัญญามีเจตนาเช่นไร โดยอาศัยหลักเกณฑ์การตีความสัญญาตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 368²⁹ และมาตรา 11³⁰

²⁷ สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์, ข้อจำกัดความรับผิดในสัญญา, วารสารนิติศาสตร์. 16 (กันยายน 2525), หน้า 130.

²⁸ บัญญัติ สุชีวะ, ข้อสัญญาที่กำหนดขึ้นฝ่ายเดียว, บทบัญญัติ. 24 (มกราคม 2529), หน้า 59.

²⁹ มาตรา 368 บัญญัติว่า สัญญานั้นท่านให้ตีความไปตามความประสงค์ในทางสุจริต โดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีด้วย

³⁰ มาตรา 11 บัญญัติว่า ในกรณีที่มิใช่ข้อสงสัย ท่านให้ตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่คู่กรณีฝ่ายซึ่งจะต้องเป็นผู้เสียในมูลหนี้

ซึ่งจะต้องตีความโดยคำนึงถึงความประสงค์ในทางสุจริตประกอบกับประเพณีด้วย จะถือแต่เพียงเจตนาแท้จริงของฝ่ายใดแต่ฝ่ายเดียวนั้นมิได้ ต้องตีความไปโดยถือหลักความเข้าใจของทั้งสองฝ่ายในเจตนาของกันและกันด้วย จึงต้องตีความไปตามประเพณีโดยสุจริตอันคู่กรณีพึงคาดหมายได้จากกันและกัน ในกรณีที่มีประเพณีปฏิบัติกันเป็นปกติอยู่อย่างไร ก็ย่อมเป็นที่คาดหมายได้ว่าคู่กรณีย่อมทำสัญญากันโดยยึดถือประเพณีนั้นเป็นหลักด้วย³¹ และในกรณีที่มีข้อสงสัยก็ให้ตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่คู่กรณีฝ่ายซึ่งจะต้องเป็นผู้ต้องเสียในมูลหนี้ด้วย และคำว่า "ผู้ซึ่งจะต้องเสียในมูลหนี้" (the party who incurs the obligation) ก็น่าจะตีความคลุมถึงคู่สัญญาที่เสียเปรียบ เพราะการที่อยู่ในฐานะโดยไม่สามารถต่อรองในมูลหนี้ได้นั้น เนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจหรือเทคนิคที่ด้อยกว่า จำต้องยอมรับข้อสัญญาที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้เปรียบ และร่างข้อกำหนดสิทธิหน้าที่ ไว้ล่วงหน้าตามที่ต้องการฝ่ายเดียว ไว้ก่อนแล้วนั้นได้³²

ดังนั้น หากจะพิจารณาถึงการผนวกข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาได้หรือไม่ จึงควรที่จะพิจารณาในประเด็นว่าคู่สัญญาได้รู้หรือควรจะได้รู้ถึงข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบที่มีอยู่นั้นหรือไม่ ซึ่งสิ่งหนึ่งที่จะสามารถพิจารณาได้ว่าคู่สัญญาได้รู้หรือควรจะได้รู้ถึงข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบที่มีอยู่แล้ว คือการลงลายมือชื่อในสัญญาของคู่สัญญานั้นเอง เพราะสัญญาที่ได้ทำเป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อปรากฏว่าคู่สัญญาได้ลงลายมือชื่อไว้ในสัญญานั้นแล้ว คู่สัญญาย่อมที่จะต้องผูกพันตามข้อความในสัญญานั้น ไม่ว่าแท้จริงแล้วคู่สัญญาฝ่ายที่ลงลายมือชื่อจะได้อ่านข้อความและทราบข้อความนั้นหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม ข้อความในสัญญานั้นจะสามารถใช้บังคับกันได้เสมอไปทุกข้อหรือไม่ ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่จะต้องอาศัยข้อเท็จจริงพิจารณาประกอบกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายเป็นเรื่อง ๆ ไป ซึ่งก็รวมถึงการใช้หลักตีความสัญญาตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 368 และมาตรา 11 พิจารณา

³¹ จิตติ ดิงศภัทย์, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 355 ถึงมาตรา 452. แก้ไขเพิ่มเติม พิมพ์ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2523, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523), หน้า 40.

³² ดาราพร เตชะกัญ, "ข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรมในสัญญา", วารสารนิติศาสตร์. 3 (กันยายน 2529), หน้า 144.

ประกอบด้วย และในทางองเดียวกัน กรณีข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะสามารถผนวกเงื่อนไขและข้อกำหนดเข้าเป็นส่วนหนึ่งได้หรือไม่นั้น ซึ่งหากจะพิจารณาเปรียบเทียบกันแล้ว ย่อมที่จะพิจารณาได้ว่า การที่ลูกค้าได้ลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มคำขอใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่มีเงื่อนไขและข้อกำหนดอยู่ในส่วนด้านหลังนั้น ถือได้ว่าลูกค้าได้รู้หรือควรจะรู้ถึงเงื่อนไขและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติทั้งหลายเหล่านั้นแล้ว อันจะมีผลทำให้ลูกค้าต้องยอมผูกพันตนตามเงื่อนไขและข้อกำหนดเหล่านั้นด้วยเช่นกัน ฉะนั้น หากจะกล่าวโดยสรุป ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า เงื่อนไขและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ สามารถที่จะผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ แต่เงื่อนไขและข้อกำหนดนั้น จะสามารถบังคับกันได้ในทุกกรณีหรือไม่ จะต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป โดยอาศัยข้อเท็จจริงและบทบัญญัติแห่งกฎหมายพิจารณาประกอบกัน อาทิเช่น ข้อความในข้อตกลงการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น ต้องห้ามตามกฎหมายอย่างชัดเจน หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชนหรือไม่ หรือการแสดงเจตนาของคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเข้าข้อยกเว้นในเรื่องการแสดงเจตนาหลง สาคัญผิด กลฉ้อฉล ช่มชู้ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายหรือไม่ เป็นต้น

3. ปัญหาสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เกี่ยวกับกรณียกเลิกสัญญา โดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผลหรือบอกกล่าวให้ทราบล่วงหน้า

เนื่องจาก สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้กำหนดให้ธนาคารสามารถที่จะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้โดยที่ธนาคารไม่จำเป็นต้องชี้แจงเหตุผลหรือบอกกล่าวให้ลูกค้าได้ทราบล่วงหน้าถึงการใช้สิทธิของธนาคารดังกล่าวนี้ ปัญหาที่ควรพิจารณาก็คือการกำหนดสิทธิให้ธนาคารสามารถบอกเลิกสัญญาได้ตามข้อสัญญาดังกล่าวนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยอมรับที่จะบังคับให้ตามนั้นหรือไม่ และหากสามารถจะบังคับกันได้แล้ว จะมีความเป็นธรรมกับคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคู่สัญญาฝ่ายลูกค้าผู้ถือบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งในสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ได้กำหนดให้การบอกเลิกสัญญา เป็นสิทธิของธนาคาร โดยกำหนดเอาไว้ว่า

- บัตรบริการเงินด่วนถือเป็นกรรมสิทธิ์ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารมีสิทธิที่จะเรียกคืน และ/หรือ ยกเลิกการใช้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องให้เหตุผล หรือแจ้งให้ผู้ถือบัตรทราบล่วงหน้าแต่อย่างใด³³

จากข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในข้างต้นดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า ธนาคารได้กำหนดสิทธิในการบอกเลิกสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติให้เป็นสิทธิของฝ่ายธนาคารเอง ดังนั้น ในกรณีของสัญญาดังกล่าว ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์จาก บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้บัญญัติเอาไว้ เกี่ยวกับสิทธิในการบอกเลิกสัญญา กล่าวคือ การเลิกสัญญานั้นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมายบัญญัติไว้ มิใช่คู่สัญญาจะใช้สิทธิเลิกสัญญาได้ตามใจชอบ การเลิกสัญญาโดยไม่มีสิทธิในการบอกเลิกสัญญา ย่อมไม่ถือเป็นการใช้สิทธิเลิกสัญญา แม้จะมีการแสดงเจตนาเลิก สัญญาก็ไม่เลิก สิทธิในการเลิกสัญญาตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 386³⁴ มีอยู่เพียง 2 กรณี คือ

3.1 สิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา

สิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญามบัญญัติไว้เพียงสั้นๆ ในมาตรา 386 แต่เปิดโอกาส ให้คู่สัญญาแสดงเจตนาตกลงกันได้อย่างกว้างขวาง โดยกฎหมายยอมรับรองหลักความศักดิ์สิทธิ์ แห่งการแสดงเจตนา เว้นแต่จะต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยปกติคู่สัญญามักจะทำสัญญากำหนดสิทธิในการเลิกสัญญา ทานองเดียวกับบทบัญญัติ มาตรา 387, 388, 389 อันเป็นหลักทั่วไป ซึ่งแม้จะไม่กำหนดไว้ใน สัญญา ก็มีสิทธิเลิกสัญญาโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายอยู่แล้ว แต่จะกำหนดซ้ำอีกก็ไม่เสียหายอะไร

³³ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน), ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ข้อ 1 และทานองเดียวกับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ข้อ 1, ธนาคารกรุงศรี-อยุธยา จำกัด (มหาชน) ข้อ 2.

³⁴มาตรา 386 บัญญัติว่า ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา หรือโดย บทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้นย่อมทำได้ด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง แสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าหาอาจถอนได้ไม่

ทั้งยัง อาจตกลงกันกำหนดสิทธิ เลิกสัญญาไว้ในสัญญาแตกต่างกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้ด้วย³⁵ ซึ่งสิทธิในการเลิกสัญญาที่เกิดจากข้อสัญญา ก็คือคู่สัญญาตกลงกันกำหนดสิทธิในการ เลิกสัญญาไว้ล่วงหน้า ถึงสาเหตุที่จะทำให้มีการเลิกสัญญากันได้ เช่น คู่สัญญาอาจตกลงกันว่าถ้าผิดสัญญาข้อใดข้อหนึ่งให้มีสิทธิเลิกสัญญาได้ การกำหนดข้อตกลงเช่นนี้ เป็นการกำหนดกันไว้ก่อนมีการผิดนัด ข้อใดข้อหนึ่ง ให้มีสิทธิเลิกสัญญาได้นอกจากสาเหตุของการเลิกสัญญาที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งข้อกำหนดของการเลิกสัญญามีทางที่จะเห็นได้ว่าอาจได้ตกลงกันไว้โดยปริยายก็ได้ ไม่จำเป็นต้องได้ตกลงกันไว้โดยชัดแจ้งเสมอไป และเข้าใจว่าสิทธิเลิกสัญญาไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้ในสัญญาเดิมที่ก่อนนี้ จะทำข้อตกลงกันขึ้นใหม่ภายหลังที่ทำสัญญาเดิมที่ก่อนนี้ก็ได้อีก³⁶

มีข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา ดังนี้

1. สิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา หมายความว่า คู่สัญญาได้ตกลงกันกำหนดสิทธิในการเลิกสัญญาไว้ล่วงหน้า เมื่อมีการผิดสัญญาไม่ชำระหนี้ก็ให้เจ้าหนี้มีสิทธิแสดงเจตนาเลิกสัญญาได้แต่ฝ่ายเดียว มิใช่คู่สัญญาแสดงเจตนาตกลงกันเลิกสัญญาหลังจากทำสัญญาแล้วอันเป็นการเลิกสัญญาโดยความตกลง
2. สิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา มิใช่เงื่อนไขบังคับหลังหรือเงื่อนไขสิ้นสุด เพราะนิติกรรมที่มีเงื่อนไขบังคับหลัง หรือเงื่อนไขสิ้นสุดย่อมจะสิ้นผลหรือสิ้นสุดเมื่อเงื่อนไขสำเร็จ หรือถึงกำหนดเวลา ส่วนสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญานั้น แม้จะกำหนดไว้ในนิติกรรมชนิดเดียวกัน ก็เป็นสิทธิของเจ้าหนี้ที่จะเลือก หากประสงค์จะเลิกสัญญา ก็ต้องแสดงเจตนาเลิกสัญญาหากไม่แสดงเจตนาเลิกสัญญา สัญญาก็ยังมีอยู่

³⁵ ศักดิ์ สอนงชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ตามบทบัญญัติที่ได้ได้ตรวจชำระใหม่) ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา. (พร้อมทั้งระยะเวลาอายุความ), (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ), หน้า 511-518.

³⁶ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้. เล่ม 1 (ภาค 1-2) พุทธศักราช 2478 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2505, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงการพิมพ์, 2520), หน้า 424.

ในเรื่องสิทธิการเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาดังกล่าวนี้ ได้มีแนววินิจฉัยของ
 ศาลแพ่งที่ 5245/2534 การจะบอกเลิกสัญญากันได้นั้น ต้องอาศัย

ข้อสัญญาหรือกฎหมายที่มีบทบัญญัติให้เลิกสัญญาได้ จะเลิกสัญญาเอาเองโดยไม่มีข้อสัญญายินยอมกัน
 หรือไม่มีกฎหมายให้เลิกสัญญานั้นไม่ได้...

ศาลแพ่งที่ 604/2535 สัญญาเช่าซื้อมีข้อความว่า "การบอกกล่าว
 หรือบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อ เมื่อผู้ให้เช่าซื้อได้ทำเป็นหนังสือส่งถึงผู้เช่าซื้อ ณ ที่อยู่อาศัยของ
 ผู้เช่าซื้อตามที่ระบุไว้ในสัญญานี้ หรือ ณ สถานที่ที่ผู้ให้เช่าซื้อ หรือได้ปิดหนังสือแนบไว้ในที่เปิดเผย
 ซึ่งเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ที่ผู้ให้เช่าซื้อแล้ว เป็นที่ตกลงกันว่าผู้เช่าซื้อได้รับหนังสือแนบแล้ว" เมื่อ
 โจทก์เลือกส่งหนังสือบอกเลิกสัญญาแก่จำเลยไปยังสถานที่ที่ผู้ให้เช่าซื้อ และการปิดหนังสือบอก
 เลิกสัญญาของโจทก์ได้กระทำโดยเปิดเผยที่ประตูรั้วบ้านซึ่งเป็นอาคารที่เช่าซื้อแล้ว จึงเป็นการ
 ส่งหนังสือบอกเลิกสัญญาแก่จำเลยโดยชอบ

ศาลแพ่งที่ 105/2536 แม้ในสัญญาจะมีได้กำหนดเวลาให้ผู้ขายส่งมอบ
 ข้าราชการให้ผู้ซื้อก็ตาม... ส่วนสิทธิในการเลิกสัญญาย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย หรือ
 ตามข้อความในสัญญาที่ระบุให้สิทธิไว้...

3.2 สิทธิเลิกสัญญาโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

สิทธิเลิกสัญญาโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ย่อมสุดแล้วแต่กฎหมายจะบัญญัติไว้ว่า
 จะให้คู่สัญญามีสิทธิเลิกสัญญากันได้ในกรณีใด แม้จะมีกฎหมายบัญญัติไว้ คู่สัญญาก็อาจหาสัญญา
 กำหนดสิทธิในการเลิกสัญญาเป็นอย่างอื่นได้ เว้นแต่ จะต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายหรือเป็นการ
 ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติ
 ถึงกรณีที่คู่สัญญามีสิทธิเลิกสัญญาได้ไว้ใน มาตรา 387, 388 และ 389 อันเป็นหลักทั่วไป ซึ่ง
 แยกได้เป็น 2 กรณี คือ

3.2.1 กรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ (มาตรา 387 และ 388)

3.2.2 กรณีการชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัย (มาตรา 389)

ทั้งสองกรณีนี้ ไม่เกี่ยวข้องกับสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ผู้เขียน
 ได้หยิบยกมากล่าวไว้ในข้างต้นนั้น เพราะสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในข้างต้นนั้น
 เป็นกรณีของการเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา ดังนั้น ผู้เขียนจึงไม่ขอกล่าวไว้ในรายละเอียดของ
 ทั้งสองกรณี ณ ที่นี้

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการเลิกสัญญาใด ๆ นั้น จะต้องมิสืทธิตามกฎหมายบัญญัติเอาไว้ให้สามารถบอกเลิกสัญญาได้ จะใช้สิทธิเลิกสัญญาได้ตามชอบใจนั้นย่อมไม่ได้ และแม้จะกระทำไปโดยปราศจากสิทธิดังกล่าวก็ตาม ย่อมจะไม่มีผลในทางกฎหมายที่จะทำให้สัญญาเลิกแต่อย่างใด ซึ่งหากจะพิจารณาข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ผู้เขียนได้หยิบยกมากล่าวไว้ในตอนต้นนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นสัญญาที่ได้กำหนดให้การบอกเลิกสัญญาเป็นสิทธิของฝ่ายธนาคารที่จะสามารถกระทำได้ ซึ่งในกรณีเช่นนี้ย่อมแสดงถึงความตกลงของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายที่ยินยอมให้ฝ่ายธนาคารสามารถเลิกสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ อันเป็นการกำหนดสิทธิในการเลิกสัญญาเอาไว้ในข้อสัญญา ซึ่งการกำหนดถึงสิทธิของคู่สัญญาฝ่ายใดให้มีสิทธิเลิกสัญญาได้ในลักษณะเช่นนี้ย่อมสามารถที่จะกระทำได้ เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 386 ได้บัญญัติให้คู่สัญญาสามารถทำความตกลงที่จะกำหนดสิทธิในการบอกเลิกสัญญาให้ตกอยู่กับคู่สัญญาฝ่ายใดก็ได้ตามแต่คู่สัญญาจะตกลงกันเอาไว้ ประกอบกับการกำหนดสิทธิของคู่สัญญาฝ่ายที่จะสามารถบอกเลิกสัญญาได้ในลักษณะเช่นนี้ ก็ไม่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่อย่างใด อีกทั้ง ศาลฎีกาก็ให้การยอมรับถึงกฎหมายที่การกำหนดสิทธิในการบอกเลิกสัญญาโดยการกำหนดในข้อสัญญา ตามแนววินิจฉัยของคำพิพากษาฎีกาที่ 5245/2534 และคำพิพากษาฎีกาที่ 105/2536 ดังนั้น การร่างสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติโดยกำหนดถึงสิทธิในการบอกเลิกสัญญาโดยให้เป็นสิทธิของฝ่ายธนาคารในลักษณะเช่นนี้ จึงมีผลตามกฎหมายสามารถที่จะใช้บังคับได้

แต่อย่างไรก็ตาม หากจะพิจารณาในแง่ความเป็นธรรมกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง (ฝ่ายลูกค้าผู้ถือบัตร) แล้ว การที่ฝ่ายธนาคารเป็นผู้ร่างสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ โดยได้กำหนดถึงสิทธิในการเลิกสัญญาให้เป็นสิทธิของฝ่ายตน ซึ่งมีข้อสัญญาบางส่วนความว่า "ธนาคารมีสิทธิที่จะเรียกคืน และ/หรือ ยกเลิกการใช้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องให้เหตุผลหรือแจ้งให้ลูกค้าผู้ถือบัตรทราบล่วงหน้าแต่อย่างใด" ซึ่งการกำหนดสิทธิในการเลิกสัญญาโดยร่างสัญญาในลักษณะเช่นนี้ ย่อมเป็นการให้สิทธิกับฝ่ายธนาคารที่จะสามารถบอกเลิกสัญญากับลูกค้าได้โดยไม่จำเป็นต้องให้เหตุผลถึงการยกเลิกสัญญา หรือแจ้งให้ลูกค้าผู้ถือบัตรได้ทราบล่วงหน้าถึงการใช้สิทธิเลิกสัญญาดังกล่าว หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ธนาคารสามารถบอกเลิกสัญญาได้ทุกกรณี แม้กระทั่งไม่ใช่ความผิดของฝ่ายลูกค้าผู้ถือบัตรเองก็ตาม ซึ่งในกรณีเช่นนี้ลูกค้าอาจจะไม่ได้รับความเป็นธรรม หากธนาคารใช้สิทธิในการบอกเลิกสัญญาดังกล่าว เพราะตลอดระยะเวลา

เวลาที่ลูกค้ายังใช้บริการบัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติอยู่ ธนาคารสามารถที่จะบอกเลิกสัญญาการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติได้ทุกเวลา ถึงแม้ว่าลูกค้าผู้ถือบัตรจะมีได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของการใช้บริการบัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติก็ตาม ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ก็อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อลูกค้าผู้ถือบัตรได้ เช่น ในกรณีที่ลูกค้าผู้ถือบัตรใช้บริการบัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติชำระค่าบริการ หรือชำระราคาสินค้าต่าง ๆ กับทางร้านค้าที่มีข้อตกลงกับทางธนาคารยินยอมรับการชำระหนี้ด้วยบัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งหากปรากฏว่าธนาคารได้บอกเลิกสัญญาในการใช้บริการบัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติของลูกค้าผู้ถือบัตรนั้นแล้ว โดยไม่ปรากฏว่าลูกค้าได้กระทำการผิดเงื่อนไขในการใช้บริการบัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติแต่อย่างใด อีกทั้ง ธนาคารเองก็ไม่ได้แจ้งให้ลูกค้าได้ทราบถึงการยกเลิกการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัตินั้นด้วย ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ก็อาจจะทำให้ลูกค้าผู้ถือบัตรได้รับความเสียหายที่ไม่สามารถชำระหนี้ค่าบริการหรือชำระราคาสินค้าได้ และนอกจากนี้ ก็จะเป็นการลดความเชื่อถือในเครดิตทางการเงินของลูกค้าผู้ถือบัตรนั้น ๆ อีกด้วย กรณีของตัวอย่างเช่นนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นกับลูกค้าผู้ถือบัตรได้ หากธนาคารได้ใช้สิทธิเลิกสัญญาโดยอาศัยข้อกำหนดที่ตนเองเป็นผู้ร่างขึ้นในข้อตกลงการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติโดยปราศจากเหตุผล หรือการบอกกล่าวให้ลูกค้าได้ทราบล่วงหน้า

และหากจะพิจารณาทางฝ่ายธนาคารบ้าง ธนาคารอาจจะมีเหตุผลหรือความจำเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ จึงจำเป็นต้องใช้สิทธิในการบอกเลิกสัญญาอย่างเร่งด่วนโดยไม่ได้ชี้แจงเหตุผล หรือบอกกล่าวให้ลูกค้าได้ทราบล่วงหน้า ทั้งนี้ ธนาคารได้ให้เหตุผลและคำกล่าวอ้างใน 2 กรณี ดังต่อไปนี้

1. ในกรณีการใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาในการใช้บริการบัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารนั้น มิใช่เพียงแต่ธนาคารฝ่ายเดียวเท่านั้นที่จะสามารถบอกเลิกสัญญาได้ แม้ในข้อสัญญาจะมีได้ระบุเอาไว้ให้ลูกค้าสามารถบอกเลิกสัญญาได้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ลูกค้าก็สามารถที่จะบอกเลิกสัญญากับทางธนาคารได้เช่นเดียวกัน โดยการคืนบัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติให้กับธนาคารผู้ออกบัตร ซึ่งการกระทำเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาบอกเลิกสัญญาการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติกับทางธนาคารแล้ว ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าสิทธิในการเลิกสัญญาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีอยู่เท่าเทียมกันหาใช่การบอกเลิกสัญญาจะเป็นสิทธิของธนาคารแต่เพียงฝ่ายเดียวไม่ ข้อสัญญาดังกล่าวจึงไม่อาจที่จะกล่าวได้ว่า ไม่เป็นธรรมกับลูกค้าผู้ถือบัตร

2. ในกรณีที่ธนาคารตรวจพบว่าลูกค้ามีพฤติการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติอันน่า เชื่อได้ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ธนาคารได้ อาทิเช่น ธนาคารตรวจพบว่า ลูกค้าผู้ถือบัตร เป็นคนร้ายที่อยู่ในแก๊งค์บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารปลอม ธนาคารจึงจำเป็นต้องทำการยึดบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติคืนจากลูกค้าผู้ถือบัตรอย่างเร่งด่วน โดยไม่สามารถที่จะให้เหตุผลหรือบอกกล่าวล่วงหน้าแก่ลูกค้าก่อนที่จะใช้สิทธิดังกล่าวได้ แต่ทั้งนี้ การยึดบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติคืนจากลูกค้านั้น ธนาคารก็ได้ใช้สิทธิโดยชอบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ซึ่งธนาคารสามารถที่จะติดตามเอาทรัพย์สิน (บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ) คืนจากลูกค้าผู้ถือบัตรได้ในฐานะที่ธนาคารเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินั้น

จากเหตุผลและข้อกล่าวอ้างของธนาคารใน 2 กรณี ดังกล่าวนั้น จัดได้ว่าเป็นข้อกล่าวอ้างที่มีเหตุผลพอสมควร เพราะธนาคารเองก็อาจจะมีความจำเป็นจริง ๆ ที่จะต้องกระทำการดังกล่าว เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนโดยทั่วไปที่นำเงินมาฝากไว้กับธนาคารมิให้ได้รับความเสียหาย แต่อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิของธนาคารก็จะต้องมีกฎหมายรองรับและอยู่บนพื้นฐานของความสมเหตุสมผลด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ในกรณีที่ธนาคารให้เหตุผลว่าลูกค้าก็มีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้เช่นเดียวกับธนาคาร โดยการคืนบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติให้กับธนาคารผู้ออกบัตร ซึ่งสิทธิดังกล่าวนี้ แม้จะมีได้ระบุเอาไว้ในสัญญาก็ตาม แต่ก็ยังเป็นสิทธิในทางปฏิบัติที่มีผลในทางกฎหมายทำให้สัญญาเป็นอันยกเลิกได้เช่นเดียวกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าสิทธิในการบอกเลิกสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น ธนาคารและลูกค้ามีสิทธิที่เท่าเทียมกัน จากเหตุผลและข้อกล่าวอ้างของธนาคารดังกล่าวนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น เป็นเรื่องที่ธนาคารและลูกค้าได้ทำความตกลงกันเป็นพิเศษนอกเหนือจากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยลักษณะฝากทรัพย์ เกี่ยวกับวิธีการส่งมอบทรัพย์ที่ฝากและ เรียกเอาทรัพย์ที่ฝากคืนด้วยวิธีการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติแทนการติดต่อกับพนักงานธนาคารโดยตรง ซึ่งในการที่จะใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติให้สำเร็จและสมบูรณ์ได้นั้น จึงเป็นหน้าที่ของธนาคารผู้ออกบัตรที่จะต้องจัดเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เช่น ธนาคารจะต้องมอบบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติให้กับลูกค้าผู้ใช้บริการ จัดให้มีเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติไว้คอยรับการใช้บริการจากลูกค้า และเตรียมเงินสดให้เพียงพอสำหรับการเบิกถอนของลูกค้าใน

แต่ละวันตามที่ได้ตกลงกันเอาไว้ แต่สำหรับฝ่ายลูกค้านั้น แม้ธนาคารจะได้จัดเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการให้บริการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในด้านต่าง ๆ เอาไว้อย่างพร้อมเพียงก็ตาม ลูกค้านั้นก็มีสิทธิที่จะไม่ใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ สำหรับติดต่อทางบัญชีเงินฝากของตนกับทางธนาคารที่ได้จัดเตรียมความพร้อมดังกล่าวนั้นได้ ทั้งนี้ เพราะลูกค้ายังสามารถที่จะติดต่อทางบัญชีเงินฝากของตนได้ตามปกติ โดยการติดต่อกับพนักงานธนาคารที่เคาน์เตอร์โดยตรง ซึ่งก็เป็นสิทธิโดยชอบธรรมที่ลูกค้าสามารถจะกระทำได้ ถึงแม้ว่าลูกค้าจะมีบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ที่สามารถให้บริการได้ตามปกติก็ตาม หรือหากลูกค้าไม่มีความประสงค์ที่จะใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารอีกต่อไป ลูกค้าก็มีสิทธิที่จะปฏิเสธการรับบริการของธนาคารเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ โดยการนำบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติไปคืนให้กับธนาคารผู้ออกบัตรดังกล่าว ซึ่งการคืนบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติให้กับธนาคารของลูกค้านั้น มิได้หมายความว่าลูกค้าได้แสดงเจตนาขอปิดบัญชีเงินฝากของตนที่มีอยู่กับธนาคารนั้นแต่อย่างใด บัญชีเงินฝากของลูกค้านั้นก็ยังมีอยู่ตามปกติ อันแสดงว่าเงินฝากของลูกค้านั้นที่ฝากไว้กับธนาคารก็ยังอยู่เหมือนเดิม เพียงแต่ลูกค้าไม่มีความประสงค์ที่จะใช้วิธีการติดต่อทางบัญชีเงินฝากของตนกับทางธนาคารโดยการนำบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเท่านั้น แต่ลูกค้าสมัครใจที่จะติดต่อทางบัญชีเงินฝากของตนโดยการติดต่อกับพนักงานธนาคารที่เคาน์เตอร์โดยตรงตามปกติเหมือนเดิม ดังนั้น การที่ลูกค้าคืนบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติให้กับธนาคารจึงมิได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ธนาคารผู้ออกบัตรแต่อย่างใด เพราะเงินที่ลูกค้าได้ฝากเอาไว้กับทางธนาคารก็ยังคงอยู่เหมือนเดิม เพียงแต่การคืนบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเป็นการแสดงเจตนาของลูกค้านั้นที่จะไม่ขอใช้บริการของธนาคารเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเท่านั้น เพราะฉะนั้น การคืนบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของลูกค้านั้นจึงไม่จำเป็นต้องชี้แจงเหตุผล หรือบอกกล่าวล่วงหน้าให้ธนาคารทราบเหมือนเช่นกรณีที่ธนาคารจะเรียกเอาบัตรคืนหรือระงับการใช้บัตรของลูกค้านั้น ซึ่งกรณีเช่นนี้อาจจะเกิดความเสียหายกับลูกค้าผู้ถือบัตรได้ จึงมีความจำเป็นที่ธนาคารจะต้องชี้แจงเหตุผลหรือบอกกล่าวล่วงหน้าให้ลูกค้าได้ทราบถึงการที่ธนาคารจะใช้สิทธิดังกล่าว ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า เหตุผลและข้อกล่าวอ้างของธนาคารในกรณีนี้ ไม่สมเหตุผลเพียงพอที่จะทำให้การใช้สิทธิของธนาคารมีความเป็นธรรมกับลูกค้าผู้ถือบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้

สำหรับในกรณีที่ธนาคารให้เหตุผลและกล่าวอ้างว่าการเรียกเอาบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติคืนจากลูกค้าผู้ถือบัตร เพราะธนาคารตรวจพบว่าลูกค้าผู้ถือบัตรมีพฤติการณ์อันน่าเชื่อได้ว่า จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ธนาคาร เกี่ยวกับบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น ก็เป็นการใช้สิทธิติดตามเอาทรัพย์สินในฐานะที่ธนาคารเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในตัวทรัพย์สิน (บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ) ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 โดยชอบนั้น ในประเด็นนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336³⁷ เป็นบทบัญญัติที่ได้กำหนดถึงสิทธิอันสำคัญยิ่งของเจ้าของกรรมสิทธิ์ในอันที่จะติดตามและเอาทรัพย์สินโดย ไม่ต้องฟ้องร้องต่อศาล แต่ทั้งนี้หมายความว่าผู้อื่นจะต้องมิได้โต้แย้งสิทธินั้นอยู่ หากบุคคลอื่นโต้แย้งว่าเขามีสิทธิที่จะยึดทรัพย์สินนั้นไว้โดยชอบแล้ว เจ้าของกรรมสิทธิ์จะเยี่ยงเอากินโดยพลการย่อมไม่ได้ ในกรณีเช่นนี้ต้องใช้สิทธิทางศาลเพื่อเอาคืนซึ่งทรัพย์สินนั้น³⁸ และนอกจากนี้ การใช้สิทธิติดตามเอาทรัพย์สินตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 1336 นั้น จะต้องเป็นกรณีที่ทรัพย์สินที่จะติดตามเอาคืนได้ ไปอยู่ในความยึดถือของผู้ซึ่ง ไม่มีสิทธิยึดถือไว้ด้วย หากมีนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งอันชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งทำให้บุคคลผู้ยึดถือทรัพย์สินนั้นไว้มีสิทธิที่จะยึดถือโดยชอบแล้ว เจ้าของกรรมสิทธิ์ก็จะใช้สิทธิติดตามเอาทรัพย์สินโดยอาศัยอำนาจแห่งบทบัญญัติ มาตรา 1336 นี้ไม่ได้ แม้ว่าจะ เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในตัวทรัพย์สินนั้นก็ตาม ด้วยเหตุนี้ หากจะพิจารณาเปรียบเทียบกับกรณีบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จะเห็นได้ว่า แม้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะเป็นกรรมสิทธิ์ของธนาคารก็จริง แต่เมื่อปรากฏว่าธนาคารได้ทำสัญญากับลูกค้าเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเอาไว้ พร้อมทั้งได้มอบบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติให้กับลูกค้าเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับติดต่อทางบัญชีเงินฝากของลูกค้ากับทางธนาคารแล้ว ธนาคารและลูกค้า

³⁷มาตรา 1336 บัญญัติว่า ภายในบังคับแห่งกฎหมาย เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอยและจำหน่ายทรัพย์สินของตน และได้ซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้น กับทั้งมีสิทธิติดตามและเอาคืน ซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

³⁸บัญญัติ สุชีวะ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน, (กรุงเทพมหานคร : แสงทองการพิมพ์, 2514), หน้า 172.

จึงมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขและข้อกำหนดต่าง ๆ ในสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติตลอดระยะเวลาที่สัญญาฉบับนี้ยังมีผลใช้บังคับได้อยู่ และหากปรากฏข้อเท็จจริงว่าสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติยังสามารถที่จะใช้บังคับได้อยู่ มิได้มีการบอกเลิกสัญญาจากธนาคารโดยการใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาตามที่ได้กำหนดเอาไว้ในข้อสัญญา หรือลูกค้าเองก็ได้เอาบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติไปคืนให้กับธนาคารแต่อย่างใด ดังนั้น ลูกค้าจึงมีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะสามารถยึดบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเอาไว้กับตนเอง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับติดต่อทางบัญชีเงินฝากของตนกับทางธนาคารตามที่ได้ตกลงกันเอาไว้ในสัญญา ธนาคารจะอ้างสิทธิความเป็นเจ้าของในกรรมสิทธิ์ของบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเพื่อที่จะเรียกคืนบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจากลูกค้า โดยอาศัยอำนาจตามความแห่งบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 นั้น เป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า เหตุผลและข้อกล่าวอ้างของธนาคารในประเด็นนี้ ไม่อาจที่จะกล่าวอ้างเพื่อใช้เป็นเหตุผลโดยชอบธรรมในการที่จะใช้สิทธิของตนได้

นอกจากพิจารณาถึงเหตุผลและข้อกล่าวอ้างของธนาคารดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนยังมีความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น เป็นสัญญาที่ได้จัดทำขึ้นในรูปสัญญาสำเร็จรูป โดยเงื่อนไขและข้อกำหนดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสัญญาธนาคารจะเป็นฝ่ายที่ร่างขึ้น และกำหนดเอาไว้แต่เพียงฝ่ายเดียว โดยที่ลูกค้าผู้มาใช้บริการมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเจรจาต่อรองและกำหนดเงื่อนไขในสัญญาแต่อย่างใด ซึ่งเงื่อนไขและข้อกำหนดในสัญญาก็มักจะมีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารเอาไว้เป็นส่วนใหญ่ หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เงื่อนไขและข้อกำหนดต่าง ๆ มักจะมีลักษณะเป็นการยกเว้นบทบัญญัติแห่งกฎหมายและผลกระทบความรับผิดชอบต่าง ๆ ให้ตกอยู่กับฝ่ายลูกค้าเสียเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้ง หากลูกค้ามีความประสงค์จะขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อสัญญาข้อใดข้อหนึ่งแล้ว ธนาคารจะไม่ยินยอมให้ลูกค้ากระทำการดังกล่าวได้ ลูกค้ามีสิทธิเพียงจะลงลายมือชื่อในสัญญาหรือไม่เท่านั้น หากมีความประสงค์จะใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารแล้ว จะต้องลงลายมือชื่อในสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ธนาคารได้จัดเตรียมเอาไว้ในลักษณะสัญญาสำเร็จรูปนี้ แต่หากไม่ยินยอมที่จะผูกพันตามเงื่อนไขและข้อตกลงในสัญญาแล้ว ก็ไม่ต้องลงลายมือชื่อ ซึ่งก็หมายถึงลูกค้าจะไม่ได้ใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจากธนาคารด้วยเช่นกัน เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะอำนาจต่อรองระหว่างธนาคารกับลูกค้ามีความไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากสถานะทาง

เศรษฐกิจที่ต่างกันอย่างทำให้ลูกค้าต้องอยู่ในสถานะจำต้องยอมผูกพันตามเงื่อนไขและข้อกำหนดที่มีอยู่ในสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งลักษณะของการกำหนดข้อสัญญาโดยให้สิทธิแก่ธนาคารที่จะสามารถบอกเลิกสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้โดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผลหรือบอกกล่าวล่วงหน้าให้ลูกค้าได้ทราบเช่นนั้น ได้มีแนววินิจฉัยของคำพิพากษาฎีกาซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงในทานองเดียวกันกับข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ที่กำหนดข้อสัญญาให้สิทธิแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งสามารถที่จะใช้สิทธิของตนได้โดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผลหรือบอกกล่าวให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ทราบล่วงหน้าก่อนการใช้สิทธินั้น ๆ กล่าวคือ คำพิพากษาฎีกาที่ 1361/2527 อันปรากฏข้อเท็จจริงว่า สัญญากู้ยืมข้อความว่า "ผู้กู้ตกลงชำระหนี้ภายในวันที่ 10 เดือนเมษายน พ.ศ. 2524 แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้ให้กู้ที่จะเรียกร้องให้ผู้ชำระหนี้ตามสัญญาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก่อนกำหนดที่กล่าวมาได้ ตามแต่ผู้ให้กู้จะเห็นสมควร และโดยมีพิพาทต้องชี้แจงแสดงเหตุผล ผู้กู้สัญญาว่า ในกรณีที่ผู้ให้กู้เรียกร้องดังนี้ ผู้กู้จะชำระหนี้ตามเรียกร้องทันที" ดังนี้ แม้ผู้กู้จะเสียเปรียบผู้ให้กู้ แต่ข้อความดังกล่าวก็เกิดขึ้นด้วยใจสมัครของลูกหนี้เอง หากเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยประชาชนไม่ จึงไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่อย่างใด เป็นข้อสัญญาที่จับบังคับกันได้ ผู้ให้กู้ฟ้องเรียกเงินกู้คืนก่อนครบกำหนดเวลาตามสัญญาได้

จากแนววินิจฉัยของคำพิพากษาฎีกาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าศาลฎีกาก็ให้การยอมรับว่าการกำหนดข้อสัญญา ในลักษณะที่เป็นการให้สิทธิแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งสามารถที่จะใช้สิทธิของตนตามที่กำหนดไว้โดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผลให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ทราบ หรือทำการบอกกล่าวล่วงหน้าก่อนที่จะใช้สิทธิดังกล่าวนั้น แม้ว่าจะ เป็นสิทธิโดยชอบที่สามารถจะกระทำได้ตามแต่ถ้าเป็นการใช้สิทธิโดยปราศจากเหตุผลแล้วย่อมจะทำให้ข้อสัญญาที่กำหนดไว้นั้นเป็นข้อสัญญาที่เอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งหรือ เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมแก่คู่สัญญา ซึ่งศาลฎีกาได้กล่าวเอาไว้ตอนหนึ่งของคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวความว่า "...แม้ผู้กู้จะเสียเปรียบผู้ให้กู้..." อันแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าศาลฎีกาก็เห็นด้วยกับลักษณะของการกำหนดข้อสัญญาเอาไว้ในลักษณะเช่นนี้ เป็นการกำหนดข้อสัญญาที่เอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง หรือเป็นการกำหนดข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกับคู่สัญญานั้นเอง แต่อย่างไรก็ตาม ศาลก็ไม่อาจที่จะใช้ดุลยพินิจหรือตีความสัญญา ไปเป็นอย่างอื่นได้ เนื่องจากข้อสัญญาในลักษณะ เช่นนี้ก็ไม่ใช่เป็นการขัดต่อทบัตถุติแห่งกฎหมายอันจะทำให้สัญญาตกเป็นโมฆะใช้บังคับไม่ได้แต่อย่างใด อีกทั้ง ศาลเองก็ไม่สามารถที่จะหยิบยกเอาบทบัญญัติแห่ง

กฎหมายในเรื่องอื่น ๆ มาปรับใช้เพื่อแก้ไขความไม่เป็นธรรมให้กับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ ดังนั้น จึงเป็นการสมควรในอันที่จะต้องมีมาตรการที่จะเข้ามาเยียวยารักษาปัญหาความไม่เป็นธรรมจาก ข้อสัญญาลักษณะเช่นนี้ อีกทั้ง จะเป็นมาตรการที่เข้ามาเสริมมาตรการที่มีอยู่ในประมวลกฎหมาย แห่งและพาณิชย์ ให้สามารถเยียวยารักษาปัญหาความไม่เป็นธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย ซึ่งปัญหาความไม่เป็นธรรมของสัญญาลักษณะเช่นนี้ ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบ เทียบกับมาตรการในการแก้ไขปัญหาคู่สัญญาที่ไม่เป็นธรรมตามร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญา ที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. . . . ที่ขณะนี้ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2537 เหลือเพียงขั้นตอนในการพิจารณาของรัฐสภา เพื่อให้มีผลใช้บังคับ เป็นกฎหมายในอันดับต่อไปเท่านั้น โดยผู้เขียนจะนำเอามาตรการตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มาพิจารณาเปรียบเทียบกับสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติ ว่าจะสามารถเข้ามาแก้ไข ความไม่เป็นธรรมที่มีอยู่ในสัญญาได้อย่างเพียงพอหรือไม่ กล่าวคือ

เมื่อพิจารณาจาก บทบัญญัติแห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. . . . พบว่ามีมาตรการที่สามารถจะนำมาปรับใช้กับสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติ ที่ไม่เป็นธรรมได้ ดังนี้

มาตรา 5 ข้อตกลงในสัญญาที่ระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจการค้า หรือ วิชาชีพ หรือในสัญญามาตรฐาน หรือในสัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีอำนาจต่อรองในการทำสัญญา เหนือกว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งอย่างมาก ที่ให้ผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพหรือผู้กำหนดสัญญา มาตรฐานหรือผู้มีอำนาจต่อรองเหนือกว่าได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควร ให้มีผลบังคับ ได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

ข้อตกลงที่สันนิษฐานว่า ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

(3) ข้อตกลงให้สัญญาสิ้นสุดโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง บอกเลิกสัญญาได้โดยอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ

มาตรา 11 ในการวินิจฉัยให้สัญญามีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควร แก่กรณีตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พิจารณาถึง . . .

ในการวินิจฉัยว่า คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีอำนาจต่อรองในการทำสัญญาเหนือกว่าคู่สัญญา อีกฝ่ายหนึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พิจารณาถึงความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ ความรู้ความ เข้าใจ ความสันตจิตต์เจตนาหรือโอกาสที่จะเลือกทำสัญญาในลักษณะเดียวกันกับบุคคลอื่นของคู่สัญญา แต่ละฝ่ายด้วย

จากบทบัญญัติทั้งสองมาตรานี้ข้างต้นดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในมาตรา 5 ได้กำหนดให้สัญญาที่เกิดจากคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งที่มีอำนาจต่อรองในการทำสัญญาเหนือกว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งอย่างมาก หรือสัญญามาตรฐานที่ฝ่ายผู้ร่างได้กำหนดข้อสัญญาเป็นการได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควรแล้ว ให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจปรับให้มีผลใช้บังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น ซึ่งจะแค่ไหนและเพียงใดศาลจะเป็นผู้พิจารณา และกำหนดขอบเขตแห่งการใช้บังคับเท่าที่เป็นธรรมให้เอง โดยมีบทบัญญัติใน มาตรา 11 ที่ให้แนวทางในการพิจารณาว่ากรณีเช่นไรที่จะถือว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีอำนาจต่อรองในการทำสัญญาเหนือกว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง และมีบทบัญญัติมาตรา 5 ที่ช่วยให้แนวทางซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานหรือตัวอย่างในการที่จะพิจารณาว่ากรณีเช่นไรที่จะถือว่าเป็นการกำหนดข้อสัญญาอันเป็นการเอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งหากจะพิจารณาเปรียบเทียบกับสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติจะเห็นได้ว่า สัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติจัดเป็นสัญญาอย่างหนึ่งในทางกฎหมายซึ่งฝ่ายธนาคารเป็นฝ่ายที่ได้ร่างสัญญาขึ้นในรูปแบบของสัญญาสำเร็จรูป ลูกค้าเพียงแต่ลงลายมือชื่อ หรือเขียนข้อความเพิ่มเติมเพียงเล็กน้อยเท่านั้นก็จะทำให้สัญญามีผลสมบูรณ์แล้ว ซึ่งฝ่ายลูกค้ามิได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่างสัญญาหรือเจรจาต่อรองในเรื่องเงื่อนไขต่าง ๆ ในสัญญาเลย ประกอบกับการร่างสัญญาของฝ่ายธนาคาร ก็มักจะร่างโดยนักกฎหมายผู้ซึ่งมีความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายและการร่างสัญญาเป็นการเฉพาะ ดังนั้น สัญญาที่ฝ่ายธนาคารร่างขึ้นจึงมีความรัดกุมและพยายามที่จะรักษาผลประโยชน์ของฝ่ายตนเองให้ได้มากที่สุด ซึ่งจะสังเกตเห็นได้จากสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติที่มักจะมีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารเสียเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งโดยสภาพทางเศรษฐกิจที่ลูกค้าอยู่ในสถานะที่ไม่เท่าเทียมกับธนาคาร ซึ่งเป็นสถาบันการเงินจึงทำให้ลูกค้าจำต้องยินยอมรับเอาข้อสัญญาที่มีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบ หรือมีลักษณะที่เป็นการผลักภาระความรับผิดชอบในความเสียหายใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัตินี้ให้ตกอยู่กับฝ่ายลูกค้าเสียเป็นส่วนใหญ่ จากลักษณะดังกล่าวนี้จึงพอที่จะพิจารณาได้ว่าสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัตินี้เป็นสัญญาที่ธนาคารเป็นฝ่ายร่างขึ้นในขณะที่ตนเองอยู่ในสถานะซึ่งมีอำนาจต่อรองในการทำสัญญาที่เหนือกว่าฝ่ายลูกค้า ตามบทบัญญัติแห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ... มาตรา 11 ดังกล่าวข้างต้นนั้น อีกทั้งสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งได้กำหนดถึงสิทธิในการบอกเลิกสัญญาให้ตกอยู่กับฝ่ายธนาคารนั้น ได้กำหนดให้ธนาคารสามารถบอกเลิกสัญญาในการใช้บัตรเครดิต-ถอนเงินอัตโนมัติได้โดยไม่ต้องแจ้งให้เหตุผลการบอกเลิกสัญญา หรือไม่ต้องแจ้งให้ผู้ถือบัตรได้ทราบล่วงหน้า

ในการใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาแต่อย่างใด ซึ่งลักษณะของการกำหนดสัญญาในลักษณะเช่นนี้ ก็มีลักษณะเป็นตนเองเดียวกับข้อสันนิษฐานตามมาตรา 5 (3) ซึ่งสันนิษฐานเอาไว้ว่า "การกำหนดให้ข้อตกลงใดสามารถให้สัญญาสิ้นสุดลงโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งบอกเลิกสัญญาได้ โดยอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญนั้น เป็นการกำหนดสัญญาที่เป็นการเอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง" และเมื่อข้อสัญญาใดมีลักษณะเป็นการเอาเปรียบหรือไม่เป็นธรรมกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งแล้ว บทบัญญัติแห่ง มาตรา 5 ได้กำหนดให้สัญญาฉบับนั้น มีผลใช้บังคับเพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น ซึ่งจะแค่ไหนและเพียงใดศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจ และกำหนดขอบเขตแห่งการใช้บังคับเท่าที่เป็นธรรมให้เอง อันหมายความว่า การใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาของธนาคารเกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น อาจจะถูกรับเปลี่ยนแปลงหรือกำหนดให้ธนาคารจะต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการสมควรเสียก่อนที่จะใช้สิทธิดังกล่าวนี้ ทั้งนี้ เพื่อที่จะเป็นการใช้สิทธิของธนาคารในการบอกเลิกสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งวางอยู่บนพื้นฐานของสัญญาที่มีความเป็นธรรมกับลูกค้าผู้ถือบัตรนั่นเอง

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ลักษณะของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ที่ได้กำหนดถึงสิทธิในการบอกเลิกสัญญาให้เป็นสิทธิของฝ่ายธนาคาร โดยกำหนดให้ฝ่ายธนาคารสามารถบอกเลิกสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้โดยไม่ว่าที่จะต้องแจ้งถึงเหตุผลในการบอกเลิกสัญญา หรือไม่ว่าจำเป็นต้องแจ้งให้ลูกค้าผู้ถือบัตรได้ทราบล่วงหน้าถึงการบอกเลิกสัญญาดังกล่าวนี้ ซึ่งแม้จะสามารถมีผลใช้บังคับได้ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ตาม แต่หากเป็นการกำหนดข้อสัญญาในลักษณะที่เป็นการเอาเปรียบและไม่เป็นธรรมกับลูกค้าผู้ถือบัตรแล้ว ก็เป็นการสมควรที่จะต้องอยู่ในดุลยพินิจของศาลที่จะพิจารณาให้สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ให้มีผลใช้บังคับเพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อที่จะช่วยให้ลูกค้าผู้ถือบัตรได้รับความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้นด้วย

4. ปัญหาสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเกี่ยวกับกรณีการยกเว้นความรับผิดใน ทุกกรณี

นอกจากสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ที่กำหนดให้ธนาคารสามารถที่จะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ โดยที่ธนาคารไม่จำเป็นต้องชี้แจงเหตุผลหรือบอกกล่าวให้ลูกค้าได้ทราบล่วงหน้าถึงการใช้สิทธิของธนาคาร ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อก่อนนั้น ยังมีข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติอีกประการหนึ่ง ที่ได้กำหนดให้ธนาคารไม่จำเป็นต้องรับผิดในความเสียหายอย่างใด ๆ ที่เกิดขึ้นแก่ลูกค้าผู้ถือบัตรของธนาคาร กล่าวคือ ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ได้กำหนดเอาไว้ว่า

- ผู้ถือบัตรตกลงว่าธนาคารไม่จำเป็นต้องรับผิดในความเสียหายใด ๆ อันเกิดขึ้นแก่ผู้ถือบัตร อันเนื่องมาจากการใช้บัตรบริการเงินด่วนนี้³⁹

จากข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าธนาคารได้กำหนดข้อสัญญาอันเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของตนเองเอาไว้ในทุกกรณี ซึ่งภายใต้สถานการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้น หากธนาคารจะปฏิเสธความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ลูกค้าผู้ใช้บริการโดยอาศัยข้อสัญญาที่ได้กำหนดเอาไว้ดังกล่าวนี้ อาจจะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับลูกค้าผู้ใช้บริการได้ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการพิจารณาในประเด็นของข้อสัญญาในลักษณะเช่นนี้ จะเป็นธรรมกับลูกค้าผู้ใช้บริการหรือไม่ ผู้เขียนจะได้หยิบยกเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการทุจริตบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เพื่อเป็นตัวอย่างในการศึกษาและวิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาดังกล่าว ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการทุจริตในการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ อาจเกิดขึ้นและเป็นปัญหาสำหรับธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยในอนาคตต่อไปก็ได้ ดังนั้น เหตุการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นมาแล้วกับธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยจึงสมควรที่จะเป็นแนวทางสำหรับใช้เป็นที่ศึกษาปัญหาการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง

³⁹ธนาคารไทยพาณิชย์ (จำกัด) มหาชน, ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ข้อ 6.

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับการทุจริตในการให้บริการบัตร
 ผาก-ถอนเงินอัตโนมัติดังกล่าวนี้ ได้ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีผู้ทุจริตได้ทำเครื่องผาก-ถอนเงินอัตโนมัติปลอมของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งขึ้นมา โดยเครื่องผาก-ถอนเงินอัตโนมัติปลอมนี้ได้ติดตั้ง
 เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้สำหรับอ่านข้อมูลที่ถูกบันทึกไว้ในแถบแม่เหล็กของบัตรผาก-ถอนเงินอัตโนมัติ และบันทึกรหัสประจำตัวลูกค้า (PIN) ที่ได้ป้อนเข้าไปในเครื่องผาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
 ปลอมนั้น ซึ่งเครื่องผาก-ถอนเงินอัตโนมัติปลอมนี้ ผู้ทุจริตจะนำเอาไปติดตั้งกับรถยนต์แล้วนำ
 รถยนต์ไปจอด เพื่อให้บริการแก่ลูกค้าผู้ใช้บริการบัตรผาก-ถอนเงินอัตโนมัติในแหล่งชุมชนต่าง ๆ
 เช่น ห้างสรรพสินค้า สถานที่ท่องเที่ยว หรือบริเวณที่มีความต้องการใช้บริการเครื่องผาก-ถอน
 เงินอัตโนมัติ โดยเครื่องผาก-ถอนเงินอัตโนมัติปลอมนี้ จะอยู่ในลักษณะเป็นบริการเครื่องผาก-
 ถอนเงินอัตโนมัติเคลื่อนที่ ซึ่งก็ปรากฏว่าได้มีลูกค้าของธนาคารเข้าใจผิดคิดว่าเป็นเครื่องผาก-
 ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารจริง ๆ จึงไปใช้บริการกับเครื่องผาก-ถอนเงินอัตโนมัติปลอมนี้
 เป็นจำนวนมาก และเมื่อลูกค้าได้สอดบัตรผาก-ถอนเงินอัตโนมัติเข้าไปในช่องอ่านบัตรพร้อมกับ
 กรหัสประจำตัวเข้าไป เครื่องคอมพิวเตอร์จะทำการอ่านข้อมูลที่ถูกบันทึกเอาไว้ในแถบแม่เหล็ก
 ของบัตรผาก-ถอนเงินอัตโนมัติ และขณะเดียวกันเครื่องคอมพิวเตอร์ก็จะบันทึกรหัสประจำตัว
 ลูกค้าที่ได้ป้อนเข้าไปในเครื่องผาก-ถอนเงินอัตโนมัติปลอม หลังจากนั้นเครื่องผาก-ถอนเงิน
 อัตโนมัติปลอมจะคืนบัตรให้กับลูกค้าพร้อมกับหยุดให้บริการ โดยจะแสดงข้อความที่จอภาพว่า
 "Close" ในขั้นตอนต่อไปผู้ทุจริตจะทาบบัตรผาก-ถอนเงินอัตโนมัติปลอมขึ้นมาโดยอาศัยข้อมูล
 และรหัสประจำตัวลูกค้าที่ได้จากการโจรกรรมดังกล่าว ซึ่งปรากฏว่าบัตรผาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
 ปลอมนี้ สามารถที่จะใช้ทำการถอนเงินจากเครื่องผาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์
 จริง ๆ ได้ ในกรณีเช่นนี้ ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ลูกค้าผู้ใช้บริการและเป็นปัญหาการ
 โต้แย้งถึงความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้ ควรจะตกอยู่กับฝ่ายใด ระหว่างธนาคารกับ
 ลูกค้าผู้เป็นเจ้าของบัญชีเงินฝาก ซึ่งถูกตัดบัญชีไปโดยที่ลูกค้ามิได้รู้เห็นในการถอนเงินดังกล่าว
 จากเหตุการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาดังกล่าวนั้น หากได้เกิดขึ้น
 ในประเทศไทยท่านเองเดียวกัน และธนาคารจะขอปฏิเสธความรับผิดชอบโดยอ้างถึงข้อสัญญาในการ
 ใช้บัตรผาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ได้ยกเว้นความรับผิดชอบของตนเองเอาไว้แล้วนั้น กรณีเช่นนี้ จะถือ
 ได้ว่าข้อสัญญาในการใช้บัตรผาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่กำหนดเอาไว้ในลักษณะเช่นนี้ ไม่เป็นธรรม
 กับลูกค้าผู้ใช้บริการได้หรือไม่ และจะพิจารณาได้อย่างไรว่าข้อสัญญาในการใช้บัตรผาก-ถอน
 เงินอัตโนมัติ ที่กำหนดเอาไว้ในลักษณะเช่นนี้ ไม่เป็นธรรมกับลูกค้าผู้ใช้บริการ ซึ่งในประเด็น

ปัญหาดังกล่าวนี้ หากจะพิจารณาโดยอาศัยสถานการณ์เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็เป็นเรื่องที่น่าเห็นใจทั้งสองฝ่าย เนื่องจากว่าเงินในบัญชีของลูกค้าได้ถูกธนาคารตัดบัญชีไปโดยที่ลูกค้าผู้เป็นเจ้าของบัญชีมิได้รู้เห็นด้วยในการถอนเงินแต่อย่างใด และในขณะที่ธนาคาร ซึ่งเป็นผู้รับฝากเงินก็ได้จ่ายเงินไปโดยอาศัยความถูกต้องตรงกันระหว่างรหัสประจำตัวลูกค้ากับรหัสที่ได้จากการแปลงข้อมูลที่บ้านที่เอาไว้ในแถบแม่เหล็ก ธนาคารจึงอนุญาตให้มีการติดต่อทางบัญชีเงินฝากได้ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว ข้อมูลจากแถบแม่เหล็กและรหัสประจำตัวลูกค้า นั้น เป็นสิ่งที่ได้มาโดยการโจรกรรมของผู้ทุจริต ดังนั้น ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวนี้ สิ่งที่จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นว่าควรจะตกอยู่กับฝ่ายใด จึงควรที่จะพิจารณาถึงระดับมาตรฐานของความระมัดระวังเกี่ยวกับการให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของฝ่ายลูกค้า และระดับมาตรฐานของความระมัดระวังเกี่ยวกับการให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของฝ่ายธนาคารประกอบกัน ทั้งนี้ เพื่อที่จะพิจารณาว่าทั้งสองฝ่ายได้ใช้ความระมัดระวังของตนเองอยู่ในระดับที่เป็นการเพียงพอแล้วหรือไม่ โดยผู้เขียนจะได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงระดับมาตรฐานในการใช้ความระมัดระวังของทั้งสองฝ่ายตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

4.1 ระดับมาตรฐานของความระมัดระวังเกี่ยวกับการให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของฝ่ายลูกค้า

เนื่องจากในปัจจุบันนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยเรามิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติแต่อย่างใด อีกทั้ง ประเทศไทยก็ยังไม่มีกฎหมายเป็นการเฉพาะ เกี่ยวกับการให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติใช้บังคับเช่นเดียวกัน ดังนั้น บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะนำมาปรับใช้เพื่อพิจารณาถึงระดับความระมัดระวังของลูกค้าเกี่ยวกับการให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจึงไม่อาจที่จะพิจารณาได้จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นการเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาถึงระดับความระมัดระวังของลูกค้าผู้ให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินี้ อาจพิจารณาเทียบเคียงได้กับระดับความระมัดระวังของผู้เช่าทรัพย์สินและผู้ยืมทรัพย์สิน ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 553 และมาตรา 644 ที่ผู้เช่าและผู้ยืมจะต้องสงวนทรัพย์สินที่เช่าหรือยืมนั้น เสมอกับวิญญูชนจะพึงสงวนทรัพย์สินของตน ทั้งนี้ เนื่องจากบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเป็นทรัพย์สินที่มีค่าอย่างหนึ่ง เพราะสามารถที่จะใช้ในการถอนเงินสดได้เป็นจำนวนมาก ฉะนั้น ระดับความระมัดระวังของลูกค้าผู้ให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จึงควรที่จะอยู่ในระดับเสมอวิญญูชนจะพึงระมัดระวังทรัพย์สินของตนเช่นเดียวกัน

กล่าวคือ จากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 553⁴⁰ และมาตรา 644⁴¹ จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้บัญญัติถึงระดับแห่งการสงวนทรัพย์สินของผู้เช่า หรือ ผู้ยืมจะต้องอยู่ในระดับอย่างเช่นวิญญูชนจะพึงสงวนทรัพย์สินของตน ซึ่งคำว่า "วิญญูชน" นั้น อธิบายได้ว่า ได้แก่บุคคลที่มีความระมัดระวังอย่างธรรมดา (a personal of ordinary prudence) วิญญูชนนี้ ไม่มีตัวตนที่ไหน หากแต่ได้สมมติขึ้นเพื่อที่จะได้เทียบเคียงว่าจะปฏิบัติในการสงวนทรัพย์สินอย่างเดียวกับผู้ยืมหรือไม่ เช่น ได้ความว่า ผู้ยืมเก็บรถยนต์ไว้กลางแดด เมื่อมีการโต้เถียงว่าผู้ยืมปฏิบัติหน้าที่ในการสงวนขอด้วยกฎหมายหรือไม่ ศาลก็จะสมมติวิญญูชน คือคนที่มีความระมัดระวังอย่างธรรมดาในการสงวนรถยนต์ของเขาเองนั้น เขาจะเก็บไว้กลางแดดหรือไม่ ถ้าเขาไม่เก็บก็ต้องถือว่า ผู้ยืมผิดหน้าที่ในการสงวนทรัพย์สินที่ยืม เป็นต้น⁴² ฉะนั้น การสงวนทรัพย์สินที่เช่าหรือยืมเสมอกับวิญญูชนจะพึงสงวนทรัพย์สินของตนเองนั้น จึงต้องถือเอาระดับของบุคคลทั่วไปว่าจะสงวนขนาดไหน จะเอาความรู้สึกของผู้เช่าหรือผู้ยืมเป็นเกณฑ์ ไม่ได้ ดังตัวอย่างแนววินิจฉัยของคำพิพากษาศาลฎีกา ดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 603/2490 ในกรณีทรัพย์สินที่เช่าสูญหายไปเพราะถูกลักขโมย ผู้เช่าจะต้องนำสืบว่าได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเช่นวิญญูชนจะพึงสงวนรักษาทรัพย์สินของตนเอง และความสูญหายนั้น มิได้เกิดขึ้นเพราะความผิดตน มิฉะนั้นผู้เช่าจะต้องรับผิดชอบ ผู้เช่าเฝ้าเรือที่เช่ามาจนเวลาค่อนรุ่ง แต่พอฝนตกก็ผูกเรือไว้ด้วยเชือก แล้วขึ้นไปนอนหลับบนเรือ ต่อมาเรือก็ถูกลักไป ดังนี้ ผู้เช่าต้องรับผิดชอบ

⁴⁰มาตรา 553 บัญญัติว่า ผู้เช่าต้องสงวนทรัพย์สินที่เช่านั้น เสมอกับที่วิญญูชนจะพึงสงวนทรัพย์สินของตนเองและต้องบำรุงรักษาทั้งทำการซ่อมแซมเล็กน้อยด้วย

⁴¹มาตรา 644 บัญญัติว่า ผู้ยืมจำต้องสงวนทรัพย์สินที่ยืมไปเหมือนเช่นวิญญูชนจะพึงสงวนทรัพย์สินของตนเอง

⁴²จิต เศรษฐบุตร, ความรู้เบื้องต้นแห่งกฎหมายว่าด้วยยืม ผากทรัพย์. แก้ไขเพิ่มเติมโดย ศ.จิตติ ติงศักดิ์ และ ผศ.สุธีร์ สุภินิตย์, (กรุงเทพมหานคร : มิตรนราการพิมพ์, 2531), หน้า 19.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2452/2525 ข้อความในสัญญาเช่าที่ว่า ผู้ให้เช่าเป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดจากการใช้รถที่เช่า รวมถึงความเสียหายอันเกิดจากอุบัติเหตุและเหตุสุดวิสัย เป็นต้นนั้น หมายถึงการที่ผู้เช่าใช้รถที่เช่าอย่างปกติธรรมดาตามประเพณีนิยม โดยได้ส่งวงทรัพย์คืนเช่นวิญญูชนจะพึงส่งวงทรัพย์คืนของตนเอง ผู้เช่าจึงจะไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่าง ๆ ที่โดยปกติย่อมเกิดขึ้นจากการใช้รถที่เช่า เมื่อจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นลูกจ้างของจำเลยที่ 1 ใช้รถยนต์ที่เช่าด้วยความประมาทไปชนกับรถยนต์คันอื่นได้รับความเสียหายอันเป็นการละเมิด จำเลยที่ 1 จึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายของทรัพย์สินที่เช่า

จากหลักกฎหมายและแนววินิจฉัยของคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวนั้น หากจะพิจารณาเปรียบเทียบภายใต้สถานการณ์เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ในกรณีเช่นนี้ หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติปลอม มีลักษณะภายนอกที่เหมือนกับเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจริงทุกประการ จนไม่อาจที่จะแยกแยะได้แล้วว่าเป็นเครื่องจริงหรือเครื่องปลอม อีกทั้ง สถานที่ตั้งของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติก็ไม่อยู่ในที่อันควรสงสัย เพราะตามปกติในบริเวณนั้น ก็มีเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ เปิดให้บริการอยู่เช่นเดียวกัน ประกอบกับ โดยปกติทั่วไปเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์จริง ๆ ในบางครั้ง อาจเกิดความขัดข้องจากสาเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นได้ อาทิเช่น ระบบอ่านข้อมูลขัดข้อง ระบบการติดต่อสื่อสารกับศูนย์คอมพิวเตอร์ขัดข้อง หรือชนบัตรในเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติหมดไม่สามารถที่จะจ่ายให้กับลูกค้าที่มาใช้บริการได้ กรณีเช่นนี้ เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จะคืนบัตรให้กับลูกค้าพร้อมกับหยุดให้บริการเป็นการชั่วคราว ซึ่งในการนี้จะมีข้อความแสดงที่จอภาพความว่า "งดบริการชั่วคราว" หรือ "Close" จะเห็นได้ว่าโดยปกติ เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์จริง ๆ ก็อาจเกิดความขัดข้องอย่างใดอย่างหนึ่ง และงดให้บริการเป็นการชั่วคราวได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น กรณีที่เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติปลอม เมื่อได้อ่านข้อมูลจากแถบแม่เหล็กและบันทึกรหัสประจำตัวลูกค้าเอาไว้เรียบร้อยแล้ว เครื่องก็จะคืนบัตรให้กับลูกค้าพร้อมกับหยุดให้บริการโดยแสดงข้อความที่จอภาพความว่า "Close" เช่นนี้ จึงไม่เป็นเหตุอันควรสงสัยหรือล่วงรู้ได้เลยว่า เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ลูกค้ากำลังใช้บริการอยู่นั้น เป็นเครื่องจริงหรือเครื่องปลอม

ฉะนั้น ภายใต้สถานการณ์เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา และหากปรากฏข้อเท็จจริงดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าลูกค้าได้ใช้ความระมัดระวังในระดับมาตรฐานของการให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เสมอเช่นวิญญูชนจะพึงใช้ความระมัดระวังสงวนทรัพย์สินของตนแล้ว

4.2 ระดับมาตรฐานของความระมัดระวังเกี่ยวกับการให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของฝ่ายธนาคารพาณิชย์

ในการพิจารณาถึงความระมัดระวังของฝ่ายธนาคารเกี่ยวกับการให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินี้ คงจะต้องอาศัยการพิจารณาเทียบเคียงกับการใช้ความระมัดระวังตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องอื่น ๆ เช่นเดียวกับกรณีการใช้ความระมัดระวังของฝ่ายลูกค้า เพราะเนื่องจากว่าไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นการเฉพาะที่จะนำมาปรับใช้ได้โดยตรง ทั้งนี้ ผู้เขียนจะได้ศึกษาและวิเคราะห์จากระดับความระมัดระวังของธนาคารในเรื่องเช็ค เพราะเช็คกับบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมีลักษณะที่ใกล้เคียงกันในด้านคุณลักษณะและประโยชน์ใช้สอย ฉะนั้น ความระมัดระวังของธนาคาร ซึ่งเป็นผู้ให้บริการในเรื่องเช็คกับการให้บริการในเรื่องบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จะอยู่ในระดับที่เสมอหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร และนอกจากนี้ ผู้เขียนยังจะได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงความระมัดระวังของธนาคารเกี่ยวกับการให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจากวิธีปฏิบัติเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอีกด้วย

4.2.1 เทียบเคียงกับระดับความระมัดระวังในเรื่องเช็ค

ในการถอนเงินจากบัญชีกระแสรายวันนั้นลูกค้าจะต้องใช้เช็คในการถอนเงินจากธนาคาร ซึ่งในการนี้ลูกค้าผู้ถอนเงินจะต้องลงลายมือชื่อของตนในเช็คให้ตรงตามตัวอย่างลายมือชื่อที่ได้ให้ไว้กับธนาคารนั้นด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ในการถอนเงินด้วยเช็คนี้ ลูกค้าสามารถที่จะถอนด้วยตัวเองหรือมอบให้บุคคลอื่นไปถอนแทนก็ได้ วิธีการถอนเงินด้วยเช็คก็เพียงแต่นำเช็คไปยื่นแก่เจ้าหน้าที่ธนาคารที่ทำหน้าที่รับจ่ายเงิน โดยนำไปยื่นภายในวันเวลาทำการตามปกติของธนาคาร เมื่อเจ้าหน้าที่ธนาคารได้ทำการตรวจสอบเห็นว่า เป็นคำสั่งของผู้สั่งจ่ายจริง โดยการตรวจลายมือชื่อ และไม่มีข้อเท็จจริงที่ทำให้ธนาคารจะบอกปิดการใช้เงินแล้ว ธนาคารก็จะจ่ายเงินตามเช็คให้แก่ผู้ที่นำเช็คมาทวงถาม ฉะนั้น ข้อสำคัญจึงอยู่ตรงที่ว่าผู้ฝากซึ่งเป็นเจ้าของบัญชีได้ออกคำสั่งจ่ายเงินหรือไม่ หากข้อเท็จจริงพึงได้ว่าเจ้าของบัญชีมิได้เป็นผู้ออกคำสั่ง กล่าวคือ มิได้เป็นลายมือชื่อในเช็ค แต่ลายมือชื่อในเช็คที่นำไปยื่นต่อธนาคารนั้น เป็นลายมือชื่อปลอม และได้ทำอย่างแนบเนียนจนไม่ทราบว่าเป็นผู้ปลอม ซึ่งหากธนาคารได้

ใช้ความระมัดระวังอย่างดีแล้วในการตรวจสอบลายมือชื่อของผู้ส่งจ่ายจึงได้ใช้เงินไปตามทางค้าปกติโดยสุจริต และปราศจากความประมาทเลินเล่อแล้ว ธนาคารย่อมมีอำนาจและหน้าที่ที่จะจ่ายเงินตามเช็คและไปหักบัญชีของผู้ส่งจ่ายได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1009 และตามตัวอย่างแนววินิจฉัยคำพิพากษาศาลฎีกา ดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1363/2516 การที่ลูกค้าเก็บสมุดเช็คไว้ในตู้เอกสาร ตั้งตั้งอยู่บนโต๊ะทำงานของลูกค้า ห้องทำงานของลูกค้าใช้เป็นที่รับแขกด้วย ตู้เอกสารมีกุญแจ แต่กุญแจเสียมาก่อนลูกค้าทราบเรื่องเช็คหาย ประมาณ 10 วัน ซึ่งศาลเห็นว่าลูกค้าของธนาคารเก็บสมุดเช็คไว้ในที่สมควรแล้ว ลูกค้าไม่ได้ประมาทเลินเล่อแต่อย่างใด การที่มีผู้นำเช็คของลูกค้าไปปลอมลายมือชื่อของลูกค้าเจ้าของบัญชี แล้วนำไปขึ้นเงินจากธนาคาร ฯ ไม่มีสิทธิหักเงินที่ธนาคารได้จ่ายไปตามเช็คจากบัญชีของลูกค้ารายนั้น เพราะลูกค้าไม่ได้เป็นผู้จ่ายเงินตามเช็คฉบับนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4637/2536 เช็คที่โจทก์เก็บรักษาไว้ที่บ้านกิติที่นัดติดตัวไปด้วย โดยเก็บไว้ในกระเป๋าในรถยนต์กิติ เป็นการเก็บเช็คและนำเช็คติดตัวไปเพื่อใช้ดังเช่นวิญญูชนจะพึงปฏิบัติตามปกติธรรมดา มิได้มีความบกพร่องไม่เก็บเช็คไว้ในที่มั่นคงและปลอดภัยแต่อย่างใด ถือไม่ได้ว่าโจทก์ประมาทเลินเล่อ การที่เจ้าหน้าที่ของธนาคารจ่ายเงินตามเช็คพิพาทไป แม้จะอ้างว่าปราศจากความประมาทเลินเล่อ แต่เมื่อลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายในเช็คเป็นลายมือชื่อปลอม ไม่ใช่ลายมือชื่อโจทก์ ทั้งรูปลักษณะตัวอักษรแตกต่างจากตัวอย่างลายมือชื่อ สามารถเห็นได้โดยไม่ต้องอาศัยคำวินิจฉัยของผู้เชี่ยวชาญ จำเลยจึงหาหลุดพ้นจากความรับผิดไปไม่ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1008

เพราะฉะนั้น ในเรื่องของการถอนเงินประเภทกระแสรายวันโดยการนำเช็คนี้ ผู้ทรงเช็คทรงจึงต้องใช้ความระมัดระวังเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเขียนข้อความลงในเช็คเท่านั้น เพราะหากผู้ฝากไม่ได้ลงลายมือชื่อด้วยตนเองแล้ว แม้จะมีผู้นำเช็คนั้นไปเขียนข้อความและนำไปเบิกต่อธนาคาร ธนาคารย่อมจะอ้างว่ามีคำสั่งของผู้ฝากซึ่งเป็นเจ้าของบัญชีเพื่อหักเงินจากบัญชีของผู้ฝากย่อมไม่ได้ เว้นแต่ ผู้ฝากซึ่งเป็นเจ้าของบัญชานั้นจะถูกบทตัดสำนวนมิให้ยกเรื่องลายมือชื่อปลอมของตนเป็นข้อต่อสู้ธนาคารได้ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1008

ส่วนการถอนเงินโดยการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินั้น เนื่องมาจากวิธีการถอนเงินจากบัญชีดังกล่าวไม่ต้องลงลายมือชื่อประกอบการแสดงเจตนาถอนเงินต่อพนักงานธนาคารเหมือนเช่นการถอนเงินโดยการใช้เช็ค เพียงแต่ผู้ถือบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติพร้อมรหัสประจำตัวให้ถูกต้องตรงกับข้อมูลที่เครื่องแปลงรหัสได้จากการอ่านแถบแม่เหล็กที่อยู่กับบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเท่านั้น ระบบการทำงานของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติก็จะทำงานภายใต้คำสั่งของผู้ถือบัตรทุกประการ ฉะนั้น หากมีการบอกรหัสประจำตัวถูกต้องตรงกับรหัสที่เครื่องคอมพิวเตอร์แปลงได้จากการอ่านแถบแม่เหล็กที่ติดอยู่กับบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติแล้ว ผู้ถือบัตรย่อมที่จะสามารถทำการถอนเงินจากบัญชีเงินฝากนั้นได้ แม้ว่าการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินั้น จะเป็นการกระทำของบุคคลที่ทุจริตก็ตาม

ดังนั้น หากจะพิจารณาระดับมาตรฐานของความระมัดระวังเกี่ยวกับการให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคาร โดยอาศัยการเทียบเคียงกับเรื่องเช็คแล้ว จะเห็นได้ว่าการถอนเงินโดยการใช้เช็คนั้น ธนาคารสามารถที่จะทำการตรวจสอบความถูกต้องของลูกค้ายึดจากการตรวจสอบตัวอย่างลายมือชื่อของลูกค้ายึดที่ได้ให้ไว้กับธนาคาร ซึ่งหากปรากฏว่าเป็นลายมือชื่อปลอม และธนาคารไม่ได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอในการตรวจสอบตัวอย่างลายมือชื่อของผู้ส่งจ่ายแล้ว ธนาคารก็ไม่อาจที่จะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบได้ เพราะเหตุผลที่ว่าธนาคารได้ทำการตรวจสอบลายมือชื่อแล้ว หากธนาคารยังจ่ายเงินไปก็ถือว่าธนาคารขาดความระมัดระวังหรือกระทำการโดยความประมาทเลินเล่อเอง ซึ่งในกรณีของบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ แม้จะ ไม่มีการตรวจสอบลายมือชื่อเหมือนเช่นกรณีเช็คก็ตาม แต่ธนาคารควรที่จะต้องใช้ความระมัดระวังในด้านอื่น ๆ เพื่อรักษาทรัพย์สิน (เงินตรา) ที่ลูกค้านำมาฝากไว้ให้ได้รับความปลอดภัยอย่างเพียงพอในระดับมาตรฐานของผู้ที่รับฝากทรัพย์สินเป็นอาชีพ ธนาคารจะอาศัยเพียงความถูกต้องของรหัสประจำตัวกับรหัสที่เครื่องคอมพิวเตอร์อ่านได้จากแถบแม่เหล็ก ที่ติดอยู่กับบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเพียงอย่างเดียว คงจะยังไม่เพียงพอกับการใช้ความระมัดระวังเกี่ยวกับการให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ทั้งนี้ เนื่องจากรหัสประจำตัวลูกค้าและข้อมูลจากแถบแม่เหล็กนี้ อาจจะได้มาโดยการทุจริตหรือการโจรกรรมจากบุคคลอื่น ซึ่งลูกค้าผู้เป็นเจ้าของบัตรมิได้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำทุจริตนั้นก็ได้ ดังเช่นกรณีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ฉะนั้น หากจะพิจารณาระดับมาตรฐานของความระมัดระวังเกี่ยวกับการให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ โดยเทียบเคียงกับความระมัดระวังของธนาคารในเรื่องเช็คแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่า ธนาคารควรมีระดับของการใช้ความระมัดระวังที่สูงกว่าการใช้ความระมัดระวังในกรณีของเช็ค ด้วยเหตุผลที่ธนาคารสามารถจะทำการตรวจสอบความถูกต้องในกรณีของเช็คได้ด้วยตนเอง ซึ่งต่างกับกรณีของบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ธนาคารไม่อาจจะกระทำการดังกล่าวได้ด้วยตนเอง จึงต้องใช้ความระมัดระวังที่สูงกว่ากรณีของเช็คในด้านอื่น ๆ

4.2.2 พิจารณาจากการใช้ความระมัดระวังในทางปฏิบัติของธนาคาร

เนื่องจากบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เป็นบริการอย่างหนึ่งที่ธนาคารได้นำเข้ามาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน เพื่ออำนวยความสะดวก และรวดเร็วแก่ลูกค้าของธนาคาร โดยในระยะเริ่มแรกธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดเงื่อนไข และหลักเกณฑ์ให้ธนาคารพาณิชย์จะต้องปฏิบัติ เพื่อดำเนินการขออนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ทุกครั้งก่อนที่จะ เปิดบริการ และจะต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยเสียก่อนถึงจะสามารถเปิดบริการ เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ แต่ต่อมาในระยะหลังบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ได้เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายจากประชาชนโดยทั่วไป ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์สามารถเปิดบริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการฝากและถอนเงินในและนอกสำนักงานธนาคารพาณิชย์ได้ตามวันและเวลาที่ต้องการ โดยมีต้องขออนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยอีก⁴³ แต่อย่างไรก็ตาม ก่อนที่ธนาคารพาณิชย์จะเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ธนาคารพาณิชย์จะต้องแจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทราบล่วงหน้า ไม่น้อยกว่า 7 วัน เพื่อที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะได้ทำการตรวจสอบ

⁴³ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ ธปท. ฅก. (ว) 1844/2535 เรื่อง การเปิดบริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการฝากและถอนเงิน

ในเรื่องความปลอดภัยด้านต่าง ๆ เสียก่อน ซึ่งรายละเอียดที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ จะต้องแจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบนั้น ประกอบด้วยรายละเอียดในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1 จำนวนเครื่องที่จะเปิดบริการ
- 2 ชื่อสำนักงานที่ดูแล
- 3 ชื่อสำนักงานสาขาที่เปิดบริการ (กรณีเปิดบริการในสำนักงาน)
- 4 ชื่อและ เลขที่สถานที่ที่จะเปิดบริการ
- 5 วันที่จะเริ่มเปิดบริการ
- 6 แผนที่แสดงที่ตั้ง เครื่อง

เงื่อนไขในการอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ เปิดบริการ เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติดังกล่าวนี้ ถือเป็นหน้าที่ของธนาคารพาณิชย์ที่จะต้องดำเนินการแจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน ก่อนที่จะเปิดบริการ แต่ทั้งนี้ หน้าที่ในการแจ้งรายละเอียดต่าง ๆ ดังกล่าว ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ได้บังคับให้ธนาคารพาณิชย์จะต้องดำเนินการแจ้งให้ประชาชนโดยทั่วไปได้ทราบ เหมือนเช่นกรณีที่ต้องแจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทราบ ซึ่งการที่ธนาคารพาณิชย์จะแจ้งให้ประชาชนโดยทั่วไปได้ทราบถึงการเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติหรือไม่ เป็นเรื่องการประชาสัมพันธ์ของธนาคารพาณิชย์ แต่ละธนาคารที่จะพิจารณาดำเนินการเอง

และนอกจากนี้ การที่ธนาคารพาณิชย์จะเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติอยู่ ณ ที่ใด ธนาคารพาณิชย์ก็จะมีหลักเกณฑ์ที่ใช้สำหรับพิจารณาถึงสถานที่ที่จะเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ โดยปกติธนาคารพาณิชย์จะเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติอยู่ที่สำนักงานของธนาคารเอง ไม่ว่าจะเป็นที่สำนักงานใหญ่ หรือที่สาขาของธนาคาร อีกทั้ง ธนาคารพาณิชย์ยังได้เปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นอกสำนักงานของธนาคารอีกด้วย อาทิเช่น หน่วยงานราชการ ห้างสรรพสินค้า มหาวิทยาลัย เป็นต้น แต่ทั้งนี้ จะต้องเป็นกรณีที่หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้เปิดบริการอยู่นั้น ได้ขอความร่วมมือให้ธนาคารไปเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติอยู่ที่หน่วยงานหรือองค์กรของตน ซึ่งการเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินอกสำนักงานธนาคารเช่นนี้ เป็นการให้บริการลูกค้า ได้อย่างทั่วถึงกับความต้องการของลูกค้าที่มีอยู่เป็น

จำนวนมาก และบริการในลักษณะ เช่นนี้ ก็มีความปลอดภัยกับลูกค้าที่ไปใช้บริการ เป็นอย่างมาก เนื่องจากหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เหล่านั้น ก็จะช่วยดูแลในเรื่องความปลอดภัยของลูกค้าที่มาใช้บริการ และช่วยดูแลให้เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมีความปลอดภัยจากผู้ที่จะทุจริตได้อีกประการหนึ่งด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีผู้ทุจริตทำเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติปลอมขึ้นมา ลูกค้าผู้ใช้บริการจะทราบได้อย่างไรว่า เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ตนเองจะใช้บริการนั้น เครื่องไหนเป็นเครื่องจริง เครื่องไหนเป็นเครื่องปลอม เนื่องจากการแจ้งรายละเอียดก่อนที่จะเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น ธนาคารพาณิชย์มีหน้าที่เฉพาะการแจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทราบเท่านั้น ส่วนการที่ธนาคารพาณิชย์จะแจ้งให้ลูกค้าได้ทราบหรือไม่ เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ที่ธนาคารพาณิชย์แต่ละธนาคารจะพิจารณาดำเนินการเอง ธนาคารแห่งประเทศไทยมิได้บังคับเหมือนเช่นที่จะต้องแจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทราบ ซึ่งในทางปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าได้ทราบ ก่อนที่จะเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ธนาคารพาณิชย์ก็ได้ดำเนินการอยู่เช่นเดียวกัน แต่เป็นการประชาสัมพันธ์ที่จำกัดอยู่ในเฉพาะพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง หรืออยู่ในขอบเขตอันจำกัด กล่าวคือ ธนาคารพาณิชย์จะทำการประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าได้ทราบว่า จะมีการเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ โดยการประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าได้ทราบพร้อมกับการประชาสัมพันธ์การเปิดที่ทำการสาขาใหม่ของธนาคาร หรือในกรณีที่จะมีการเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในสถานที่นอกสำนักงานธนาคาร ธนาคารก็จะประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าได้ทราบ โดยการปิดป้ายประกาศเอาไว้บริเวณที่กำลังมีการก่อสร้างจุดที่จะเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งการประชาสัมพันธ์ของธนาคารในลักษณะ เช่นนี้ ย่อมที่จะทำให้ลูกค้าได้ทราบเฉพาะผู้ที่อยู่ในบริเวณนั้น หรือในบริเวณที่ใกล้เคียงเท่านั้น ส่วนลูกค้าที่อยู่ห่างไกลจากบริเวณดังกล่าว ย่อมที่จะเป็นการยากที่จะทราบได้ว่า จะมีการเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารในบริเวณนั้น ทั้งนี้ เนื่องจากว่าบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินี้ สามารถที่จะใช้บริการได้โดย ไม่จำกัดอยู่แต่ในเฉพาะพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเท่านั้น แต่บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติสามารถที่จะใช้บริการได้ทั้ทั้งประเทศ ลูกค้าที่อยู่ห่างไกลจากบริเวณนั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานครหรือผู้ที่อยู่ในต่างจังหวัด จะทราบได้อย่างไรว่าธนาคารจะเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติอยู่บริเวณนั้น เพราะในความเป็นจริงลูกค้าที่อาศัยอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่งสามารถที่จะใช้บริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่เปิดบริการอยู่อีกที่หนึ่งได้ โดยไม่ถูกจำกัด

พื้นที่หรือขอบเขตความห่างไกลของการให้บริการเหมือนดัง เช่นการประชาสัมพันธ์ของธนาคารที่มีขอบเขตของการรับทราบอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น ในกรณีเช่นนี้ จึงเป็นการยากที่ลูกค้าจะทราบถึงการประชาสัมพันธ์ของธนาคาร ซึ่งหากปรากฏว่ามีเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติปลอมที่มีผู้ทุจริตทำขึ้น แล้วนำเอาไปวางไว้ในบริเวณที่อยู่ห่างไกลจากการประชาสัมพันธ์ของธนาคาร ย่อมที่จะเป็นการยากที่ลูกค้าจะทราบได้ว่า เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินั้น เป็น เครื่องปลอม

แต่หากจะให้ธนาคารพาณิชย์ จะต้องประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าได้ทราบทั่วทั้งประเทศ ถึงบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ได้เปิดให้บริการแก่ลูกค้าเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิมว่ามีอยู่ที่ใดบ้างนั้น ย่อมที่จะเป็นการสิ้นเปลืองและเกินความจำเป็น แต่หากธนาคารพาณิชย์ไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ลูกค้าได้ทราบหรือพิจารณาได้ว่า เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่แท้จริงของธนาคารนั้น ควรจะเป็นเช่นไร ย่อมที่จะเป็นความบกพร่องหรือเป็นการใช้ความระมัดระวังในระดับมาตรฐานของผู้ที่รับฝากทรัพย์เป็นอาชีพที่ยังไม่เพียงพอ ซึ่งในกรณีเช่นนี้ ผู้เขียนใคร่ขอให้ข้อสังเกตเอาไว้ว่า เนื่องจากหลักเกณฑ์ที่ธนาคารพาณิชย์ใช้ในการพิจารณาถึงสถานที่ที่จะเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ มีความคล้ายคลึงกันในประการสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ

- 1 การเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่สำนักงานของธนาคารเอง เช่น ที่สำนักงานใหญ่ หรือที่ทำการสาขาของธนาคาร
- 2 การเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินอกสำนักงานของธนาคาร แต่ทั้งนี้ จะต้องเปิดบริการในบริเวณพื้นที่ของหน่วยงานหรือองค์กรที่ได้ขอความร่วมมือให้ธนาคารไปเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เช่น หน่วยงานราชการ ห้างสรรพสินค้า มหาวิทยาลัย เป็นต้น

จากหลักเกณฑ์ประการสำคัญ ที่ธนาคารพาณิชย์ใช้สำหรับพิจารณาถึงสถานที่ที่จะเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินอกสำนักงานของธนาคารดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ จะเปิดบริการเฉพาะที่ทำการสำนักงานของธนาคารเอง หรือที่หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เท่านั้น หากปรากฏว่ามีเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติไปตั้งอยู่ในสถานที่นอกเหนือจากหลักเกณฑ์ทั้ง 2 ประการดังกล่าวแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นย่านชุมชนใดก็ตาม หากไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดตั้งอยู่ในลักษณะที่เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ไปเปิดบริการในหน่วยงานหรือองค์กรนั้น หรือเป็นลักษณะของเครื่องฝาก-

ถอนเงินอัตโนมัติ เคลื่อนที่ที่ติดตั้งกับรถยนต์แล้วไปจอดคอยรับบริการตามสถานที่ต่าง ๆ ดังเช่น
 ที่เกิดเหตุการณ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น กรณีเช่นนี้ สามารถที่จะพิจารณาได้ว่าเป็น
 เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติปลอม มิใช่เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารแต่อย่างใด
 ซึ่งหลักเกณฑ์ทั้ง 2 ประการนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากในอันที่จะช่วยให้ลูกค้าสามารถที่จะ
 พิจารณาในเบื้องต้นได้ว่า เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ลูกค้าจะใช้บริการนั้นเป็นเครื่องจริงหรือ
 เครื่องปลอม ทั้งการที่ธนาคารจะแจ้งให้ลูกค้าได้ทราบถึงหลักเกณฑ์ดังกล่าว ก็ไม่เป็นการสิ้น-
 เปลือง หรือเกินความจำเป็นแต่อย่างใด เพราะธนาคารสามารถที่จะแจ้งให้ลูกค้าได้ทราบ
 ในตอนที่ลูกค้าไปรับบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจากธนาคารได้โดยสะดวก ทั้งนี้ หากธนาคาร
 ได้แจ้งให้ลูกค้าได้ทราบถึงหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ลูกค้ายังไปใช้บริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัต-
 โโนมัติที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในสถานที่ตามหลักเกณฑ์ดังที่ธนาคารได้แจ้งให้ลูกค้าได้ทราบแล้ว และ เกิด
 ความเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นแก่ลูกค้า เนื่องจากปรากฏว่าเป็นเครื่องฝาก-ถอนเงินอัต-
 โโนมัติปลอม กรณีเช่นนี้ ถือได้ว่าเป็นความประมาทเลินเล่อของลูกค้าเอง ที่มีได้ใช้ความระมัด-
 ระวังให้ดีพอเสมอเช่นวิญญูชนจะพึงใช้ความระมัดระวังในการสงวนทรัพย์สินของตนเอง ลูกค้า
 จึงไม่อาจที่จะเรียกร้องให้ธนาคารรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นได้ และในทางอง
 เดียวกัน ก็ถือได้ว่าธนาคารได้ใช้ความระมัดระวังในระดับมาตรฐานของผู้รับฝากทรัพย์เป็น
 อาชีพอย่างเพียงพอแล้ว ในการสงวนรักษาทรัพย์สินที่ได้รับฝากไว้นั้น ธนาคารจึงสามารถที่จะ
 ปฏิเสธความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้

ฉะนั้น หากจะพิจารณาถึงระดับการใช้ความระมัดระวังของธนาคาร
 พานิชย์ในทางปฏิบัติเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ภายใต้สถานการณ์เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในประเทศ
 สหรัฐอเมริกา ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ธนาคารยังไม่ได้ใช้ความระมัดระวังในระดับมาตรฐาน
 ของผู้รับฝากทรัพย์เป็นอาชีพอย่างเพียงพอ

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ภายใต้สถานการณ์เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นใน
 ประเทศสหรัฐอเมริกา หากจะพิจารณาถึงความรับผิดชอบว่าจะตกอยู่กับฝ่ายใด โดยอาศัยการ
 พิจารณาระดับมาตรฐานในการใช้ความระมัดระวังของธนาคารและลูกค้าประกอบกันแล้ว ผู้เขียน
 มีความเห็นว่าหากปรากฏข้อเท็จจริงที่เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติปลอมมีลักษณะภายนอกเหมือน
 กับเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจริงทุกประการจนไม่อาจที่จะล่วงรู้ได้ และสถานที่ตั้งของเครื่อง

ฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติก็มีได้อยู่ในที่อันควรสงสัยเพราะโดยปกติในบริเวณนั้น ก็มีเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ เปิดให้บริการอยู่เช่นกัน ประกอบกับ ในการทำงานของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจริงก็อาจมีเหตุขัดข้องจากสาเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งได้ กรณีเช่นนี้ เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ก็จะคืนบัตรให้พร้อมกับหยุดการให้บริการชั่วคราวเพื่อแก้ไขความบกพร่องที่เกิดขึ้น ลักษณะเช่นนี้ จึงไม่แตกต่างไปจากเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติปลอมที่ได้อ่านข้อมูลจากแถบแม่เหล็กและบันทึกรหัสประจำตัวลูกค้าเอาไว้เรียบร้อยแล้ว เครื่องก็จะคืนบัตรให้กับลูกค้าพร้อมกับหยุดการให้บริการเช่นเดียวกัน ซึ่งภายใต้สถานการณ์อันปรากฏข้อเท็จจริงเช่นนี้ ย่อมที่จะเป็นการยากที่ลูกค้าจะทราบได้ว่า เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ลูกค้าได้ใช้บริการอยู่นั้น เป็นเครื่องจริงหรือเครื่องปลอม เนื่องจากภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ วิทยุชนก็ไม่อาจที่จะทราบได้ เช่นเดียวกันว่า เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่เปิดให้บริการอยู่นั้น เป็นเครื่องจริงหรือเครื่องปลอม ในกรณีเช่นนี้ ย่อมที่จะถือได้ว่าลูกค้าได้ใช้ความระมัดระวังเกี่ยวกับการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติอยู่ในระดับมาตรฐานเช่นวิทยุชน จะพึงใช้ความระมัดระวังสงวนทรัพย์สินของตนแล้ว

ส่วนทางด้านธนาคารนั้น เนื่องจากการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความถูกต้องของรหัสประจำตัวลูกค้า กับรหัสที่แปลงได้จากการอ่านข้อมูลที่บ้านทักไว้ในแถบแม่เหล็กเท่านั้น ซึ่งหากถูกต้องตรงกัน เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติก็จะทำงานตามที่ผู้ถือบัตรต้องการที่จะดำเนินการต่าง ๆ ในทางบัญชีเงินฝากได้ ฉะนั้น ธนาคารจึงต้องมีความระมัดระวังที่สูงกว่าการใช้ความระมัดระวังในเรื่องที่ธนาคารสามารถทำการตรวจสอบความถูกต้องต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น การตรวจสอบลายมือชื่อในเรื่องเช็ค เพราะเนื่องจากว่ารหัสประจำตัวลูกค้าและรหัสที่ได้จากการแปลงข้อมูลในแถบแม่เหล็กนั้น แม้จะเป็นรหัสที่แท้จริงและถูกต้องตรงกันก็ตาม แต่ก็อาจจะเป็นการได้มาโดยการทุจริตก็ได้ ดังเช่นกรณีที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ฉะนั้น ธนาคารจะอาศัยเพียงความถูกต้องตรงกันระหว่างรหัสทั้งสองดังกล่าวเพียงอย่างเดียว ย่อมที่จะยังไม่เป็นการเพียงพอในระดับมาตรฐานของการใช้ความระมัดระวังที่ธนาคารอยู่ในฐานะผู้รับฝากทรัพย์เป็นอาชีพ ภายใต้สถานการณ์เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงเป็นหน้าที่ของธนาคารโดยตรงที่จะต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้เพียงพอที่จะทำให้ลูกค้าได้ทราบ หรือพิจารณาได้ในเบื้องต้นว่า เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารควรจะเป็นเช่นไร ธนาคารจะใช้เพียงการประชาสัมพันธ์ที่ให้การรับทราบในขอบเขตพื้นที่จำกัดเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ย่อมที่จะยังไม่เป็นการเพียงพอสำหรับการใช้

ความระมัดระวังของธนาคารที่เป็นผู้รับฝากทรัพย์สินโดยอาชีพ ซึ่งในกรณีเช่นนี้ ธนาคารอาจจะใช้วิธีการแจ้งให้ลูกค้าทราบ โดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่ธนาคารใช้สำหรับพิจารณาเปิดบริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติดินนอกสถานที่ก็ได้ อันจะเป็นแนวทางสำหรับลูกค้าที่จะใช้ในการพิจารณาเป็นเบื้องต้นประกอบการใช้บริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคาร ซึ่งการแจ้งให้ลูกค้าได้ทราบเช่นนี้ ย่อมที่จะเป็นประโยชน์ต่อลูกค้า ในอันที่จะได้ใช้เป็นข้อสังเกตเบื้องต้นประกอบการพิจารณาว่าเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่จะใช้บริการนั้น เป็นเครื่องจริง หรือเครื่องปลอม และย่อมที่จะถือได้ว่าธนาคารได้ใช้ความระมัดระวังที่เพียงพอแล้วเกี่ยวกับการให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

ดังนั้น ภายใต้สถานการณ์เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับลูกค้าผู้เป็นเจ้าของบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติธนาคาร ไม่อาจที่จะปฏิเสธความรับผิดชอบได้ เนื่องจากธนาคารได้ใช้ความระมัดระวังในระดับมาตรฐานของผู้รับฝากทรัพย์สินเป็นอาชีพ ยังไม่เพียงพอเกี่ยวกับการให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งความเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นแก่ลูกค้าเช่นนี้ ธนาคารจะต้องเป็นฝ่ายที่รับผิดชอบ โดยจะปฏิเสธความรับผิดชอบ หรือผลภาระความรับผิดชอบให้ตกอยู่กับฝ่ายลูกค้าไม่ได้ ถึงแม้ว่าจะมีข้อสัญญาที่เป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารเอาไว้ก็ตาม ถ้าหากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น เป็นความผิดของธนาคารที่ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังให้เพียงพอแล้ว ธนาคารก็ไม่อาจที่จะอ้างข้อสัญญาดังกล่าว เพื่อให้ตนเองต้องพ้นจากความรับผิดชอบไปได้ ทั้งนี้ กรณีดังกล่าว ได้มีแนววินิจฉัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่เคยได้ตัดสินเอาไว้เป็นบรรทัดฐาน ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงที่มีการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารเอาไว้เช่นเดียวกัน กล่าวคือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4161/2532 ความว่า มีผู้ลักเช็กของโจทก์ไปปลอมลายมือชื่อโจทก์สั่งจ่ายเงิน 100,000 บาท แล้วนำไปเบิกเงินจากธนาคารจำเลยที่ 3 ซึ่งโจทก์มีบัญชีกระแสรายวันอยู่ จำเลยที่ 1 ผู้ช่วยสมุห์บัญชี และจำเลยที่ 2 ผู้จัดการธนาคาร จำเลยที่ 3 มีหน้าที่ตรวจสอบลายมือชื่อลูกค้าอยู่เป็นประจำ ย่อมมีความชำนาญในการตรวจสอบพิสูจน์ลายมือชื่อของลูกค้ามากกว่าคนธรรมดา ถ้าใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่โดยละเอียดรอบคอบ จะต้องทราบว่าลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายในเช็คเป็นลายมือชื่อปลอม แต่จำเลยที่ 1 และที่ 2 ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังจึงไม่ทราบและอนุมัติให้จ่ายเงินจากบัญชีของโจทก์ จึงเป็นการกระทำที่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงทำให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ อันเป็นทั้งละเมิดและผิดสัญญาฝากทรัพย์สิน ซึ่งจำเลยทั้งสามต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อโจทก์

แม้จะมีข้อตกลงยกเว้นความรับผิดของจำเลยไว้ตามที่ฟ้องขอเปิดบัญชีกระแสรายวันก็ตาม
จำเลยก็จะอ้างมาปฏิเสธความรับผิดไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 373

และนอกจากนี้ หากธนาคารจะขอปฏิเสธความรับผิดโดยอาศัยข้อสัญญาที่ได้ยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเอาไว้ดังกล่าวนี้ ผู้เขียนมีความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า ย่อมจะเป็นการปฏิเสธความรับผิดของตนเองโดยอาศัยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ทั้งนี้ เนื่องจากข้อสัญญาดังกล่าวได้ยกเว้นความรับผิดหรือปฏิเสธความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ลูกค้าผู้ถือบัตรเอาไว้ในทุกกรณี ซึ่งกรณีเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ถือเป็นความเสียหายที่เกิดจากการใช้ความระมัดระวังอย่างไม่เพียงพอของธนาคารเอง ดังนั้น หากธนาคารจะอาศัยข้อสัญญาที่ยกเว้นความรับผิดของตนเองเอาไว้ในทุกกรณีเช่นนี้ เพื่อให้ตนเองต้องหลุดพ้นจากความรับผิดแล้วย่อมที่จะไม่เป็นธรรมกับลูกค้าผู้ถือบัตร หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการปฏิเสธความรับผิดโดยอาศัยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนั่นเอง ซึ่งหากข้อสัญญาในลักษณะ เช่นนี้สามารถมีผลใช้บังคับได้จริงตามที่กำหนดเอาไว้ ย่อมที่จะเป็นการเอาเปรียบ และไม่เป็นธรรมกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการควบคุมมาตรการในอันที่จะสามารถนำมาใช้เยียวยารักษาปัญหา หรือแก้ไขความไม่เป็นธรรมของสัญญาที่มีลักษณะ เช่นนี้ให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นการเพียงพอ ทั้งนี้ มาตรการตามร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมพ.ศ. ... ควรจะเป็นอีกมาตรการหนึ่งที่เหมาะสม ในอันที่จะสามารถเยียวยารักษาปัญหาความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นกับลูกค้าผู้ถือบัตรดังกล่าวนี้ได้ เนื่องจากตามบทบัญญัติ มาตรา 5 แห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้บัญญัติให้ข้อสัญญาใดที่ศาลพิจารณาเห็นว่าไม่เป็นธรรมกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งแล้ว ให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจปรับให้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนั้น มีผลใช้บังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น ซึ่งจะแค่ไหนและเพียงใด ศาลจะเป็นผู้พิจารณาและปรับให้ใช้บังคับเท่าที่เป็นธรรมให้เอง ซึ่งหากมาตรการตามร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ... นี้ สามารถที่จะนำมาใช้บังคับในทางปฏิบัติได้จริง ก็จะเป็นประโยชน์และสามารถแก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นธรรมให้กับคู่สัญญาฝ่ายที่อยู่ในฐานะ เป็นผู้ที่เสียเปรียบในทางเศรษฐกิจ ซึ่งมักจะเป็นผู้ที่ถูกเอาเปรียบในการทำสัญญาจากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ที่มีความได้เปรียบในทางเศรษฐกิจเหนือกว่าอยู่เป็นประจำ ดังเช่นกรณีของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ผู้เขียนได้กล่าวมานี้

5. บัญญัติในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะอยู่ภายใต้บังคับแห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ...หรือไม่

เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ... ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2537 และหากผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากรัฐสภา ก็จะมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายอย่างหนึ่ง ซึ่งในการนี้ก็จะทำให้สัญญาทุกชนิดที่ไม่เป็นธรรมกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง และที่มีได้รับการยกเว้นจากกฎหมายฉบับนี้ จะต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายฉบับนี้ เช่นเดียวกัน ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจัดเป็นสัญญาประเภทหนึ่งในทางกฎหมาย ซึ่งหากร่างพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ก็ควรที่จะต้องตกอยู่ภายใต้บังคับเช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีการแสดงความคิดเห็นถึงความเหมาะสมที่จะต้องให้สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติต้องตกอยู่ภายใต้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่ เนื่องจากมีแนวความคิดว่าธนาคารพาณิชย์นั้น ถูกควบคุมและกำกับโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาลอยู่แล้ว ทั้งการควบคุม และกำกับดังกล่าวก็อาศัยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายเฉพาะในการควบคุมกำกับอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องให้สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ... อีกฉบับหนึ่ง

และนอกจากนี้ หากให้สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ... แล้ว จะเป็นการซ้ำซ้อนกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนี้หรือไม่ เพราะลูกค้าซึ่งเป็นผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิสามารถที่จะยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับนี้ได้อยู่แล้ว การที่จะให้สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ... อีกฉบับหนึ่ง อาจจะเป็นการใช้กฎหมายซ้ำซ้อนในเรื่องเดียวกันได้เช่นเดียวกัน

จากความเห็นในสองประเด็นดังกล่าว ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมที่สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ... หรือไม่ โดยผู้เขียนจะขอแยกกล่าวตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

5.1 มาตรการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้ในการควบคุมและกำกับ ธนาคารพาณิชย์

เนื่องจากธนาคารพาณิชย์เป็นธุรกิจที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนและความมั่นคงของประเทศ ดังนั้น รัฐจึงได้กำหนดให้มีการควบคุมดูแลการประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์มาเป็นเวลาช้านาน กล่าวคือ ในช่วงที่ยังไม่มีกฎหมายควบคุมธนาคารพาณิชย์ได้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ. 2471 เป็นกฎหมายหรือกลไกที่ใช้ในการควบคุม ต่อมาในปี พ.ศ. 2480 ได้มีการตรากฎหมายเพื่อควบคุมกิจการพาณิชย์ โดยเฉพาะกฎหมายฉบับแรกได้แก้ไขเพิ่มเติมในปี 2488 อย่างไรก็ตาม ในปี 2505 ได้มีการยกร่างกฎหมายควบคุมธนาคารพาณิชย์ขึ้นใหม่ เรียกว่า "พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505" กฎหมายฉบับนี้ถูกใช้เป็นรากฐานในการควบคุมธนาคารพาณิชย์⁴⁴ และได้มีการแก้ไขปรับปรุงอีก 3 ครั้ง จนถึงปัจจุบันนี้ได้ใช้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายในการควบคุมและกำกับธนาคารพาณิชย์

อย่างไรก็ตาม ในการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมที่สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จะต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ... หรือไม่ ในส่วนหัวข้อมาตรการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้ในการควบคุมและกำกับธนาคารพาณิชย์นี้ ผู้เขียนจะได้ศึกษาและวิเคราะห์จากนโยบายและกลไกในการควบคุมและกำกับธนาคารพาณิชย์เป็นหลัก โดยจะได้พิจารณาถึงประเด็นการวิเคราะห์อย่างสังเขป ดังนี้

5.1.1 เป้าหมายของนโยบายในการควบคุม

เนื่องจากระบบธนาคารพาณิชย์เป็นหัวใจของสถาบันการเงิน ซึ่งมีความสำคัญที่สุดต่อเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น เป้าหมายสำคัญในการควบคุมธนาคารพาณิชย์จึงมุ่งไปในทิศทางที่จะเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ และธนาคารพาณิชย์แต่ละธนาคาร เพื่อคุ้มครองผู้ฝากเงินและเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ทำหน้าที่สำคัญของตนเองได้ด้วย

⁴⁴ เกริกเกียรติ พิพัฒเสรีธรรม, วิวัฒนาการของระบบธนาคารพาณิชย์ไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), หน้า 207.

ความราบรื่น นโยบายในการทำงานของธนาคารแห่งประเทศไทยในการใช้อำนาจตามกฎหมายควบคุมดูแลธนาคารพาณิชย์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้น ได้แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้⁴⁵

ก) ควบคุมการขยายตัวของธนาคาร หรือส่งเสริมให้มีธนาคารเพียงพอกับความต้องการ ด้วยการให้อำนาจในการอนุญาต และกำหนดเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจของธนาคารและการเปิดสาขาของธนาคาร กล่าวคือ ถ้าปล่อยให้ธนาคารเปิดดำเนินการมากเกินไปก็จะก่อให้เกิดการแข่งขันมากเกินไป ซึ่งจะทำให้กระทบต่อฐานะของธนาคาร และเป็นผลเสียแก่ผู้ฝากเงิน ในทางตรงกันข้ามถ้าปล่อยให้ธนาคารมีน้อยเกินไปก็จะก่อให้เกิดการผูกขาดในระบบธนาคารพาณิชย์

ข) ควบคุมการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ให้อยู่ในกรอบของกฎหมายและระเบียบแบบแผนอันเป็นประเพณีปฏิบัติที่ดีเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ดำเนินงานด้วยความปลอดภัยแก่ผู้ฝากเงิน กำหนดขอบเขตในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ให้เหมาะสม มีการส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบเพื่อดูผลการปฏิบัติงานตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ รวมทั้ง ตรวจสอบการกระทำในทางที่ไม่สมควรอื่น ๆ เพื่อให้สามารถสั่งการแก้ไขได้ทันทั่วถึง

ค) ช่วยเหลือและส่งเสริมธนาคารพาณิชย์ในทุก ๆ ทางที่สมควร เช่น ให้ความแนะนำ ชี้แนวทางปฏิบัติ แจกจ่ายงานผลการตรวจสอบ พร้อมทั้งขอแนะนำและส่งข้อมูลที่ เป็นประโยชน์แก่ธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น ในการกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธนาคารพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทยก็จะจัดให้มีการหารือร่วมกันกับธนาคารพาณิชย์เสมอ

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่า เป้าหมายของนโยบายในการควบคุมธนาคารพาณิชย์โดยธนาคารแห่งประเทศไทยนั้น ก็เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สามารถดำเนินงานไปในทิศทางตามนโยบายของรัฐ มีเสถียรภาพและความมั่นคงในการดำเนินงานมากกว่าการควบคุม และกำกับเพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่น ทั้งนี้ หากธนาคารพาณิชย์ต้องประสบปัญหาใน

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 208.

การดำเนินงาน หรือถึงขนาดต้องล้มลงไปย้อมที่จะทำให้ประชาชนผู้ที่น่าเงินไปฝากไว้ได้รับความเดือดร้อน อีกทั้งความเชื่อถือของประชาชนต่อธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ ก็จะลดน้อยลงตามไปด้วย ดังนั้น รัฐบาลโดยธนาคารแห่งประเทศไทย จึงต้องคอยควบคุมและกำกับธนาคารพาณิชย์ให้สามารถดำเนินงานอย่างมีเสถียรภาพและความมั่นคง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนโดยทั่วไป

ทั้งนี้ การควบคุมและกำกับธนาคารพาณิชย์ของธนาคารแห่งประเทศไทย จะต้องไม่เป็นการแทรกแซงการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ แต่จะปล่อยให้ธนาคารพาณิชย์ดำเนินงานไปตามนโยบายของตนเอง ธนาคารแห่งประเทศไทยจะคอยควบคุมและกำกับธนาคารพาณิชย์อยู่ห่าง ๆ หากธนาคารพาณิชย์มิได้กระทำการอันใดที่เป็นการจัดต่อกฎหมายนโยบายของรัฐบาล หรือเป็นการเอาเปรียบกับประชาชนแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยก็จะไม่เข้าไปก้าวก่ายการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำสัญญาระหว่างธนาคารกับลูกค้าผู้มาใช้บริการของธนาคารนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยถือว่าเป็นกิจการภายในที่ธนาคารพาณิชย์สามารถที่จะดำเนินการได้ โดยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่จำเป็นต้องเข้าไปแทรกแซงเกี่ยวกับการกำหนดรูปแบบของสัญญา เงื่อนไขของสัญญา เพราะการทำสัญญาระหว่างธนาคารกับลูกค้านั้น เป็นเรื่องของความสมัครใจที่ทั้งสองฝ่ายสามารถที่จะแสดงเจตนาที่กำหนดเงื่อนไขในสัญญาที่สร้างขึ้นเป็นอย่างไรก็ได้ ตามหลักของความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา และหลักเสรีภาพในการทำสัญญา หากข้อสัญญาที่สร้างขึ้นนั้น ไม่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายก็สามารถที่จะใช้บังคับกันได้ และหากข้อสัญญาข้อใดข้อหนึ่งไม่เป็นธรรมกับลูกค้าธนาคารแห่งประเทศไทยก็ไม่อาจที่จะสั่งเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาที่มีผลสมบูรณ์นั้นได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติหากธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับการร้องเรียนจากประชาชนถึงปัญหาความไม่เป็นธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจากการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์แล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยก็จะกำหนดมาตรการสำหรับใช้ในการแก้ไขปัญหาที่ได้รับการร้องเรียนนั้น ซึ่งตามปกติธนาคารแห่งประเทศไทย มักจะใช้มาตรการในลักษณะที่เป็นการขอความร่วมมือกับธนาคารพาณิชย์ เพื่อขอให้ธนาคารพาณิชย์ได้แก้ไขหรือปรับปรุงการดำเนินงานให้มีความเป็นธรรมกับลูกค้าผู้ใช้บริการมากยิ่งขึ้น อาทิเช่น การออกหนังสือจากธนาคารแห่งประเทศไทยไปยังธนาคารพาณิชย์ เพื่อขอความร่วมมือในเรื่องการให้บริการ เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการฝากและถอนเงินนอกสำนักงานธนาคารพาณิชย์ เรื่องการเปิดบริการ เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการฝากและถอนเงิน เรื่องหลักเกณฑ์การให้บริการ โอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และ เรื่อง

การให้บริการบัตร เครดิตและการดำเนินการเกี่ยวกับข้อผิดพลาดในการให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า โดยเป้าหมายของนโยบายในการควบคุมและกำกับธนาคารพาณิชย์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ไม่ได้ก้าวล่วงไปถึงการแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่และเป้าหมายเพื่อที่จะควบคุม และกำกับให้การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อีกทั้ง รักษาเสถียรภาพและความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ให้ดำรงอยู่ได้เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติธนาคารแห่งประเทศไทยก็จะมีมาตรการในลักษณะที่เป็นการขอความร่วมมือกับธนาคารพาณิชย์ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ หากจะแก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะต้องอาศัยอำนาจทางศาลเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวประกอบด้วย

5.1.2 กลไกที่ใช้ในการควบคุม

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ใช้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 เป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมและกำกับการทำงานของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งจากการตรวจดูพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวพบว่า มาตรการที่ควรจะนำมาปรับใช้กับปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมควรจะเป็นบทบัญญัติตาม มาตรา 12 (9) ซึ่งบัญญัติเอาไว้ ดังนี้

มาตรา 12 ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการดังต่อไปนี้

(9) กระทำการใด ๆ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือแก่ประโยชน์ของประชาชน หรือเป็นการเอาเปรียบลูกค้า หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างไม่เป็นธรรม หรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา หรือต่อการแข่งขันในระบบสถาบันการเงิน หรือเป็นการผูกขาด หรือจำกัดตัดตอนทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

จากบทบัญญัติมาตรา 12 (9) จะเห็นได้ว่าข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกับลูกค้าควรที่จะอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติมาตรานี้มาแก้ไขปัญหาค่าได้ เนื่องจากกฎหมายได้บัญญัติห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการใด ๆ ที่เป็นการเอาเปรียบลูกค้า หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารเอา

ไว้ในบางกรณี ข้อสัญญาเช่นนี้ อาจจะไม่เป็นธรรมกับลูกค้าได้ ดังนั้น จึงควรที่จะปรับใช้กับการกระทำใด ๆ ที่เป็นการเอาเปรียบลูกค้าอย่างไม่เป็นธรรมตามบทบัญญัติ มาตรา 12 (9) ได้ แต่อย่างไรก็ตาม การจะใช้มาตรการตาม มาตรา 12 (9) ได้ นั้น จะต้องออกเป็นประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ซึ่งที่ผ่านมายังไม่ปรากฏว่าธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศโดยอาศัยอำนาจตามมาตรานี้แต่อย่างใด ทั้งนี้ เนื่องจากว่าการออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยโดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา 12 (9) นี้จะต้องเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศโดยส่วนรวม จึงจะมีการใช้อำนาจตามมาตรานี้ และที่ผ่านมาก็ยังไม่มี ความร้ายแรงจนถึงขนาดที่จะทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศในอันที่จะต้องใช้อำนาจตาม มาตรา 12 (9) เพื่อออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าว ประกอบกับ ในเรื่องความไม่เป็นธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นี้ ก็ยังไม่ถึงขนาดเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศโดยส่วนรวมแต่อย่างใด ดังนั้น จึงไม่สามารถที่จะออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยโดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา 12 (9) เพื่อใช้แก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นธรรมของสัญญาดังกล่าวได้

ในเบื้องต้น จะเห็นได้ว่ามาตรการตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 ไม่สามารถที่จะนำมาใช้เยียวยารักษาปัญหาความไม่เป็นธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ แต่อย่างไรก็ตาม หากธนาคารแห่งประเทศไทย มีความจำเป็นต้องออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์แก้ไขปรับปรุง หรือห้ามมิให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะรวมถึงการปรับปรุงแก้ไขสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ที่ธนาคารพาณิชย์ได้จัดทำกับลูกค้าผู้ใช้บริการ ซึ่งหากธนาคารพาณิชย์ฝ่าฝืนประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย โดยไม่ยอมแก้ไขปรับปรุงสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ในกรณีเช่นนี้ ธนาคารพาณิชย์อาจต้องได้รับโทษตามที่บัญญัติเอาไว้ในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้ โทษที่จะได้รับนั้นย่อมที่จะแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ความผิดที่กระทำ เช่น โทษปรับ โทษจำคุกกับผู้บริหารธนาคารพาณิชย์ที่กระทำการฝ่าฝืนประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งหากปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ จะสามารถพิจารณาได้หรือไม่ว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ใช้มาตรการตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ เข้ามาแก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นธรรม ของสัญญาในการใช้

บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ อันอาจจะพิจารณาได้ว่า หากให้สัญญาดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ...แล้ว จะเป็นการซ้ำซ้อน และไม่เหมาะสม ในประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้เขียนมีความเห็นเป็น 2 กรณีด้วยกัน คือ

ก) ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ยอมปฏิบัติตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น โทษที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะใช้กับธนาคารพาณิชย์ที่กระทำการฝ่าฝืน ไม่ว่าจะเป็นการลงโทษปรับ หรือการลงโทษจุกกับผู้บริหารธนาคารพาณิชย์ที่รับผิดชอบกับการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์นั้น เป็นเพียงมาตรการหรือวิธีการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้ในการควบคุมและกำกับธนาคารพาณิชย์เท่านั้น มิใช่มาตรการที่จะใช้เพื่อแก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติแต่อย่างใด ทั้งนี้ เนื่องจากโดยบทบาทหน้าที่ และนโยบายในการควบคุมและกำกับธนาคารพาณิชย์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ต้องการจะรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ให้สามารถดำรงอยู่ได้มิให้ต้องประสบปัญหาในการดำเนินงานจนถึงขนาดที่ต้องล้มลงไป ดังนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทย จึงต้องทำหน้าที่คอยดูแลและแนะนำวิธีการปฏิบัติในการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐ ไม่ขัดต่อกฎหมาย และระเบียบแบบแผนอันเป็นประเพณีปฏิบัติที่ดี เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สามารถดำเนินงานด้วยความปลอดภัยแก่ผู้ฝากเงิน และมีฐานะการเงินที่มั่นคง ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่มีหน้าที่โดยตรงที่จะก้าวล่วงเข้าไปแก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ธนาคารพาณิชย์ใช้ในการดำเนินงาน เพราะการกระทำดังกล่าวอาจจะเป็นการก้าวก้าว หรือเป็นการแทรกแซงการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ก็ได้

ดังนั้น โดยนโยบายและบทบาทหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทย ในการควบคุมและกำกับธนาคารพาณิชย์ จึงทำให้มาตรการลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่งของธนาคารแห่งประเทศไทยต่อธนาคารพาณิชย์เป็นเพียงมาตรการ หรือวิธีการในการควบคุม และกำกับธนาคารพาณิชย์เท่านั้น มิใช่เป็นมาตรการหรือวิธีการในการแก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติแต่อย่างใด ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นธรรมในสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เป็นสิทธิของลูกค้ำที่จะต้องอาศัยอำนาจศาลในการพิจารณาและเยียวยารักษาปัญหาดังกล่าวโดยตรง

จ) ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ใช้วิธีการลงโทษธนาคารพาณิชย์ที่กระทำการฝ่าฝืน และไม่ปฏิบัติตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งหากปรากฏว่าสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติไม่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และสามารถบังคับใช้ได้โดยสมบูรณ์แล้ว แม้ว่าข้อสัญญาบางข้อจะไม่เป็นธรรมกับลูกค้าก็ตาม การลงโทษของธนาคารแห่งประเทศไทย กับธนาคารพาณิชย์ เป็นเพียงมาตรการหรือวิธีการในการควบคุมและกำกับธนาคารพาณิชย์ เท่านั้น มิใช่มาตรการหรือวิธีการในการแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมของสัญญาแต่อย่างใด ดังนั้น จึงไม่มีผลที่จะทำให้สัญญาระหว่างธนาคารพาณิชย์กับลูกค้าต้องตกเป็นโมฆะใช้บังคับกันไม่ได้ หรือเปลี่ยนแปลงผลการบังคับให้มีความเป็นธรรมแก่ลูกค้าผู้ใช้บริการแต่อย่างใด

หรืออาจจะกล่าวได้อีกนัยหนึ่งได้ว่า มาตรการหรือวิธีการในการลงโทษของธนาคารแห่งประเทศไทยต่อธนาคารพาณิชย์ที่กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามนั้น ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือมุ่งหมายเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติให้มีความเป็นธรรมกับลูกค้ามากยิ่งขึ้นแต่อย่างใด เพียงแต่การลงโทษดังกล่าวนั้น เป็นการใช้มาตรการตามอำนาจหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ เพื่อควบคุมและกำกับธนาคารพาณิชย์ให้มีเสถียรภาพและความมั่นคงเท่านั้น เพราะฉะนั้น การลงโทษของธนาคารแห่งประเทศไทยกับธนาคารพาณิชย์ จึงไม่มีผลให้สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ไม่เป็นธรรมนั้น ตกเป็นโมฆะใช้บังคับไม่ได้ หรือมีผลบังคับเพียงเท่าที่เป็นธรรม ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่เห็นว่าไม่เป็นธรรมยังสามารถบังคับใช้ได้เช่นเดิม มิได้เปลี่ยนแปลงผลการบังคับใช้ในอนาคตที่จะทำให้ลูกค้าได้รับความเป็นธรรมมากขึ้นแต่อย่างใด

5.2 มาตรการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

เนื่องจากในปัจจุบัน การเสนอสินค้าและบริการต่าง ๆ ต่อประชาชนนับวันแต่จะเพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบธุรกิจการค้าและผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาได้นำวิชาการในการตลาดและทางการโฆษณา มาใช้ในการส่งเสริมการขายสินค้าและบริการ ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ เพราะผู้บริโภคไม่อยู่ในฐานะที่ทราบภาวะตลาด และความจริงที่เกี่ยวกับคุณภาพ และราคาของสินค้าและบริการต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องทันทั่วทั้งนั้น นอกจากนั้น ในบางกรณีแม้จะมีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคโดยการกำหนดคุณภาพและราคาของสินค้าและบริการอยู่แล้วก็ตาม แต่การที่ผู้บริโภคแต่ละรายจะ ไปฟ้องร้องดำเนินคดี

กับผู้ประกอบธุรกิจการค้า หรือผู้ประกอบการโฆษณา เมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ย่อมจะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นการไม่คุ้มค่า และผู้บริโภคจำนวนมากไม่อยู่ในฐานะที่จะสละเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีได้ และบางกรณีก็ไม่อาจระงับหรือยับยั้งการกระทำที่จะเกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ทันทั่วทั้งที่สมควรที่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไป โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจการค้า และผู้ประกอบการโฆษณาต่อผู้บริโภค เพื่อให้ความเป็นธรรมตามสมควรแก่ผู้บริโภค ตลอดจนจัดให้มีองค์กรของรัฐที่เหมาะสมเพื่อตรวจตราดูแล และประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติขึ้น⁴⁶

บทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับนี้ ได้ให้คำนิยามความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาดังต่อไปนี้

"บริการ" หมายความว่า การรับจัดทำกรงาน การให้สิทธิใด ๆ หรือการให้ใช้ หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สิน หรือกิจการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงิน หรือผลประโยชน์อื่น แต่ไม่รวมถึงการจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงาน

"ผู้บริโภค" หมายความว่า ผู้ซื้อหรือได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจและหมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อซื้อสินค้า หรือรับบริการด้วย

"ผู้ประกอบการ" หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย หรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการ และหมายความรวมถึงผู้ประกอบการโฆษณาด้วย

จากวัตถุประสงค์ในการออกกฎหมายฉบับนี้ และคำนิยามความหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กฎหมายฉบับนี้ มีความประสงค์ที่จะคุ้มครองสิทธิหรือประโยชน์ของผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิอย่างไม่เป็นธรรมจากผู้ประกอบธุรกิจการค้า หรือผู้ประกอบการโฆษณา และโดยที่การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างธนาคารกับลูกค้ามีลักษณะเป็นการ "บริการ" อย่างหนึ่ง ซึ่งลูกค้าเป็น

⁴⁶ วัตถุประสงค์ของการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

ผู้มาใช้บริการจึงอยู่ในฐานะ "ผู้บริโภคร" ส่วนธนาคารเป็นผู้ให้บริการจึงอยู่ในฐานะ "ผู้ประกอบการธุรกิจ" ดังนั้น หากปรากฏว่ามีการละเมิดสิทธิลูกค้าซึ่งเป็นผู้บริโภครแล้ว ลูกค้าก็ย่อมที่จะได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับนี้ ทั้งนี้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติมาตรา 4 (4) และมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคร ซึ่งบัญญัติเอาไว้ ดังนี้

มาตรา 4 ผู้บริโภครมีสิทธิได้รับการคุ้มครองดังต่อไปนี้

(4) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย

มาตรา 39 ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคร หรือเมื่อได้รับคำขอจากผู้บริโภครที่ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าการดำเนินคดีนั้น จะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภครเป็นส่วนรวม คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการโดยความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการหรือข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคร ซึ่งมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภครเพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภครในศาล และเมื่อคณะกรรมการได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ศาลทราบแล้ว ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภครมีอำนาจดำเนินคดีตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ในการดำเนินคดีในศาล ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภครมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สิน หรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภครที่ร้องขอได้ด้วย และในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง

จากบทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสิทธิตาม มาตรา 4 (4) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ผู้บริโภครจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้ เพราะหากผู้บริโภครถูกละเมิดสิทธิ ผู้บริโภครก็ย่อมที่จะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครถึงข้อเท็จจริงที่ถูกละเมิดสิทธิ และหากปรากฏว่าผู้บริโภครถูกละเมิดสิทธิจริง ผู้บริโภครก็มีสิทธิที่จะได้รับชดเชยความเสียหายจากผู้กระทำละเมิดสิทธิของผู้บริโภคร แต่อย่างไรก็ตาม การดำเนินคดีจะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ กล่าวคือ การดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภครนั้น จะต้องเป็นกรณีที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครเห็นว่าการดำเนินคดีดังกล่าว นั้น จะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภครเป็นส่วนรวมด้วย หากการดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภครจะไม่ก่อประโยชน์แก่ผู้บริโภครโดยส่วนรวมแล้ว คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครก็มิมีอำนาจที่จะไม่ดำเนินคดีฟ้องร้องยังศาลให้ได้

หลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นนั้น สามารถที่จะนำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงได้ หากปรากฏว่าผู้บริโภคได้ถูกละเมิดสิทธิจริง ซึ่งในกรณีของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ หากจะพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้ว จะเห็นได้ว่าสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินั้น อยู่บนรากฐานของหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา และหลักเสรีภาพในการทำสัญญาที่ คู่สัญญาสามารถจะกำหนดข้อสัญญา หรือหาความตกลงกันอย่างไรก็ได้ รัฐจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว ในการกำหนดเงื่อนไขของข้อสัญญา บ่อยๆให้เป็นเสรีภาพในการแสดงเจตนาทำสัญญาได้อย่าง เต็มที่ ถ้าตราบังคับที่ข้อสัญญานั้นไม่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายแล้ว ย่อมที่จะใช้บังคับกันได้ ฉะนั้น สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติระหว่างธนาคารกับลูกค้าจึงเป็นความสัมพันธ์ใจ ของคู่สัญญาเอง และแม้จะเห็นว่าข้อสัญญาบางข้อไม่เป็นธรรมกับตนเองก็ตาม แต่หากไม่ปรากฏ ว่ามีการผิดข้อตกลงที่มีในสัญญา ก็ยังถือไม่ได้ว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง "ถูกละเมิดสิทธิ" หรือ อาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติระหว่างธนาคารกับลูกค้านี้ หากปรากฏว่าธนาคารมิได้กระทำผิดข้อตกลงที่มีอยู่ในสัญญา ก็แสดงว่ายังไม่มีถูกละเมิดสิทธิของ ลูกค้า และการที่ข้อสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง ไม่เป็นธรรมกับลูกค้านั้น ยังไม่ถึงว่าลูกค้าได้ถูกละเมิดสิทธิ ดังนั้น ลูกค้าจึงไม่ใช่ผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิตามนัยความหมายแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ที่จะอาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับนี้คุ้มครองสิทธิของตนเองได้

นอกจากเหตุผลที่ลูกค้าไม่ได้อยู่ในฐานะผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิดังกล่าวแล้ว ยังมีเหตุผลในเรื่องบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่มีได้บัญญัติเอาไว้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในด้าน นิติกรรมสัญญาเป็นการเฉพาะ เหมือนกับการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการโฆษณา และในด้านฉลาก ที่กฎหมายได้บัญญัติเอาไว้โดยเฉพาะอยู่แล้ว ทั้งนี้ หากกฎหมายได้บัญญัติเอาไว้เป็นการเฉพาะ เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านนิติกรรมสัญญาแล้วลูกค้าก็สามารถที่จะอาศัยอำนาจตามกฎหมาย ฉบับนี้ เพื่อให้ความคุ้มครอง หากเห็นว่าตนเองถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งก็น่าเสียดายที่พระราชบัญญัติ คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ในส่วนที่ 3 ซึ่งเป็นเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคในดานนิติกรรม สัญญา (มาตรา 38-42) ได้ถูกตัดออกไปไม่ผ่านสภานิติบัญญัติ ในส่วนนี้เป็นการนำเอาแนว ความคิดมาจากกฎหมายต่างประเทศ ในการที่จะให้รัฐเข้าไปแทรกแซงการทางนิติกรรมสัญญา ทั้งนี้ เพื่อทำหน้าที่ควบคุมและคุ้มครองผู้บริโภค ในส่วนที่ 3 ของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้บริโภคได้วางหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

- (1) คณะกรรมการว่าด้วยนิติกรรมสัญญา ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมการทำหนังสือสัญญาหรือกรมธรรม์ในการประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือบริการ และมีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือบริการนั้น เป็นธุรกิจที่ควบคุมแบบนิติกรรมสัญญาได้ (มาตรา 38 วรรคหนึ่ง)
- (2) แบบนิติกรรมสัญญา ในการประกอบธุรกิจที่ควบคุมแบบนิติกรรมสัญญา ผู้ประกอบธุรกิจต้องจัดทำนิติกรรมสัญญาตามแบบหรือโดยมีการใช้ถ้อยคำที่แสดงความหมายชัดเจนแจ่มแจ้งในข้อความที่ตกลงกัน หรือโดยมีการแสดงข้อความที่เป็นสาระสำคัญของความตกลงให้เห็นได้ชัดเจน ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการว่าด้วยนิติกรรมสัญญากำหนด (มาตรา 38 วรรคสอง)
- (3) การส่งมอบนิติกรรมสัญญา ผู้ประกอบธุรกิจมีหน้าที่ต้องส่งมอบนิติกรรมสัญญาตามมาตรา 38 ให้แก่ผู้บริโภค ภายในระยะเวลาที่เป็นทางปฏิบัติตามปกติสำหรับการประกอบธุรกิจนั้น ๆ หรือภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการว่าด้วยนิติกรรมสัญญากำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 40)
- (5) ใบรับประกัน ใบรับประกันที่ผู้ประกอบธุรกิจออกให้แก่ผู้บริโภคจะต้องมีตราประทับ หรือการลงลายมือชื่อโดยผู้ประกอบธุรกิจหรือตัวแทนของผู้ประกอบธุรกิจที่ได้รับมอบหมาย และต้องส่งมอบใบรับประกันดังกล่าวให้แก่ผู้บริโภคพร้อมกับการส่งมอบสินค้า หรือการให้บริการ (มาตรา 41)

มาตรการควบคุมตามบทบัญญัติต่าง ๆ ดังกล่าวจุดประสงค์ก็เพื่อจะให้ผู้บริโภค ซึ่งเป็นคู่สัญญาอีกฝ่ายทราบข้อความในสัญญา และเข้าใจข้อความที่เป็นสาระสำคัญ ก่อนที่จะเข้าทำสัญญา นอกจากนี้ ยังเพื่อป้องกันมิให้ผู้ขายกำหนดข้อความลงในสัญญาฝ่ายเดียว โดยฝ่ายผู้บริโภคมิได้ตกลงยินยอมหรือไม่มีโอกาสได้ทราบถึงรายละเอียดในข้อสัญญานั้น ๆ ดังเช่นสัญญาที่พิมพ์ขึ้น เป็นแบบไว้แล้วตามที่วงการธุรกิจได้ใช้อยู่ในปัจจุบัน จึงต้องมีคณะกรรมการว่าด้วยนิติกรรมสัญญาทำหน้าที่ควบคุมนิติกรรมสัญญาที่ผู้ประกอบธุรกิจได้ทำขึ้น กล่าวคือ ผู้ประกอบธุรกิจต้องเสนอแบบและข้อความหรือถ้อยคำที่ใช้ให้คณะกรรมการว่าด้วยนิติกรรมสัญญาตรวจสอบก่อน ซึ่งมาตรการนี้ ก็เป็นวิธีการควบคุมโดยอาศัยกลไกของฝ่ายบริหารเข้ามาทำหน้าที่คอยปกป้อง และรักษาผลประโยชน์ของผู้บริโภค เพื่อให้คณะกรรมการว่าด้วยนิติกรรมสัญญากลับกรองแบบนิติกรรม

สัญญา และข้อความในสัญญาที่ผู้ประกอบธุรกิจร่างขึ้นฝ่ายเดียว⁴⁷

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวมา จะเห็นได้ว่าสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น หากปรากฏว่ามีข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกับลูกค้าแล้ว ลูกค้าก็ไม่ว่าจะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เนื่องจากสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของลูกค้าเอง ซึ่งหากธนาคารไม่ได้ผิดข้อสัญญาที่ได้ทำความตกลงกันเอาไว้ ลูกค้าก็มีได้เป็นผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิแต่อย่างใด ประกอบกับ แม้จะมีข้อสัญญาที่ลูกค้าเห็นว่าไม่เป็นธรรมอยู่ก็ตาม ก็มีได้หมายความว่าลูกค้าได้ถูกละเมิดสิทธิเช่นเดียวกัน อีกทั้ง พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ก็มีได้มีส่วนของการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านนิติกรรมสัญญา เนื่องจากในส่วนนี้ ได้ถูกตัดออกไม่ผ่านสภานิติบัญญัติ จึงทำให้ลูกค้าไม่สามารถที่จะอาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับนี้ คุ้มครองสิทธิของตนเกี่ยวกับสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ไม่เป็นธรรมได้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าหากจะให้สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ และมีข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกับลูกค้าต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ... จึงไม่เป็นการขัดแย้งกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แต่อย่างใด

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวมาคงพอที่จะสรุปได้ว่า การแก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น หากจะอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 แล้ว ไม่อาจที่จะนำมาปรับใช้ได้ เนื่องจากว่าอำนาจตามบทบัญญัติ มาตรา 12 (9) จะต้องเป็นการออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ในกรณีที่มีความเสียหายเกี่ยวกับเศรษฐกิจของประเทศโดยส่วนรวมเท่านั้น ซึ่งกรณีของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติระหว่างธนาคารกับลูกค้าที่ไม่เป็นธรรม ยังไม่ถึงขนาดที่เกี่ยวกับ

⁴⁷วิชัย จิตติपालกุล, สัญญาสำเร็จรูป : ศึกษาเปรียบเทียบเพื่อการแก้ไขปัญหาค่าสัญญาที่ไม่เป็นธรรม, (กรุงเทพมหานคร : แผนกวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531), หน้า 173-174.

ความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงไม่สามารถที่จะอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติมาตรานี้ มาแก้ไขปัญหาค่าได้ อีกทั้ง โดยบทบาทหน้าที่และนโยบายในการควบคุมและกำกับธนาคารพาณิชย์ ของธนาคารแห่งประเทศไทย ก็เพื่อที่จะรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ ให้สามารถดำรงอยู่ได้ มิให้การดำเนินงานขัดต่อกฎหมาย หรือนโยบายของรัฐ ดังนั้น การลงโทษของธนาคารแห่งประเทศไทยต่อธนาคารพาณิชย์ จึงเป็นเพียงมาตรการหรือวิธีการในการ ควบคุมและกำกับธนาคารพาณิชย์เท่านั้น มิใช่เป็นมาตรการหรือวิธีการที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ใช้ในการแก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จึงไม่มีผล เปลี่ยนแปลงสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ระหว่างธนาคารกับลูกค้าที่สมบูรณ์อยู่แล้ว ต้องตกเป็นโมฆะใช้บังคับไม่ได้ หรือเปลี่ยนแปลงผลการบังคับใช้ให้เหลือเพียงเท่าที่เป็นธรรม แต่อย่างใด ซึ่งหากลูกค้าเห็นว่าสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ทำกับธนาคารนั้น ไม่เป็นธรรมกับตนเอง ก็จะต้องใช้สิทธิทางอำนาจศาล เพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว

และนอกจากนี้ หากจะอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ก็ไม่อาจที่จะนำมาปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงิน อัตโนมัติได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากว่าการใช้สิทธิโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับนี้ จะต้อง เป็นกรณีที่ผู้บริโภคได้ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งการที่สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติระหว่าง ธนาคารกับลูกค้ามีข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมอยู่นั้น ไม่อาจที่จะถือได้ว่าลูกค้าได้ถูกละเมิดสิทธิจาก ธนาคารแต่อย่างใด เพราะสัญญาระหว่างธนาคารกับลูกค้านั้น ได้เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของ ลูกค้าเอง มิได้มีผู้ใดบังคับ แม้จะไม่เป็นธรรมกับลูกค้าก็ตาม หากธนาคารมิได้ผิดเงื่อนไข หรือ ข้อตกลงที่มีอยู่ในสัญญาแล้ว ลูกค้าจึงไม่ใช่ผู้บริโภคที่อยู่ในฐานะของผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิในอันที่จะ ได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับนี้ ประกอบกับ กฎหมายฉบับนี้มิได้บัญญัติ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านนิติกรรมสัญญาเอาไว้ เนื่องจากส่วนของการคุ้มครอง ผู้บริโภคด้านนิติกรรมสัญญาได้ถูกตัดออกไม่ผ่านสภานิติบัญญัติ ดังนั้น ลูกค้าจึงไม่สามารถที่จะ อาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก- ถอนเงินอัตโนมัติที่ทำไว้กับธนาคารได้ จึงเป็นการสมควรที่จะต้องให้สัญญาในการใช้บัตร ฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ธนาคารใช้ในการทำนิติกรรมกับลูกค้า ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งร่าง พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ... ทั้งนี้ เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาค่าความ ไม่เป็นธรรมของสัญญาดังกล่าวให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ

6. ตารางการเปรียบเทียบสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติระหว่างธนาคาร FirstBank ของประเทศสหรัฐอเมริกา กับธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทย

ในการเปรียบเทียบสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติระหว่างธนาคาร FirstBank ของประเทศสหรัฐอเมริกา กับธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยนี้ ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษา และเปรียบเทียบข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่กำหนดเอาไว้ในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 6.1 การบอกเลิกสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
- 6.2 การตรวจสอบความถูกต้องของบันทึกหลักฐานหรือเอกสารใด ๆ เกี่ยวกับการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
- 6.3 การเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
- 6.4 การเปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากของลูกค้าผู้ใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
- 6.5 ความรับผิดชอบเนื่องมาจากบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้สูญหาย หรือถูกขโมยแล้วมีการนำไปใช้จนได้ผลโดยปราศจากอำนาจ
- 6.6 ความรับผิดชอบเนื่องมาจากการโอนเงินด้วยบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

6.1 การบอกเลิกสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

ธนาคารพาณิชย์	ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
FirstBank	-คุณจะต้องรับผิดชอบเมื่อมีการผิดข้อตกลงในสัญญามัดนี้ หรือสัญญาอื่น ๆ ที่ทำกับเรา เมื่อมีการละเมิดสัญญา เรามีสิทธิที่จะระงับสิทธิตามสัญญานี้ในการถือบัตรที่เราออกให้ เรายังมีสิทธิที่จะเพิกถอนสิทธิที่สัมพันธ์กับบัญชีเงินฝาก และอายัดเงินที่ยังไม่ได้จ่ายให้ตามเช็คหรือบัตรอื่น ๆ ที่ประสงค์จะถอนเงิน..
กรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)	-บัตรบริการ "กรุงศรี ATM" เป็นกรรมสิทธิ์ของธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ธนาคารมีสิทธิที่จะแจ้งยกเลิกการใช้ กำหนดอายุการใช้ และ/หรือ เรียกคืนเมื่อใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องชี้แจงแสดงเหตุผล
กสิกรไทย จำกัด (มหาชน)	-บัตร "เงินสดทันใจ" หรือ "เงินสดทันใจ ATM ใช้ในต่างประเทศ" เป็นกรรมสิทธิ์ของธนาคารที่จะแจ้งยกเลิกการใช้ และ/หรือ เรียกคืนเมื่อใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องให้เหตุผล และไม่จำเป็นต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

ธนาคารพาณิชย์	ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
กรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	-ผู้ให้บริการและธนาคารตกลงกันว่า ผู้ให้บริการจะบอกเลิกการใช้บริการ และธนาคารจะบอกเลิกการให้บริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ โดยการแสดงเจตนาให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ โดยผู้ให้บริการมีหน้าที่ส่งมอบบัตรบัวหลวงที่ธนาคารออกให้คืนธนาคาร ณ สำนักงานสาขาที่ออกบัตรฉบับนั้นไปพร้อมกับการแสดงเจตนา
ไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)	-บัตรบริการเงินด่วน ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของธนาคารไทย-พาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารมีสิทธิที่จะเรียกคืน และ/หรือ ยกเลิกการใช้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องให้เหตุผลหรือแจ้งให้ผู้ถือบัตรทราบล่วงหน้าแต่อย่างใด

หมายเหตุ

มีข้อสังเกตว่า สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคาร FirstBank จะกำหนดข้อสัญญาให้ธนาคารสามารถบอกเลิกสัญญาได้ ในกรณีที่ลูกค้าผู้ใช้บริการได้กระทำการผิดข้อสัญญา หรือข้อตกลงต่าง ๆ ที่มีอยู่ แต่สำหรับสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ไทย จะกำหนดข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ให้ธนาคารสามารถบอกเลิกสัญญาได้ โดยที่ธนาคารไม่จำเป็นต้องชี้แจงเหตุผลหรือแจ้งให้ลูกค้าได้ทราบล่วงหน้าถึงการใช้สิทธิดังกล่าว หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ธนาคารพาณิชย์ของไทยสามารถบอกเลิกสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ทุกกรณี แม้ลูกค้าผู้ใช้บริการจะมีได้กระทำการผิดข้อสัญญาหรือเงื่อนไขที่ได้กำหนดเอาไว้ก็ตาม ซึ่งการกำหนดข้อสัญญาเอาไว้ในลักษณะ เช่นนี้ ย่อมที่จะไม่เป็นธรรมกับลูกค้าผู้ใช้บริการแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีธนาคารอาจจะมี ความจำเป็นอย่างยั้งที่จะต้องระงับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของลูกค้าโดยเร่งด่วน จึงไม่อาจที่จะชี้แจงเหตุผล หรือแจ้งให้ลูกค้าได้ทราบล่วงหน้าก่อนที่จะใช้สิทธิดังกล่าวได้ อาทิเช่น ธนาคารได้ตรวจพบว่า ลูกค้าเป็นผู้กำลังจะทำการทุจริตด้วยการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ใช้บริการอยู่ กรณีเช่นนี้ ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ให้สิทธิแก่ธนาคารในการบอกเลิกสัญญา โดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผลหรือแจ้งให้ลูกค้าได้ทราบล่วงหน้า จึงมีความจำเป็นอย่างยั้งในอันที่จะใช้เป็นมาตรการเพื่อป้องกันความเสียหายต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการกระทำทุจริตดังกล่าว

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ของไทยควรที่จะกำหนดข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเกี่ยวกับการบอกเลิกสัญญาเอาไว้ในลักษณะที่ธนาคารจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาได้ ก็ต่อเมื่อลูกค้าผู้ใช้บริการได้กระทำการผิดหรือฝ่าฝืนข้อสัญญาหรือข้อตกลงที่ได้กำหนดเอาไว้ อีกทั้ง หากธนาคารจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติอย่างเร่งด่วน โดยไม่อาจที่จะชี้แจงเหตุผลหรือแจ้งให้ลูกค้าได้ทราบก่อนที่จะใช้สิทธิดังกล่าวได้ ธนาคารจะต้องมีเหตุอันสมควร โดยกำหนดไว้ในสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติความว่า "เมื่อธนาคารมีเหตุอันสมควร..." ซึ่งการกำหนดข้อสัญญาเพิ่มเติมดังกล่าว ย่อมจะทำให้สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมีความชัดเจนและเป็นธรรมกับคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมากยิ่งขึ้น

6.2 การตรวจสอบความถูกต้องของบันทึกหลักฐานหรือเอกสารใด ๆ เกี่ยวกับการให้บริการ บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

ธนาคารพาณิชย์	ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
FirstBank	- เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่คุณจะต้องแจ้งให้เราทราบหากมีการโอน (ถอน) เงิน โดยที่คุณไม่รู้ หรือไม่ได้ยินยอม ถ้าคุณไม่แจ้งภายใน 60 วัน หลังจากที่ได้รับเอกสารแจ้งรายการที่ส่งไปให้ เราจะไม่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายให้ ถ้าหากเราสามารถพิสูจน์ได้ว่าสามารถระงับการถอนเงิน หรือถ้าคุณได้แจ้งให้เราทันเวลา แต่ทางเราต้องขยายเวลาให้คุณแน่นอน หากเหตุผลแจ้งของคุณมีน้ำหนัก เช่น ระยะเวลาทางไกลหรือกำลังรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลซึ่ง เป็นเหตุให้ไม่สามารถแจ้งให้เราทราบได้ทันเวลาที่กำหนด
กรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)	- ผู้ใช้บริการยอมรับว่า การเบิกถอนเงินจากบัญชีของตนไม่ว่าประเภทใด ๆ โดยผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) หรือเครื่องมินิ เอทีเอ็ม หากได้กระทำไปโดยการใช้บัตรบริการ "กรุงศรี ATM" ประกอบกับการใช้รหัสประจำตัว โดยถูกต้องแล้ว ให้ถือว่าถูกต้องสมบูรณ์ โดยผู้บริการไม่ต้องลงลายมือชื่อในเช็คหรือใบเบิกถอนเงิน เพื่อเป็นหลักฐานการเบิกถอนเงินแต่อย่างใด ผู้บริการตกลงยินยอมให้ถือเอาบัญชีของธนาคารเป็นหลักฐานที่ถูกต้องและยินยอมรับผิดชอบในการเบิกถอนหรือโอนเงินดังกล่าวทุกประการ เสมือนหนึ่งว่าผู้ใช้-

ธนาคารพาณิชย์	ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
	บริการ เป็นผู้มา เบิกถอนหรือโอนเงินด้วยตนเอง ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นด้วยการทุจริตของบุคคลภายนอกหรือไม่ก็ตาม
กสิกรไทย จำกัด (มหาชน)	ไม่ได้ระบุเอาไว้
กรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	-ผู้ให้บริการตกลงให้ธนาคารถือเอาการใช้บริการ เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของผู้ให้บริการ เป็นเสมือนคำสั่งให้ธนาคารจัดบริการอย่างหนึ่งอย่างใดให้แก่ผู้ให้บริการ และผู้ให้บริการยอมตกลงให้ถือเอาบัญชีของธนาคารเป็นหลักฐานผู้ถูกต้อง
ไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)	-ผู้ถือบัตรยอมรับว่า บันทึกหลักฐานหรือเอกสารใด ๆ ก็ตาม ที่ธนาคารได้จัดทำขึ้นเพื่อหักบัญชีของผู้ถือบัตรอันเนื่องมาจากการใช้บัตรบริการเงินด่วนของผู้ถือบัตรนั้น มีความถูกต้องทุกประการ

หมายเหตุ

สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคาร FirstBank จะกำหนดให้ระยะเวลาแก่ลูกค้าที่จะสามารถทำการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารหรือหลักฐานใด ๆ ที่ธนาคารได้จัดทำขึ้นเพื่อหักบัญชีของลูกค้าผู้ให้บริการ โดยกำหนดให้ลูกค้าจะต้องแจ้งให้ธนาคารได้ทราบภายในกำหนดระยะเวลา 60 วัน หลังจากที่ได้รับเอกสารต่าง ๆ เหล่านั้นแล้ว หากลูกค้าแจ้งให้ธนาคารได้ทราบล่าช้ากว่ากำหนดระยะเวลาดังกล่าวนี้ ธนาคารถึงจะสามารถปฏิเสธความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ แต่สำหรับสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ไทย จะกำหนดข้อสัญญาที่ให้ถือว่าเอกสารหรือหลักฐานใด ๆ ที่เกี่ยวกับการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งธนาคารได้จัดทำขึ้นเพื่อหักบัญชีของลูกค้านั้น มีความถูกต้องทุกประการแล้ว ซึ่งการกำหนดข้อสัญญาเอาไว้เช่นนี้ ย่อมที่จะไม่เป็นธรรมกับลูกค้าผู้ให้บริการ เพราะเอกสารหรือบันทึกหลักฐานใด ๆ ที่ธนาคารได้จัดทำขึ้นอาจจะมีข้อผิดพลาดได้ ไม่ว่าจะเป็นเกิดจากการทำงานของเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติหรือพนักงานธนาคารเอง

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ของไทยควรที่จะกำหนดข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ โดยกำหนดระยะเวลาพอสมควร เพื่อให้โอกาสกับลูกค้าผู้ให้บริการ ในอันที่จะได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารหรือบันทึกหลักฐานใด ๆ ที่เกี่ยวกับการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ และควรกำหนดให้สามารถขยายระยะเวลาเพิ่มมากขึ้นในกรณีที่ลูกค้าไม่สามารถที่จะแจ้งให้ธนาคารได้ทราบทันกำหนดระยะเวลาที่ได้กำหนดเอาไว้ เนื่องจากมีเหตุอันสมควร อาทิเช่น ลูกค้ากำลังอยู่ระหว่างการรักษาตัวที่โรงพยาบาลหรืออยู่ห่างไกลด้วยระยะทาง ซึ่งการกำหนดข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเอาไว้เช่นนี้ ย่อมที่จะทำให้มีความเป็นธรรมกับคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมากยิ่งขึ้น

6.3 การเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

ธนาคารพาณิชย์	ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
FirstBank	-เราจะมี การเปลี่ยนแปลงข้อความในสัญญาให้สอดคล้องกับกฎหมายของรัฐและสมพันธ์ ซึ่งเราจะแจ้งให้ลูกค้าทราบเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ถ้าเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อเหตุผลทางด้านความปลอดภัย เราจะ ไม่แจ้งให้ทราบ
กรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)	-ธนาคารสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะปรับปรุงแก้ไขข้อตกลงนี้ ได้ทุกขณะตามแต่ธนาคารจะเห็นสมควร แต่จะต้องประกาศการเปลี่ยนแปลงนั้น ให้ผู้ใช้บริการทราบโดยพลัน
กสิกรไทย จำกัด (มหาชน)	-ธนาคารสงวนสิทธิที่จะเพิ่มเติม และ/ยกเลิกการให้บริการผ่านระบบ "บัตรเงินสดทันที" เป็นประการอื่นใดเมื่อใดก็ได้ ตามที่เห็นสมควร และมีผลผูกพันกับผู้ใช้บริการได้ทันที
กรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	-ธนาคารสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะปรับปรุงแก้ไข เปลี่ยนแปลงเงื่อนไขข้อตกลงนี้ได้ทุกขณะ ตามแต่ธนาคารจะเห็นสมควร แต่จะต้องประกาศการแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นให้ผู้ใช้บริการทราบโดยพลัน

ธนาคารพาณิชย์	ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
ไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)	-ธนาคารสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดและเงื่อนไขสำหรับการถือบัตรบริการเงินด่วนรวมทั้งค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ดังกล่าวในข้อ 8 ได้ ตามแต่จะเห็นสมควร

หมายเหตุ

สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคาร FirstBank จะกำหนดให้ การเปลี่ยนแปลงข้อความหรือเงื่อนไขในสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินั้น เป็นหน้าที่ ของธนาคาร โดยตรงที่จะต้องดำเนินการแจ้งให้ลูกค้าผู้ใช้บริการได้ทราบเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ ในกรณีที่เป็นการเปลี่ยนแปลงด้วยเหตุผลเพื่อความปลอดภัยแล้ว ธนาคารจะไม่แจ้งให้ลูกค้าได้ ทราบก็ได้ แต่สำหรับสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ไทยจะกำหนด ข้อสัญญาในลักษณะที่เป็นการสงวนสิทธิของธนาคารในอันที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาได้ตาม ที่ธนาคารเห็นสมควร โดยไม่ได้กำหนดถึงหน้าที่ในการแจ้งให้ลูกค้าผู้ใช้บริการได้ทราบถึงการ เปลี่ยนแปลงข้อสัญญาแต่อย่างใด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติอย่างใดอย่างหนึ่ง หากมิได้ดำเนินการแจ้งให้ลูกค้าได้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้แล้ว อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายกับธนาคารหรือลูกค้าผู้ใช้บริการได้ ทั้งนี้ เพราะสัญญาในการ ใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเป็นนิติกรรมที่ได้กำหนดเอาไว้เกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ และวิธีปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ของไทยควรที่จะกำหนดข้อสัญญา ในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเกี่ยวกับกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ธนาคารพาณิชย์จะต้องดำเนินการแจ้งให้ลูกค้าผู้ใช้บริการได้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงข้อสัญญา ทุก ๆ ครั้ง ยกเว้นในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนเกี่ยวกับความปลอดภัยเท่านั้นที่ธนาคารพาณิชย์ ไม่จำเป็นต้องแจ้งให้ลูกค้าผู้ใช้บริการได้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาต่าง ๆ นั้นได้

6.4 การเปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากของลูกค้าผู้ใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

ธนาคารพาณิชย์	ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
FirstBank	-เราจะเปิดเผยข้อมูลให้บุคคลที่สามได้รู้เกี่ยวกับบัญชีของคุณ หรือเกี่ยวกับการโอนเงินที่คุณดำเนินการในกรณี ดังต่อไปนี้ 1. เมื่อมีความจำเป็นเพื่อให้การโอนเงินได้ 2. เพื่อแจ้งสภาพของบัญชีของคุณให้บุคคลที่สามได้รู้ เช่น สำนักงานสินเชื่อ หรือห้างร้าน 3. เพื่อปฏิบัติตามคำสั่งของหน่วยงานรัฐบาล หรือคำสั่งศาล หรือ 4. ถ้าคุณให้การอนุญาตเราเป็นลายลักษณ์อักษร
กรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)	ไม่ได้ระบุเอาไว้
กสิกรไทย จำกัด (มหาชน)	-ผู้ให้บริการตกลงยินยอมให้ธนาคารติดต่อสอบถาม หรือเปิดเผยรายละเอียดบางประการ หรือทั้งหมดเกี่ยวกับผู้ใช้บริการ ให้บุคคลใดก็ได้ตามที่ธนาคารเห็นสมควร และให้ความยินยอมนี้มีอยู่ตลอดไป แม้จะได้มีการยกเลิกการใช้บัตรกับธนาคารแล้วก็ตาม

ธนาคารพาณิชย์	ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
กรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	ไม่ได้ระบุเอาไว้
ไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)	ไม่ได้ระบุเอาไว้

หมายเหตุ

สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคาร FirstBank จะกำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีเงินฝากของลูกค้าผู้ใช้บริการให้กับบุคคลอื่นได้ทราบนั้น จะสามารถกระทำได้ในกรณีอย่างใดบ้าง แต่สำหรับสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ไทย กล่าวคือ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) จะกำหนดให้ธนาคารสามารถที่จะเปิดเผยรายละเอียดบางประการ หรือทั้งหมดเกี่ยวกับผู้ใช้บริการให้กับบุคคลอื่นได้ทราบตามที่ธนาคารจะเห็นสมควร ทั้งนี้ ธนาคารไม่ได้ระบุหรือจำกัดถึงบุคคลหรือหน่วยงานประเภทใดบ้างที่ธนาคารสามารถจะเปิดเผยรายละเอียดของลูกค้าผู้ใช้บริการให้ทราบได้ อีกทั้ง ธนาคารยังกำหนดให้ความยินยอมในการเปิดเผยรายละเอียดของลูกค้าผู้ใช้บริการนั้นเมื่ออยู่ตลอดเวลา แม้สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะได้ระงับหรือยกเลิกการใช้บังคับไปแล้วก็ตาม ซึ่งการกำหนดข้อสัญญาเอาไว้เช่นนี้ ย่อมที่จะไม่เป็นธรรมกับลูกค้าผู้ใช้บริการแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นการกำหนดข้อสัญญาเอาไว้อย่างกว้างขวาง และยังคงกำหนดให้สิทธิในการเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีเงินฝากของลูกค้าดังกล่าวนี้เมื่ออยู่ตลอดเวลาด้วย ถึงแม้สัญญาจะได้ระงับลงไปแล้วก็ตาม

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ของไทยควรที่จะกำหนดถึงบุคคลหรือหน่วยงานอย่างใดบ้างที่ธนาคารจะสามารถเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีเงินฝากของลูกค้าให้ทราบได้ อีกทั้ง ควรกำหนดให้สิทธิในการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต้องระงับสิ้นไป หากสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ระงับหรือยกเลิกการใช้บังคับไปแล้ว

6.5 ความรับผิดชอบเนื่องมาจากบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้สูญหาย หรือถูกขโมย แล้วมีการนำไปใช้งานได้ผล โดยปราศจากอำนาจ

ธนาคารพาณิชย์	ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
FirstBank	-เมื่อเปิดบัญชีกับเรา ถือว่าคุณได้ให้สิทธิกับเราในการออกหมายเลขรหัส (PIN) ซึ่งจะทำให้คุณสามารถใช้บัตรในการเบิกเงินจากบัญชีได้โดยใช้บัตร คุณจะต้องไม่ให้ใครรู้หมายเลขรหัส และไม่เขียนหมายเลขรหัสไว้บนตัวบัตร หรือเขียนหมายเลขไว้บนสิ่งใด ๆ ที่พกติดไปกับบัตร คุณต้องเก็บรักษบัตรไว้ไม่ให้สูญหาย และนอกจากนี้ คุณต้องแจ้งให้เราทราบทันทีในกรณีที่เกิดการสูญหาย ถูกขโมย หรือถูกใช้โดยบุคคลอื่นที่ไม่ถูกต้อง -ในกรณีที่บัตรมีการสูญหาย หรือถูกขโมย คุณต้องแจ้งให้เราทราบโดยด่วน เราจะชดเชยค่าเสียหายให้ไม่น้อยกว่า 50 ดอลลาร์ หรือตามจำนวนของราคาสินค้าหรือบริการตามที่เสียหาย หากคุณแจ้งให้เราทราบ อย่างไรก็ตาม ถ้าบัตรเกิดการสูญหาย หรือถูกขโมยภายใต้สถานการณ์ที่คุณไม่มีความบกพร่อง คุณก็ไม่ต้องรับผิดชอบต่อการใช้บัตรที่ไม่ถูกต้องนั้น

ธนาคารพาณิชย์	ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
กรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)	-ผู้ให้บริการมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังเก็บรักษาบัตรบริการ "กรุงศรี ATM" ไว้เป็นอย่างดีมิให้สูญหาย หรือตกไปอยู่ในความยึดถือของบุคคลอื่นใด ในกรณีที่บัตร "กรุงศรี ATM" ได้สูญหาย หรือตกไปอยู่ในความยึดถือของบุคคลใด และบุคคลนั้นล่วงรู้ถึงหมายเลขบัตรประจำตัว น้บัตรบริการไปใช้ถอนเงินหรือโอนเงินจนได้ผลแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการทุจริต หรือได้รับความยินยอมอนุญาตจากผู้ให้บริการหรือไม่ก็ตาม ผู้ให้บริการมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในบรรดาความเสียหายเหล่านั้นทุกประการ โดยธนาคารไม่ต้องรับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น
กสิกรไทย จำกัด (มหาชน)	-ผู้ให้บริการมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังเก็บรักษาบัตรเงินสดทันทีหรือบัตรเงินสดทันที ATM ใช้ในต่างประเทศและใบแจ้งหมายเลขบัตรประจำตัวไว้ให้ตีมิให้สูญหาย หรือตกไปอยู่ในมือของผู้อื่น และต้องไม่แจ้งหมายเลขให้ผู้อื่นทราบเป็นอันขาด ถ้าบัตรสูญหายหรือตกไปอยู่ในมือของผู้อื่น และมีผู้บัตรไปใช้จนได้ผล ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดหรือผู้ให้บริการแจ้งหมายเลขให้ผู้อื่นทราบ เป็นเหตุให้ผู้อื่นสามารถนำเลขที่สนั้น ๆ ไปใช้จนได้ผลในบริการเงินสดทันที ไม่ว่าจะประการใด ผู้ใช้บริการจะต้องรับผิดชอบและยินยอมให้ธนาคารหักบัญชีเงินฝากของตน และ/หรือยินยอมค่าใช้จ่ายตามจำนวนเงินทั้งหมดที่เกิดจากการที่มีผู้บัตรเงินสดทันที หรือเงินสดทันที ATM ใช้ใน

ธนาคารพาณิชย์	ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
	ต่างประเทศ และ/หรือ เลขรหัสไปรษณีย์
กรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	-ภายใต้บังคับข้อ 6 แห่งสัญญาฉบับนี้ ผู้ใช้บริการยอมตกลงว่า ในกรณีที่บุคคลอื่นผู้ใดได้มาซึ่งบัตรของผู้ใช้บริการ และล่วงรู้ถึงหมายเลขรหัสที่ใช้กับบัตรแผ่นนั้น จะด้วยวิธีการหรือด้วยสาเหตุใดก็ตาม เมื่อได้นำไปใช้บริการเครื่องอัตโนมัติ และธนาคารได้จัดบริการอย่างใดให้โดยสุจริตตามขั้นตอนวิธีการ ปฏิบัติในการอำนวยความสะดวกของธนาคารแล้ว ให้ถือว่าการปฏิบัติดังกล่าวของธนาคารเป็นการกระทำโดยชอบและธนาคารไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหาย หรือสูญหายใด ๆ อันจะพึงมีขึ้นแก่ผู้ให้บริการ อันเนื่องมาจากการที่ธนาคารได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขตามคำสั่งที่ได้รับนั้น ถึงแม้ว่าบุคคลอื่นใดนั้น จะได้รับความยินยอมอนุญาตจากผู้ให้บริการหรือไม่ก็ตาม การให้บริการดังกล่าวเป็นเสมือนหนึ่งผู้ให้บริการเครื่องอัตโนมัติด้วยตนเอง และผู้ให้บริการยินยอมรับผิดชอบทุกประการ
ไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)	-ผู้ถือบัตรจะต้องเก็บรักษาบัตรบริการเงินด่วนไว้เป็นอย่างดี มิให้สูญหายหรือตกอยู่ในมือของบุคคลอื่น ในกรณีที่บัตรบริการเงินด่วนถูกขโมยหรือสูญหายไม่ว่ากรณีใด ๆ ผู้ถือบัตรจะต้องแจ้งให้ธนาคารทราบเป็นลายลักษณ์อักษรทันที เพื่อธนาคารจะได้พิจารณาออกบัตรบริการเงินด่วนให้ใหม่ต่อไปโดยผู้ถือบัตร

ธนาคารพาณิชย์	ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
	จะต้องชำระค่าธรรมเนียมการออกบัตรใหม่ตามอัตราที่ธนาคารกำหนด ในกรณีที่เกิดความเสียหายอย่างใด ๆ แม้เกิดจากความทุจริตของบุคคลภายนอก ระหว่างเวลาตั้งแต่บัตรถูกขโมยหรือสูญหาย จนกว่าธนาคารจะได้ออกบัตรบริการเงินด่วนใหม่ให้ผู้ถือบัตร ผู้ถือบัตรจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายเหล่านั้นทั้งสิ้น

หมายเหตุ

สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคาร FirstBank จะกำหนดให้ความเสียหายที่เกิดจากการที่บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้สูญหาย หรือถูกขโมย ธนาคารจะยอมชดเชยค่าเสียหายให้แก่ลูกค้าเป็นจำนวนเงินไม่น้อยกว่า 50 ดอลลาร์ หรือตามจำนวนของราคาสินค้าหรือบริการที่เสียหายนั้นหากลูกค้าได้แจ้งให้ธนาคารได้ทราบถึงการสูญหายหรือเสียหายของบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ และในกรณีที่บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเกิดการสูญหาย หรือถูกขโมยภายใต้สถานการณ์ที่ลูกค้าผู้ใช้บริการไม่มีความบกพร่องแต่อย่างใด ลูกค้าก็ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น แต่สำหรับสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ไทย มิได้ระบุเอาไว้ถึงความรับผิดชอบของธนาคารในความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่จะระบุเอาไว้ในลักษณะที่กำหนดให้ลูกค้าผู้ใช้บริการเป็นฝ่ายที่จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในทุกกรณี โดยที่ธนาคารไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบ แม้ว่าการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติโดยบุคคลอื่นนั้น จะได้รับความยินยอม หรืออนุญาตจากลูกค้าผู้ใช้บริการหรือไม่ก็ตาม ซึ่งการกำหนดข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเอาไว้เช่นนี้ย่อมที่จะไม่เป็นธรรมกับลูกค้าผู้ใช้บริการแต่อย่างใด

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ของไทยควรที่จะกำหนดข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในกรณีที่บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้สูญหายหรือถูกขโมย โดยจำกัดความรับผิดเป็นจำนวนเงินอันพอสมควร และควรกำหนดให้เป็นความรับผิดชอบของธนาคารในความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมด หากลูกค้าผู้ใช้บริการสามารถพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ได้เกิดจากความบกพร่องของฝ่ายลูกค้า

6.6 ความรับผิดชอบเนื่องมาจากการโอนเงินด้วยบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ

ธนาคารพาณิชย์	ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
FirstBank	-ถ้าเราไม่สามารถทำการโอนเงินไปสู่อะไรหรือออกจากบัญชีของคุณได้ทันเวลา หรือตามจำนวนเงินตามข้อตกลงที่ทำไว้กับคุณ เราจะรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่มีข้อยกเว้นว่าเราจะไม่รับผิดชอบตามกรณี ดังต่อไปนี้ 1. ความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยมิใช่ความผิดพลาดของทางเรา กล่าวคือ คุณมีเงินในบัญชีไม่เพียงพอที่จะโอน 2. หากทำการโอนเงินเกินวงเงินที่กำหนดไว้ 3. มีเหตุการณ์สุดวิสัย ซึ่งเหนือการควบคุมของเรา เช่น ไฟไหม้ หรือน้ำท่วม ซึ่งทำให้ไม่สามารถทำการโอนได้ แม้ว่าเราจะได้เตรียมป้องกันไว้เป็นอย่างดีก็ตาม 4. ในตัวมีเงินสดไม่พอที่คุณจะโอน 5. เงินฝากในบัญชียังอยู่ระหว่างการดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมาย หรือเป็นพันธะที่เป็นข้อจำกัดให้โอนไม่ได้ 6. ตู้ทำงานผิดพลาดอันเนื่องมาจากการใช้ของคุณ หรือคุณรู้อยู่แล้วว่า เครื่องนั้นเสีย ในขณะที่ทำการโอน

ธนาคารพาณิชย์	ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
	7. เกิดความผิดพลาดทางเทคนิคอันมีเหตุมาจากการใช้งานของคุณ หรือคุณรู้แล้วว่าในขณะที่ทำการมอบอำนาจให้บุคคลอื่นโอนเงินให้ 8. คุณแสดงความจำนงจะ โอนเงินในตู้ หรือจากบัญชีที่ไม่มีการเชื่อมโยงกับบัตร ATM นอกจากนี้ อาจมีข้อยกเว้นอื่น ๆ ที่ระบุไว้ในสัญญาที่ทำไว้กับคุณ หากความผิดพลาดทำให้โอนเงินไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุสุดวิสัย ซึ่งเราได้เตรียมป้องกันเป็นอย่างดีแล้ว เราจะรับผิดชอบเฉพาะความเสียหายโดยตรงที่พิสูจน์ได้เท่านั้น จะไม่รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดสืบเนื่องกัน
กรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)	ไม่ได้ระบุเอาไว้
กสิกรไทย จำกัด (มหาชน)	-ผู้ให้บริการจะ โอนเงินจากบัญชีของตนเองไปยังบุคคลอื่นได้ แต่ต้องกดหมายเลขบัญชีของบุคคลอื่นให้ถูกต้อง และถ้าการโอนเงินไปยังบัญชีบุคคลอื่นเกิดความผิดพลาดไม่ว่าจะเกิดความเสียหายหรือไม่ก็ตาม ผู้ให้บริการจะต้องรับผิดชอบโดยไม่สามารถเรียกร้อง หรือฟ้องร้องให้ธนาคารชดใช้คืน
กรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	ไม่ได้ระบุเอาไว้

ธนาคารพาณิชย์	ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ
ไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)	-ผู้ถือบัตรตกลงว่า ธนาคารไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในความเสียหายใด ๆ อันเกิดขึ้นแก่ผู้ถือบัตร อันเนื่องมาจากการใช้บริการเงินด่วนนี้

หมายเหตุ

สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคาร FirstBank จะกำหนดให้ธนาคารต้องเป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นหากธนาคารไม่สามารถโอนเงินไปสู่ออกจากบัญชีของลูกค้าได้ทันเวลาหรือตามจำนวนเงินที่ได้ตกลงเอาไว้ในสัญญา และธนาคารจะขอปฏิเสธความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น หากปรากฏข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ได้กำหนดเอาไว้ในสัญญาการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ แต่สำหรับสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ไทย กล่าวคือ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ได้กำหนดให้ความเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการโอนเงินด้วยบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัตินี้ เป็นความรับผิดชอบของฝ่ายลูกค้าผู้ใช้บริการในทุกกรณี โดยไม่สามารถเรียกร้องหรือฟ้องร้องให้ธนาคารชดเชยคืนได้ ซึ่งการกำหนดข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเอาไว้ในลักษณะเช่นนี้ ย่อมที่จะไม่เป็นธรรมกับลูกค้าผู้ใช้บริการแต่อย่างใด เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ของไทยได้กำหนดข้อสัญญาที่เป็นการยกเว้น หรือปฏิเสธความรับผิดชอบเอาไว้ในทุกกรณี

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ของไทยควรที่จะกำหนดข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ โดยกำหนดขอบเขตของกรณีที่จะไม่รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นให้ชัดเจนว่ามีในกรณีใดบ้าง และหากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น เป็นความเสียหายที่เกิดจากความผิดพลาดของธนาคารพาณิชย์เองแล้ว ควรจะกำหนดให้เป็นความรับผิดชอบของธนาคารด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ เพื่อให้สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ไทย มีความชัดเจน และเป็นธรรมกับคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมากยิ่งขึ้น

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากที่ผู้เขียนได้กล่าวมาทั้งหมดนั้น ผู้เขียนมีความมุ่งหมายที่ต้องการจะศึกษาค้นคว้า และวิเคราะห์ถึงลักษณะทางกฎหมายของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติว่ามีอยู่เช่นไร จะมีลักษณะ เช่นเดียวกับลักษณะของสัญญาประเภทใดประเภทหนึ่ง ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยเอกเทศสัญญาหรือไม่ และนอกจากนี้ สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะมีผลใช้บังคับระหว่างฝ่ายธนาคารกับฝ่ายลูกค้าหรือไม่ และเพียงใด อีกทั้งหากสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ สามารถใช้บังคับได้ตามเงื่อนไขหรือข้อกำหนดที่ระบุเอาไว้จริง จะมีความเป็นธรรมกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายลูกค้าหรือไม่ และหากปรากฏว่ามีข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมแล้ว จะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างไร

จากการศึกษาพบว่า สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ นั้น โดยปกติธนาคารจะเป็นฝ่ายที่กำหนดเงื่อนไขหรือข้อสัญญาแต่เพียงฝ่ายเดียว ฝ่ายลูกค้าไม่มีส่วนร่วมในการเจรจาต่อรองเกี่ยวกับการร่างเงื่อนไขหรือข้อสัญญาแต่อย่างใด ฉะนั้น ธนาคารจึงร่างเงื่อนไขหรือข้อสัญญา โดยมุ่งที่จะคุ้มครองผลประโยชน์ของธนาคารเองให้มากที่สุด ด้วยเหตุนี้ สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จึงมีลักษณะเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารเอาไว้เสียเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้ง สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติก็มิได้มีลักษณะ เป็นเพียงวิธีปฏิบัติในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเท่านั้น หากแต่เป็นสัญญาที่มีการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของธนาคารเอาไว้มากกว่าเป็นเพียงวิธีปฏิบัติในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเพียงอย่างเดียว

และหากจะพิจารณาสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในทางกฎหมายแล้ว จะพบว่า สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ไม่ได้มีลักษณะ เช่นเดียวกับสัญญาประเภทใดประเภทหนึ่ง ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยเอกเทศสัญญา ทั้งนี้

สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมีลักษณะ เป็นเพียงนิติกรรมและสัญญาประเภทหนึ่ง ตาม บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมักจะอยู่ในลักษณะของสัญญาสำเร็จรูป (Standard Contract) ที่ฝ่ายผู้ร่าง สัญญามักจะกำหนดแบบฟอร์มของสัญญา อันมีรูปแบบที่แน่นอน และมีข้อความที่เหมือนกันทุกฉบับ โดยที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเจรจาต่อรอง เพื่อกำหนดเงื่อนไขหรือข้อสัญญา แต่อย่างใด และในขณะเดียวกัน ฝ่ายผู้ร่างสัญญาก็จะไม่ยินยอมให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งแก้ไขหรือ เปลี่ยนแปลงเงื่อนไขหรือข้อสัญญาดังกล่าวอีกด้วย

นอกจากนี้ เงื่อนไขและข้อกำหนดต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของธนาคารเอาไว้ ก็สามารที่จะผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของ สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ได้ ประกอบกับ แม้สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จะมีลักษณะ เช่นเดียวกับสัญญาสำเร็จรูปที่มีการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของ ธนาคารเอาไว้เสียเป็นส่วนใหญ่ก็ตาม แต่ก็ เป็นสัญญาที่เกิดขึ้นโดยวางอยู่บนพื้นฐานของหลัก ความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนาและหลักเสรีภาพในการทำสัญญา อีกทั้ง การยกเว้นหรือ จำกัดความรับผิดดังกล่าวนี้ ก็ไม่ถึงขนาดเป็นการขัดกับหลักความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม อันดีงามของประชาชน หรือเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด ที่มีให้ธนาคารต้องรับผิดถึง ขนาดเป็นกลฉ้อฉลหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง อันจะทำให้สัญญาตกเป็นโมฆะ ตาม บทบัญญัติ มาตรา 373 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่อย่างใด รวมทั้ง สัญญา ในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ก็มีใช้สัญญารับขนส่งของ สัญญาขนส่งคนโดยสาร และสัญญา เข้าพักอาศัยในโรงแรมอีกด้วย ดังนั้น สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจึง เป็นสัญญาที่ สามารถมีผลใช้บังคับระหว่างธนาคารกับลูกค้าตามที่กำหนดเอาไว้ในข้อสัญญาดังกล่าวได้

แต่อย่างไรก็ตาม แม้สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจะสามารถใช้บังคับ ระหว่างธนาคารกับลูกค้าตามข้อสัญญาที่ได้กำหนดเอาไว้ก็ตาม แต่หากจะพิจารณาถึงความ เป็นธรรมแล้ว สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติอาจจะ ไม่เป็นธรรมกับฝ่ายลูกค้าได้เช่นกัน เนื่องจากว่า สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ได้กำหนดข้อสัญญาที่ให้สิทธิแก่ธนาคารที่ จะสามารถกระทำกรอย่างใดอย่างหนึ่งได้โดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผล หรือบอกกล่าวให้ลูกค้าได้ ทราบล่วงหน้า อาทิเช่น ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่กำหนดให้ธนาคาร สามารถที่จะบอกเลิกสัญญากับลูกค้าได้โดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผลหรือบอกกล่าวให้ลูกค้าได้ทราบ ล่วงหน้า ซึ่งการกำหนดข้อสัญญาเอาไว้ในลักษณะเช่นนี้ เป็นการให้สิทธิแก่ฝ่ายธนาคารที่จะ

สามารถใช้สิทธิตามข้อสัญญาดังกล่าวได้อย่างไม่จำกัดขอบเขต หากมีการใช้สิทธิดังกล่าว โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือกรณีที่ไม่มีความจำเป็นจริง ๆ แล้ว ย่อมที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ฝ่ายลูกค้าผู้ใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติโดยสุจริตได้ อีกทั้ง ยังจะเป็นการกำหนดข้อสัญญาเอาไว้อย่างไม่เป็นธรรมอีกด้วย ทั้งนี้ ธนาคารควรที่จะกำหนดข้อสัญญาในกรณีที่จะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาโดยไม่จำเป็นต้องชี้แจงเหตุผลหรือบอกกล่าวให้ลูกค้าได้ทราบล่วงหน้า ในลักษณะที่ธนาคารมีเหตุผลอันสมควร หรือเป็นกรณีที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้สิทธิดังกล่าวอย่างเร่งด่วน อาทิเช่น ในกรณีที่ธนาคารตรวจพบว่าลูกค้ากำลังจะใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารในทางทุจริต หรือกรณีที่ลูกค้าต้องคำพิพากษาศาลให้เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งทรัพย์สินต่าง ๆ จะต้องอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทั้งหมด เป็นต้น หรือสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่กำหนดข้อสัญญาเป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของธนาคารเอาไว้ในทุกกรณี เช่น ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่กำหนดเอาไว้ว่า "ผู้ถือบัตรตกลงว่าธนาคารไม่จำเป็นต้องรับผิดในความเสียหายใด ๆ อันเกิดขึ้นแก่ผู้ถือบัตร อันเนื่องมาจากการใช้บัตรบริการเงินต้นนี้" ซึ่งภายใต้สถานการณ์บางอย่างอาจจะมีความบกพร่องของธนาคารเอง หรือเป็นความเสียหายที่ธนาคารไม่อาจจะปฏิเสธความรับผิดได้ อาทิเช่น กรณีเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติปลอม เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา หรือกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความบกพร่องในการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ของธนาคารเอง ในกรณีเช่นนี้ หากธนาคารจะอาศัยสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ที่ได้ยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของตนเองเอาไว้ล่วงหน้าแล้ว เพื่อให้ตนเองต้องพ้นผิดหรือไม่ต้องรับผิดขอในความเสียหายที่เกิดขึ้น ย่อมที่จะไม่เป็นธรรมกับฝ่ายลูกค้า หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการกล่าวอ้างถึงข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนั่นเอง ธนาคารไม่ควรจะกำหนดข้อสัญญาที่เป็นการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดในทุกกรณีเช่นนี้ ธนาคารควรที่จะกำหนดข้อสัญญาที่มีความชัดเจนในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิหน้าที่ และความรับผิดของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ เพื่อให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้ทราบถึงสิทธิหน้าที่ และขอบเขตแห่งความรับผิดของตนเอง ทั้งยังจะเป็นการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นธรรมกับคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายอีกด้วย

เนื่องจากข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ไม่เป็นธรรมกับฝ่ายลูกค้า เช่นนี้ ไม่อาจที่จะเยียวยารักษาปัญหาความไม่เป็นธรรมดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการเพียงพอ เพราะโดยบทบาทหน้าที่และนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทยในการควบคุมและกำกับธนาคารพาณิชย์นั้น ไม่ได้ก้าวล่วงไปถึงการแก้ไขปัญหาค่าความไม่เป็นธรรมของ

สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ธนาคารพาณิชย์ได้ทำเอาไว้กับลูกค้าผู้ให้บริการแต่อย่างใด ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ และเป้าหมายเพื่อที่จะควบคุมและกำกับให้การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ไม่ให้ขัดต่อพันธสัญญาแห่งกฎหมาย และช่วยในการรักษาเสถียรภาพของธนาคารพาณิชย์ให้มีความมั่นคงสามารถดำรงอยู่ได้เท่านั้น อีกทั้งมาตรการตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมและกำกับธนาคารพาณิชย์นั้น ไม่สามารถที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมได้ และนอกจากนี้ หากจะใช้มาตรการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติแล้ว ก็ไม่อาจที่จะกระทำได้อีก เนื่องจาก กฎหมายฉบับนี้ ได้ถูกตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลากและการโฆษณาเท่านั้น มิได้มุ่งหมายที่จะให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับนิติกรรมสัญญาแต่อย่างใด ประกอบกับ กรณีของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ไม่เป็นธรรมนี้ ก็ไม่ใช่กรณีที่ลูกค้าได้ถูกละเมิดสิทธิ เพราะหากธนาคารไม่ได้กระทำผิดข้อสัญญาประการใดแล้ว แม้จะเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมก็ตาม ก็มีได้หมายความว่าลูกค้าได้ถูกละเมิดสิทธิ ฉะนั้น ลูกค้าจึงไม่อาจที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้ได้

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว จึงสมควรที่จะต้องมีการทบทวนกฎหมายบางอย่างที่จะสามารถให้ศาลใช้ เป็นเครื่องมือในการเยียวยารักษาปัญหาความไม่เป็นธรรมของสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการเพียงพอ

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. หากร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ... ได้ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา และมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย ผู้เขียนจึงขอเสนอให้สัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ควรตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายฉบับนี้ เพื่อที่จะให้ข้อสัญญาในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ศาลพิจารณาเห็นว่าไม่เป็นธรรมกับคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถที่จะได้รับการเยียวยารักษา หรือแก้ไขให้มีความเป็นธรรมกับคู่สัญญาฝ่ายที่เสียเปรียบในข้อสัญญานั้น อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการเพียงพอ

2. เนื่องจากในปัจจุบันนี้ บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเป็นที่นิยมใช้บริการอย่างแพร่หลายจากประชาชนโดยทั่วไป และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ซึ่งปัญหาต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ย่อมที่จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน แต่ประเทศไทยเรายังไม่มีกฎหมายเป็นการเฉพาะเกี่ยวกับบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติใช้บังคับเป็นการเฉพาะ ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอให้รัฐบาลพิจารณาออกกฎหมายเป็นการเฉพาะที่จะสามารถนำมาใช้บังคับกับบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ทั้งนี้ เพื่อที่จะเป็นการกำหนดถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของธนาคารผู้ให้บริการ กับลูกค้าผู้ใช้บริการรวมทั้งบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจน และเป็นธรรมกับทุก ๆ ฝ่าย ซึ่งหากมีการบัญญัติกฎหมายเป็นการเฉพาะสำหรับใช้บังคับกับบริการบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติแล้ว ควรกำหนดในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 กรณีที่เกี่ยวกับการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติโดยปราศจากอำนาจ เช่น กรณีบัตรหาย หรือบัตรถูกขโมย ควรกำหนดให้ธนาคารผู้ออกบัตรจะต้องแจ้งถึงวิธีปฏิบัติที่ลูกค้าผู้ถือบัตรจะต้องกระทำเมื่อบัตรหาย หรือบัตรถูกขโมย เพื่อที่จะไม่ได้เกิดปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายว่า ได้ปฏิบัติตามแล้วหรือไม่ หรือฝ่ายใดต้องเป็นฝ่ายที่รับผิดชอบและนอกจากนี้ ควรกำหนดถึงขอบเขตและจำนวนเงินที่ลูกค้าผู้ถือบัตรจะต้องรับผิดชอบในกรณีที่บัตรหายหรือถูกขโมย แล้วถูกนำไปใช้โดยปราศจากอำนาจ เพื่อมิให้ลูกค้าผู้ถือบัตรต้องรับภาระแทนธนาคารผู้ออกบัตรมากเกินไป

2.2 ควรกำหนดให้การปลอมแปลง หรือการครอบครองบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่ได้มาโดยทุจริตเพื่อนำออกใช้เป็นความผิด และเนื่องจากการปลอมแปลงบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ผู้กระทำปลอมหรือเปลี่ยนแปลงบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมีความผิดฐานปลอมแปลงเอกสารสิทธิ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 265 แต่เนื่องจากการปลอมแปลงบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติสามารถก่อให้เกิดความเสียหายได้มากกว่าการปลอมแปลงเอกสารสิทธิประเภทอื่น ๆ จึงควรเพิ่มโทษสำหรับผู้กระทำปลอมหรือเปลี่ยนแปลงบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติให้สูงกว่าโทษของการปลอมแปลงเอกสารสิทธิประเภทอื่น ๆ

2.3 ควรกำหนดให้การทำงาน หรือมีไว้ในครอบครองโดยมิได้รับอนุญาต ซึ่งเครื่องจักร หรือเครื่องมือที่เป็นอุปกรณ์อันเกี่ยวกับการผลิต หรือทฤษฎีบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เป็นความผิด

2.4 ควรมีการควบคุมเครื่องจักร หรือเครื่องมือที่เป็นอุปกรณ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การผลิตบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ หรือการโจรกรรมข้อมูลเกี่ยวกับบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้สำหรับการอ่านและแปลงข้อมูลจากแถบแม่เหล็ก เป็นต้น โดยการ กำหนดให้ผู้สั่งซื้อเครื่องจักรดังกล่าว จะต้องเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการบัตรฝาก-ถอนเงิน อัตโนมัติเท่านั้น เช่น ธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น

2.5 ควรกำหนดถึงเงื่อนไขแห่งการระงับซึ่งการใช้บริการบัตรฝาก-ถอนเงิน อัตโนมัติเอาไว้อย่างชัดเจน อาทิเช่น การใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติเป็นอันระงับเมื่อ

- (ก) ผู้ถือบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติถึงแก่ความตาย
- (ข) ผู้ถือบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด
- (ค) บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติมีการแจ้งหาย ถูกขโมย
- (ง) บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติหมดอายุการใช้ตามที่ระบุไว้
- (จ) บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติซึ่งธนาคารผู้ออกบัตรได้ยกเลิก
- (ฉ) บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติซึ่งลูกค้าผู้ถือบัตรได้ยกเลิก
- (ช) บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติถูกทำลายทั้งหมดหรือบางส่วน

2.6 ในเรื่องการตรวจสอบ และขอข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมบัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติจากธนาคารผู้ออกบัตร ควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจในการตรวจสอบ ข้อมูล และเอกสารจากธนาคารผู้ออกบัตรได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการนำหลักฐานมาประกอบการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิด

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. วิวัฒนาการของระบบธนาคารพาณิชย์. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.
- กฤตยชญ์ ศิริเขต. "การนำเครื่องอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ :
ผลกระทบต่อเกี่ยวกับสถานภาพทางกฎหมาย." รายงานการวิจัยคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531.
- จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและสัญญา. กรุงเทพมหานคร :
มิตรนราการพิมพ์, 2528.
- จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพมหานคร : มิตรนราการพิมพ์, 2528.
- จิต เศรษฐบุตร. ความรู้เบื้องต้นแห่งกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยฝากทรัพย์. พิมพ์ครั้งที่ 5
แก้ไขเพิ่มเติมโดย ศ.จิตติ ตังศภัทย์ และ ผ.ศ.สุธีร์ สุภานิตย์.
กรุงเทพมหานคร : มิตรนราการพิมพ์, 2531.
- จิตติ ตังศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัดและตู้เงิน.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.
- จิตติ ตังศภัทย์. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึงมาตรา 452.
พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2523.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. กฎหมายว่าด้วยสัญญา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จรัสนิทวงศ์,
2527.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. กฎหมายว่าด้วยนิติกรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2535.

- ชมเพลิน จันท์เรืองเพ็ญ. เศรษฐศาสตร์การเงินและการธนาคาร.
 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- ชูชาติ เลิศจินตนาทิจ. "การศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บริการเกี่ยวกับการใช้บริการเครื่อง
 ผาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารพาณิชย์ในเขตกรุงเทพมหานคร." วิทยานพนธ์
 แผนกวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ดารารพร เตชะกัญญา. "หลักความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนาในการทำสัญญา." รายงานการวิจัย
 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- ดารารพร เตชะกัญญา. "ADHESION CONTRACT." วารสารนิติศาสตร์. 13 (มีนาคม
 2526) : 152-163.
- ดารารพร เตชะกัญญา. "ข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรมในสัญญา." วารสารนิติศาสตร์.
 3 (กันยายน 2529) : 132-145.
- ดารารพร เตชะกัญญา. "ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรา 132 และมาตรา 368 ประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์." วารสารกฎหมาย. 9 (มิถุนายน 2527) : 62-70.
- บัญญัติ สุชีวะ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์. กรุงเทพมหานคร :
 แสงทองการพิมพ์, 2514.
- บัญญัติ สุชีวะ. "ข้อสัญญาที่กำหนดขึ้นฝ่ายเดียว." บทบัณฑิตย. 24 (มกราคม 2529) :
 58-70.
- ประไพพรรณ บุตรตัน. "ความรับผิดชอบเกี่ยวกับบัตรฝากและถอนเงินอัตโนมัติ." วิทยานพนธ์
 แผนกวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- พรทิพย์ ดีสมโชค. "ประสิทธิภาพของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ที่มีต่อธนาคารพาณิชย์
 ไทย." วิทยานพนธ์ แผนกวิชาวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
- มานะ พิทยาภรณ์. คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะเช่าทรัพย์. พิมพ์ครั้งที่
 14 กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดจิรัชการพิมพ์, 2535.
- เมธี ดุลยจินดา. การควบคุมธนาคารพาณิชย์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง, 2521.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช. มหาวิทยาลัย. การจัดการและการบัญชีธนาคารพาณิชย์. หน่วยที่ 1-8.
 นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534.

- วารีย์ หะวานนท์. การบัญชีการบัญชีงานธนาคารพาณิชย์.
- วิชาญ ฤทธิรงค์. การบัญชีธนาคารภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พี.เอ.ลิฟวิ่ง จำกัด, 2532.
- วิชัย จิตตपालกุล. "สัญญาสำเร็จรูป : ศึกษาเปรียบเทียบเพื่อแก้ไขปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม." วิทยานิพนธ์ แผนกวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
- ศักดิ์ สอนองชาติ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จักรลสนิทวงศ์, 2534.
- ศักดิ์ สอนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ตามบทบัญญัติที่ได้ตรวจชำระใหม่) ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา (พร้อมทั้งระยะเวลาอายุความ). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2536.
- ศูนย์คอมพิวเตอร์ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด. "เอ.ที.เอ็ม.พล นั้นคืออะไร." การเงินการคลัง. (มีนาคม-เมษายน 2528) : 73-74.
- ศูนย์คอมพิวเตอร์ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด. "เอทีเอ็มสวีตซิ่งพล ความสำเร็จของแบงก์ไทย." การเงินการคลัง. 12 (ธันวาคม 2526) : 196.
- เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้. เล่ม 1 (ภาค 1-2) พุทธศักราช 2478 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2505. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงวงการพิมพ์, 2520.
- เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้. เล่ม 2 (ภาคจบบริบูรณ์) พ.ศ. 2478 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2505. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงวงการพิมพ์, 2520.
- สุจิตรา โททะยะ. "ลักษณะและขอบเขตของข้อจำกัดความรับผิดในสัญญา." วิทยานิพนธ์ แผนกวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.
- สุธรรม นิมพิทักษณ์พงศ์. "ATM ประโยชน์และการทำงาน." วิศวกรรมสาร. 37 (มิถุนายน 2527) : 7-8.
- สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์. "ข้อจำกัดความรับผิดในสัญญา." วารสารนิติศาสตร์. 16 (กันยายน 2525) : 123-127.
- สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์. "สัญญาสำเร็จรูปของอังกฤษ." วารสารนิติศาสตร์. 15 (มีนาคม 2528) : 20-32.

อานวย ลียาทิพย์กุล. การธนาคารพาณิชย์ลูกค้าเงินฝากและวิธีปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

อุกฤษ มงคลนาวิน. "ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน." บทบัญญัติ.
32 (2518) : 13-31.

_____. ธนาคารแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร,
2513.

_____. "กฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม." สรุปการสัมมนา.
บทบัญญัติ. 49 (มิถุนายน 2536) : 119-160.

_____. "เสรีภาพในการทำสัญญากับอำนาจต่อรองที่ไม่เท่าเทียมกันอะไรคือ
ความเป็นธรรมในสังคม." สรุปการสัมมนา โครงการรับฟังความคิดเห็นของ
ประชาชน. บทบัญญัติ. 50 (มีนาคม 2537) : 88-157.

_____. "หนังสือ ที่ ธปท. ผว. (ว) 744/2531 เรื่อง การเปลี่ยนแปลง
หลักเกณฑ์การอนุมัติให้ธนาคารพาณิชย์เปิดบริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการ
ฝากและถอนเงิน." 9 พฤษภาคม 2531.

_____. "หนังสือ ที่ ธปท. ผก. (ว) 1075/2534 เรื่อง การเปิดบริการ
เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการฝากและถอนเงินนอกสำนักงานธนาคารพาณิชย์."
2 กรกฎาคม 2534.

_____. "หนังสือ ที่ ธปท. ผก. (ว) 1844/2535 เรื่อง การเปิดบริการ
เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการฝากและถอนเงิน." 21 ตุลาคม 2535

_____. "หนังสือ ที่ ธปท. งก. (ว) 1230/2537 เรื่อง หลักเกณฑ์การ
ให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์." 5 กรกฎาคม 2537.

_____. "หนังสือ ที่ ธปท. งก. (ว) 511/2538 เรื่อง การให้บริการ
บัตรเครดิตและการดำเนินการเกี่ยวกับข้อผิดพลาดในการให้บริการโอนเงินทาง
อิเล็กทรอนิกส์." 6 มีนาคม 2538.

ภาษาต่างประเทศ

Dawson, John P. Unconscionable Coercion : The German Version.

89 Harv. L. Rev. 1041 (1976).

Lawson, Richard. Exclusion Clauses. after the Unfair Contract Terms Act. Oyez Publish Limited, 1979.

Yates, David. Exclusion Clauses in contract. London : Sweet & Maxwell, 1978

Zweigert, K., and Kotz, H. T. R. from the German by Tony Weir. An Introduction to comparative Law. Amsterdam : North Holland Putlish, 1977.

ภาคผนวก

ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)

1. บัตรบริการ "กรุงศรี ATM" ธนาคารออกให้เพื่อผู้ให้บริการประกอบการฝาก เบิกถอน เงินสด โอนเงิน และสอบถามยอดเงินคงเหลือในบัญชี โดยผ่านทางเครื่องฝาก-ถอนเงิน อัตโนมัติ (ATM) หรือเครื่องมินิ เอทีเอ็ม ของธนาคารที่ได้ติดตั้งตามสถานที่ต่าง ๆ
2. บัตรบริการ "กรุงศรี ATM" เป็นกรรมสิทธิ์ของธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ธนาคารมีสิทธิที่จะแจ้งยกเลิกการใช้ กำหนดอายุ และ/หรือ เรียกคืนเมื่อใดก็ได้โดยไม่จำเป็นต้องแจ้งแสดงเหตุผล
3. ธนาคารจะมอบบัตรฯ และแจ้งหมายเลขบัตรประจำตัว (Personal Identification Number-PIN) ให้แก่ผู้ให้บริการ ผู้ให้บริการจะต้องจดจำหมายเลข และรหัสประจำตัว (PIN) ให้ได้ และเก็บรักษาไว้เป็นความลับไม่แจ้งให้ผู้อื่นทราบเป็นอันขาด

ในกรณีผู้ให้บริการจดจำหมายเลขไม่ได้ หรือบัตรชำรุดเสียหายใช้การไม่ได้ จะต้องคืนบัตรฯ ชุดนั้น เพื่อธนาคารจะได้พิจารณาออกบัตรบริการ "กรุงศรี ATM" ชุดใหม่ให้แทน

ในกรณีที่บัตรถูกขโมยหรือสูญหายไม่ว่ากรณีใด ๆ ผู้ให้บริการจะต้องรีบแจ้งให้ธนาคารทราบทันที และรีบนำหลักฐานการแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจมาแสดง เพื่อธนาคารจะได้พิจารณาออกบัตรบริการ "กรุงศรี ATM" ชุดใหม่ให้แทน

ทั้งนี้ ผู้ให้บริการจะต้องชำระค่าธรรมเนียมในการออกบัตรชุดใหม่ ในอัตราที่ธนาคารกำหนดไว้

4. ผู้ให้บริการมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังเก็บรักษาบัตรบริการ "กรุงศรี ATM" ไว้เป็นอย่างดีมิให้สูญหายหรือตกไปอยู่ในความยึดถือของบุคคลอื่นใด ในกรณีที่บัตร "กรุงศรี ATM" ได้สูญหาย หรือตกไปอยู่ในความยึดถือของบุคคลใด และบุคคลนั้นล่วงรู้ถึงหมายเลขบัตรประจำตัว นำบัตรบริการไปใช้ถอนเงินหรือโอนเงินจนได้ผลแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการทุจริตหรือได้รับความยินยอมอนุญาตจากผู้ให้บริการหรือไม่ก็ตาม ผู้ให้บริการมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในบรรดาความเสียหายเหล่านั้นทุกประการ โดยธนาคารไม่ต้องรับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น
5. ในการใช้บริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) ทุกครั้งต้องกดหมายเลขบัตรประจำตัวให้ถูกต้อง ถ้าผู้ให้บริการกดหมายเลขผิดพลาดเกินกว่า 3 ครั้ง เครื่องจะยึดบัตรไว้ ผู้ใช้

- บริการจะต้องติดต่อขอรับบัตรฯ ดังกล่าวคืนจากสำนักงานหรือสาขาที่ผู้ใช้บริการยื่นขอ หรือจากส่วนบริหาร ATM ฝ่ายการเงิน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่
6. ผู้ใช้บริการยอมรับว่า การเบิกถอนเงินจากบัญชีของตนไม่ว่าประเภทใด ๆ โดยผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) หรือเครื่องมินิ เอทีเอ็มนี้ หากได้กระทำไปโดยการใช้บริการ "กรุงศรี ATM" ประกอบกับการใช้รหัสประจำตัวโดยถูกต้องแล้ว ให้ถือว่าถูกต้องสมบูรณ์ โดยผู้ใช้บริการไม่ต้องลงลายมือชื่อในเช็คหรือใบถอนเงินเพื่อเป็นหลักฐานการเบิกถอนเงินแต่อย่างใด ผู้ใช้บริการตกลงยินยอมให้ถือเอาบัญชีของธนาคารเป็นหลักฐานที่ถูกต้อง และยินยอมรับผิดชอบในการเบิกถอนหรือโอนเงินดังกล่าวทุกประการเสมือนหนึ่งว่าผู้ใช้บริการ เป็นผู้มาเบิกถอนหรือโอนเงินด้วยตนเอง ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นด้วยการทุจริตของบุคคลภายนอกหรือไม่ก็ตาม
7. การนำฝากเงินเข้าบัญชีโดยผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) จะต้องปฏิบัติดังนี้
- 7.1 การนำฝากเพื่อเข้าบัญชีใด ๆ จะนำฝากด้วยธนบัตรหรือเช็คก็ได้ เว้นแต่เหรียญกษาปณ์เท่านั้น ที่จะนำฝากผ่านเครื่องฯ ไม่ได้
- 7.2 ผู้ใช้บริการจะต้องใช้ของบรรจุเงินฝากที่ธนาคารจัดให้เป็นการเฉพาะสำหรับการฝากผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) เท่านั้น และจะต้องกรอกข้อความลงบนของบรรจุเงินฝากให้ถูกต้องครบถ้วนทุกครั้ง แล้วนำไปบันทึกรายการที่เครื่องฯ พิมพ์ออกมาบรรจุลงในของบรรจุเงินฝากพร้อมกับเงินสดหรือเช็คที่นำฝาก บิดผนึกให้เรียบร้อยใส่ลงในช่องรับเงินของเครื่องฯ
- 7.3 การนำฝากด้วยเช็คหรือตราสารทางการเงินอื่น จะต้องแยกของต่างหากจากการนำฝากด้วยเงินสด และหากนำฝากเพื่อเข้าบัญชีประเภทต่าง ๆ ให้แยกใส่ของ ๆ ละประเภทบัญชี
- 7.4 การฝากเงินสดเข้าบัญชีโดยผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) ธนาคารจะนำเงินเข้าบัญชีของผู้ใช้บริการในวันเดียวกันหรือวันทำการถัดไปแล้วแต่กรณี โดยถือตามจำนวนเงินที่ธนาคารตรวจนับได้ว่าเป็นเด็ดขาด และเป็นการถูกต้อง ฉะนั้นในกรณีที่จำนวนเงินที่นำฝากไม่ถูกต้องตรงกับจำนวนที่ผู้ใช้บริการได้แจ้งฝากโดยผ่านทางเครื่องฯ หรือปรากฏว่าเป็นธนบัตรปลอมหรือชำรุดทั้งหมด หรือแต่บางส่วนแล้ว ผู้ฝากยอมให้ธนาคารแก้ไขรายการในบัญชีนั้น ให้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงได้ทันที โดยธนาคารจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้ใช้บริการทราบโดยพลัน

- 7.5 การนำเช็คหรือตราสารทางการเงินอื่นเข้าบัญชี โดยผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) ผู้ใช้บริการยินยอมให้ธนาคารส่งไปเรียกเก็บในวันทำการถัดไป ตามระเบียบปฏิบัติของธนาคาร ผู้ใช้บริการจะเบิกถอนเงินได้ต่อเมื่อธนาคารเรียกเก็บเงินตามเช็คหรือตราสารทางการเงินนั้นได้แล้ว หากมีสาเหตุใดก็ตามเป็นผลให้ธนาคารไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้ทันตามกำหนด ผู้ใช้บริการตกลงรับผิดชอบในความเสียหายอันพึงมีเกิดขึ้นทั้งปวง
8. การถอนเงินสดโดยผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) หรือเครื่องมินิ เอทีเอ็ม จะต้องปฏิบัติดังนี้
- 8.1 การถอนเงินสดและ โอนเงินจากบัญชี ผู้ใช้บริการตกลงให้ธนาคารหักเงินจากบัญชีตามวันที่ได้ใช้บริการ ถึงแม้ว่าในวันขณะที่ผู้ให้บริการทำการถอนเงิน หรือโอนเงินได้ล่วงเลยเวลาทำการธนาคารพาณิชย์ในวันนั้นไปแล้วก็ตาม
- 8.2 ในกรณีนำฝากด้วยเงินสด ผู้ใช้บริการจะถอนได้ในวันทำการของธนาคารถัดไป กรณีนำฝากด้วยเช็คหรือตราสารทางการเงินอื่น ผู้ใช้บริการจะถอนได้เมื่อธนาคารเรียกเก็บเงินตามเช็ค หรือตราสารทางการเงินนั้นได้เรียบร้อยแล้ว
- 8.3 จำนวนครั้งและจำนวนเงินของการเบิกถอนต่อวันต่อบัญชีและต่อครั้ง จะต้องไม่เกินกว่าที่ธนาคารได้กำหนดไว้
- 8.4 จำนวนเงินที่เบิกถอนผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) จะต้องเป็นจำนวนครบของ 100 บาท
9. การโอนเงินระหว่างบัญชีโดยผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) จะต้องปฏิบัติดังนี้
- 9.1 การโอนเงินจากบัญชีหนึ่งไปอีกบัญชีหนึ่ง สามารถกระทำได้วันละ 1 ครั้ง
- 9.2 จำนวนเงินที่โอนระหว่างบัญชีนั้น จะเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้ ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าต้องมียอดคงเหลือในบัญชีที่จะหักโอนไปได้พอ
- 9.3 จำนวนเงินที่โอนไปเข้าบัญชีใด สามารถเบิกถอนออกจากบัญชีนั้นได้ทันที
10. การสอบถามยอดเงินผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) หรือเครื่องมินิ เอทีเอ็ม การสอบถามยอดเงินคงเหลือในบัญชี สามารถกระทำได้ทุกประเภทบัญชี บัญชีละไม่เกิน 2 ครั้ง/วัน หรือรวมกันแล้วไม่เกิน 4 ครั้ง/วัน

11. เมื่อมีการปิดบัญชีเงินฝากของผู้ใช้บริการ ไม่ว่าจะโดยธนาคารปิดเองหรือผู้ให้บริการขอปิดก็ตาม หรือธนาคารแจ้งยกเลิกการใช้บริการ "กรุงศรี ATM" กลับกัน ผู้ใช้บริการจะต้องส่งบัตรฯ คืนให้แก่ธนาคารทันที
12. ธนาคารสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขข้อตกลงนี้ได้ทุกขณะตามแต่ธนาคารจะเห็นสมควร แต่จะต้องประกาศการแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นให้ผู้บริการทราบโดยพลัน

ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

1. บัตร "เงินสดทันที" หรือ "เงินสดทันที ATM ใช้ในต่างประเทศ" เป็นกรรมสิทธิ์ของธนาคาร และธนาคารมีสิทธิที่จะแจ้งยกเลิกการใช้ และ/หรือ เรียกคืนเมื่อใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องให้เหตุผล และไม่จำเป็นต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

ธนาคารออกบัตรเงินสดทันทีหรือเงินสดทันที ATM ใช้ในต่างประเทศ" ให้ผู้ใช้บริการนำเงินเข้าบัญชี ถอนเงินสดจากบัญชี โอนเงินระหว่างบัญชี ชำระค่าสาธารณูปโภค ชำระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และแจ้งขอสมุดเช็ค โดยผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) ที่ธนาคารจะประกาศให้ทราบเป็นคราว ๆ

2. บัตรเงินสดทันทีหรือบัตรเงินสดทันทีใช้ในต่างประเทศ จะมีหมายเลขประจำตัวนั้น โดยเฉพาะ ผู้ใช้บริการบัตรเงินสดทันทีหรือบัตรเงินสดทันที ATM ใช้ในต่างประเทศเพียงผู้เดียวเท่านั้น ผู้ใช้บริการจะต้องใช้หมายเลขนั้นประกอบการใช้บัตรผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) ทุกครั้ง แต่ผู้ใช้อาจเปลี่ยนรหัสประจำตัวได้ด้วยตัวเองตามวิธีการเปลี่ยนแปลงรหัสที่ธนาคารกำหนด

หากผู้ใช้บริการทำใบแจ้งรหัสหาย หรือจดจำหมายเลขไม่ได้ จะต้องคืนบัตรเงินสดนั้น และธนาคารจะออกบัตรซึ่งมีรหัสประจำตัวใหม่ให้แทน ในการนี้ผู้ใช้บริการจะต้องชำระค่าธรรมเนียมในการออกบัตรใหม่ ในอัตราที่ธนาคารกำหนดไว้

3. ผู้ใช้บริการมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังเก็บรักษาบัตรเงินสดทันที หรือบัตรเงินสดทันที ATM ใช้ในต่างประเทศ และใบแจ้งหมายเลขประจำตัวไว้ให้ดี มิให้สูญหาย หรือตกไปอยู่ในมือผู้อื่น และต้องไม่แจ้งหมายเลขให้ผู้อื่นทราบเป็นอันขาด

ถ้าบัตรสูญหายหรือตกไปอยู่ในมือของผู้อื่น และมีผู้นำบัตรไปใช้จนได้ผล ไม่ว่าจะโดยเหตุใดหรือผู้ใช้บริการแจ้งหมายเลขให้ผู้อื่นทราบ เป็นเหตุให้ผู้อื่นสามารถนำหมายเลขนั้น ๆ ไปใช้จนได้ผลในบริการเงินสดทันทีไม่ว่าประการใด ผู้ใช้บริการจะต้องรับผิดชอบ และยินยอมให้ธนาคารหักบัญชีเงินฝากของตน และ/หรือ ยินยอมขดใช้เงิน ตามจำนวนเงินทั้งหมดที่เกิดจากการที่มีผู้นำบัตรเงินสดทันที หรือเงินสดทันที ATM ใช้ในต่างประเทศ และ/หรือ เลขรหัสไปใช้จนได้ผลนั้น

4. บัตรเงินสดทันทีหรือบัตรเงินสดทันที ATM ใช้ในต่างประเทศที่ธนาคารออกให้ นั้น ผู้ใช้บริการ จะโอนหรือให้ผู้อื่นใช้แทนไม่ได้เป็นอันขาด ถ้าหากมีผู้อื่นที่มีชื่อผู้ธนาคารออกบัตรเงินสดทันทีหรือเงินสดทันที ATM ใช้ในต่างประเทศให้ นั้บัตรไปใช้ถอนเงินสดจากบัญชี และ/หรือ โอนเงินจากบัญชีโดยผ่านเครื่องได้ หรือใช้จนได้ผลอย่างอื่น และไม่ว่าจะเป็นการทุจริตหรือไม่ ผู้ใช้บริการจะต้องรับผิดชอบให้ธนาคารหักบัญชีเงินฝากของผู้ใช้บริการ และ/หรือ ถือเสมือนหนึ่งผู้ให้บริการได้ใช้บัตรนั้นด้วยตนเอง
5. ผู้ใช้บริการยอมรับว่า การใช้บริการเงินสดทันทีผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) โดยการแจ้งยอดเงินคงเหลือในบัญชี การรับฝากเงินเข้าบัญชี การถอนเงินสดจากบัญชี การโอนเงินระหว่างบัญชี การชำระค่าสาธารณูปโภค การชำระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และการแจ้งขอสมุดเช็ค นอกเหนือไปจากใบคำขอใช้บริการฉบับนี้แล้ว ธนาคารไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานการใช้ในแต่ละครั้ง เป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ใช้บริการอีก และผู้ให้บริการยินยอมรับผิดชอบในรายการดังกล่าวนี้ ไม่ว่าจะ เป็นรายการที่เกิดขึ้นด้วยการกระทำของตนเอง หรือเกิดขึ้นด้วยการกระทำของบุคคลอื่น ซึ่งไม่ว่าจะกระทำขึ้นด้วยความทุจริตหรือไม่ก็ตาม
6. ในการใช้บริการผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) ทุกครั้ง ผู้ใช้บริการจะต้องกดรหัสประจำตัวบัตรให้ถูกต้อง ถ้าผู้บริการกดรหัสผิด เครื่องจะบอกให้กดรหัสใหม่ แต่ถ้าผู้บริการกดรหัสครั้งที่ 4 ไม่ถูกต้อง เครื่องจะเก็บบัตรไว้ ผู้ใช้บริการจะต้องติดต่อขอรับบัตรเงินสดทันทีหรือเงินสดทันที ATM ใช้ในต่างประเทศดังกล่าวคืนจากสำนักงานหรือสาขาที่ผู้บริการยื่นขอใช้บริการเงินสดทันที หรือจากส่วนอิเล็กทรอนิกส์แบงกิ้ง ฝ่ายการธนาคาร สำนักงานใหญ่
7. การสอบถามยอดเงินคงเหลือในบัญชีนั้น จะสอบถามจากบัญชีเงินฝากออมทรัพย์หรือเงินฝากกระแสรายวัน บัญชีใดบัญชีหนึ่ง หรือสอบถามรวมกันได้ไม่เกิน 5 ครั้ง ในแต่ละวัน
8. การนำเงินฝากเข้าบัญชีโดยผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) สามารถฝากเข้าบัญชีได้ทุกบัญชี และต้องปฏิบัติตามดังนี้
 - 8.1 การนำฝากเงินสด ต้องแยกเป็นคนละช่องกับการนำฝากด้วยเช็ค และการฝากด้วยเงินสดนั้น ไม่ให้ฝากโดยเหรียญกษาปณ์เป็นอันขาด
 - 8.2 ผู้ใช้บริการจะนำฝากเงินเข้าบัญชีวันละหลายครั้งก็ได้
 - 8.3 ถ้านำฝากเงินเพื่อเข้าบัญชีประเภทต่าง ๆ ให้แยกใส่ช่อง ๆ ละประเภทบัญชี

- 8.4 การฝากเงินเข้าบัญชีโดยผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) นั้น เครื่องจะ
 นำเข้า (เครดิต) บัญชีของผู้ใช้บริการในวันเดียวกัน
- 8.5 การนำฝากด้วยเงินสดผู้บริการจะถอนเงินได้ในวันทำการของธนาคารวันแรกหลัง
 จากวันฝากหรือวันทำการของธนาคารถัด ๆ ไป
- 8.6 การนำฝากด้วยเช็คที่สั่งให้สำนักงาน หรือสาขาเป็นผู้จ่ายเงิน หรือเช็คที่สามารถส่ง
 เข้าบัญชีในสำนักหักบัญชีเดียวกันกับสำนักงาน หรือสาขาที่ผู้บริการยื่นขอใช้บริการ
 หรือเช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่าย (Cashier'Order) หรือตั๋วแลกเงิน (ตราพด) ที่
 ธนาคารเป็นผู้จ่าย และสั่งจ่ายที่สำนักงานหรือสาขา ของธนาคารนั้นในเขต กทม.
 หรือสามารถส่งเข้าหักบัญชีในสำนักหักบัญชีเดียวกันกับสำนักงาน หรือสาขาที่ผู้
 บริการยื่นขอใช้บริการนั้น ผู้บริการจะถอนเงินได้ตั้งแต่วันที่ 3 นับจากวันฝาก
 หรือวันทำการถัดไป
- 8.7 การนำฝากด้วยเช็คที่สั่งให้ธนาคารหนึ่งธนาคารใดที่อยู่นอกเขต กทม. หรือนอกเขต
 สำนักหักบัญชีเดียวกัน หรือนำฝากด้วยตั๋วแลกเงิน (ตราพด) ที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่าย
 และสั่งจ่ายที่สำนักงานหรือสาขาของธนาคารอื่นใดที่อยู่นอกเขต กทม. หรือนอกเขต
 สำนักหักบัญชีเดียวกัน ผู้บริการจะเบิกถอนได้ต่อเมื่อธนาคารแจ้งให้ทราบว่า เรียก
 เก็บเงินได้แล้ว และผู้บริการจะต้องเสียค่าธรรมเนียมในการเรียกเก็บตามอัตรา
 ที่ธนาคารกำหนด
- 8.8 ผู้บริการยอมรับว่า การตรวจนับเงินของธนาคารถือเป็นเด็ดขาดและถูกต้องใน
 การนำฝากเงินนั้น หากจำนวนเงินที่นำฝากไม่ตรงกับจำนวนเงินที่ผู้ฝากได้แจ้งผ่าน
 เครื่อง หรือปรากฏว่าธนบัตรที่นำฝากโดยผ่านเครื่องเป็นธนบัตรปลอม หรือชำรุด
 ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือปรากฏว่าเช็ค ตั๋วแลกเงิน (ตราพด) และเช็คที่
 ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่าย (Cashier'Order) ที่นำฝากนั้นธนาคารเรียกเก็บเงินไม่ได้
 ผู้บริการยินยอมให้ธนาคารแก้ไขรายการในบัญชีเงินฝากของตนนั้น ให้ถูกต้องตรง
 กับความเป็นจริงได้ทันที โดยมีต้องแจ้งให้ผู้บริการทราบล่วงหน้า และไม่ต้องให้
 ผู้บริการยินยอมหรือยืนยันแต่อย่างใด

9. การถอนเงินสดโดยผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) จะต้องปฏิบัติดังนี้
 - 9.1 ผู้ใช้บริการจะถอนเงินจากบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ หรือบัญชีกระแสรายวันที่ใช้ในการถอนเงินได้เพียง 2 บัญชี เท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการถอนทันที หรือถอนเงินจากการกดปุ่มรายการตามปกติ อย่างไรก็ตาม ถ้าการถอนเงินดังกล่าวข้างต้น เป็นการถอนเงินข้ามจังหวัด ผู้ใช้บริการจะต้องจ่ายเงินค่าใช้บริการถอนเงินข้ามต่างจังหวัดครั้งละ 10 บาท โดยให้ธนาคารหักจากบัญชีเงินฝากของผู้ใช้บริการได้
 - 9.2 จำนวนเงินที่ถอนผ่านเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) จะถูกหักบัญชีเงินฝากของผู้ใช้บริการภายในวันเดียวกัน
 - 9.3 กรณีใช้บัตรฯ ถอนเงินสดจากเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติในต่างประเทศ ผู้ใช้บริการตกลงยินยอมปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการใช้บัตรเงินสดทันที ATM ใช้ในต่างประเทศของธนาคารทุกประการ
10. การโอนเงินระหว่างบัญชีเงินฝากของผู้ใช้บริการ จะต้องปฏิบัติดังนี้
 - 10.1 ผู้ใช้บริการจะ โอนเงินจากบัญชีออมทรัพย์ และ/หรือ บัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ได้ทุกบัญชีเงินฝากที่ให้ไว้กับธนาคาร
 - 10.2 จำนวนเงินที่โอนระหว่างบัญชีนั้น จะเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้ ภายใต้เงื่อนไขที่ต้องมียอดคงเหลือในบัญชีที่จะหัก โอนไปได้พอ
 - 10.3 ธนาคารจะหัก (เดบิต) บัญชีโอนเงินออกและนำเข้า (เครดิต) บัญชีโอนเงินเข้าของผู้ใช้บริการในวันเดียวกัน
 - 10.4 ผู้ใช้บริการจะ โอนเงินจากบัญชีของตนเองไปยังบุคคลอื่นได้ แต่ต้องกดยหมายเลขบัญชีของบุคคลอื่นให้ถูกต้อง และถ้าการโอนเงินไปยังบัญชีบุคคลอื่นเกิดความผิดพลาด ไม่ว่าจะเกิดความเสียหายหรือไม่ก็ตาม ผู้ใช้บริการจะต้องรับผิดชอบโดยไม่สามารถเรียกร้องหรือฟ้องร้องให้ธนาคารชดเชยคืน
11. การชำระค่าสาธารณูปโภคและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จะต้องปฏิบัติดังนี้
 - 11.1 จำนวนเงินที่ชำระค่าสาธารณูปโภคหรือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จะเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้
 - 11.2 ผู้ใช้บริการจะชำระค่าสาธารณูปโภคหรือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ด้วยการโอนเงินเท่านั้น

12. นอกเหนือไปจากข้อตกลงและเงื่อนไขการใช้บริการเงินสดทันทีที่กล่าวมาข้างต้นนี้แล้ว ผู้ขอใช้บริการต้องปฏิบัติตามคู่มือบริการเงินสดทันทีหรือเงินสดทันที ATM ใช้ในต่างประเทศ ซึ่งธนาคารส่งให้ผู้ขอใช้บริการแล้ว และให้ถือว่าคู่มือบริการเงินสดทันทีดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงและเงื่อนไขการใช้บริการเงินสดทันทีฉบับนี้
13. ในกรณีที่มีการใช้บัตรเงินสดทันทีกับเครื่องโอนเงินอัตโนมัติ ณ ที่ขาย หรือ ณ ที่ให้บริการ (Electronic fund transfer at point of sale) แล้วให้ธนาคารหักเงินจากบัญชีเงินฝากของผู้ใช้บริการได้ตามกรรมวิธีของเครื่อง และให้ถือว่าการโอนเงินตามกรรมวิธีของเครื่องนั้น เป็นการหักบัญชีที่ถูกต้องและมีผลผูกพันผู้ให้บริการโดยสมบูรณ์ โดยผู้ให้บริการไม่ต้องให้ความยินยอมหรือทำเอกสารอื่นใดให้ธนาคารอีก
14. เมื่อมีการปิดบัญชีเงินฝากของผู้ใช้บริการ ไม่ว่าจะโดยธนาคารปิดเองหรือผู้ให้บริการขอปิดก็ตาม หรือธนาคารแจ้งยกเลิกการใช้บริการเงินสดทันที และ/หรือ เรียกบัตรฯ กลับคืน ผู้ใช้บริการจะต้องส่งบัตรฯ คืนให้แก่ธนาคารทันที
15. ผู้ใช้บริการตกลงว่าจะชำระค่าธรรมเนียมการทาบัตร ค่าใช้บริการจากบัตรเงินสดทันที (ATM) หรือบัตรเงินสดทันที (ATM ใช้ในต่างประเทศ) ให้แก่ธนาคารตามอัตราที่ธนาคารกำหนด
16. ธนาคารสงวนสิทธิ์ที่จะเพิ่มเติม และ/ยกเลิกการใช้บริการผ่านระบบ "บัตรเงินสดทันที" เป็นประการอื่นใดเมื่อใดก็ได้ ตามที่เห็นสมควร และมีผลผูกพันกับผู้ให้บริการได้ทันที
17. ผู้ใช้บริการตกลงยินยอมให้ธนาคารติดต่อสอบถาม หรือเปิดเผยรายละเอียดบางประการหรือทั้งหมดเกี่ยวกับผู้ให้บริการให้บุคคลใดก็ได้ ตามที่ธนาคารเห็นสมควร และให้ความยินยอมนี้เมื่ออยู่ตลอดไป แม้จะได้มีการยกเลิกการใช้บัตรกับธนาคารแล้วก็ตาม

ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

1. บัตรบริการเงินด่วน ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารมีสิทธิที่จะเรียกคืน และ/หรือ ยกเลิกการใช้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องให้เหตุผลหรือแจ้งให้ผู้ถือบัตรทราบล่วงหน้าแต่อย่างใด
2. ธนาคารจะมอบบัตรบริการเงินด่วนและแจ้งรหัสประจำตัว (Personal Identification Number-PIN) ให้แก่ผู้ถือบัตร ผู้ถือบัตรจะต้องรักษารหัสประจำตัวไว้เป็นความลับเฉพาะตัวและไม่แจ้งให้ผู้อื่นทราบ การใส่รหัสประจำตัวผิดเกินกว่าจำนวนที่ธนาคารกำหนดจะถูกยึดบัตรไว้หรือไม่อาจใช้บัตรบริการเงินด่วนนั้นได้
3. ผู้ถือบัตรจะต้องเก็บรักษาบัตรบริการเงินด่วนไว้เป็นอย่างดี มิให้สูญหายหรือตกอยู่ในมือของบุคคลอื่น ในกรณีที่บัตรบริการเงินด่วนถูกขโมยหรือสูญหายไม่ว่ากรณีใด ๆ ผู้ถือบัตรจะต้องแจ้งให้ธนาคารทราบเป็นลายลักษณ์อักษรทันที เพื่อธนาคารจะได้พิจารณาออกบัตรบริการเงินด่วนให้ใหม่ต่อไป โดยผู้ถือบัตรจะต้องชำระค่าธรรมเนียมการออกบัตรใหม่ตามอัตราที่ธนาคารกำหนด

ในกรณีที่เกิดความเสียหายอย่างใด ๆ แม้เกิดจากความทุจริตของบุคคลภายนอก ระหว่างเวลาตั้งแต่บัตรถูกขโมยหรือสูญหาย จนกว่าธนาคารจะได้ออกบัตรบริการเงินด่วนใหม่ให้ผู้ถือบัตร ผู้ถือบัตรจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายเหล่านั้นทั้งสิ้น
4. ผู้ถือบัตรยอมรับว่าการใช้บริการบัตรเงินด่วนของผู้ถือบัตรกับบริการประเภทใดๆ ที่ธนาคารจัดให้มีขึ้น ไม่ว่าจะเกี่ยวกับบัญชีประเภทใด ๆ ของผู้ถือบัตรหรือไม่ก็ตาม หากได้กระทำไปโดยการใช้งบบริการเงินด่วนของผู้ถือบัตร ประกอบกับวิธีการ หรือเงื่อนไขของการใช้บริการประเภทนั้น ตามที่ธนาคารกำหนดไว้ในคู่มือหรือเอกสารใด ๆ เกี่ยวกับการใช้บริการเงินด่วนโดยถูกต้องแล้ว ถือว่าถูกต้องสมบูรณ์ ผู้ถือบัตรไม่ต้องทำหรือลงลายมือชื่อในเอกสารใด ๆ เพื่อเป็นหลักฐานในการนั้นอีก และผู้ถือบัตรยินยอมรับผิดชอบในการกระทำดังกล่าวเสมือนหนึ่งผู้ถือบัตรเป็นผู้กระทำด้วยตนเอง ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นด้วยความทุจริตของบุคคลภายนอกหรือไม่ก็ตาม
5. ผู้ถือบัตรยินยอมรับว่าบันทึกหลักฐานหรือเอกสารใด ๆ ก็ตามที่ธนาคารได้จัดทำขึ้นเพื่อหักบัญชีของผู้ถือบัตรอันเนื่องมาจากการใช้บริการเงินด่วนของผู้ถือบัตรนั้น มีความถูกต้องทุกประการ

6. ผู้ถือบัตรตกลงว่า ธนาคารไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในความเสียหายใด ๆ อันเกิดขึ้นแก่ผู้ถือบัตร อันเนื่องมาจากการใช้บัตรบริการเงินด่วนนี้
7. เมื่อผู้ถือบัตรเปลี่ยนแปลงที่อยู่ สำนักงาน และเลขหมายโทรศัพท์ จะต้องแจ้งให้ธนาคารทราบเป็นลายลักษณ์อักษร เอกสารหรือหนังสือใด ๆ ที่ธนาคารส่งไปยังผู้ถือบัตรตามตำบลที่อยู่ และ/หรือ สำนักงานตามที่แจ้งไว้ ให้ถือว่าผู้ถือบัตรได้ทราบข้อความในเอกสาร หรือ หนังสืออื่น ๆ แล้ว
8. ธนาคารมีสิทธิเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับการจัดทำบัตรบริการเงินด่วน และการใช้บริการเงินด่วนตามอัตราที่ธนาคารกำหนด โดยผู้ถือบัตรยินยอมให้ธนาคารหักเงินค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายดังกล่าวจากบัญชีทุกประเภทของผู้ถือบัตรที่มีอยู่กับธนาคารได้
9. ธนาคารสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะ เปลี่ยนแปลงข้อความและเงื่อนไขสำหรับการถือบัตรบริการเงินด่วน รวมทั้งค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ดังกล่าวในข้อ 8 ได้ ตามแต่จะเห็นสมควร
10. ให้ถือว่าคู่มือหรือเอกสารใด ๆ เกี่ยวกับการใช้บัตรบริการเงินด่วน ซึ่งธนาคารได้มอบหรือส่งให้ผู้ถือบัตรแล้วหรือที่ธนาคารประกาศเพิ่มเติมไปในภายหลังนั้นเป็นส่วนหนึ่งของข้อกำหนด และเงื่อนไขสำหรับการถือบัตรบริการเงินด่วนนี้ด้วย

ข้อตกลงในการใช้บัตรฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

ข้าพเจ้า ผู้มีนามดังปรากฏชื่อและที่อยู่ในใบคำขอใช้บริการบัตรหลวง ATM หรือ BUALUANG PREMIER ด้านหน้านี้ ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า "ผู้ใช้บริการ" เป็นเจ้าของบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ หรือกระแสรายวัน อยู่กับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า "ธนาคาร" รายละเอียดของบัญชีเงินฝากปรากฏตามใบคำขอ ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า "บัญชี" ผู้ใช้บริการมีความประสงค์จะใช้บริการของธนาคารผ่านทางเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า "เครื่องอัตโนมัติ" โดยใช้บัตรและหมายเลขรหัส ที่ธนาคารมอบให้ และผู้ขอใช้บริการขอให้คำมั่นต่อธนาคารว่าจะปฏิบัติตามและยอมผูกพันตามเงื่อนไขที่ธนาคารกำหนดไว้ในการใช้บริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติทุกประการดังนี้

1. ผู้ใช้บริการรับทราบการถอนเงินสด และการโอนเงินโดยใช้เครื่องอัตโนมัติ ธนาคารจะปฏิบัติทางบัญชีเช่นเดียวกับวิธีการปกติของธนาคารพาณิชย์ทั่วไป กล่าวคือ ธนาคารจะให้ถอนเงินหรือโอนเงินในจำนวนที่ไม่เกินยอดคงเหลือในบัญชีเงินฝากของผู้ใช้บริการ แต่ทั้งนี้จำนวนที่ให้ถอนหรือโอนไปจากบัญชีในแต่ละวัน จะต้องไม่เกินจำนวนที่ธนาคารได้กำหนดไว้ในกรณีที่ธนาคารให้ผู้ใช้บริการถอนเงินสด หรือโอนเงินจากบัญชีไปเป็นจำนวนที่มากกว่ายอดคงเหลือในบัญชีของผู้ใช้บริการ ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใดก็ตาม ให้ถือว่าธนาคารได้ปฏิบัติไปเพื่อประโยชน์ของผู้ใช้บริการ ผู้ใช้บริการยินยอมรับสภาพหนี้ส่วนที่ได้เบิกเงินเกินบัญชีไป และขอให้สัญญาว่าจะจ่ายเงินคืนให้แก่ธนาคารโดยเร็ว ทั้งยินยอมที่จะจ่ายดอกเบี้ยให้อีกต่างหาก โดยให้ธนาคารคิดดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของอัตราดอกเบี้ยเบิกเงินเกินบัญชีชั่วคราวที่ธนาคารได้มีประกาศกำหนดให้เรียกเก็บจากลูกค้าได้ (ในขณะทำคำขอกำหนดอัตราร้อยละ.....ต่อปี) ถ้าภายหลังวันทำคำขอนี้ธนาคารได้ประกาศเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย กำหนดให้เรียกเก็บจากลูกค้าเบิกเงินเกินบัญชีชั่วคราวได้สูงขึ้น หรือต่ำกว่าในขณะทำคำขอนี้แล้ว ผู้ใช้บริการยอมให้ธนาคารคิดดอกเบี้ยตามคำขอได้ในอัตราที่ธนาคารได้ประกาศใช้บังคับใหม่ทันทีที่มีการเปลี่ยนแปลงทุกครั้ง โดยธนาคารไม่ต้องแจ้งการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยแก่ผู้ใช้บริการแต่อย่างใด
2. ในกรณีใช้บัตรถอนเงินจากเครื่องอัตโนมัติในต่างประเทศ ผู้ใช้บริการตกลงยินยอมปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการใช้บัตร BUALUANG PREMIER ในต่างประเทศของธนาคารทุกประการ

3. ผู้ให้บริการยินยอมให้ธนาคารนำเงินที่ผู้ให้บริการนำเข้ามาบัญชีมาหักทอนยอดหนี้ที่เกิดขึ้นตาม
 หนี้ของความในข้อ 1 วรรคสอง ได้ทุกขณะ
4. การถอนเงินสดและการโอนเงินจากบัญชีตามกล่าวในข้อ 1 ผู้ให้บริการตกลงให้ธนาคารหัก
 เงินจากบัญชีตามวันที่ได้ใช้บริการ ถึงแม้ว่าในขณะที่ผู้ให้บริการทำการถอนเงินหรือโอนเงิน
 ได้ล่วงเลยเวลาทำการของธนาคารพาณิชย์ในวันนั้นไปแล้วก็ตาม
5. ผู้ให้บริการรับทราบ ว่า ธนาคารจะนำเงินสดและ เช็คที่ส่งฝากเข้าบัญชีของผู้ให้บริการในวัน
 ทำการถัดไปจากวันฝาก โดยถือตามจำนวนที่ธนาคารตรวจนับได้ว่าเป็นเด็ดขาดและเป็น
 การถูกต้อง ฉะนั้น ในกรณีที่จำนวนเงินที่ฝากไม่ตรงกับจำนวนที่ผู้ให้บริการได้แจ้งไว้ใน
 วันฝาก หรือปรากฏว่าเป็นธนบัตรปลอมหรือชำรุดทั้งหมดหรือบางส่วน ผู้ให้บริการยินยอม
 ให้ธนาคารบันทึกรายการลงในบัญชีเงินฝากตามจำนวนที่ธนาคารตรวจนับได้ และจะนำเข้า
 บัญชีเฉพาะธนบัตรที่มีความสมบูรณ์เท่านั้น โดยธนาคารจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้ให้บริการทราบ
 ทันที

สำหรับเช็คที่ฝาก ธนาคารจะส่งไปเรียกเก็บตามประเพณีปฏิบัติของธนาคาร
 ผู้ให้บริการจะเบิกถอนเงินได้ต่อเมื่อธนาคารเรียกเก็บเงินตามเช็คได้แล้ว หากมีสาเหตุใด
 ก็ตาม เป็นผลให้ธนาคารไม่สามารถเรียกเก็บเงินนั้นได้ทันตามกำหนด ผู้ให้บริการตกลง
 รับผิดชอบในความเสียหายอันพึงมีเกิดขึ้นทั้งปวง

6. ผู้ให้บริการยอมรับว่าเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ธนาคารกำหนดไว้ในระเบียบวิธีปฏิบัติ ในการใช้
 บริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติที่มีความรอบคอบ รัดกุม และปลอดภัยเป็นที่พอใจของ
 ผู้ให้บริการ ดังนั้น ผู้ให้บริการจะไม่ถือเอาเป็นข้อกล่าวอ้างเพื่อเรียกร้องสิทธิจากธนาคาร
 หรือเรียกร้องให้ธนาคารชดใช้ค่าเสียหาย ในกรณีที่อาจมีบุคคลอื่นใช้บริการเครื่องอัตโนมัติ
 ถอนเงิน หรือโอนเงินจากบัญชีของผู้ให้บริการ เนื่องในการอำนวยความสะดวกตามปกติของ
 ธนาคารเป็นอันขาด และให้ถือเป็นหน้าที่ของผู้ให้บริการที่จะต้องรักษานับัตรประจำตัวผู้
 ใช้บริการไว้ในที่มั่นคง ปลอดภัย และเก็บรักษาไว้ซึ่งความลับเกี่ยวกับหมายเลขบัตรประจำตัว
 ผู้ให้บริการ
7. ผู้ให้บริการยอมรับว่า การเบิกถอนเงินจากบัญชีไม่ว่าประเภทใด ๆ โดยผ่านทางเครื่องอัตโนมัติ
 หากกระทำไปโดยใช้นับัตรและรหัสประจำตัวของผู้ให้บริการอย่างถูกต้อง โดยมีต้องมี
 การลงนามไว้เป็นหลักฐาน ผู้ให้บริการยอมรับว่าการ เบิกถอนเงินดังกล่าวเป็นการ เบิกถอน
 เงินที่ถูกต้องสมบูรณ์เช่นเดียวกับการเบิกถอนเงินจากบัญชีดังกล่าว ตามทางปฏิบัติที่เป็นปกติ

8. ภายใต้บังคับข้อ 6 แห่งสัญญาฉบับนี้ ผู้ให้บริการยอมตกลงว่า ในกรณีที่มีบุคคลอื่นผู้ใดได้มาซึ่งบัตรของผู้ให้บริการและล่วงรู้ถึงหมายเลขรหัสที่ใช้ควบคู่กับบัตรแผ่นนั้น จะด้วยวิธีการหรือด้วยสาเหตุใดก็ตาม เมื่อได้นำไปใช้บริการเครื่องอัตโนมัติ และธนาคารได้จัดบริการอย่างหนึ่งอย่างใดให้โดยสุจริตตามขั้นตอนวิธีการปฏิบัติในการอำนวยความสะดวกของธนาคารแล้ว ให้ถือว่าการปฏิบัติดังกล่าวของธนาคารเป็นการกระทำโดยชอบ และธนาคารไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายหรือสูญหายใด ๆ อันจะพึงมีขึ้นแก่ผู้ให้บริการอันเนื่องมาจากการที่ธนาคารได้ปฏิบัติการลงไปตามคำสั่งที่ได้รับนั้น ถึงแม้ว่าบุคคลอื่นใดนั้น จะได้รับความยินยอมอนุญาตจากผู้ให้บริการหรือไม่ก็ตาม การใช้บริการดังกล่าวเป็นเสมือนหนึ่งผู้ให้บริการได้ใช้บริการเครื่องอัตโนมัติด้วยตนเอง และผู้ให้บริการยินยอมรับผิดชอบทุกประการ
9. ผู้ให้บริการตกลงให้ธนาคารถือเอาการใช้บริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติของผู้ใช้บริการ เป็นเสมือนคำสั่งให้ธนาคารจัดบริการอย่างหนึ่งอย่างใดให้แก่ผู้ให้บริการ และผู้ให้บริการยินยอมตกลงให้ถือเอาบัญชีของธนาคาร เป็นหลักฐานที่ถูกต้อง
10. ผู้ให้บริการสัญญาว่า จะเก็บรักษามบัตรประจำตัวผู้ให้บริการ ซึ่งธนาคารจัดทำไว้ให้แก่ผู้ให้บริการในกรณีบัตรชำรุดเสียหายใช้การไม่ได้ หรือสูญหายอย่างหนึ่งอย่างใด ผู้ให้บริการจะต้องรีบแจ้งให้ธนาคารทราบทันทีเพื่อดำเนินการป้องกันมิให้บุคคลอื่นนำบัตรไปใช้ในทางที่ไม่สุจริต ธนาคารจะออกบัตรใหม่ให้แก่ผู้ให้บริการ ค่าใช้จ่ายในการจัดทำบัตรแผ่นใหม่ ผู้ให้บริการจะเป็นผู้ชำระแต่ฝ่ายเดียว
11. ผู้ให้บริการและธนาคารตกลงกันว่า ผู้ให้บริการจะบอกเลิกการใช้บริการ และธนาคารจะบอกเลิกการใช้บริการเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติได้ โดยการแสดงเจตนาให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ โดยผู้ให้บริการมีหน้าที่ส่งมอบบัตรชั่วคราวที่ธนาคารออกให้คืนธนาคาร ณ สำนักงานสาขาที่ออกบัตรฉบับนั้น ไปพร้อมกับการแสดงเจตนา
12. ผู้ให้บริการตกลงว่าจะชำระค่าบริการสมาชิกบัตรหลวง ATM หรือ BUALUANG PREMIER ให้แก่ธนาคารตามอัตราที่ธนาคารกำหนด โดยยินยอมให้ธนาคารหักเงินจากบัญชีเงินฝากที่จะใช้เป็นลำดับแรก ซึ่งระบุไว้ในคำขอใช้บริการบัตรหลวง ATM/BUALUANG PREMIER ของผู้ให้บริการได้ทันที เมื่อถึงวันที่กำหนดเก็บค่าบริการ เว้นเสียจากผู้ให้บริการจะบอกเลิกการใช้บริการตามกล่าวในข้อ 11 ภายในเวลาไม่น้อยกว่า 30 วัน ก่อนวันครบกำหนด และในกรณีที่เงินในบัญชีไม่พอชำระค่าบริการ สมาชิก ผู้ให้บริการยินยอมให้ถือเป็นหน้าที่ผู้ให้บริการจะต้องชำระให้ธนาคารอนุโลม ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 11 วรรค 2

ผู้ใช้บริการตกลงชำระค่าบริการบั่วหลวง ATM เมื่อครบกำหนดหนึ่งปี นับแต่วันที่ธนาคารออกบัตรบั่วหลวงให้ผู้ใช้บริการ และชำระค่าบริการ BUALUANG PREMIER ในวันที่ธนาคารออกบัตรให้ผู้ใช้บริการ และให้ถือเอาวันที่ดังกล่าวของปีถัดไปทุกปี เป็นวันครบกำหนดชำระค่าบริการ

13. ธนาคารสงวนไว้ซึ่งสิทธิ์ที่จะปรับปรุงแก้ไข เปลี่ยนแปลงเงื่อนไขข้อตกลง ทุกขณะตามที่ธนาคารจะเห็นสมควร แต่จะต้องประกาศการเปลี่ยนแปลงนั้นให้ผู้ใช้บริการทราบโดยพลัน

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม
พ.ศ. . . .

.....

.....

.....

.....

 โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

.....

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม
 พ.ศ. . . ."

.....

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่ประกาศใน
 ราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ร่างพระราชบัญญัตินี้ เป็นร่างที่เสนอโดยกระทรวงยุติธรรม ซึ่งได้ผ่านการ
 พิจารณาและให้ความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเป็นที่เรียบร้อยแล้วเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2537

มาตรา 3 พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่

- (1) สัญญาที่กระทำระหว่างกระทรวง ทบวง กรม ด้วยกันเอง หรือระหว่างกระทรวง ทบวง กรม กับเอกชนโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่มุ่งหมายจะคุ้มครองประโยชน์ของรัฐหรือประโยชน์สาธารณะ
- (2) สัญญาเช่าที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- (3) สัญญาก่อตั้ง เปลี่ยนแปลง หรือเลิกบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่เป็นนิติบุคคล
- (4) สัญญาซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ ตามกฎหมายว่าด้วยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
- (5) นิติกรรมอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

"ผู้บริโภค" หมายความว่า ผู้ซื้อ ผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ ผู้แลกเปลี่ยน ผู้กู้ ผู้เอาประกันภัย ผู้ค้าประกัน หรือผู้ได้มาโดยมีค่าตอบแทนด้วยประการใดเพื่อประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งสินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ ทั้งนี้ โดยมีใช้เพื่อการค้าหรือบริการนั้น

"ผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ" หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าซื้อ ผู้แลกเปลี่ยน ผู้ให้กู้ ผู้รับประกันภัย หรือผู้จัดให้ด้วยประการใด ซึ่งสินค้าหรือบริการเพื่อประโยชน์ในทางการค้าเป็นปกติธุระ

"สัญญามาตรฐาน" หมายความว่า สัญญาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้าไม่ว่าจะทำในรูปใด ซึ่งข้อสัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนำมาใช้ในการประกอบกิจการของตนเอง

มาตรา 5 ข้อตกลงในสัญญาที่กระทำระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้า หรือวิชาชีพ หรือในสัญญามาตรฐาน หรือในสัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีอำนาจต่อรองในการทำสัญญาเหนือกว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งอย่างมาก ที่ให้ผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ หรือผู้กำหนดสัญญามาตรฐาน หรือผู้มีอำนาจต่อรองเหนือกว่าได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควร ให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

ข้อตกลงที่สันนิษฐานว่าได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

- (1) ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่เกิดจากการผิดสัญญา
- (2) ข้อตกลงที่ให้อภัยรับผิดหรือรับภาระมากเกินไปกว่าที่กฎหมายกำหนด
- (3) ข้อตกลงให้สัญญาสิ้นสุดลง โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งบอกเลิกสัญญาได้โดยอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ
- (4) ข้อตกลงให้สิทธิคู่สัญญาที่จะไม่ปฏิบัติตามสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง หรือปฏิบัติตามสัญญาในระยะเวลาที่ล่าช้าได้ หรือปฏิบัติผิดไปจากที่พึงคาดหมายได้ตามปกติ
- (5) ข้อตกลงให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกร้องหรือกำหนดให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องรับภาระเพิ่มขึ้นกว่าภาระที่เป็นอยู่ในขณะเริ่มทำสัญญา
- (6) ข้อตกลงอื่นที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา 6 การตกลงจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงาน หรือการทางนิติกรรมซึ่งไม่เป็นโมฆะ ให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

มาตรา 7 ในสัญญาที่มีการชำระหนี้ด้วยการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้บริโภค คู่สัญญาจะตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่อง หรือเพื่อการรอนสิทธิมิได้ เว้นแต่ผู้บริโภคได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องหรือเหตุแห่งการรอนสิทธิอยู่แล้วในขณะทำสัญญา

ในกรณีผู้รับมอบทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งมิใช่ผู้บริโภค หรือในกรณีที่ผู้บริโภคได้รู้ความชำรุดบกพร่อง เพื่อเหตุแห่งการรอนสิทธิอยู่แล้วในขณะทำสัญญา ให้ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด ซึ่งไม่ต้องห้ามตามกฎหมายมีผลบังคับได้เท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

มาตรา 8 ในสัญญาที่มีการให้สิ่งใดไว้เป็นมัดจำ หากมีกรณีที่จะต้องรับมัดจำนั้น ไม่ว่าจะรับโดยอาศัยข้อตกลงในสัญญาหรือโดยผลแห่งกฎหมาย ถ้ามัดจำนั้นสูงเกินส่วน ศาลจะลดลงให้รับได้เพียงเท่าค่าเสียหายที่แท้จริงก็ได้

มาตรา 9 ข้อตกลงหรือประกาศที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่น ซึ่งเกิดจากการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อของผู้ตกลงหรือผู้ประกาศ หรือของบุคคลอื่น ซึ่งผู้ตกลงหรือผู้ประกาศต้องรับ

ผิดด้วย จะนำมาอ้างเป็นเหตุยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบได้

ข้อตกลงหรือประกาศยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบที่เกิดจากการกระทำของตน หรือของบุคคลอื่นซึ่งตนต้องรับผิดชอบ เพื่อความเสียหายในกรณีอื่นนอกจากที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ซึ่งไม่ขัดต่อกฎหมาย ให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

มาตรา 10 ความตกลงหรือความยินยอมของผู้เสียหายสำหรับการกระทำที่ต้องห้าม ขัดแจ้งโดยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จะนำมาอ้างเป็นเหตุยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบเพื่อละเมิดมิได้

ความตกลงหรือความยินยอมใด ๆ สำหรับการกระทำนอกจากที่กล่าวในวรรคหนึ่งจะนำมาอ้างเป็นเหตุยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบ เพื่อละเมิดได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

มาตรา 11 ในการวินิจฉัยให้สัญญาามีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พิเคราะห์ถึง

- (1) ความสุจริต อันาจต่อรอง ความรู้ความเข้าใจ ความคาดหมาย แนวทางที่เคยปฏิบัติ ทางเลือกอย่างอื่น และประโยชน์ได้เสียทุกอย่างของคู่สัญญา ตามสภาพที่เป็นจริง
- (2) ปกติประเพณีของการทำสัญญานั้น
- (3) เวลาและสถานที่ในการทำสัญญาหรือในการปฏิบัติตามสัญญา
- (4) การรับภาระที่หนักกว่ามากของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

ในการวินิจฉัยว่า คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีอำนาจต่อรองในการทำสัญญาเหนือกว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พิเคราะห์ถึงความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจ ความสันตจิตันเจนหรือโอกาสที่จะเลือกทำสัญญาในลักษณะเดียวกันกับบุคคลอื่นของคู่สัญญาแต่ละฝ่ายด้วย

คำว่าสัญญาในมาตรานี้ให้หมายความรวมถึงประกาศ ความตกลงหรือความยินยอมด้วยโดยอนุโลม

ความในมาตรานี้ให้ใช้บังคับแก่ประกาศ ข้อตกลง และความยินยอมตามมาตรา 9 และมาตรา 10 ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 12 ความตกลงหรือความยินยอมใด ๆ ที่มีใต้นามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนย่อมเป็นโมฆะ

มาตรา 13 บทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้กับนิติกรรม สัญญา ที่ทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

มาตรา 14 ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัตินี้ ศาลหรือคู่ความอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาได้

มาตรา 15 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็นได้รับค่าตอบแทน ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

มาตรา 16 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงและระเบียบตามความในพระราชบัญญัตินี้
กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

หนังสือที่ ธพท.ณก.(ว) 1128/2536 เรื่อง การให้บริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการฝาก
และถอนเงิน

ด้วยธนาคารได้รับหนังสือร้องเรียนจากประชาชนผู้ได้รับความเสียหายจากการใช้
เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการฝากและถอนเงินจำนวนมากราย รวมทั้งมีข่าวตามหน้าหนังสือ-
พิมพ์ ในลักษณะเช่นเดียวกัน เช่น กรณีที่ลูกค้าถอนเงินจากเครื่องแต่ไม่ได้รับเงิน และถูกตัด
บัญชีเงินฝากไป หรือกรณีที่ลูกค้าไม่ได้ใช้บริการเบิกถอนเงิน และบัตร ATM อยู่ในความ
ครอบครองของลูกค้า แต่บัญชีเงินฝากของลูกค้าถูกตัดบัญชีไป เป็นต้น

ธนาคารได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือของ
ประชาชนผู้ใช้บริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการฝากและถอนเงิน ที่มีต่อคุณภาพในการให้
บริการของธนาคารพาณิชย์และก่อให้เกิดปัญหาข้อพิพาทติดตามมาในที่สุด จึงขอให้ธนาคารพาณิชย์
ตรวจสอบเกี่ยวกับ ระบบคอมพิวเตอร์ ระบบการควบคุมภายใน รวมทั้งระบบการรักษาความ
ปลอดภัย เพื่อเร่งหาทางป้องกันและแก้ไขจุดอ่อนในเรื่องดังกล่าวโดยเร็วด้วย ทั้งนี้ เพื่อป้องกัน
มิให้ผู้สุจริตต้องได้รับความเสียหาย

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิจิตร สุพินิจ)

ผู้ว่าการ

หนังสือที่ สปท.งก.(ว) 1230/2537 เรื่อง หลักเกณฑ์การให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

ตามที่ธนาคารพาณิชย์ได้ให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แก่ลูกค้าประชาชนทั่วไป ให้ได้รับความสะดวกรวดเร็วจนเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้นเป็นลำดับ และจากผลการนำเครื่องอิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ทำให้เกิดความเสียหายในรูปแบบต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายได้ง่าย และมีร่องรอยหรือหลักฐานที่แตกต่างจากการโอนเงินทางตราสาร ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาและข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งระหว่างธนาคารพาณิชย์กับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งลูกค้าผู้ใช้บริการทั่วไป โดยส่วนหนึ่งมักเกิดจากลูกค้าผู้ใช้บริการขาดเอกสารหลักฐานเพื่อยืนยันข้อเท็จจริง และไม่ทราบขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกต้อง รวมทั้งข้อควรระวังในการใช้บริการ ประกอบกับ ปัจจุบันยังไม่มีข้อกำหนดวิธีการหรือกฎหมายใดที่ให้ความคุ้มครอง และป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากรูกระบบการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ได้

ธนาคารจึงเห็นสมควรกำหนดหลักเกณฑ์การให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับธนาคารพาณิชย์ได้ใช้เป็นแนวทางและวิธีปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และเพิ่มความเชื่อมั่นต่อสาธารณชนมากยิ่งขึ้น อันเป็นพื้นฐานและปัจจัยสำคัญของการพัฒนาระบบการชำระเงินให้มีประสิทธิภาพและทันสมัยก้าวหน้าต่อไป ตามหลักเกณฑ์การให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่แนบมานี้

อนึ่ง เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สามารถเปิดและให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการฝากและถอนเงินอันเป็นส่วนหนึ่งของการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้นไปอีก จึงให้ธนาคารพาณิชย์มีเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการฝากและถอนเงินได้ โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากธนาคารอีกต่อไป ทั้งนี้ โดยให้ธนาคารพาณิชย์แจ้งให้ธนาคารทราบทุกครั้งภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ธนาคารพาณิชย์ได้มีจำนวนเครื่องดังกล่าวเปลี่ยนแปลงจากจำนวนที่ได้รับความเห็นชอบไปแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2537 เป็นต้นไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิจิตร สุกินิจ)

ผู้ว่าการ

หลักเกณฑ์การให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

หลักเกณฑ์การให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อไปนี้จะจัดทำขึ้นโดยมุ่งเน้นการรักษาประโยชน์และความเป็นธรรมของข้อตกลงหรือสัญญาการให้บริการที่ธนาคารพาณิชย์ได้จัดทำกับลูกค้าผู้ให้บริการ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของธนาคารพาณิชย์ ที่ให้บริการได้ทราบและพึงปฏิบัติตามขอบข่ายของสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ โดยให้ธนาคารพาณิชย์ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติ และเงื่อนไขของข้อตกลงหรือสัญญาการให้บริการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ เพื่อใช้ถือปฏิบัติต่อไป พร้อมทั้งแจ้ง หรือประกาศให้ลูกค้าผู้ให้บริการได้ทราบขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ และเงื่อนไขการให้บริการที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วโดยทั่วกัน ดังมีหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติต่อไปนี้

ข้อ 1 ความหมายและขอบเขตการให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

(1) "การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์" หมายถึง การโอนเงินที่กระทำผ่านเครื่องเทอร์มินอล หรืออุปกรณ์สื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือสื่อบันทึกข้อมูลคอมพิวเตอร์ เพื่อส่งให้ธนาคารพาณิชย์โอนเงินเข้าหรือออกจากบัญชี เช่น การโอนเงินทางเครื่องเทอร์มินอลผ่านพนักงานสาขาหรือสำนักงานของธนาคารพาณิชย์ การให้บริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการฝากและถอนเงิน (ATM) การโอนเงิน ณ จุดขาย (POS) บริการธนาคารในสำนักงาน (Office Banking) และบริการธนาคารทางโทรศัพท์ (Tele-Banking) เป็นต้น

การโอนเงินจะเสร็จสิ้นสมบูรณ์ ต่อเมื่อผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์ได้รับเงินสดหรือได้รับเครดิตบัญชีให้ครบถ้วนตามจำนวนเงินที่โอนเข้าบัญชีของผู้รับเงินจากธนาคารผู้โอน หรือธนาคารผู้รับโอนเรียบร้อยแล้ว และผู้รับโอนสามารถใช้จ่ายเงินนั้นได้

(2) "การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์โดยมิชอบ" หมายถึง การโอนเงินโดยการกระทำของบุคคลอื่นที่มีใช้ผู้ให้บริการ โดยปราศจากความยินยอมจากผู้ให้บริการ และผู้ให้บริการมิได้รับประโยชน์ใด ๆ จากการโอนดังกล่าว เว้นแต่กรณีต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์โดยชอบ

- 2.1 ผู้ให้บริการได้มอบเครื่องมือโอนเงินให้แก่บุคคลอื่นโดยสมัครใจ
- 2.2 ผู้ให้บริการกระทำการทุจริตโดยตนเองหรือร่วมกับบุคคลอื่น
- 2.3 เกิดจากความผิดพลาดในการปฏิบัติงานของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งธนาคารพาณิชย์ได้แก้ไขให้ถูกต้องแล้วในเวลาต่อมา
- 2.4 รายการโอนเงินที่ปรากฏตามหลักฐานว่าเกิดจาก "เครื่องมือโอนเงิน" ของผู้ให้บริการที่ธนาคารพาณิชย์ได้ส่งมอบให้แล้ว

(3) "การโอนเงินที่มีข้อตกลงล่วงหน้า" หมายถึง การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามสัญญายินยอมที่กระทำไว้ล่วงหน้าสำหรับรายการโอนเงินที่เกิดขึ้นตามที่ได้ตกลงกันไว้ เช่น การหักบัญชีเพื่อจ่ายชำระค่าบริการสาธารณูปโภค การหักบัญชีเพื่อจ่ายชำระค่าสินค้า หรือบริการ เป็นต้น

(4) "เครื่องมือโอนเงิน" หมายถึง บัตรเดบิตหรือบัตรเครดิต รหัสลับ แผ่นงานแม่เหล็กที่บรรจุโปรแกรม หรือเครื่องมืออื่นใดที่ธนาคารพาณิชย์มอบให้ผู้ให้บริการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการโอนเงินเข้าหรือออกจากบัญชี

(5) "ผู้ให้บริการ" หมายถึง ลูกค้าซึ่งมีบัญชีเงินฝากกับธนาคารพาณิชย์ และได้ทำสัญญาการให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือมีธุรกรรมการโอนเงินกับธนาคารพาณิชย์

(6) "หลักฐานการโอนเงิน" หมายถึง เอกสารหลักฐาน ได้แก่ ใบบันทึกรายการ ใบแจ้งการโอนเงิน ใบแจ้งรายการ (Statement) และหลักฐานอื่นใดที่ทำด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ และสื่อบันทึกข้อมูล ได้แก่ เทปแม่เหล็ก แผ่นงานแม่เหล็ก หรือสื่อบันทึกข้อมูลอื่นใดที่ใช้เก็บรักษาข้อมูล

หลักฐานการโอนเงินแต่ละประเภทต้องเป็นรายละเอียดของรายการที่แสดงการเคลื่อนไหวเข้าหรือออกจากบัญชีของผู้ให้บริการ

ข้อ 2 ธนาคารพาณิชย์ต้องจัดทำข้อตกลงหรือสัญญาการให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์กับผู้ให้บริการเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างน้อย 2 ฉบับ และมอบให้ผู้ให้บริการเก็บไว้เป็นหลักฐาน 1 ฉบับ ในข้อตกลงหรือสัญญาการให้บริการดังกล่าว นอกจากข้อความที่เป็นสาระสำคัญแห่งข้อตกลงหรือสัญญาที่พึงระบุตามที่คู่สัญญาตกลงกันแล้ว ให้ธนาคารพาณิชย์ระบุหรือกำหนดข้อความและวิธีปฏิบัติต่อไปนี้ด้วย

- (1) ชื่อและลักษณะหรือประเภทการให้บริการ
- (2) ข้อความที่เน้นถึงความสำคัญและการรักษาความปลอดภัยของเครื่อง-มือโอนเงิน รวมทั้งวิธีปฏิบัติของผู้ให้บริการในกรณีที่เครื่องมือโอนเงินชำรุดหรือเสียหาย หรือถูกโจรกรรม หรือครบกำหนดเวลาที่ต้องเปลี่ยนแทน
- (3) เงื่อนไขในการให้บริการ โดยมีรายละเอียดอย่างน้อยดังนี้ วันและเวลาที่ให้บริการ จำนวนครั้งและจำนวนเงินสูงสุดที่ให้บริการได้ในแต่ละวัน และกำหนดระยะเวลาที่คาดว่าจะดำเนินการโอนเงินจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์
- (4) อัตราค่าบริการหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ (ถ้ามี) ที่เรียกเก็บจากผู้ให้บริการ
- (5) สิทธิของผู้ใช้บริการที่จะได้รับเอกสารหลักฐานในการโอนเงินเมื่อมีการโอนเงินหรือใช้บริการทุกประเภทบัญชี เช่น ใบบันทึกรายการ ใบแจ้งการโอนเงิน ใบแจ้งรายการ (Statement) เป็นต้น เพื่อเป็นหลักฐานประกอบการพิสูจน์ธุรกรรมการโอนเงิน
- (6) วิธีการและสถานที่ที่ผู้ใช้บริการสั่ง หรือแจ้งอายัด หรือระงับการใช้เครื่องมือโอนเงิน หรือการโอนเงินที่มีข้อตกลงล่วงหน้า และระยะเวลาที่ธนาคารพาณิชย์จะดำเนินการให้แล้วเสร็จตามที่ได้รับคำสั่งหรือรับแจ้งจากผู้ให้บริการ
- (7) ความรับผิดชอบของธนาคารพาณิชย์ต่อผู้ใช้บริการ มีดังนี้
 - (7.1) ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติตามคำสั่งโอนเงินจนเป็นเหตุให้ผู้ให้บริการไม่ได้รับเงินจากการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์โดยเสร็จสิ้นสมบูรณ์ตามระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ใน (3) เว้นแต่
 - (7.1.1) ผู้ใช้บริการมีเงินในบัญชีไม่เพียงพอ
 - (7.1.2) ผู้ใช้บริการไม่มีหรือถูกระงับการใช้วงเงินสินเชื่อเกี่ยวกับธนาคารพาณิชย์
 - (7.1.3) การโอนเงินจะเป็นผลให้ยอดเงินในบัญชี เกินกว่าวงเงินสินเชื่อที่ตกลงไว้กับธนาคารพาณิชย์
 - (7.1.4) อยู่ระหว่างดำเนินการทางกฎหมาย
 - (7.1.5) ธนาคารได้แจ้งให้ผู้บริการทราบถึงความขัดข้องของการโอนเงินอยู่แล้วก่อน หรือในขณะที่ทำการโอนเงิน

(7.1.6) ผู้ให้บริการปฏิบัติผิดเงื่อนไขหรือข้อตกลงกับ
ธนาคาร

(7.1.7) เป็นเหตุสุดวิสัย

(7.2) ธนาคารพาณิชย์มิได้ปฏิบัติตามคำสั่งระงับการโอนเงินที่มี
ข้อตกลงล่วงหน้าตามข้อ 2 (6) หรืออายัดเครื่องมือโอนเงินของผู้ให้บริการตามข้อ 7 และ
ต่อมาเกิดรายการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ขึ้น

(7.3) ธนาคารพาณิชย์ยังไม่ได้ส่งมอบเครื่องมือโอนเงินให้แก่
ผู้ให้บริการและเกิดรายการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์โดยมิชอบขึ้น

(7.4) เกิดรายการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์โดยมิชอบ และมีใช้
ความผิดของผู้ให้บริการ

(8) ความรับผิดชอบของผู้ให้บริการ

กรณีเกิดรายการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ อันมีสาเหตุมาจาก
เครื่องมือโอนเงินสูญหายหรือถูกโจรกรรม ผู้ให้บริการรับผิดชอบตามจำนวนเงินโอนนั้น ที่เกิดขึ้นก่อน
ธนาคารพาณิชย์จะดำเนินการอายัด หรือระงับการใช้เครื่องมือโอนเงิน หรือการโอนเงินที่มี
ข้อตกลงล่วงหน้าแล้วเสร็จตามระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ในข้อตกลงหรือสัญญาตาม ข้อ 2 (6)

(9) วิธีปฏิบัติของผู้ให้บริการในกรณีที่พบข้อผิดพลาดใด ๆ ในการโอนเงิน
ทั้งนี้ การแจ้งข้อผิดพลาดให้ธนาคารพาณิชย์ทราบ ผู้ให้บริการควรมีข้อมูลดังต่อไปนี้

(9.1) วันและเวลาที่ทราบรายการ

(9.2) สถานที่ตั้งเครื่องเทอร์มินอล

(9.3) เลขที่บัญชีของผู้ให้บริการและของผู้ที่เกี่ยวข้อง

(9.4) ประเภทของรายการ

(9.5) จำนวนเงินที่โอนเข้าหรือออก

(10) หลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์ในการสอบสวน
และดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาด

(11) วิธีปฏิบัติในการบอกเลิกข้อตกลงหรือสัญญาการให้หรือให้บริการ โอน-
เงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของคู่สัญญา

ข้อ 3 ธนาคารพาณิชย์จะออกเครื่องมือโอนเงินให้แก่ผู้ใช้บริการได้ในกรณีต่อไปนี้

- (1) ตามคำขอของผู้ใช้บริการ
- (2) เพื่อทดแทนเครื่องมือโอนเงินเดิมที่ขาดหาย สูญหาย หรือถูกโจรกรรม หรือครบกำหนดเวลาที่ต้องเปลี่ยนแปลง

ข้อ 4 ธนาคารพาณิชย์จะต้องจัดทำคู่มือหรือเอกสารเพื่ออธิบายขั้นตอน หรือวิธีการใช้บริการเพื่อให้ผู้ใช้บริการทราบทุกราย

ข้อ 5 ให้ธนาคารพาณิชย์จัดเก็บข้อมูลเพื่อใช้เป็นหลักฐานที่สามารถเรียกใช้ และเข้าใจได้ง่าย โดยอยู่ในรูปแบบต่อไปนี้ คือ

- (1) เทปแม่เหล็ก
- (2) แผ่นจานแม่เหล็ก
- (3) สื่อบันทึกข้อมูลอื่นใดที่ใช้เก็บรักษาข้อมูล
- (4) เอกสารหรือรายงานที่พิมพ์จากเครื่องคอมพิวเตอร์
- (5) เอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่ธนาคารพาณิชย์ส่งมอบให้ผู้ใช้บริการตามข้อ 2

ข้อ 6 ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์มอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการหรือร่วมกระทำการให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือกระทำการอื่นใดที่เกี่ยวข้อง หรือเอื้อประโยชน์ต่อการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ธนาคารพาณิชย์จะต้องรับผิดชอบผู้ใช้บริการเสมือนหนึ่งตนเป็นผู้ให้บริการนั่นเอง และจะต้องกำหนดให้บุคคลที่ได้รับมอบหมายนั้น จัดเก็บข้อมูลในรูปแบบตามที่ระบุไว้ใน ข้อ 5 ด้วย

ข้อ 7 ธนาคารพาณิชย์ต้องดำเนินการอายัด หรือระงับการใช้เครื่องมือโอนเงิน หรือการโอนเงินที่มีข้อตกลงล่วงหน้าพร้อมทั้งจัดทำหลักฐานการรับแจ้งไว้ทันที เมื่อผู้ใช้บริการแจ้งอายัดเครื่องมือเหล่านั้น และผู้ใช้บริการไม่ต้องรับผิดชอบความเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังการแจ้งอายัดเครื่องมือโอนเงินนั้นแล้ว

ข้อ 8 ธนาคารพาณิชย์ต้องจัดทำและมอบใบบันทึกรายการให้ผู้ให้บริการทันที และ
 ทุกครั้งของการทำรายการ ภายหลังจากที่ผู้ให้บริการทำรายการโอนเงินเสร็จสิ้นสมบูรณ์ตาม
 ขั้นตอนที่กำหนดไว้ทุกรายการ รวมทั้งรายการที่ไม่มีการจ่ายเงินให้ผู้ให้บริการหรือสาเหตุอื่นที่ทำให้
 ให้รายการโอนเงินขัดข้องหรือไม่สำเร็จ เว้นแต่ธนาคารพาณิชย์ได้แจ้งให้ลูกค้าทราบเป็นการ
 ล่วงหน้าแล้ว หรือเป็นเหตุสุดวิสัย ทั้งนี้ ใบบันทึกรายการควรมีรายละเอียดอย่างน้อย ดังนี้

- (1) รหัสสถานที่ตั้ง เครื่องเทอร์มินอล
- (2) วันที่และเวลาทำรายการ
- (3) ประเภทของรายการ
- (4) เลขที่บัญชีที่เกี่ยวข้องของผู้โอนและผู้รับเงิน
- (5) จำนวนเงินที่โอนเข้าหรือออก และยอดคงเหลือในบัญชี
- (6) รหัสหรือข้อความแสดงผลการทำรายการ โอนเงินขัดข้องหรือ
 ไม่สำเร็จ

ข้อ 9 ให้ธนาคารพาณิชย์จัดทำใบแจ้งรายการ (Statement) หรือมีรายละเอียด
 รายการเคลื่อนไหวทางบัญชีสำหรับผู้ให้บริการทุกรายการ โดยมีรายละเอียดอย่างน้อย ดังนี้

- (1) รายการโอนเงินเข้า (เครดิต) หรือออกจากบัญชี (เดบิต) ทุกครั้ง
 ที่เกิดรายการ โดยแสดงวันที่ทำรายการ ประเภทของรายการ และ
 จำนวนเงิน
- (2) ค่าบริการหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ ที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากผู้ใ้
 บริการ
- (3) ยอดคงเหลือในบัญชี ณ สิ้นวัน ยอดคงเหลือยกมา และยอดคงเหลือ
 ยกไป
- (4) ที่ตั้งและหมายเลขโทรศัพท์ของสำนักงาน หรือสาขาของธนาคาร
 พาณิชย์ที่ผู้ให้บริการสามารถติดต่อได้สะดวก

ข้อ 10 ในกรณีที่ผู้ซื้อตกลงโอนเงินล่วงหน้า ให้ธนาคารพาณิชย์จัดส่งใบแจ้งการโอนเงินให้กับผู้ให้บริการภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 เดือน หลังวันที่มีการโอนเงิน โดยมีรายละเอียดอย่างน้อย ดังนี้

- (1) วันที่โอนเงิน
- (2) เลขที่บัญชีโอนเงินและ เลขที่บัญชีที่รับโอนเงิน
- (3) จำนวนเงินที่โอนและยอดคงเหลือในบัญชีก่อนและหลังโอนเงิน
- (4) ชื่อผู้โอนและผู้รับโอน

ข้อ 11 ธนาคารพาณิชย์ต้องดำเนินการสอบสวนข้อผิดพลาดในการโอนเงิน ที่ได้รับแจ้งจากผู้ให้บริการตาม ข้อ 2 (9) พร้อมทั้งดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาดให้เสร็จสิ้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับแจ้ง หากธนาคารพาณิชย์พบข้อผิดพลาดที่จะต้องรับผิดชอบ ให้เงินแก่ผู้ให้บริการ ให้ธนาคารพาณิชย์โอนจำนวนเงินที่ผิดพลาดเข้าบัญชีให้ผู้ให้บริการ และให้มีผลต่อการคำนวณดอกเบี้ยย้อนหลังตั้งแต่วันที่เงินนั้นได้ถูกหักจากบัญชีของผู้ให้บริการ

อนึ่ง ในการสอบสวนและดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าว ธนาคารพาณิชย์ ต้องกระทำอย่างมีหลักเกณฑ์ตามข้อ 2 (10) โดยธนาคารพาณิชย์ที่ร่วมกระทำการ หรือได้รับมอบหมายให้กระทำการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ จะต้องรับผิดชอบดำเนินการสอบสวนให้ได้มาซึ่งหลักฐานและข้อเท็จจริงในส่วนที่เกี่ยวข้อง หรือมีสาเหตุมาจากเครื่องมือหรืออุปกรณ์ของตน พร้อมทั้งแจ้งผลการสอบสวนแก่ธนาคารเจ้าของบัญชีของผู้ให้บริการ ภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับข้อผิดพลาดจากผู้ให้บริการหรือธนาคารเจ้าของบัญชี แล้วแต่กรณีใดจะเกิดก่อน

ข้อ 12 ธนาคารพาณิชย์ต้องแจ้งผลการสอบสวนตาม ข้อ 11 ให้ผู้ให้บริการ หรือเจ้าของบัญชีทราบภายในเวลา 7 วัน นับแต่วันที่ธนาคารพาณิชย์ทราบผลการสอบสวนนั้น

ข้อ 13 ธนาคารพาณิชย์ต้องจัดให้มีการตรวจสอบระบบการให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์โดยผู้ตรวจสอบบัญชีภายนอก อย่างน้อยครั้งหนึ่งทุกรอบ 12 เดือน

ข้อ 14 ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ประสงค์จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อกำหนด หรือเงื่อนไขใด ๆ ในข้อตกลงหรือสัญญาการให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ธนาคารพาณิชย์ต้องแจ้งให้ผู้ใช้บริการทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 15 วัน และในกรณีที่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลทำให้ผู้ให้บริการต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือมีภาระความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น ต้องปรากฏว่าผู้ให้บริการให้ความยินยอม หรือไม่คัดค้านการแก้ไขเปลี่ยนแปลงดังกล่าวด้วย

ข้อ 15 ข้อตกลง หรือเงื่อนไขอื่นในสัญญาการให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับหลักเกณฑ์นี้

ข้อ 16 ให้ธนาคารพาณิชย์ตีพิมพ์ประกาศข้อตกลงหรือสัญญาตามที่ได้จัดทำในข้อ 2 ไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานทุกแห่ง หรือแจ้งให้ผู้ใช้บริการทราบทุกราย สำหรับหลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติในข้อ 2 (10) นั้น ให้แจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบด้วย

ธนาคารแห่งประเทศไทย

5 กรกฎาคม 2537

หนังสือที่ ธพท.งก.(ว) 511/2538 เรื่อง การให้บริการบัตรเครดิตและการดำเนินการเกี่ยวกับข้อผิดพลาดในการให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

ตามที่ธนาคารได้มีหนังสือแจ้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการบัตรเครดิต และบัตร ATM 2 ฉบับ คือ หนังสือ ธพท.งก.(ว) 1204/2537 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2537 เรื่องการให้บริการบัตรเครดิตและบัตร ATM และที่ ธพท.งก.(ว) 1230/2537 ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2537 เรื่องหลักเกณฑ์การให้บริการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และได้ประกาศกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติตามเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ 20 ตุลาคม 2536 ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ให้บริการด้านบัตรเครดิตและบัตร ATM มีความยุติธรรมต่อผู้ใช้บริการยิ่งขึ้น ธนาคารจึงกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติเพิ่มเติม ดังนี้

1. ให้ธนาคารพาณิชย์เปิดเผยให้ประชาชนผู้ใช้บริการได้ทราบค่าใช้จ่าย ที่เกี่ยวข้องกับการใช้บัตรต่าง ๆ อย่างชัดเจน โดยกรณีบัตรเครดิตให้จัดทำตารางสรุปภาระ และค่าใช้จ่ายตามตัวอย่างที่แนบหนังสือนี้ แสดงในเอกสารโฆษณาเผยแพร่ทุกกรณี รวมทั้งให้ติดเป็นประกาศไว้ในที่ทำการต่าง ๆ ด้วย ส่วนกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ ให้ธนาคารพาณิชย์แจ้งให้ผู้ใช้บริการทราบล่วงหน้าก่อนวันที่จะเริ่มเปลี่ยนแปลงไม่น้อยกว่า 10 วัน
2. การเรียกเก็บดอกเบี้ยและส่วนลด ให้กำหนดเป็นอัตราดอกเบี้ยที่เรียกจากลูกค้ารายย่อยชั้นดี (Minimum Retail Rate) บวกส่วนต่าง (Margin) และปฏิบัติตามประกาศของธนาคารอย่างเคร่งครัด
3. การเรียกชำระหนี้สินเชื่อบัตรเครดิต ให้ธนาคารพาณิชย์จัดส่งใบแจ้งยอดบัญชีบัตรเครดิตให้ผู้ใช้บริการทราบล่วงหน้าก่อนวันถึงกำหนดชำระหรือหักบัญชีไม่น้อยกว่า 10 วัน

4. กรณีที่มีผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับการบริการ ATM และการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น ให้ธนาคารพาณิชย์แจ้งความคืบหน้าในการสอบสวน และดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาดให้ผู้ใช้บริการทราบภายในเวลา 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้นอีกครั้งหนึ่ง จากที่กำหนดไว้ในหนังสือของธนาคารที่ ธบท.งก.(ว)1230/2537 ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2537

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิจิตร สุพินิจ)

ผู้ว่าการ

ประวัติผู้เขียน

นายประชารัฐ ราศรี เกิดวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2512 ที่จังหวัดเพชรบูรณ์
สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปีการศึกษา 2533
ศึกษาต่อปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เมื่อ พ.ศ. 2534 ปัจจุบัน
ทำงานอยู่ที่ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่

